

RAPORT DE MEDIU
PENTRU "PROGRAMUL INTERREG IPA DE COOPERARE
TRANSFRONTALIERĂ ROMÂNIA-SERBIA PENTRU PERIOADA
2021-2027"

NOIEMBRIE 2021

Interreg - IPA CBC Romania - Serbia

Disclaimer:

Conținutul acestui Raport de Mediu se bazează pe informațiile prezentate din *Programul Interreg IPA CBC România-Serbia pentru perioada 2021-2027* și alte informații disponibile și considerate de autori ca provenind din surse autorizate.

Autori:

Acest document a fost elaborat în cadrul procedurii SEA pentru *Programul Interreg IPA CBC România-Serbia pentru perioada 2021-2017* în baza contractului implemenat de către KVB Consulting & Engineering SRL

Datele de contact ale elaboratorului:**KVB Consulting & Engineering SRL**

Str. Mitropolit Varlaam, nr. 147, Sector 1, București 12903, Romania

Expert de mediu Serena ADLER

Contact persoană responsabilă:

Geograf Roxana OLARU

KVB Consulting & Engineering SRL, roxana.olaru@kvb.ro, +40 733 107 793

FIȘĂ DE CONTROL A DOCUMENTULUI

Cod	PRM-927/RM/790/21.07.2020
Contractul	790/21.07.2020
Titlul Contractului	Raport de mediu ca urmare a evaluării de mediu a Programului Interreg IPA de Cooperare Transfrontalieră România-Serbia pentru perioada 2021-2027
Autoritatea Contractantă	MINISTERUL DEZVOLTĂRII, LUCRĂRILOR PUBLICE ȘI ADMINISTRAȚIEI
Prestator	KVB Consulting & Engineering SRL
Document	Raport de mediu_rev02
Colectiv de elaborare:	
Ana-Maria Teodorescu (Toma)	Lider de echipă
Serena Adler	Expert de mediu SEA
Ing. Emilia Anca Burghilea	Expert de mediu SEA
Roxana Gabriela Olaru	Expert de mediu

CUPRINS:

1	INTRODUCERE	6
2	PREZENTAREA CONȚINUTULUI ȘI OBIECTIVELOR PRINCIPALE ALE PROGRAMULUI, PRECUM ȘI REZULTATUL ANALIZEI RELAȚIEI CU ALTE PLANURI ȘI PROGRAME RELEVANTE	7
2.1	Contextul Programului Interreg IPA de Cooperare Transfrontalieră România-Serbia pentru perioada 2021-2027	7
2.2	Structura Programului Interreg IPA de Cooperare Transfrontalieră România-Serbia pentru perioada 2021-2027	11
2.3	Viziunea și o scurtă prezentare a zonei de implementare a Programului Interreg IPA de Cooperare Transfrontalieră România-Serbia pentru perioada 2021-2027	11
2.4	Activități de diseminare a informației și comunicare	12
2.5	Relația cu alte planuri și programe relevante	18
3	ASPECTE RELEVANTE ALE STĂRII ACTUALE A MEDIULUI ȘI ALE EVOLUȚIEI PROBABILE ÎN SITUAȚIA NEIMPLEMENTĂRII PROGRAMULUI IPA CBC ROMÂNIA – SERBIA PENTRU PERIOADA 2021-2027	18
3.1	Starea actuală a mediului	18
3.1.1.	Calitatea aerului	20
3.1.2.	Schimbări climatice	22
3.1.3.	Apa	23
3.1.4.	Solul și utilizarea terenurilor	27
3.1.5.	Biodiversitate	31
3.1.6.	Patrimoniu cultural și peisaj	107
3.1.7.	Managementul deșeurilor	108
3.1.8.	Managementul riscurilor cauzate de schimbările climatice	113
3.1.9.	Populația și sănătatea umană	114
4	PRINCIPIUL DNSH (DO NOT SIGNIFICANT HARM & IMUNIZAREA LA SCHIMBĂRILE CLIMAICE	116
5	METODOLOGIA DE EVALUARE ȘI SELECȚIA ALTERNATIVELOR ANALIZATE PENTRU PROGRAMUL IPA CBC ROMÂNIA – SERBIA PENTRU PERIOADA 2021-2027	125
5.1	Metodologia de evaluare	125
5.2	Selecția alternativelor	126
5.3	Dificultăți	127
6	PROBLEME DE MEDIU EXISTENTE ȘI REDUCEREA IMPACTULUI NEGATIV ASUPRA MEDIULUI PRIN PROGRAMUL IPA CBC ROMÂNIA- SERBIA PENTRU PERIOADA 2021-2027	128

7	OBIECTIVELE DE PROTECȚIA MEDIULUI STABILITE LA NIVEL NAȚIONAL, COMUNITAR SAU INTERNAȚIONAL, CARE SUNT RELEVANTE PENTRU PROGRAM	132
7.1	Analiza obiectivelor strategice ale Programului Interreg IPA CBC România – Serbia pentru perioada 2021-2027	132
7.2	Evaluarea compatibilității dintre obiectivele Programului Interreg IPA CBC România – Serbia pentru perioada 2021-2027 cu obiectivele de mediu	134
8	POTENȚIALE EFECTE SEMNIFICATIVE ASUPRA MEDIULUI, INCLUSIV ASUPRA SĂNĂȚĂII, ÎN CONTEXT TRANSFRONTALIER	137
9	MĂSURILE PROPUSE PENTRU A PREVENI, REDUCE ȘI COMPENSA, CÂT DE COMPLET POSIBIL ORICE EFECT ADVERS ASUPRA MEDIULUI AL IMPLEMENTĂRII PROGRAMULUI IPA CBC ROMÂNIA – SERBIA PENTRU PERIOADA 2021-2027	138
10	MĂSURI AVUTE ÎN VEDERE PENTRU MONITORIZAREA EFECTELOR SEMNIFICATIVE ALE IMPLEMENTĂRII PROGRAMULUI IPA CBC ROMÂNIA-SERBIA PENTRU PERIOADA 2021-2017	147
11	REZUMAT FĂRĂ CARACTER TEHNIC/REZUMAT NONTEHNIC	160
12	ANEXE	163
	Anexa 1 – Draftul al Programului Interreg IPA de Cooperare Transfrontalieră România-Serbia pentru perioada 2021-2027	163
	Anexa 2 – Relația cu alte planuri și programe relevante Programului	163
	Anexa 3 - Lista ariilor naturale protejate din zona României afectată de Programul Interreg IPA de Cooperare Transfrontalieră România-Serbia pentru perioada 2021-2027	163
13	REFERINȚE ȘI BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ	163
14	GLOSAR TERMENI	165

1 INTRODUCERE

Lucrarea de față reprezintă Raportul de mediu pentru Evaluarea Strategică de Mediu a Programului Interreg IPA de Cooperare Transfrontalieră România-Serbia pentru perioada 2021-2027, disponibil în prezent pe site-ul <http://www.romania-serbia.net/>, secțiunea dedicată programării post 2020 și atașat în Anexa 1 la prezentul raport.

Prezenta lucrare a fost elaborată de către **SC KVB Consulting & Engineering SRL**, societate înscrisă în Registrul Național al elaboratorilor de Studii pentru Protecția Mediului la poziția nr. 402 pentru elaborare: raport de mediu (RM), raport privind impactul asupra mediului (RIM), bilanț de mediu (BM), raport de amplasament (RA), raport de securitate (RS) și studiu de evaluare adecvată (EA) și de către **expertul de mediu Serena ADLER** înscrisă în Registrul Național al elaboratorilor de Studii pentru Protecția Mediului la poziția nr. 541 pentru elaborare: raport de mediu (RM), raport privind impactul asupra mediului (RIM), bilanț de mediu (BM), raport de amplasament (RA) conform certificat anexat.

Prezentul Raport de mediu (RM) a fost realizat în conformitate cu Anexa 2 din HG 1076/2004 privind stabilirea procedurii de realizare a evaluării de mediu pentru planuri și programe, în conformitate cu Regulamentul Recuperare și Reziliență (Recovery and Resilience Facility Regulation), (2021/C 58/01) DNSH – Technical guidance on the application of "no no significant harm" under the Recovery and Resilience Facility Regulation și în conformitate cu Informarea Comisiei Europene – Orientări tehnice referitoare la imunizarea infrastructurii la schimbările climatice în perioada 2021-2027 (2021 C 373/01).

Programul Interreg IPA de Cooperare Transfrontalieră România-Serbia pentru perioada 2021-2027 este gestionat de către Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice, și Administrației, în calitate de Autoritate de Management.

Din partea Serbiei autoritatea competentă pentru Program în perioada de programare 2021-2027 este la fel ca în perioada anterioară, - Autoritatea Națională – Serbian Ministry of European Integration (AN) , bazându-se pe experiența personalului câștigată în perioada 2014-2020.

Programul susține orientările strategice prevăzute în Strategia UE pentru Regiunea Dunării (EUSDR) se bazează pe patru piloni, respectiv Interconectarea Regiunii Dunării, Protejarea mediului în Regiunea Dunării, Creșterea prosperității în Regiunea Dunării și Consolidarea Regiunii Dunării, care se corelează și cu prioritățile și obiectivele specifice ale Programului.

Obiectivele generale ale Programului Interreg IPA de Cooperare Transfrontalieră România-Serbia pentru perioada 2021-2027 sunt:

1. O Europă mai ecologică, cu emisii scăzute de dioxid de carbon, prin promovarea tranziției la o energie curată și sigură, a investițiilor ecologice și a investițiilor în „creșterea albastră”¹, a economiei circulare, a adaptării la schimbările climatice și a prevenirii și gestionării riscurilor.
2. O Europă mai socială, care implementează Pilonul European al Drepturilor Sociale prin îmbunătățirea accesului la servicii favorabile incluziunii, îmbunătățirea accesului la educație și a calității educației, asigurarea accesului egal la serviciile de asistență

¹ https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/blue_growth_ro

medicală și dezvoltarea infrastructurii necesare pentru realizarea transfrontalieră a acestor obiective pe termen lung, precum și prin creșterea rolului culturii și turismului durabil în dezvoltarea economică, incluziunea socială și inovarea socială.

3. O mai bună guvernare în materie de cooperare – un Obiectiv Specific Interreg – prin promovarea acțiunilor de creștere a capacității instituționale în domeniul gestionării frontierelor.

La finalizarea procedurii SEA pentru *Programul Interreg IPA de Cooperare Transfrontalieră România-Serbia pentru perioada 2021-2027*, se va emite un Punct de vedere final privind parcurgerea procedurii de evaluare de mediu, în baza Raportului de Mediu, care poate suferi modificări în cadrul procedurii menționate mai sus. În cazul în care *Programul Interreg IPA de Cooperare Transfrontalieră România-Serbia pentru perioada 2021-2027* va suferi modificări se va notifica autoritatea competentă pentru protecția mediului, care va decide dacă va derula o nouă procedură SEA.

2 PREZENTAREA CONȚINUTULUI ȘI OBIECTIVELOR PRINCIPALE ALE PROGRAMULUI, PRECUM ȘI REZULTATUL ANALIZEI RELAȚIEI CU ALTE PLANURI ȘI PROGRAME RELEVANTE

2.1 Contextul Programului Interreg IPA de Cooperare Transfrontalieră România-Serbia pentru perioada 2021-2027

Prioritățile, măsurile și intervențiile menționate în *Programul Interreg-IPA CBC România-Serbia pentru perioada de perioada 2021-2027* vor avea un impact per ansamblu pozitiv asupra mediului.

Aria de desfășurare a *Programului* cuprinde o vastă rețea de arii naturale protejate cu valoare de conservare ridicată, cât și cu un potențial turistic crescut. O atenție deosebită trebuie acordată protejării acestor zone și a biodiversității existente.

Zona de acoperire a proiectului este predominant rurală și se confruntă cu provocările și schimbările generate de dinamica socio-economică, structura nouă economică și piața muncii, lipsa de infrastructură de transport și ICT, o exploatare slabă și nesustenabilă a resurselor naturale în zonă. De asemenea nu sunt dezvoltate nici domeniile de turism și educație, cercetare și inovare, în special influențate de migrația populației către zone municipale mai mari sau în străinătate.

Cele mai importante provocări pe care le adresează Programul sunt: dezvoltarea socio-economica, mobilitatea, energie, resurse naturale si culturale, riscuri privind catastrofele naturale, precum si siguranta si managementul de frontiera.

Mai mult, profilul economic al zonei *Programului*, cu mari exploatări miniere, creează probleme de mediu materializate prin poluare accentuată a solului și a aerului. De asemenea, declinul activității industriale duce la creșterea siturilor industriale abandonate și a zonelor contaminate. Aceste halde de steril reprezintă o amenințare semnificativă pentru sănătatea umană, floră și faună, fără posibilitatea de a remedia, din punct de vedere al decontaminării, zonele pe termen scurt, de unde și necesitatea de a investi în măsuri de reabilitare/decontaminare a terenului și redarea acestuia comunității sau investițiilor de regenerare naturală.

Lipsa de conștientizare a populației cu privire la problemele de mediu, amplificată de infrastructura deficitară de gestionare a deșeurilor și a apelor reziduale conduce către apariția de „gropi de gunoi”/depozite de deșeuri neconforme și deversări de ape uzate afectând resursele naturale și comunitățile. De exemplu, „în Serbia doar 12% din populație este conectată la sistemul de canalizare (status 2017). În România, aproape jumătate din populație este conectată la sisteme de canalizare cu disparități puternice între zonele urbane și rurale”.

Programul promovează măsuri de reabilitare a terenurilor, a siturilor industriale, a depozitelor de deșeuri neconforme sau ilegale, a zonelor contaminate pentru a le restitui comunității pentru activități sociale, economice sau construcția de locuințe sau, pur și simplu, a le reda circuitului natural. Nivelul scăzut de monitorizare a poluării solului, apei și aerului diminuează nivelul de conștientizare a populației cu privire la nivelul real de poluare din comunitățile lor.

Programul investește în acțiuni și măsuri de sensibilizare cu privire la importanța protejării mediului și a comportamentului responsabil atât civic, cât și în relație cu natura. Deși centrele urbane situate în zona programului nu sunt numeroase, amprenta lor de carbon este încă semnificativă datorită utilizării mașinilor foarte poluante, a sistemelor de încălzire nesustenabile, împreună cu măsuri insuficiente de eficiență energetică.

De asemenea vor fi investiții pentru susținerea energiei curate și smart, P2P (peer-to-peer) piețe energetice, reciclare și reutilizare în promovarea economiei circulare, servicii medicale și farmaceutice pentru a oferi servicii personalizate, cu utilizarea celor mai noi tehnologii medicale, servicii publice bazate pe Big Data, Inteligența Artificială, Blockchain și Internet of Things pentru a oferi o paletă de informații în timp real, a sincroniza datele și a oferi eficiență și operativitate autorităților publice.

Programul propune măsuri privind protecția mediului, prin utilizarea sustenabilă a resurselor naturale, eficiență energetică, energie regenerabilă, adaptarea și managementul riscului la schimbări climatice, bazate pe serviciile ecosistemelor, protecția rețelei de arii protejate Natura 2000, adaptarea la schimbări climatice cum ar fi:

- Investiții în domeniul resurselor naturale, al ecosistemelor și al biodiversității, inclusiv în tehnologii de protecție a mediului;
- Implementarea măsurilor de reducere a poluării și de sensibilizare (de ex. prevenirea generării deșeurilor colectarea, tratarea, sortarea și măsurile 5R a deșeurilor, încurajarea reutilizării materialelor și economia circulară, piste pentru biciclete, etc.);
- Investiții în activitățile dedicate controlului poluării și reabilitării râurilor și a terenurilor industriale dezafectate;
- Investiții în activitățile dedicate reabilitării terenurilor industriale și a terenurilor contaminate, încurajând închiderea depozitelor de deșeuri ilegale sau cele care au depășit durata de viață;
- Investiții în măsuri de îmbunătățire a calității aerului (ex. rețele de monitorizare a calității aerului) și măsuri de reducere a zgomotului;
- Investiții în infrastructura ecologică în zonele urbane (de ex., gestionarea apelor pluviale, sisteme urbane durabile de scurgere/drenaj, străzi verzi, acoperișuri verzi, pavaje permeabile/poroase, spații verzi urbane, ventilația naturală a clădirilor, structuri subterane pentru reținerea apei de ploaie, cisterne și butoaie pentru colectarea apelor pluviale și infrastructură ecologică);

• Strategii și planuri de acțiune comune pentru soluționarea problemei poluării și protecția biodiversității;

• Testarea unor unelte și instrumente noi, experimente, transferul de soluții de la o parte interesată la alta și intensificarea cooperării transfrontaliere în domeniul biodiversității, al infrastructurii verzi și al reducerii poluării;

• Soluții dezvoltate prin „acțiuni pilot comune” pentru energie regenerabilă (e.g. eoliană, solară, geotermală),

• Investiții în măsuri de eficiență energetică pentru îmbunătățirea infrastructurii publice;

• Promovarea măsurilor pentru resurse regenerabile și eficiență energetică, proiecte demonstrative, inițiative pentru reducerea emisiilor gazelor cu efect de seră și a poluanților în aer;

• Investiții în alte măsuri de reducere a emisiilor gazelor cu efect de seră și a poluanților în aer;

• Restaurarea ariilor naturale pentru prevenirea inundațiilor și a alunecărilor, restaurarea ariilor incluse în rețeaua Natura 2000 - atât în România, cât și a ariilor protejate în Serbia,

• Protecția pădurilor, dezvoltarea și implementarea măsurilor și abordărilor ecosistemice pentru adaptarea la schimbări climatice;

• Măsuri de prevenire a riscurilor naturale (climatice, cutremure, alunecări etc.) precum și a riscurilor tehnologice, sisteme și infrastructură pentru protecția civilă și managementul dezastrelor;

• Dezvoltarea și implementarea unor măsuri specifice educației și conștientizării privind mediul și pregătirea pentru situații de urgență, mai ales în rândul tinerilor, dar și a comunităților locale;

• Lucrări comune pentru prevenirea inundațiilor pe Dunăre și la afluenții tributar, în special soluții bazate pe serviciile naturii;

• Strategii și planuri pentru prevenirea riscurilor naturale și îmbunătățirea adaptării la schimbări climatice precum și măsuri educaționale și de conștientizare în acest sens.

Măsurile menționate mai sus țin seama și de liniile directe pentru aplicarea principiului ”no no significant harm”, așa cum este acesta abordat în Regulamentul pentru Recuperare și Reziliență (Recovery and Resilience Facility Regulation) și de orientările tehnice referitoare la imunizarea infrastructurii la schimbările climatice în perioada 2021-2027 (2021 C 373/01).

Măsurile de protecția mediului menționate mai sus respectă obiective formulate prin DNSH, de exemplu :

- Eficiența energetică – prin care se propun măsuri de reducere a emisiilor.
- Atenuare și adaptare la schimbările climatice.

Se vor finanta și alte măsuri privind îmbunătățirea turismului sustenabil și a culturii, utile pentru dezvoltarea economică, incluziune și inovare socială, creșterea capacității de management de frontieră, ce ar putea avea impact asupra mediului:

• Dezvoltarea și implementarea unor măsuri pentru promovarea și crearea unor servicii și achiziții în turismul durabil;

• Dezvoltarea și implementarea unor măsuri pentru a proteja, dezvolta și promova

mostenirea naturală și ecoturismul, turismul pentru sport/ciclo/drumetii;

- Dezvoltarea și implementarea unor măsuri, regenerarea și securizarea spațiilor pentru protecția, dezvoltarea și promovarea moștenirilor și a serviciilor culturale, cu includerea acestora în circuite turistice/culturale, prin acțiuni comune;

- Proiecte mai mari de infrastructură ce pot avea un impact mai mare la nivel transfrontalier, și care implică actorii vizați din aria propusă, acestea contribuind la dezvoltarea turismului durabil în zona;

- Dezvoltarea și implementarea măsurilor de îmbunătățire și întărirea capacităților instituționale pentru servicii de management de frontieră, precum și schimbul de experiență, proceduri de prevenire și răspuns în caz de pandemii (ex. COVID-19) -sau „noi” boli infecțioase;

- Acțiuni comune de training pentru personalul din punctele de trecere ale frontierei, schimb de bune practici, dezvoltarea de politici și strategii pentru managementul de frontieră;

- Investiții în infrastructură și echipamente pentru supravegherea optimă a granițelor, managementul pentru control și migrație;

- Dezvoltarea și implementarea unor soluții inovative care să folosească tehnologiile noi, sistemele IT de scară largă pentru a îmbunătăți interoperabilitatea, securitatea, așteptarea și eficiența costurilor la graniță

- Asigurarea și implementarea măsurilor de reducere a vulnerabilității la graniță și garantarea siguranței pentru un management de frontieră - funcțional.

Toate măsurile propuse sunt în acord și vor contribui la Pilonul II „Protecția mediului” al EUSDR (European Strategy for Danube Region – Strategia Uniunii Europene pentru Regiunea Dunării) și respectiv la Pilonul III “Calitatea mediului” al EUSAIR (European Strategy for the Adriatic and Ionian Region – Strategia Europeană pentru Regiunea Adriatică și Ioniană). De asemenea s-au analizat și integrat măsuri complementare la acțiunile propuse prin alte strategii privind: educație-cercetare –inovare-securitate – *Concluziile summit-ului Balcanilor de Vest de la Poznan*, social - *Comunicarea privind Politica de Extindere UE cultural-social-securitate Declarația de la Sofia & Agenda Priorităților din Sofia*, precum și mediu-schimbări climatice-economie circulara sintetizate prin *Agenda Verde pentru Balcanii de Vest*.

Programul este conceput pentru a reliefa sinergii și complementaritate și cu alte programe și fonduri:

- Europene – *Fondul pentru Managementul Integrat al Frontierei (IBMF)*, *Fondul pentru Securitate Internă*, *Fondul pentru Azil Migrație și Integrare (AMF)*, *Măsura Specială pentru Managementul Migrării*, *Programele IPA Multi-beneficiari*, *Instrumentul European de contribuție pentru Stabilitate și Pace*, *Mecanismul pentru Protecția Civilă Europeană*, *Planul Economic pentru Investiții în Balcanii de Vest*.
- Naționale – *Programele Operaționale Regionale de Vest sau Sud-Vest - Programul pentru Dezvoltare Durabilă a României*, *Programul Național pentru Reducerea Sărăciei și pentru Sănătate*, *Planul pentru Redresare și Reziliență*,

De asemenea, Programul va prelua măsuri din Agenda Teritorială 2030 și Carta Leipzig pentru a crea teritorii guvernate prin strategii pe mai multe niveluri, care să atingă un grad

ridicat de calitate a vieții și să integreze dezvoltarea durabilă, minimizarea și adaptarea la efectele schimbărilor climatice din zonele vizate

O parte din fondurile europene vor fi alocate atât prin programele și planurile de investiții pentru reziliență și redresare – pentru perioada post- pandemică, precum și prin Planul Economic și de Investiții din Balcanii de Vest, iar măsurile se vor analiza pentru a obține un impact maxim și beneficii tangibile pentru cetățenii din ambele state, în esență corelate și cu Agenda Verde a UE și a fiecărui stat membru.

La faza de implementare a fiecărui proiect, în cadrul procedurii de evaluare a impactului asupra mediului, se va stabili cât de semnificativ este impactul și ce măsuri de remediere și de compensare ar trebui să se adopte în toate zonele afectate de fiecare proiect în parte, după caz. În momentul de față nu dispunem de suficiente informații pentru stabilirea tuturor efectelor conform Anexei II a Directivei SEA.

În acest sens, propunem desfășurarea unei SEA simplificate care se concentrează pe furnizarea unor sugestii în vederea planificării detaliate a fiecărei intervenții, astfel încât să se reducă riscurile posibile și să se maximizeze beneficiile pentru mediu.

2.2 Structura Programului Interreg IPA de Cooperare Transfrontalieră România-Serbia pentru perioada 2021-2027

Programul Interreg-IPA CBC România- Serbia pentru perioada 2021-2027 este structurat pe capitole, astfel:

1. Strategia programului: principalele provocări de dezvoltare și răspunsurile politice;
2. Priorități (Prioritatea 1- Protecția mediului și managementul riscului; Prioritatea 2 – Dezvoltare sociala și economică; Prioritatea 3 – Creșterea capacității managementului de frontieră);
3. Planul financiar (alocările pentru fiecare an al perioadei de programare, totalul alocațiilor financiare din fondurile IPA III și cofinanțarea națională);
4. Acțiunile adoptate pentru implicarea partenerilor de program în elaborarea *Programului* și rolul acestor parteneri de program în implementarea, monitorizarea și evaluarea acestuia;
5. Abordarea comunicării și vizibilității *Programului* (obiective, public țintă, canale de comunicare, inclusiv mobilizarea spațiului social-media, dacă este cazul, bugetul planificat și indicatorii aplicabili pentru monitorizare și evaluare);
6. Suport pentru proiecte mici, inclusiv proiecte mici finanțate prin fonduri specifice, dedicate proiectelor mici;
7. Dispoziții de punere în aplicare (structurile programului, procedura de înființare a Secretariatului comun, repartizarea responsabilităților în cazul corecțiilor financiare impuse de autoritatea de management sau de Comisie).

2.3 Viziunea și o scurtă prezentare a zonei de implementare a Programului Interreg IPA de Cooperare Transfrontalieră România-Serbia pentru perioada 2021-2027

Aria eligibilă pentru implementarea - *Programului Interreg-IPA CBC România- Serbia pentru perioada de perioada 2021-2027* este împărțită în două regiuni NUTS2 în România și în două regiuni NUTS2 în Serbia, respectiv include trei județe din România (Timiș, Caraș-

Severin și Mehedinți) și șase districte din Serbia (Severnobanatski, Srednjobanatski, Južnobanatski, Braničevski, Borski și Podunavski).

Suprafața totală este de 40.596 km² (53,1 % în România/ 46,9% în Serbia).

De asemenea, aria programului se află în centrul Regiunii Macro Dunăre din Europa și se suprapune parțial cu Macro-Regiunea Adriatică-Ionică din Europa, la care Serbia participă cu întregul său teritoriu. Cele două țări partenere cuprind o mare parte din bazinul fluvial al Dunării, suprafața totală a acestora reprezentând 10% din bazin în Serbia și 29% în România.

Aria *Programului* în Serbia reprezintă 20,8% din teritoriul acesteia, un teritoriu mai mare decât în România, în care cele trei județe aferente ariei *Programului* reprezintă doar 9% din teritoriul național. O populație de aprox. 2,2 milioane locuiește pe teritoriul vizat de program.

Lungimea graniței între România și Serbia este de 548 km, din care 235 km (42,8%) pe fluviul Dunărea. Lungimea graniței pe teritoriul *Programului* reprezintă 26% din granițele externe ale Republicii Serbia și 17% din granițele externe ale României". Pe această graniță comună există 8 treceri de frontieră rutiere, 2 treceri feroviare și 1 trecere fluvială. De asemenea, există 6 porturi fluviale în Serbia și 3 porturi fluviale în România.

2.4 Activități de diseminare a informației și comunicare

Obiectivele generale de comunicare sunt stabilite în funcție de nevoile de comunicare specifice pentru fiecare stadiu al ciclului de derulare (viață) a Programului și raportat la nevoile de comunicare ale fiecărui grup țintă:

1. Sprijinirea implementării pe parcursul elaborării Programului (pregătirea, aprobarea Programului, lansarea de apeluri de propuneri de proiecte, selectarea proiectelor);
2. Sprijinirea implementării cu succes a programului prin asigurarea unui sistem de comunicare eficient;
3. Creșterea interesului/informării potențialilor beneficiari privind oportunitățile de finanțare oferite de program;
4. Sprijinirea beneficiarilor în implementarea proiectelor astfel încât să întărească orientarea către rezultat și să asigure eficiența acestora;
5. Creșterea conștientizării publicului privind axele prioritare și obiectivele specifice ale programului, precum și impactul pozitiv al suportului financiar din partea UE pentru cetățenii din aria *Programului* ;
6. Asigurarea transparenței prin utilizarea fondurilor IPA III și creșterea vizibilității Programului România-Serbia.

Fiecare obiectiv este dezvoltat prin activități de comunicare specifice. Programul a identificat următoarele grupuri țintă pentru ambele țări: beneficiari și potențiali beneficiari, actori guvernamentali și non-guvernamentali la nivel național și regional, servicii de media la nivel național/regional/local, instituții sau organisme UE, publicul general (cetățeni din aria *Programului* sau publicul- general UE), grupuri de sprijin interne sau externe.

A fost luat în considerare un mix de comunicare și adaptat pentru fiecare tip de grup țintă și pentru fiecare etapă a ciclului de viață al *Programului*: pregătirea, aprobarea programului, lansarea de apeluri de propuneri de proiecte, selectarea proiectelor, implementarea acestora și închiderea *Programului* etc.

- Website-ul dedicat acestui Program este: www.romania-serbia.net, acesta cuprinde o secțiune distinctă pentru perioada 2021-2027, aceasta fiind funcțională din 2019. Toate documentele specifice care au rezultat din elaborarea Programului pot fi vizualizate și accesate în cadrul acestei secțiuni.

Programul folosește încă de la început rețelele sociale pentru comunicare și difuzarea etapelor de programare, lansare a apelurilor, evaluare, prezentarea rezultatelor, etc. ca pe un mijloc de maximizare a impactului acțiunilor - și obținerea unui efect pe mai multe niveluri. Abordarea media socială este orientată spre platformele Facebook, Twitter și Youtube), în perioada 2021-2027. *Programul* vizează publicul larg, adresându-se acestuia și când se organizează evenimente precum Ziua Cooperării Europene sau când rezultatele proiectelor sunt orientate către grupuri mari de oameni (în cazul proiectelor cu rezultate în medicină / cercetare în probleme de mediu etc.). Pentru Ziua Cooperării Europene, va exista o pagină a evenimentului pe Facebook pentru a informa direct publicul interesat.

Se va utiliza strategia de marcă dezvoltată de Interact pentru programele Interreg și care a fost aplicată tuturor elementelor vizuale pregătite de program și proiecte. AM va implementa la nivel de program toate măsurile necesare pentru tranziția la o manieră ecologică completă, comunicare digitală și sprijinirea beneficiarilor pentru implementarea acestor măsuri la nivel de proiect.

Sunt propuse 3 categorii de evenimente: promovarea publică adresată grupurilor țintă, evenimente dedicate potențialilor beneficiari care doresc să pregătească o aplicație, seminarii tematice și traininguri.

Prima activitate pentru diseminarea optimă a informației și comunicare este aceea de stabilire a grupurilor țintă. Grupurile țintă sunt persoane/organizații care trăiesc și/sau lucrează în zona programului. Pe măsură ce programul planifică intervenții multiple, există mai multe grupuri țintă. Descrierea situației și nevoilor zonei de frontieră trebuie să sublinieze provocările și oportunitățile. Grupurile țintă sunt directe și indirecte.

Grupurile țintă directe includ persoane/organizații vizate de activitățile proiectului și prin care se realizează efectul propus.

Grupurile țintă indirecte includ persoane din mediul general al grupului țintă direct. Acestea contribuie la succesul proiectului deoarece joacă un rol important de intermediari.

În continuare se prezintă grupurile țintă specifice priorităților.

Pentru Prioritatea 1 – Protecția mediului și managementul riscului, *Obiectivul Specific 1 – Consolidarea protecției și conservării naturii, a biodiversității și a infrastructurii verzi, inclusiv în zonele urbane, și reducerea tuturor formelor de poluare*, principalele grupuri țintă pentru acest obiectiv specific sunt:

- ❖ Populația și comunitățile locale din aria eligibilă;
- ❖ Autorități publice și entități private care se ocupă de managementul și protecția mediului;
- ❖ Oamenii de știință și cercetători;
- ❖ Consultanți de mediu și organizații de mediu.

Pentru Prioritatea 1 - Protecția mediului și managementul riscului, *Obiectivul Specific 2 - Promovarea energiei din surse regenerabile în conformitate cu Directiva pentru Energie Regenerabilă (EU) 2018/2001, inclusiv criteriile de sustenabilitate rezultate din aceasta și*

respectiv *Obiectivul Specific 3 - Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră*, principalele grupuri țintă sunt:

- ❖ Populația și comunitățile locale din aria eligibilă;
- ❖ Autoritățile publice și entitățile private care beneficiază de producerea și utilizarea energiei regenerabile.

Pentru Prioritatea 1 - Protecția mediului și managementul riscului, *Obiectivul Specific 4 – Promovarea adaptării la schimbările climatice și a prevenirii riscurilor de dezastre, a rezilienței luând în considerare abordările ecosistemice*, principalele grupuri țintă pentru acest obiectiv specific sunt:

- ❖ Populația și comunitățile locale din aria eligibilă;
- ❖ Autoritățile publice și private care vor beneficia de adaptarea la schimbările climatice, prevenirea riscurilor și reziliența la dezastre;
- ❖ Oamenii de știință și cercetătorii;
- ❖ Consultanți de mediu și organizații de mediu.

Pentru Prioritatea 2 - Dezvoltare socială și economică, *Obiectivul Specific 1- Îmbunătățirea accesului egal la servicii incluzive și de calitate în domeniul educației, al formării și învățării continue pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea unei infrastructuri accesibile, inclusiv prin încurajarea rezilienței pentru educație și instruire la distanță și online*, cele mai importante grupuri țintă pentru acest obiectiv specific sunt:

- ❖ Populația și comunitățile locale din aria eligibilă;
- ❖ Autoritățile publice și entitățile private care se ocupă de educație și instruire;
- ❖ Școli și alte facilități educaționale;
- ❖ Oamenii de știință și cercetătorii.

Pentru Prioritatea 2 - Dezvoltare socială și economică, *Obiectivul Specific 2– Asigurarea accesului egal la asistență medicală și asigurarea rezilienței sistemelor de sănătate, inclusiv în ceea ce privește asistența medicală primară, precum și promovarea tranziției de la îngrijirea instituționalizată către îngrijirea în familie și în comunitate*, principalele grupuri țintă sunt:

- ❖ Populația și comunitățile locale din aria eligibilă;
- ❖ Autoritățile publice și entitățile private care se ocupă de asistență medicală și servicii de îngrijire pe termen lung;
- ❖ Spitale, clinici și alte facilități de îngrijire medicală de lungă durată;
- ❖ Oamenii de știință și cercetătorii.

Prioritatea 2 – Dezvoltare socială și economică, *Obiectivul Specific 3 – Consolidarea rolului culturii și a turismului durabil pentru dezvoltare economică, incluziune socială și inovare socială*, are următoarele grupuri țintă:

- ❖ Populația și comunitățile locale din aria eligibilă;
- ❖ Autoritățile publice și private care vor beneficia de integrarea socială, economică și dezvoltarea mediului;
- ❖ Autoritățile publice și private implicate în protecția patromoniului cultural și natural;
- ❖ Asociații de turism.

Prioritatea 3 – Creșterea capacității managementului de frontieră, *Obiectivul Specific – Consolidarea capacității instituționale a autorităților publice, în particular a celor mandatate să gestioneze un teritoriu specific și a actorilor implicați*, are următoarele grupuri țintă:

- ❖ Populația și comunitățile locale din aria eligibilă;
- ❖ Autoritățile publice care vor beneficia de activitățile de gestionare a frontierelor.

În *Program* este prezentată o matrice a grupurilor țintă/căilor de comunicare/acțiunile.

Tabel 1 Matrice - grupuri țintă/canale de comunicare/acțiuni (Sursa: Draft 3 Program Interreg IPA CBC România-Serbia pentru perioada 2021-2027)

Grupuri țintă	Canale de comunicare/Măsurile de informare și comunicare								
	Evenimente Întâlniri Ateliere Conferințe Seminare Sesiuni de formare Forumuri Eveniment Conferințe de presă Vizite de presă	Help desk	Rețea de informații	Panouri informative cu sigla Programului la sediul beneficiarului	Parteneriate instituționale	Publicații Comunicate de presă Manuale Ghiduri	Online, Email, Website, Newsletter, Rețele sociale (Facebook, Twitter, LinkedIn, Youtube, Recenzii de presă)	Mass media Interviuri Spectacole Articole de presă	Campanii promoționale Campanii TV, radio și online Anunțuri de presă Campanii în aer liber Articole promoționale
Beneficiari potențiali și direcți	•								•
Alți participanți guvernamentali/negvernamentali	•								•
Instituțiile și organismele Uniunii Europene	•								•
Presa națională/regională/locală din ambele țări	•								•
Publicul interesat la nivel național				•			•	•	•
Public interesat din cele două țări				•			•	•	•
Grupuri de sprijin				•			•	•	•

Bugetul planificat pentru activitățile de comunicare ale *Programului* se află încă în curs de evaluare și va fi stabilit în funcție de cursul euro de la data respectivă. Bugetul de Asistență Tehnică pentru *Program*, pentru 2021-2027 include și activitățile pentru publicitatea și transmiterea de informații despre program.

Pana în prezent au fost organizate mai multe întâlniri ale Grupului Comun de Lucru pentru Programare pentru a defini obiectivele Programului (2019-2020) și au fost lansate procese de consultare la 23 Aprilie 2021 și la 10 Iunie 2021 pentru a facilita comunicarea și coordonarea pro-activă pentru obiectivele comune între strategiile macro-regionale și actorii relevanți, pentru a identifica acțiuni coordonate între Programele Interreg din regiune și structurile macro-regionale, actorii relevanți care ar putea răspunde provocărilor generate de amenințările de mediu sau migrație.

Monitorizare și evaluare (inclusiv indicatorii relevanți) pentru Program

În conformitate cu articolul 30 alineatul (1) litera (e) din regulament, AM va informa CCM, cel puțin o dată pe an cu privire la progresele în implementarea comunicării și acțiuni de vizibilitate; și asupra analizei sale a rezultatelor, precum și a informațiilor planificate și activități de comunicare care urmează să fie desfășurate în anul următor. De asemenea, la cererea CE, AM va informa în scris în timpul fazei de revizuire cu privire la progresul în implementarea acțiunilor de comunicare și vizibilitate.

AM va dezvolta Strategia de comunicare și Planul anual de comunicare, care vor fi aprobate de MC. Ambele documente ar putea fi revizuite de AM pe baza constatărilor din analiza internă sau a recomandărilor externe de la CCM, evaluatori externi, iar versiunile revizuite vor fi aprobat de CCM.

Revizuirea internă anuală efectuată de AM va avea loc pentru a evalua realizarea indicatorilor de comunicare și măsurilor necesare care trebuie luate anul viitor.

Măsurile de comunicare și informare vor fi supuse evaluării continue și ex-post, pe baza indicatorilor și criteriilor de evaluare definite în prealabil. AM va stabili un plan care să conțină prevederile necesare pentru colectarea și interpretarea informațiilor referitoare la nivelul de conștientizare / cunoaștere a programului.

Evaluarea impactului, inclusiv o analiză calitativă și cantitativă va dura până în 2027 și va evalua nivelul de conștientizare a publicului larg cu privire la program, precum și nivelul de cunoștințe ale solicitanților și beneficiarilor / părților interesate relevante.

Această analiză va contribui la reglarea viitoarelor activități de comunicare și va avea loc prin:

- sondaje realizate de companii specializate,
- focus grup,
- interviuri.

Evaluarea va evidenția în ce măsură obiectivele vizibilității și conștientizării programului sunt atinse și care este rolul jucat de UE pentru dezvoltarea ariei programului.

2.5 Relația cu alte planuri și programe relevante

Analiza prezentată în Anexa 2 a inclus parcurgerea unui număr de 15 strategii/planuri/programe cu relevanță directă pentru *program* cu identificarea elementelor de corelare dintre acestea și *Programul Interreg-IPA CBC România-Serbia pentru perioada de perioada 2021-2027*. Pot fi identificate și alte strategii, planuri și programe ce pot avea legătură cu *Programul Interreg-IPA CBC România-Serbia pentru perioada de perioada 2021-2027*, aceasta după ce vor fi făcute publice.

3 ASPECTE RELEVANTE ALE STĂRII ACTUALE A MEDIULUI ȘI ALE EVOLUȚIEI PROBABILE ÎN SITUAȚIA NEIMPLEMENTĂRII PROGRAMULUI IPA CBC ROMÂNIA – SERBIA PENTRU PERIOADA 2021-2027

3.1 Starea actuală a mediului

Caracterizarea stării actuale a mediului a fost realizată pe baza datelor și informațiilor referitoare la teritoriul național disponibile la momentul elaborării Raportului de mediu. Analiza stării actuale a mediului a fost realizată pentru fiecare aspect de mediu relevant.

Aspectele de mediu relevante considerate sunt următoarele: aer, apă, sol, schimbări climatice, biodiversitate, peisaj, populație și sănătate umană, aspecte culturale, conservarea resurselor naturale, eficiența energetică, deșeuri.

Programul Interreg-IPA CBC România-Serbia pentru perioada de programare 2021-2027 justifică alegerea obiectivelor de politică și a obiectivelor specifice promovate de acesta. Astfel, Programul dezvoltă 3 priorități care sunt analizate:

Prioritatea 1: Protecția mediului și managementul riscurilor

Justificarea priorității 1: Investițiile în domeniul protecției mediului, al conservării naturii, biodiversității și infrastructurii verzi; promovarea energiilor regenerabile sustenabile (eoliană, solară, biomasă, energie geotermală); consumul eficient de energie cu reducerea emisiilor cu efecte de seră, precum și adaptarea la schimbări climatice cu prevenirea dezastrelor și reziliența bazată pe serviciile ecosistemelor, toate se bazează pe nevoile zonei vizate de program, cum ar fi: performanța slabă a infrastructurii de mediu, zone afectate puternic de poluare, riscuri de mediu, neconștientizarea de către populație a amenințărilor la adresa mediului și lipsa cunoștințelor privitoare la soluțiile ecologice, calitatea apei, energie regenerabilă, comportament responsabil, avantajele biodiversității și ecosistemelor naturale, reziliența și adaptarea la schimbările climatice etc.

Această prioritate răspunde la următorul Obiectiv de politică: *Europă mai verde, rezilientă, cu emisii reduse de dioxid de carbon, care se îndreaptă către o economie cu zero emisii de dioxid de carbon, prin promovarea tranziției către o energie curată și echitabilă, a investițiilor verzi și albastre, a economiei circulare, a atenuării schimbărilor climatice și a adaptării la acestea, a prevenirii și gestionării riscurilor, precum și a unei mobilități urbane durabile.*

Prioritatea 2: Dezvoltare socială și economică

Justificarea priorității 2: Investițiile în infrastructura și serviciile pentru educație, formare și asistență și îngrijiri medicale se bazează pe nevoile zonei vizate de program, cum ar fi: accesibilitatea redusă a serviciilor sociale și de asistență medicală în regiunile îndepărtate,

infrastructură de îngrijire medicală veche, o rată de șomaj crescută în rândul populației tinere și active din zonele rurale, grupuri vulnerabile, incluziune socială care lasă de dorit. Se va acorda o atenție deosebită educației digitale și trainingurilor pentru îmbunătățirea nivelului general al aptitudinilor și competențelor digitale, dar și investițiilor pentru facilitarea accesului la dispozitive TIC, mai ales pentru tinerii din zonele rurale și îndepărtate. Se pune accent pe stimularea dezvoltării serviciilor medicale bazate pe familie și comunitate, asigurând accesibilitate egală pentru cetățeni la aceste servicii.

De asemenea, turismul joacă un rol important în economia ambelor țări, fiind afectat de impactul pandemiei cu COVID 19, iar acesta alături de promovarea culturii necesită o urgență prioritizare.

Dezvoltarea durabilă este esențială pentru turismul din viitor. Conservarea biodiversității, respectul pentru autenticitatea socio-culturală a comunităților gazdă, asigurarea protecției sociale și a securității economice a comunităților gazdă și utilizarea durabilă a resurselor de mediu trebuie să reprezinte pilonii noului model de turism.

Această criză ne dă ocazia să acordăm mai multă atenție strategiilor din domeniul turismului, astfel încât să coordonăm acțiuni la nivelul tuturor părților interesate. Integrarea unui model de economie circulară în lanțul valoric din domeniul turismului care implică producătorii, distribuitorii, consumatorii și agențiile de protecție a mediului este esențială. Este necesară tranziția către un turism care funcționează eficient din punctul de vedere al resurselor și produce un nivel scăzut de emisii de dioxid de carbon, dar trebuie să se pună accentul și pe reziliența și competitivitatea acestui sector. Turismul reprezintă una dintre industriile care au înregistrat creșterea cea mai rapidă și a dus la o creștere cu 10% a PIB-ului și a creat 27 de milioane de locuri de muncă directe și indirecte în toate statele membre UE. Investițiile și măsurile care trebuie să fie implementate se bazează pe nevoile zonei vizate de program, cum ar fi: „cererea digitală” scăzută în domeniul turismului în ambele țări, lipsa produselor competitive de turism și competențele scăzute în ceea ce privește dezvoltarea și marketingul produselor, și valorifică punctele forte ale regiunii, care are o poziție geografică excelentă pentru turism: numeroase locuri care fac parte din patrimoniul natural, istoric și cultural și active termale și de wellness excelente.

Această prioritate răspunde la următorul Obiectivului de politică: *O Europă mai socială și mai favorabilă incluziunii, prin implementarea Pilonului European al drepturilor sociale.*

Prioritatea 3: Creșterea capacității managementului de frontieră

Justificarea priorității 3: Susținerea de către UE a unui obiectiv specific Interreg dedicat pentru a crește capacitatea instituțională a autorităților publice și a îmbunătății cooperarea transfrontalieră va contribui la reducerea vulnerabilității frontierelor externe pe baza unei conștientizări comprehensive a situației și va garanta frontiere UE sigure, care funcționează bine. În plus, scopul programelor privitoare la frontierele externe este pregătirea țărilor candidate și potențial candidate pentru a deveni membre UE, inclusiv prin sprijinul în ceea ce privește implementarea unor sisteme și proceduri pentru pregătirea perspectivei de frontieră interne viitoare. Considerând criza generată de pandemia cu COVID 19 privind guvernarea între granițe, se recomandă stimularea prin programul Interreg a unor acțiuni ce vor întări guvernarea și coordonarea transfrontalieră prin dezvoltarea capacității de răspuns a

autorităților implicate și a actorilor cheie. Se propun soluții pentru înlăturarea obstacolelor și integrarea instrumentelor legale pentru a gestiona crizele de mobilitate transfrontalieră.

Nevoia de finanțare a obiectivului specific Interreg 1 rezultă din specificul ariei vizate de *Program*. Lungimea frontierei din teritoriul care face obiectul programului este de 548 km, din care 235 km (42,8%) sunt pe Dunăre. Această lungime reprezintă 1% din lungimea totală a frontierei externe a Uniunii Europene. De-a lungul acestei frontiere comune există 8 puncte rutiere de trecere a frontierei, două puncte feroviare de trecere a frontierei și un punct fluvial de trecere a frontierei. Din moment ce peste 4 milioane de persoane și 1,5 milioane de mijloace de transport de marfă trec frontiera în fiecare an, Programul trebuie să stabilească priorități și măsuri dedicate pentru gestionarea mobilității și a punctelor de trecere a frontierei.

În plus, migrația globală și provocările asociate cu aceasta, cum ar fi lipsa securității și a stabilității, conturează o lume nouă, care evoluează rapid, și această dinamică va afecta Europa într-o măsură semnificativă. Conform Frontex, Balcanii Occidentali se confruntă în continuare cu migranți ilegali care încearcă să ajungă în Europa Occidentală. Din moment ce Serbia reprezintă traseul central prin Balcanii Occidentali, ea este punctul principal de trecere în acest sens. Cu toate acestea, frontierele dintre Serbia și România s-au confruntat cu un aflux de migranți mai mic în 2018 în comparație cu alte frontiere.

Prin acest program se stimulează utilizarea soluțiilor și a echipamentelor moderne ce vor reduce vulnerabilitatea granițelor externe, garantând securitatea și siguranța funcțională la granițele EU printr-un control efectiv la frontieră și un management al migrației eficient. Această prioritate răspunde la următorul obiectiv specific Interreg: *O mai bună guvernare în materie de cooperare.*

3.1.1. Calitatea aerului

Calitatea aerului este determinată de emisiile în aer provenite din surse fixe (utilaje, instalații, inclusiv de ventilație etc.), din surse difuze de poluare și surse mobile (traficul rutier) cu preponderență în marile orașe, precum și de transportul poluanților pe distanțe lungi.

Evoluția calității aerului pentru aglomerarea Timișoara se urmărește cu ajutorul a 5 stații automate, clasificate astfel:

- ❖ 2 stații de trafic (TM-1 și TM-5). Poluanții monitorizați sunt: SO₂, NO, NO₂, NO_x, CO, metale grele (Pb, Ni, Cd, As - din PM₁₀ gravimetric), PM₁₀ nefelometric și gravimetric, compuși organici volatili (benzen, toluen, etilbenzen, o,m,p-xilen);
- ❖ Stație industrială (TM-4). Poluanții monitorizați sunt: SO₂, NO, NO₂, NO_x, CO, O₃, PM₁₀ nefelometric, compuși organici volatili (benzen, toluen, etilbenzen, o,m,p-xilen);
- ❖ Stație de fond urban (TM-2). Poluanții monitorizați sunt: SO₂, NO, NO₂, NO_x, CO, O₃, metale grele (Pb, Ni, Cd, As - din PM₁₀ gravimetric), PM₁₀ gravimetric, PM_{2,5} gravimetric și nefelometric, compuși organici volatili (benzen, toluen, etilbenzen, o, m, p - xilen) și parametri meteorologici;
- ❖ Stație de fond suburban (TM-3). Poluanții monitorizați sunt: SO₂, NO, NO₂, NO_x, CO, O₃, metale grele (Pb, Ni, Cd, As - din PM₁₀ gravimetric), PM₁₀ nefelometric și gravimetric, compuși organici volatili (benzen, toluen, etilbenzen, o,m, p - xilen) și parametri meteorologici;

- ❖ Stația TM-7, amplasată în municipiul Lugoj, este de tip industrial. Poluanții monitorizați sunt: SO₂, NO, NO₂, NO_x, PM₁₀ nefelometric, compuși organici volatili (benzen, toluen, etilbenzen, o,m, p – xilen) și parametri meteorologici;
- ❖ Stația TM-6, amplasată la Moravița, este de fond suburban. Poluanții monitorizați sunt: SO₂, NO, NO₂, NO_x, CO, metale grele (Pb, Ni, Cd, As - din PM₁₀ gravimetric), PM₁₀ nefelometric și gravimetric, compuși organici volatili (benzen, toluen, etilbenzen, o,m, p – xilen) și parametri meteorologici.

Evoluția concentrațiilor medii anuale pentru indicatorii monitorizați de către stațiile precizate mai sus nu pot fi prezentate deoarece datele furnizate sunt insuficiente (captură date validate de minim 75%), conform Raportului județean privind starea mediului pentru anul 2019 – județul Timiș.

Evoluția calității aerului pentru județul Mehedinți se urmărește cu ajutorul unei stații automate – MH1, situată în vecinătatea APM Mehedinți. Poluanții monitorizați sunt: dioxidul de sulf (SO₂), oxizii de azot (NO₂, NO_x, NO), monoxidul de carbon (CO), ozon(O₃), BTEX, pulberi în suspensie (PM₁₀ nefelometric, PM₁₀ gravimetric, PM_{2.5} gravimetric), metale grele din pulberi în suspensie PM₁₀ (Pb, Ni, Cd, As).

Rezultatele monitorizării calității aerului în anul 2017, la stația automată fixă de monitorizare MH1, au indicat o calitate a aerului corespunzătoare la toți indicatorii monitorizați pe teritoriul județului Mehedinți, cu excepția:

- indicatorului particule în suspensie – fracția PM₁₀ pentru care s-au înregistrat 26 depășiri ale valorii limită zilnice, fără a se depăși însă numărul de 35 “de ori” permis într-un an calendaristic;
- indicatorului Ozon (O₃) pentru care s-au înregistrat 2 depășiri ale valorii țintă, fără a depăși numărul de 25 “de ori” permis într-un an calendaristic.

Evoluția calității aerului pentru județul Caraș- Severin se urmărește cu ajutorul a 6 stații automate, clasificate astfel:

- ❖ 3 stații de tip industrial (Reșița, Oțelul Roșu, Moldova Nouă), astfel: stațiile CS- 1 – Reșița și CS – 2 – Oțelul Roșu, evaluează impactul poluării atmosferice din surse ale industriei grele asupra zonelor locuite; stația CS -5 Moldova Veche evaluează nivelul poluării atmosferice transfrontaliere, pe surse specifice și anume iazurile de decantare ale SC Moldomin SA Moldova Nouă;
- ❖ O stație de tip fond urban trafic (CS-3 Moldova Veche) evaluează nivelul poluării atmosferice în mediul urban, fără a se concentra pe surse specifice. Cu alte cuvinte o astfel de stație nu discriminează între contribuțiile date de traficul din localitate, sistemele de încălzire rezidențiale, activitatea întreprinderilor mici, lucrările de construcție etc.;
- ❖ O stație de tip control de fond (EM-2 Muntele Semenic) vizează evaluarea nivelului de fond al poluanților atmosferici și semnalarea episoadelor de transport de poluanți, emiși de surse aflate la mare depărtare de punctele de măsurare (cel puțin de ordinul sutelor de kilometri).

Poluanții monitorizați sunt următorii: SO₂ (prin fluorescență UV), NO, NO₂, NO_x (prin chemiluminescență), CO (prin fotometrie IR), O₃ (prin fotometrie UV), COV (benzen, toluen, etilbenzen, orto-xilen, meta-xilen, para-xilen prin gazcromatografie PID), PM₁₀ (simultan prin

două metode: metoda nefelometrică automată și metoda gravimetrică manuală), metale (Pb, Cd, As și Ni).

Evoluția concentrațiilor medii anuale pentru indicatorii monitorizați de către stațiile precizate mai sus nu pot fi prezentate deoarece datele furnizate sunt insuficiente (captură date validate de minim 75%), conform Raportului județean privind starea mediului pentru anul 2019 – județul Caraș-Severin.

În ceea ce privește poluarea aerului în Serbia se constată o tendință generală de scădere a poluanților odată cu declinul activităților industriale. Emisiile de CO₂, NO_x și PM₁₀ au o tendință de creștere din cauza creșterii traficului și a transportului. De asemenea creșterea poluanților este determinată și de sistemele de încălzire tradiționale, în special în centrele urbane, Pančevo, Bor fiind cazuri notorii în Serbia. Prin program se vor căuta soluții de regenerare a zonelor urbane afectate de emisiile atmosferice cu aplicabilitatea atât în România, cât și în Serbia.

3.1.2. Schimbări climatice

Schimbările climatice reprezintă una din cele mai importante probleme de mediu, cu efecte economice și sociale însemnate la nivel global, regional și local. Considerând strategia națională privind schimbările climatice și creșterea economică bazată pe emisii reduse de carbon, precum și planul național de acțiune în domeniul schimbărilor climatice se continuă luarea și integrarea măsurilor de atenuare a emisiilor de GES și de adaptare la schimbările climatice a sistemelor. Politica de coeziune regională, precum și programele europene reprezintă o cale eficientă de adoptare a celor mai eficiente măsuri pentru consolidarea unei creșteri economice sustenabile, cu emisii reduse de carbon în România.

Diminuarea efectelor schimbărilor climatice asupra mediului în ansamblu (mediul natural, mediul construit, ființe umane, biodiversitate etc.) poate fi realizată prin două categorii de măsuri care sunt bazate pe obiectivele generale din domeniul schimbărilor climatice : măsuri de reducere și atenuare a GES și măsuri de adaptare.

Măsurile de atenuare au în vedere acțiuni care să conducă la diminuarea impactului activităților antropice asupra sistemului climatic și acțiuni care să conducă la evitarea impactul schimbărilor climatice asupra mediului.

Măsurile de adaptare au în vedere acțiuni care răspund schimbărilor climatice actuale sau prognozate. În condițiile în care modificarea condițiilor climatice este o realitate, sunt esențiale măsuri complementare pentru reducerea impactului asupra mediului și sănătății generate de emisiile de GES.

La nivel de regiune se va urma trendul general de adaptare și atenuare la schimbările climatice prin implementarea unor serii de măsuri elaborate pe următoarele domenii:

- **Eficiență energetică:** schimbarea comportamentului consumatorilor casnici, ceea ce poate conduce către economii de energie; asigurarea de pârghii, în ceea ce privește reabilitarea clădirilor publice pentru asigurarea independenței energetice sau minimizarea consumului; reducerea energiei în industrie;
- **Transport:** implementarea unui sistem eficient de transport electric în orașe pentru reducerea de gaze cu efect de seră; realizarea infrastructurii aferente unui sistem de

transport alternativ, fără consum de combustibil; facilitarea și crearea de oportunități pentru încurajarea transportului feroviar ca alternativă la transportul rutier;

- Agricultură/forestier: implementarea tehnologiilor de colectare și valorificare a reziduurilor agricole; reconstrucție ecologică forestieră prin creșterea suprafeței forestiere și stoparea tăierilor ilegale.

3.1.3. Apa

Din punct de vedere al gospodării apelor, unitățile administrative teritoriale ale județelor Timiș și Caraș Severin fac parte integral din Spațiul Hidrografic Banat. Județul Mehedinți face parte parțial din Bazinul hidrografic Jiu și Bazinul Dunării din sud -vestul Olteniei.

Modificările caracteristicilor hidromorfologice ale cursurilor de apă (schimbări ale cursurilor naturale, schimbări ale regimului hidrologic, deteriorarea biodiversității acvatice, etc.) sunt rezultatul prezenței presiunilor hidromorfologice care produc un impact asupra stării ecosistemelor acvatice și pot contribui la neatingerea obiectivelor de mediu ale corpurilor de apă.

Spațiul Hidrografic Banat cuprinde mai multe categorii de lucrări: acumulări, derivații, regularizări, îndiguiri și apărări de maluri, executate pe corpurile de apă în diverse scopuri (energetic, asigurarea cerinței de apă, regularizarea debitelor naturale, apărarea împotriva efectelor distructive ale apelor, combaterea excesului de umiditate, etc), cu efecte funcționale pentru comunitățile umane.

Lacurile de acumulare a căror suprafață este mai mare de 0,5 kmp sunt în număr de 8 în Spațiul Hidrografic Banat și produc în principal ca presiune hidromorfologică, întreruperea continuității scurgerii și regularizarea debitelor.

Pe teritoriul Spațiului Hidrografic Banat, există un număr de 64 de sectoare de râu regularizate pe o lungime totală de 699 km. Analizând parametrii hidromorfologici ai acestora în conformitate cu criteriile pentru definirea schimbărilor hidromorfologice semnificative, se constată că un număr de 34 lucrări de regularizare totalizând 435 km pot fi considerate schimbări hidromorfologice semnificative.

Regularizările și îndiguirile produc în principal ca schimbări hidromorfologice, modificări ale morfologiei cursurilor de apă, alterări ale caracteristicilor hidraulice și întreruperi ale continuității laterale.

Derivații. Obiectivele hidrotehnice din această categorie, în număr de 6, au drept scop suplimentarea debitelor în secțiuni cu un necesar de apă mai mare decât potențialul natural al râului.

Prelevările de apă, restituțiile (evacuările), din Spațiul Hidrografic Banat produc alterări hidromorfologice semnificative care se materializează prin modificarea caracteristicilor cursului de apă pe care sunt poziționate atât prizele de apă, cât și evacuările de apă ale căror debite prelevate, respectiv restituite, sunt semnificative din punct de vedere cantitativ.

Bazinul hidrografic Banat este localizat în partea de sud-vest și vest a teritoriului național și se învecinează în partea vestică cu Serbia, la nord-vest cu Ungaria, la nord cu bazinul hidrografic Mureș și granița cu Ungaria, la sud cu fluviul Dunărea, la est cu bazinul hidrografic Mureș și Spațiul Hidrografic Jiu.

Din punct de vedere administrativ, Spațiul Hidrografic Banat se suprapune în totalitate peste 2 unități administrativ teritoriale (jud. Timiș și jud. Caraș-Severin), și parțial peste alte 3 unități administrativ teritoriale (jud. Arad, jud. Gorj și jud. Mehedinți).

Resursele totale de apă de suprafață din spațiul hidrografic Banat însumează cca 3.380 mil m³/an, din care resursele utilizabile sunt cca. 392,2 mil m³/an. Acestea reprezintă cca. 12 % din totalul resurselor și sunt formate, în principal, de râurile Timiș, Bega, Bârzava, Caraș, Nera, Cerna și afluenții acestora.

În Spațiul Hidrografic Banat există 9 lacuri de acumulare importante (cu suprafața mai mare de 0,5 km²), care au folosință complexă și însumează un volum util de 290 mil.m³.

Raportată la populația bazinului, resursa specifică utilizabilă este de 354 m³/loc/an, iar resursa specifică calculată la stocul disponibil teoretic (mediu multianual) se cifrează la 3.047 m³/loc/an. Resursele de apă cantonate în Spațiul Hidrografic Banat pot fi considerate suficiente și neuniform distribuite în timp și spațiu.

Debite medii multianuale pentru principalele râuri din Spațiul Hidrografic Banat sunt: Bega-16 mc/s, Timiș 37,6 mc/s, Bârzava-6,37 mc/s, Caraș 6,99 mc/s, Nera 15,1 mc/s și Cerna 19,1 mc/s.

Din lungimea totală a cursurilor de apă cadastrate din Spațiul Hidrografic Banat cursurile de apă nepermanente reprezintă circa 60 %.

În bazinul hidrografic Banat s-au identificat un număr de 311 corpuri de apă de suprafață, dintre care:

- ✓ 236 corpuri de apă naturale, din care 236 corpuri de apă râuri;
- ✓ 74 corpuri de apă puternic modificate, din care: 65 corpuri de apă râuri și 9 lacuri de acumulare;
- ✓ 1 corp de apă artificial.

La nivelul anului 2019, în cadrul B.H. Banat, au fost identificate un număr de 83 de aglomerări umane (>2.000 l.e.), clasificate astfel: 1 aglomerare urbană cu populație (>150.000 l.e.), 5 aglomerări urbane cu o populație cuprinsă între 15.000 – 150.000 l.e., 1 aglomerare urbană cu o populație cuprinsă între 10.000 – 15.000 l.e., și 76 de aglomerări cu populație cuprinsă între 2.000-10.000 l.e.

Infrastructura de apă în județul Timiș

Resursele de apă reprezintă potențialul hidrologic format din apele de suprafață și subterane, în regim natural și amenajat, din care se asigură alimentarea diverselor folosințe.

Tabel 2 Infrastructura de apă județul Timiș, 2014-2018 (Sursa: Tempo - online - INSSE)

Indicator	U.M.	2014	2015	2016	2017	2018
Localități cu rețea de distribuție a apei	număr	93	93	94	96	96
din care: municipii și orașe	număr	10	10	10	10	10
Lungimea totală simplă a rețelei de distribuție a apei	km	3.065,2	3.191,7	3.283,3	3.354,7	3.478,5
Localități cu canalizare publică	număr	37	37	41	44	45
din care: municipii și orașe	număr	10	10	10	10	10
Lungimea totală simplă a conductelor de canalizare	km	1.081,5	1.215,8	1.388	1.399	1.687,5

În Tabel 2 sunt prezentate localitățile cu rețea de distribuție a apei și canalizare și numărul de km aferenți infrastructurii de alimentare cu apă și canalizare.

Gradul de acoperire cu rețea de alimentare cu apă și canalizare este prezent în toate cele 10 municipii și orașe ale județului Timiș. Din totalul de 89 de comune de pe teritoriul județului Timiș gradul de acoperire cu rețea de alimentare cu apă a crescut de la 93, 25% la 96,62%, iar la rețeaua de canalizare a crescut de la 41,57% la 50,56%.

Infrastructura de apă județul Caraș Severin

Tabel 3 Infrastructura de apă județul Caraș Severin, 2015-2018 (Sursa: Tempo - online - INSSE)

Indicator	U.M.	2015	2016	2017	2018
Localități cu rețea de distribuție a apei	număr	64	64	65	65
din care: municipii și orașe	număr	8	8	8	8
Lungimea totală simplă a rețelei de distribuție a apei	Km	1.217,3	1.217,1	1.268,0	1.277,6
Localități cu canalizare publică	număr	39	39	47	47
din care: municipii și orașe	număr	8	8	8	8
Lungimea totală simplă a conductelor de canalizare	Km	549,8	549,8	1779,2	1682,4

În Tabel 3 sunt prezentate localitățile cu rețea de distribuție a apei și canalizare și numărul de km aferenți infrastructurii de alimentare cu apă și canalizare.

Gradul de acoperire cu rețea de alimentare cu apă și canalizare este prezent în toate cele 8 municipii și orașe ale județului Caraș-Severin. Din totalul de 69 de comune de pe teritoriul județului Caraș-Severin gradul de acoperire cu rețea de alimentare cu apă a crescut de la 81, 15% la 82,60%, iar la rețeaua de canalizare a crescut de la 44,92% la 56,52%.

Infrastructura de apă județul Mehedinți

Tabel 4 Infrastructura de apă județul Mehedinți, 2014-2017 (Sursa: Tempo - online - INSSE)

Indicator	U.M.	2014	2015	2016	2017
Localități cu rețea de distribuție a apei	număr	43	43	45	45
din care: municipii și orașe	număr	5	5	5	5
Lungimea totală simplă a rețelei de distribuție a apei	Km	930,7	943,5	994,8	1052,9
Localități cu canalizare publică	număr	20	21	22	22
din care: municipii și orașe	număr	5	5	5	5
Lungimea totală simplă a conductelor de canalizare	Km	291,4	294,8	292,1	318,6

În Tabel 4 sunt prezentate numărul localităților cu rețea de distribuție a apei și canalizare și numărul de km aferenți infrastructurii de alimentare cu apă și canalizare.

Gradul de acoperire cu rețea de alimentare cu apă și canalizare este prezent în toate cele 5 municipii și orașe ale județului Mehedinți. Din totalul de 69 de comune de pe teritoriul județului Mehedinți gradul de acoperire cu rețea de alimentare cu apă a crescut de la 62,29% la 65,57%, iar la rețeaua de canalizare a crescut de la 24,59% la 27,86%.

Infrastructură de apă și canalizare în aria Programului în Serbia:

În cele ce urmează sunt prezentate informații cu privire la sistemul de alimentare cu apă și canalizare pentru zona Programului aferentă Serbiei:

Tabel 5 Infrastructura de apă din regiunea afectată de Program din Serbia, 2014-2017 (Sursa: Analiza teritorială)

Țara	Județul	Accesul la alimentarea cu apă	Accesul la sistemul de canalizare
Serbia	Severno-Banatski	Apă potabilă furnizată – 7.435.000 mc; Numărul gospodăriilor conectate la rețeaua de apă – 56.784;	Total ape reziduale deversate – 5.374.000 mc; Apa uzată aferentă localităților urbane conectate la un sistem de canalizare – 3.259.000 mc; Ape uzate tratate – 2.599.000 mc; Numărul gospodăriilor conectate la sistemul de canalizare – 20.609;
	Srednje-Banatski	Apă potabilă furnizată – 11.094.000 mc; Numărul gospodăriilor conectate la rețeaua de apă - 72.7402;	Total ape reziduale deversate – 8.620.000 mc; Apa uzată aferentă localităților urbane conectate la un sistem de canalizare – 5.225.000 mc; Ape uzate tratate -0 mc; Numărul gospodăriilor conectate la sistemul de canalizare – 28.953;
	Južno-Banatski	Apă potabilă furnizată – 21.729.000 mc; Numărul gospodăriilor conectate la rețeaua de apă – 105.919;	Total ape reziduale deversate – 13.355.000 mc; Apa uzată aferentă localităților urbane conectate la un sistem de canalizare – 9.223.000 mc; Ape uzate tratate – 2.708.000 mc; Numărul gospodăriilor conectate la sistemul de canalizare – 51.057;
	Braničevski	Apă potabilă furnizată – 7.633.000 mc; Numărul gospodăriilor conectate la rețeaua de apă – 40.295;	Total ape reziduale deversate – 4.963.000 mc; Apa uzată aferentă localităților urbane conectate la un sistem de canalizare – 4.575.000 mc; Ape uzate tratate – mc; Numărul gospodăriilor conectate la sistemul de canalizare -22.063;
	Borski	Apă potabilă furnizată – 8.644.000 mc; Numărul gospodăriilor conectate la rețeaua de apă – 35.330;	Total ape reziduale deversate – 5.281.000 mc; Apa uzată aferentă localităților urbane conectate la un sistem de canalizare – 5.281.000 mc; Ape uzate tratate – 8.000 mc; Numărul gospodăriilor conectate la sistemul de canalizare – 22.333;

²Source: <http://marketing-pr.fon.rs/webroot/uploads/Gradovi%20i%20opstine%202011%20G20112005.pdf>
Table: 11-1 (chapter 11)

Țara	Județul	Accesul la alimentarea cu apă	Accesul la sistemul de canalizare
	Podunavski	Apă potabilă furnizată – 9.293.000 mc; Numărul gospodăriilor conectate la rețeaua de apă – 42.091;	Total ape reziduale deversate – 6.118.000 m ³ c; Apa uzată aferentă localităților urbane conectate la un sistem de canalizare – 6.064.000 mc; Ape uzate tratate – 950.000 mc; Numărul gospodăriilor conectate la sistemul de canalizare – 30.208.

3.1.4. Solul și utilizarea terenurilor

Calitatea solurilor este afectată în diferite grade de poluare produsă de diferite activități industriale. În domeniul protecției solurilor, prin poluare se înțelege orice dereglare care afectează calitatea acestora din punct de vedere calitativ și/sau cantitativ.

Principalele sectoare economice cu impact semnificativ asupra solului provin din: industria minieră și metalurgică (prin procesare și depozitare a deșeurilor, iazuri de decantare și halde de steril), industria chimică (prin depozitare de deșeuri din combinate chimice, petrochimice și fabrici de medicamente, situri abandonate), industria petrolieră (prin poluarea solului cu hidrocarburi și cu metale grele), depozite vechi de pesticide și alte activități la scară mare (prelucrarea metalelor, depozitele de deșeuri menajere neconforme, siturile militare, industria de prelucrare a lemnului, centralele electrice pe cărbune, activități de transport, activități de service, etc.).

În anul 2015 a fost publicată în Monitorul Oficial, HG nr. 683/2015, prin care au fost aprobate Strategia Națională și Planul Național pentru Gestionarea Siturilor Contaminate din România, realizată pe baza inventarului național actualizat de către Agenția Națională pentru Protecția Mediului. Astfel acest document își propune o serie de obiective de mediu și socio-economice.

Obiectivele specifice de mediu:

- ✓ Reducerea suprafeței ocupate de situri contaminate;
- ✓ Îmbunătățirea calității factorilor de mediu din zonele amplasate și implementarea unei gestionări unitare la nivel național.

Obiective specifice socio-economice:

- ✓ Remedierea siturilor contaminate trebuie astfel făcută încât să fie atinsă o stare corespunzătoare pentru folosința ulterioară planificată;
- ✓ Asigurarea protecției resurselor de apă, a securității alimentare și a sănătății umane;
- ✓ Promovarea utilizării viitoare a siturilor remediate pentru dezvoltarea economică și socială în detrimentul scoaterii din circuitul agricol și silvic a terenurilor productive.

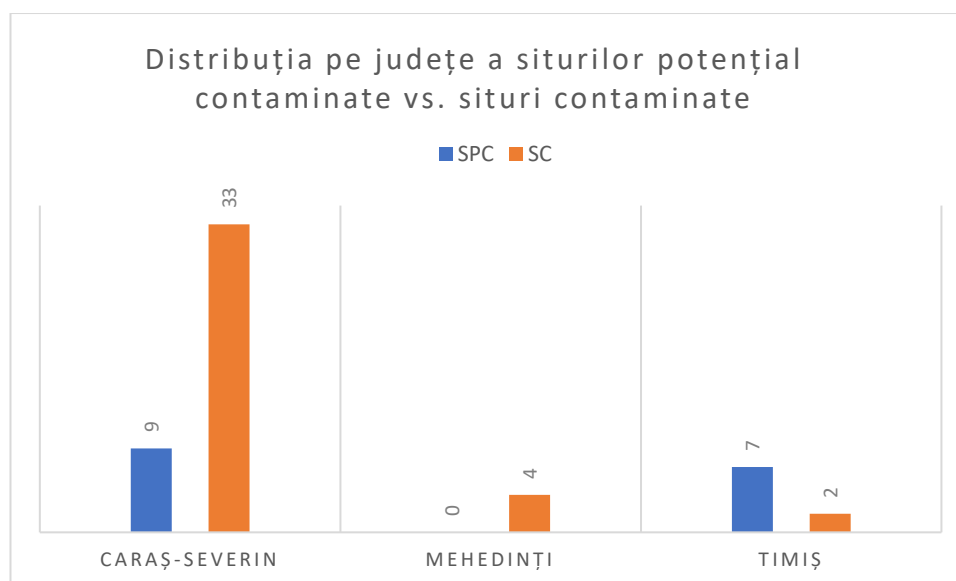

Figura 1 Distribuția pe județe din zona Programului a siturilor potențial contaminate vs. situri contaminate (Sursa: Strategia Națională și Planul Național de Acțiune pentru Gestionarea Siturilor Contaminate din România)

*SPC – situri potențial contaminate; SC – situri contaminate.

Analizând Figura 1 rezultă că pe teritoriul celor 3 județe din aria Programului situația se prezintă astfel: județul Mehedinți nu are la momentul elaborării documentului strategic nici un sit potențial contaminat, însă are 4 situri contaminate; județul Caraș-Severin prezintă 9 situri potențial contaminate și 33 de situri contaminate; județul Timiș prezintă 7 situri potențial contaminate și 2 situri contaminate. Aceste valori raportate la nivelul întregului teritoriu național reprezintă 1,35% situri potențial contaminate și 18,57% situri contaminate în aria românească de implementare a Programului.

La nivelul regiunii de interes, în Serbia, calitatea solurilor este afectată de către industria extractivă, respectiv în zona Bor, din cauza activității complexului extractiv și de prelucrare a cuprului, iar în zona Pancevo, din cauza industriei petrochimice și petroliere.

Utilizarea terenurilor

Suprafața administrativă a județului Timiș este de 869.665 ha, ponderea principală fiind reprezentată de terenuri agricole (79, 49%) și terenuri cu vegetație forestieră, terenuri neagricole (20,50%) ocupând o pondere mică.

Din Figura 2 se remarcă faptul că ponderea principală o dețin terenurile agricole (79,49%), unde ponderea principală o dețin terenurile arabile (76,88% din totalul ponderii terenurilor agricole), iar cea mai mică fiind reprezentată de către vii și pepiniere viticole (0,59% din totalul ponderii terenurilor agricole). De asemenea din categoria terenurilor neagricole (20,50%), ponderea principală este reprezentată de către păduri și altă vegetație forestieră (60,87% din totalul terenurilor neagricole), iar cea mai mică fiind reprezentată de terenuri degradate și neproductive (2,9% din totalul terenurilor neagricole).

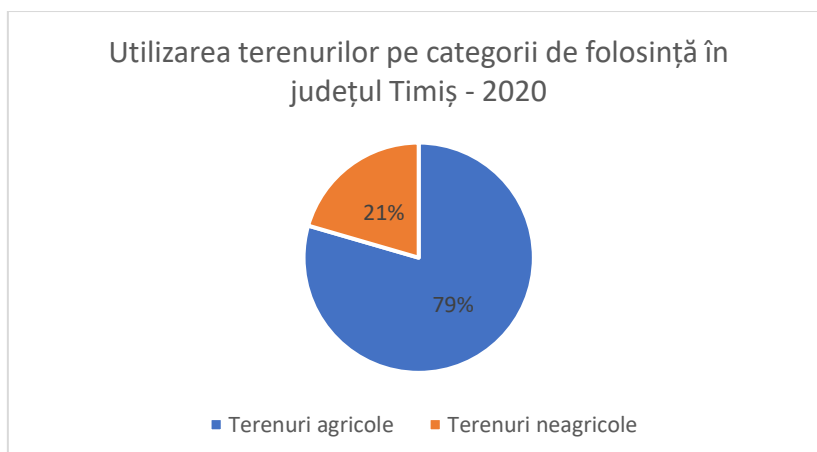

Figura 2 Utilizare terenuri pe categorii de folosință din județul Timiș (Sursa: INSSE, Suprafața fondului funciar, după modul de folosință, 2019)

Suprafața administrativă a județului Caraș-Severin este de 851.976 ha, ponderea principală fiind reprezentată de terenuri neagricole (53,41%) și terenuri agricole (46,59%).

Din Figura 2 se remarcă faptul că ponderea principală o dețin terenurile neagricole (53%), unde ponderea principală o dețin păduri și altă vegetație forestieră (48,29% din totalul terenurilor neagricole), iar cea mai mică fiind reprezentată de către căi de comunicație și căi de comunicare (1,10% din totalul ponderii terenurilor neagricole). De asemenea din categoria terenurilor agricole (46,59%), ponderea principală este reprezentată de către pășuni (21,05% din totalul terenurilor agricole), iar cea mai mică fiind reprezentată de vii și pepiniere viticole (0,09% din totalul terenurilor neagricole).

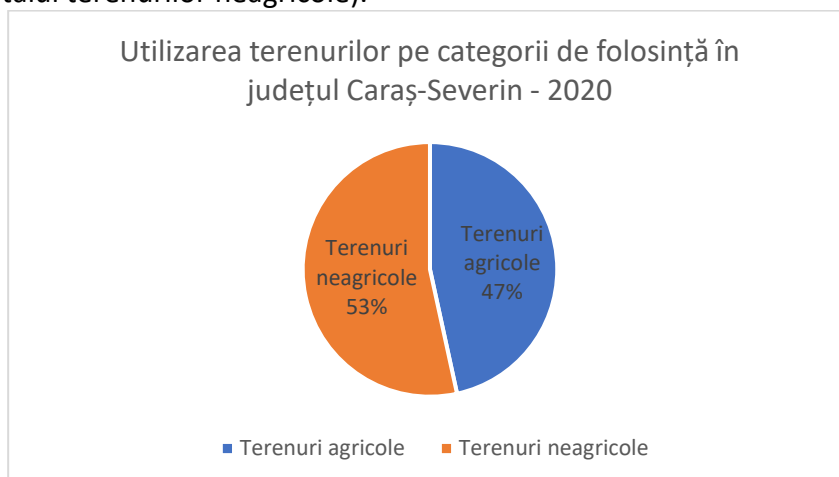

Figura 3 Utilizare terenuri pe categorii de folosință din județul Caraș-Severin (Sursa:INSSE, Suprafața fondului funciar, după modul de folosință, 2019)

Suprafața administrativă a județului Mehedinți este de 986.578 ha, ponderea principală fiind reprezentată de terenuri agricole (29,73%) și terenuri neagricole (20,26%).

Din Figura 4 se remarcă faptul că ponderea principală o dețin terenurile agricole (59 %), unde ponderea principală o dețin terenurile arabile (19,04% din totalul terenurilor agricole), iar cea mai mică fiind reprezentată de către vii și pepiniere viticole (0,59% din totalul ponderii terenurilor agricole). De asemenea din categoria terenurilor neagricole (41%), ponderea principală este reprezentată de către păduri și altă vegetație forestieră (15,19% din totalul

terenurilor neagricole), iar cea mai mică fiind reprezentată de căi de comunicație și căi ferate (0,66% din totalul terenurilor neagricole).

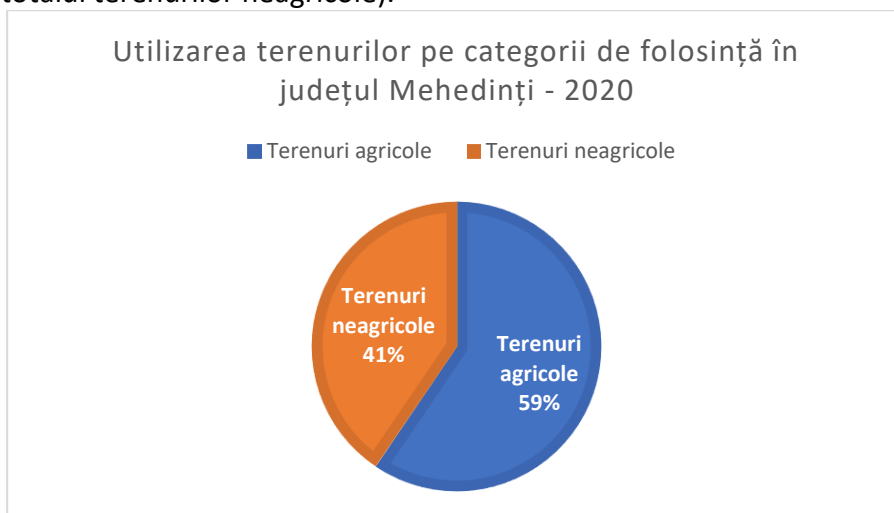

Figura 4 Utilizare terenuri pe categorii de folosință din județul Mehedinți (Sursa: INSSE, Suprafața fondului funciar, după modul de folosință, 2019)

Utilizarea terenurilor pe categorii de folosință în cele șase districte din Serbia care fac parte din zona Programului sunt prezentate în tabelul 7:

Tabel 6 Categorii de folosință pentru terenurile din cele șase districte afectate de Program din Serbia, 2014-2017 (Sursa: INSSE, Suprafața fondului funciar, după modul de folosință, 2019)

Districț	Suprafață totală (ha)	Arabil/total	Cereale, legume	Culturi furajere	Livezi	Vii	Pajiști și pășuni
Severno-Banatski	207.806	85%	76%	6%	1%	0,5%	11%
Srednje-Banatski	283.975	80%	74%	5%	1%	0,2%	15%
Južno-Banatski	342.020	88%	84%	3%	1%	1%	9%
Podunavski	102.285	84%	65%	13%	1%	0,3%	1%
Braničevski	240.364	65%	48%	11%	6%	2%	27%
Borski	169.500	45%	31%	7%	2%	2%	50%
SERBIA	3,438.10	65%	51%	9%	5%	1%	29%

În zona eligibilă a Programului există o diversitate în ceea ce privește utilizarea terenurilor. Se poate observa că în partea de nord a Programului (România) utilizarea terenurilor este preponderent agricolă, iar în partea de sud a acestuia (Serbia) este preponderent forestieră.

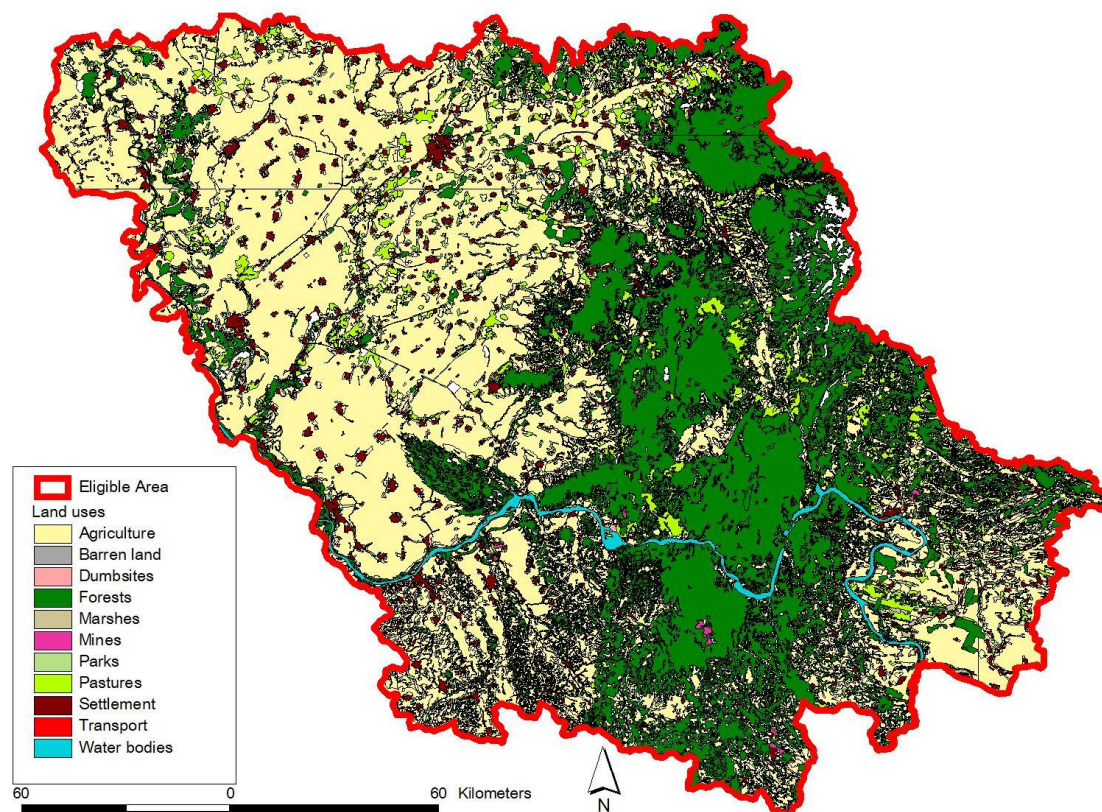

Figura 5 Utilizare terenuri pe categorii de folosință în zona Programului (Sursa: Analiza teritorială, 2019)

3.1.5. Biodiversitate

La nivelul zonei de studiu, conservarea biodiversității se realizează prin intermediul unor rețele de arii naturale protejate din ambele state, care include și rețeaua europeană Natura 2000 (în România), desemnate datorită valorilor ecologice, științifice sau culturale deosebite identificate pe teritoriul acestora. Rețelele sunt formate din:

- ❖ 7 parcuri naționale și naturale, 18 situri de interes comunitar, 19 situri de protecție avifaunistică și 83 de rezervații științifice/naturale și monumente ale naturii – pe teritoriul României;
- ❖ 4 rezervații naturale speciale, 1 parc național, 1 monument natural și 2 parcuri naturale – pe teritoriul Serbiei, în aria de implementare a Programului.

Fragmentarea ecosistemelor sau habitatelor este fenomenul prin care în locul în care înainte a existat un habitat de extindere mare, continuă, se formează mai multe petece de habitate de dimensiuni reduse (Wilcove et al. 1986). Habitatatele sunt înconjurată de un mediu care diferă de caracteristicile habitatului inițial, care pot include drumuri, cursuri de apă, zone antropizate, halde de steril etc.

Migrația între aceste habitate este posibilă pentru unele specii, pentru altele însă este împiedicată total sau parțial. Această situație influențează prin două căi populațiile existente în această zonă, respectiv prin reducerea suprafeței totale a habitatului inițial este influențată negativ mărimea populațiilor și crește semnificativ șansa de dispariție a acestora și pe de altă

parte așezarea fragmentelor rezultate și sistemele complexe de legături între acestea influențează activitatea de migrație sau dispersie a populațiilor. Fragmentarea habitatelor nu este datorată exclusiv activității umane directe, a schimbării categoriilor de folosință sau a investițiilor infrastructurale, adeseori procesul de degradare generală a habitatelor conduce la un grad mai ridicat de fragmentare. Diversitatea biologică este într-o continuă amenințare datorită intensificării activităților economice ce exercită presiuni puternice asupra mediului.

Presiunile antropice se manifestă prin creșterea gradului de ocupare a terenurilor, a numărului populației, dezvoltarea agriculturii și economiei, modificarea peisajelor și a ecosistemelor, distrugerea spațiului natural, utilizarea nerațională a solului, supraconcentrarea activităților pe zone sensibile cu valoare ecologică ridicată. Deteriorarea capitalului natural este un proces real cu manifestări complexe pe termen lung și cu o evoluție ce este dependentă de ritmul, formele și amploarea dezvoltării sistemelor socio - economice. Modificarea antropica a habitatelor are loc mai ales prin conversia terenurilor agricole, urbanizare, poluare, despăduriri.

Principalele cauze care determină modificarea structurilor habitatelor sunt reprezentate de:

- dezvoltarea zonelor rezidențiale;
- tăieri ilegale de arbori;
- poluarea apelor de suprafață, subterane și a solului cu produse petroliere sau apă sărată, ape menajere, deșeuri;
- modificarea morfologiei terenurilor datorită activității de exploatare a unor resurse minerale (cariere, balastiere);
- schimbarea categoriei de folosință a terenurilor (extinderea intravilanului, scoaterea temporară sau definitivă din circuitul silvic);
- aplicarea necorespunzătoare a tehnologiilor agricole;
- folosirea pesticidelor;
- turismul necontrolat în zonele de agrement.

Diversificarea și globalizarea activităților umane (activităților economice) generează deteriorarea accelerată a capitalului natural din cauza presiunii puternice asupra mediului, fiind necesare măsuri de protecție și conservare a diversității biologice.

Lista ariilor naturale protejate se regăsește în Anexa 3, unde este menționată și o scurtă descriere a acestora.

Situația ariilor protejate din Serbia va fi raportată în cadrul procedurii la nivel de evaluare națională privind impactul asupra biodiversității din cele 6 districte implicate în Program.

În acord cu *Programul*, Prioritatea 1 include măsuri ce pot aduce îmbunătățiri la starea de conservare a habitatelor și speciilor din zona acoperită de acțiunile Programului din cele 3 județe ale României.

Se vor prezenta măsuri de conservare specifice propuse în planurile de management al ariilor naturale protejate, în regulamentele aprobate sau în fișele de sit pentru cele cuprinse în rețeaua Natura 2000 ce ar putea reprezenta măsuri de reducere a potențialului impact generat de viitoarele proiecte rezultate din acest *Program*. Se vor respecta toate măsurile cuprinse în aceste planuri de management și regulamentele existente sau viitoare.

Pe teritoriul Serbiei este implementată Rețeaua EMERALD reprezentând rețeaua ecologică europeană de unități spațiale și habitate care au o importanță națională și internațională specială sub aspectul conservării biodiversității, fiind alcătuită din Zone de Interes Special pentru Conservare (ASCI) în teritoriul tuturor statelor semnatare ale Convenției.

Prin criteriile Convenției pentru conservarea faunei și florei sălbatice și a habitatelor naturale este realizată o listă de potențiale regiuni EMERALD și aceasta include 61 de zone. Suprafața generală este de 1.019.269 ha, 11,54% fiind pe teritoriul sârb. Unele dintre aceste zone sunt localizate în districte care sunt parte a acestui Program.

ROSPA0069 și ROSCI0108 Lunca Mureșului Inferior

Cele două situri fac parte din Parcul Natural Lunca Mureșului, parc ce se întinde de-a lungul râului Mureș, din apropierea municipiului Arad până la ieșirea râului din România, în dreptul localității Cenad, județul Timiș.

Situl ROSCI01108 Lunca Mureșului Inferior, sunt menționate următoarele habitate și specii de interes comunitar:

A. Habitate de interes comunitar:

- 91F0 Păduri ripariene mixte cu *Quercus robur*, *Ulmus laevis*, *Fraxinus excelsior* sau *Fraxinus angustifolia*, din lungul marilor râuri (*Ulmion minoris*);
- 3150 Lacuri eutrofe naturale cu vegetație tip *Magnopotamion* sau *Hydrocharition*;
- 3160 Lacuri distrofe și iazuri;
- 40A0 * Tufărișuri subcontinentale peri-panonice;
- 6430 Comunități de lizieră cu ierburi înalte higrofile de la nivelul câmpiilor, până la cel montan alpin;
- 6510 Pajiști de altitudine joasă (*Alopecurus pratensis* *Sanguisorba officinalis*);
- 92A0 Zăvoaie cu *Salix alba* și *Populus alba*;
- 3270 Râuri cu maluri nămolose cu vegetație de *Chenopodion rubri* și *Bidention*;
- 3130 Ape stătătoare oligotrofe până la mezotrofe cu vegetație din *Littorelletea uniflorae* și/sau *Isoëto-Nanojuncetea*.

B. Specii de interes comunitar (enumerare în anexa II a Directivei Consiliului 92/43/CEE): *Spermophilus citellus*, *Lutra lutra*, *Castor fiber*, *Triturus cristatus*, *Triturus dobrogicus*, *Emys orbicularis*, *Bombina bombina*, *Ophiogomphus Cecilia*, *Coenagrion ornatum*, *Lucanus cervus*, *Unio crassus*, *Theodoxus transversalis*, *Chilostoma banaticum*, *Euphydryas maturna*, *Anisus vorticulus*, *Eriogaster catax*, *Cerambyx cerdo*, *Cirsium brachycephalum*.

Situl ROSPA0069 Lunca Mureșului Inferior este desemnat pentru următoarele specii de păsări de interes comunitar (enumerare în anexa I a Directivei Consiliului 2009/147/EC): *Milvus migrans*, *Sylvia nisoria*, *Alcedo atthis*, *Anthus campestris*, *Calandrella brachydactyla*, *Circus cyaneus*, *Lullula arborea*, *Buteo rufinus*, *Falco cherrug*, *Falco vespertinus*, *Chlidonias hybridus*, *Ciconia ciconia*, *Ciconia nigra*, *Circus aeruginosus*, *Circus pygargus*, *Coracias garrulous*, *Crex crex*, *Dendrocopos medius*, *Dendrocopos syriacus*, *Dryocopus martius*, *Egretta alba*, *Egretta garzetta*, *Falco columbarius*, *Gavia arctica*, *Haliaeetus albicilla*, *Himantopus himantopus*, *Ixobrychus minutus*, *Lanius collurio*, *Lanius minor*, *Hieraaetus pennatus*, *Mergus albellus*, *Nycticorax nycticorax*, *Pernis apivorus*, *Phalacrocorax pygmeus*, *Aquila heliaca*, *Aquila pomarina*, *Ardea purpurea*, *Aythya nyroca*, *Botaurus stellaris*, *Caprimulgus europaeus*,

Philomachus pugnax, Picus canus, Platalea leucorodia, Tringa glareola, Recurvirostra avosetta, Sterna hirundo.

În funcție de distribuția în teren a speciilor și habitatelor care constituie obiectivele de conservare din Parcul Natural Lunca Mureșului, ca urmare a studiilor științifice realizate în aria protejată, pe suprafața acesteia de 17.455,2 ha au fost delimitate trei zone distincte:

- Zona de protecție integrală (1037,5 ha din care 319,6 ha în județul Timiș);
- Zona de management durabil (16.008 ha din care în Timiș 2.717,2 ha);
- Zona de dezvoltare durabilă (409,3 ha din care în Timiș 67,9 ha).

În Zona de protecție integrală sunt interzise:

- orice forme de exploatare sau utilizare a resurselor naturale, precum și orice forme de folosire a terenurilor, incompatibile cu scopul de protecție și/sau de conservare;
- activitățile de construcții-investiții, cu excepția celor destinate administrării ariei naturale protejate și/sau activităților de cercetare științifică ori a celor destinate asigurării siguranței naționale sau prevenirii unor calamități naturale.

Prin excepție de la restricțiile de mai sus, în zonele de protecție integrală din Parcul Natural Lunca Mureșului, se pot desfășura următoarele activități în condițiile specificate:

- științifice și educative – fără a afecta habitatele și speciile protejate;
- activități de ecoturism care nu necesită realizarea de construcții-investiții;
- utilizarea rațională a pajiștilor pentru cosit și/sau pășunat numai cu animale domestice, proprietatea membrilor comunităților care dețin pășuni sau care dețin dreptul de utilizare a acestora în orice formă recunoscută prin legislația națională în vigoare, pe suprafețele, în perioadele și cu speciile și efectivele avizate de administrația parcului, astfel încât să nu fie afectate habitatele naturale și speciile de floră și faună prezente;
- localizarea și stingerea operativă a incendiilor;
- intervențiile în scopul reconstrucției ecologice a ecosistemelor naturale și al reabilitării unor ecosisteme necorespunzătoare sau degradate, cu avizul administrației ariei naturale protejate, în baza hotărârii consiliului științific, și aprobate de către autoritatea publică centrală pentru protecția mediului;
- acțiunile de înlăturare a efectelor unor calamități, cu avizul administrației ariei naturale protejate, în baza hotărârii consiliului științific, cu aprobarea autorității publice centrale pentru protecția mediului. În cazul în care calamitățile afectează suprafețe de pădure, acțiunile de înlăturare a efectelor acestora se fac cu avizul administrației, în baza hotărârii consiliului științific, și cu aprobarea autorității publice centrale pentru protecția mediului și pădurilor;
- acțiunile de prevenire a înmulțirii în masă a dăunătorilor forestieri, care nu necesită extrageri de arbori, și acțiunile de monitorizare a acestora;
- acțiunile de combatere a înmulțirii în masă a dăunătorilor forestieri, care necesită evacuarea materialului lemnos din pădure, în cazul în care apar focare de înmulțire, cu avizul administrației, în baza hotărârii consiliului științific, cu aprobarea autorității publice centrale pentru protecția mediului și pădurilor.

În Zona- de management durabil (zona tampon), este interzisă realizarea de construcții noi, cu excepția celor ce servesc strict administrării ariei naturale protejate sau

activităților de cercetare științifică ori a celor destinate asigurării siguranței naționale sau prevenirii unor calamități naturale. Astfel se pot desfășura în zona de management durabil sunt următoarele:

- activități științifice și educative;
- activități de ecoturism care nu necesită realizarea de construcții-investiții;
- utilizarea rațională a pajiștilor pentru cosit și/sau pășunat numai cu animale domestice, de către proprietarii care dețin pășuni sau care dețin dreptul de utilizare a acestora în orice formă recunoscută prin legislația națională în vigoare, pe suprafețele, în perioadele și cu speciile și efectivele avizate de administrația parcului, astfel încât să nu fie afectate habitatele naturale și speciile de floră și faună prezente;
- localizarea și stingerea operativă a incendiilor;
- intervențiile pentru menținerea habitatelor în vederea protejării anumitor specii, grupuri de specii sau comunități biotice care constituie obiectul protecției, cu aprobarea planului de acțiune provizoriu de către autoritatea publică centrală pentru protecția mediului, cu avizul administrației ariei naturale protejate, în baza hotărârii consiliului științific și valabil până la intrarea în vigoare a planului de management;
- în scopul reconstrucției ecologice a ecosistemelor naturale și al reabilitării unor ecosisteme necorespunzătoare sau degradate, cum este cazul Bălții Bezdin sau a pajiștilor afectate de prezența unor specii invazive, cu avizul administrației ariei naturale protejate, în baza hotărârii consiliului științific, aprobate de către autoritatea publică centrală pentru protecția mediului;
- acțiunile de înlăturare a efectelor unor calamități, cu avizul administrației ariei naturale protejate, în baza hotărârii consiliului științific și, ulterior, cu aprobarea autorității centrale de mediu și se fac cu avizul Administrației Parcului Natural Lunca Mureșului;
- activitățile de protecție a pădurilor, acțiunile de prevenire a înmulțirii în masă a dăunătorilor forestieri, care necesită evacuarea materialului lemnos din pădure în cantități care depășesc prevederile amenajamentelor, în baza hotărârii consiliului științific și, ulterior, cu aprobarea autorității publice centrale pentru protecția mediului;
- activități tradiționale de utilizare a unor resurse regenerabile, în limita capacității productive și de suport a ecosistemelor, prin tehnologii cu impact redus, precum recoltarea de fructe de pădure, de ciuperci și de plante medicinale, cu respectarea normativelor în vigoare;
- acestea se pot desfășura numai de persoanele fizice și juridice care dețin/administrează terenuri în interiorul parcului sau de comunitățile locale, cu aprobarea administrației ariei naturale protejate;
- activități tradiționale de cultivare a terenurilor agricole și de creștere a animalelor, precum și alte activități tradiționale efectuate de comunitățile locale;
- lucrări de îngrijire și conducere a arboretelor și lucrări de conservare;
- aplicarea de tratamente silvice care promovează regenerarea pe cale naturală a arboretelor: tratamentul tăierilor progresive, tratamentul tăierilor succesive, tratamentul tăierilor în crâng, în salcâmete și în zăvoaie de plop și salcie. În cazul

arboretelor de plop eur-american se poate aplica și tratamentul tăierilor rase în parchete mici, pe parcelele de maximum 1 ha;

- activități de vânătoare cu avizarea cotelor de recoltă și a acțiunilor de vânătoare de către Administrația Parcului Natural Lunca Mureșului;
- activități de pescuit sportiv;
- activitățile privind Managementul Apelor asigurând măsurile de protecție și conservare propuse pentru fiecare habitat și specie de interes;
- întreținerea drumurilor forestiere, și de altă natură, existente, întreținerea/repararea clădirilor destinate cantoanelor silvice, și de altă natură, existente privind amenajamentele silvice aprobate.

În Zona de dezvoltare durabilă a activităților umane se permit activități de investiții/dezvoltare, cu prioritate cele de interes turistic, dar cu respectarea principiului de utilizare durabilă a resurselor naturale și de prevenire a oricăror efecte negative semnificative asupra biodiversității, astfel:

- activități de vânătoare și de pescuit sportiv și piscicultură, cu limitările impuse prin planul de management;
- activități tradiționale de cultivare a terenurilor agricole și de creștere a animalelor;
- activități de exploatare a resurselor minerale neregenerabile, dacă reprezintă o activitate tradițională;
- lucrări de îngrijire și conducere a arboretelor și lucrări de conservare;
- aplicarea de tratamente silvice care promovează regenerarea pe cale naturală a arboretelor: tratamentul tăierilor progresive, tratamentul tăierilor succesive, tratamentul tăierilor în crâng în salcâmete și zăvoaie de plop și salcie. Se poate aplica și tratamentul tăierilor rase în parchete mici de maximum 1 ha la plop eur-american;
- activități specifice modului de producție ecologic de cultivare a terenului agricol și creșterea animalelor, în conformitate cu legislația specifică din sistemul de agricultură ecologică;
- alte activități tradiționale efectuate de comunitățile locale;
- activități de construcții/investiții, cu avizul administratorului ariei naturale protejate pentru fiecare obiectiv, conforme planurilor de urbanism legal aprobate.

Conform Deciziei nr. 452/14.09.2021 privind aprobarea Normelor metodologice privind implementarea obiectivelor de conservare din Anexa la Ordinul Ministrului Mediului, Apelor și Pădurilor nr. 1224/2016 privind aprobarea Planului de management și a Regulamentului Parcului Natural Lunca Mureșului, pentru siturile ROSPA0069 Lunca Mureșului Inferior și ROSCI0108 - Lunca Mureșului Inferior s-au identificat următoarele obiective de conservare:

- ❖ Menținerea stării de conservare pentru specii de păsări cuprinse în Anexa I a Directivei 2009/147/EC: A229 – *Alcedo atthis*; A255 – *Anthus campestris*; A089 – *Aquila pomarina*; A060 – *Aythya nyroca*; A224 – *Caprimulgus europaeus*; A196 – *Chlidonias hybridus*; A031 – *Ciconia ciconia*; A081 – *Circus aeruginosus*; A082 – *Circus cyaneus*; A238 – *Dendrocopos medius*; A429 – *Dendrocopos syriacus*; A236 – *Dryocopus martius*; A027 – *Egretta alba*; A206 – *Egretta garzetta*; A098 – *Falco columbarius*; A002- *Gavia arctica*; A075 – *Haliaeetus albicilla*; A092- *Hieraaetus pennatus*; A022 – *Ixobrychus minutus*; A338 – *Lanius collurio*; A339 – *Lanius minor*; A246 – *Lullula arborea*; A068 – *Mergus albellus*; A023 – *Nycticorax nycticorax*; A072 – *Peruis*

- apivorus*; A393- *Phalacrocorax pygmeus*; A190 – *Philomachus (Calidris) pugnax*; A234 – *Picus canus*; A307 – *Sylvia nisoria*; A166 – *Tringa glareola*;
- ❖ Îmbunătățirea stării de conservare pentru specii de păsări cuprinse în Anexa I a Directivei 2009/147/EC: A404 – *Aquila heliaca*; A024 – *Ardea purpurea*; A021- *Botaurus stellaris*; A403 – *Buteo rufinus*; A243 – *Calandrella brachydactyla*; A030 – *Ciconia nigra*; A084 – *Circus pygargus*; A231 – *Coracias garrulus*; A122 – *Crex crex*; A511 – *Falco cherrug*; A131 – *Himantopus himantopus*; A073 – *Milvus migrans*; A034 – *Platalea leucorodia*; A132 – *Recurvirostra avosetta*; A193 – *Sterna hirundo*;
 - ❖ Menținerea sau îmbunătățirea stării de conservare pentru specii de păsări cuprinse în Anexa I a Directivei 2009/147/EC: A097 – *Falco vespertinus*;
 - ❖ Menținerea sau îmbunătățirea stării de conservare pentru specii de păsări migratoare cu apariție regulată în sit care nu sunt cuprinse în Anexa I a Directivei Păsări:
 - Specii asociate cu habitate acvative deschise: A041 - *Anser albifrons*; A179 – *Larus ridibundus*; A017 – *Phalacrocorax carbo*;
 - ❖ Menținerea stării de conservare pentru specii de păsări migratoare cu apariție regulată în sit care nu sunt cuprinse în Anexa I a Directivei Păsări:
 - Specii asociate cu habitate litorale (zone de mal cu apă puțin adâncă): A136 – *Charadrius dubius*;
 - Specii asociate cu terenuri agricole extensive și habitate ripariene: A230 – *Merops apiaster*; A249 – *Riparia riparia*;
 - ❖ Îmbunătățirea stării de conservare pentru specii de păsări migratoare cu apariție regulată în sit care nu sunt cuprinse în Anexa I a Directivei Păsări:
 - Specii asociate cu terenuri agricole extensive și habitate ripariene: A348 – *Corvus frugilegus*;
 - ❖ Îmbunătățirea stării de conservare pentru următoarele tipuri de habitate: 3130 – Ape stătătoare oligotrofe până la mezotrofe, cu vegetație de *Littorelletea uniflorae* și/sau de *Isoeto-Nanojuncetea*; 3150 – Lacuri naturale eutrofile cu vegetație de tip *Magnopotamion* sau *Hydrocharition*; 3160 – Lacuri distrofice și bălți; 6440 – Pajiști aluvionare din *Cnidion dubii*;
 - ❖ Menținerea stării de conservare pentru următoarele tipuri de habitate: 3270 – Râuri de maluri nămolose, cu vegetație de *Cheopodion rubri p.p.* și *Bidention p.p.*; 6250* - Pajiști stepice panonice pe loess; 40A0* - Tufărișuri subcontinentale peripanonice; 6510 – Fânețe de altitudine joasă (*Alupercurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*); 91F0 - Păduri mixte cu *Quercus robur*, *Ulmus laevis*, *Fraxinus excelsior* sau *Fraxinus angustifolia*, riverane marilor fluvii (*Ulmion minoris*); 92A0 – Păduri galerii (zăvoaie) de *Salix alba* și *Populus alba*;
 - ❖ Habitare pentru care nu a fost stabilit obiectivul de conservare: 6430 – Comunități de lizieră cu ierburi înalte higrofile de la câmpie și din etajul montan până în cel alpin;
 - ❖ Îmbunătățirea stării de conservare pentru următoarele specii: 4081 – *Cirsium brachycephalum*; 4046 – *Theodoxus transversalis*; 4056 – *Anisus vorticulus*; 1037 – *Ophiogomphus cecilia*; 4045 – *Coenagrion ornatum*; 4048 – *Isophyta costata*; 1074 – *Eriogaster catax*; 6963 – *Cobitis taenia* Complex; ; 2555 – *Gymnocephalus butoni*; 1157 – *Gymnocephalus schraetzer*; 2522 - *Pelecus cultratus*; 1159 – *Zingel zingel*; 1993 – *Triturus dobrogicus*; 1220 – *Emys orbicularis*; 1335 – *Spermophilus citellus*; 2633 – *Mustela eversmanii*;
 - ❖ Menținerea stării de conservare pentru următoarele specii: 4057 – *Chilostoma banaticum*; 1032 – *Unio crassus*; 4050- *Isophyta stysi*; 1083 – *Lucanus cervus*; 1088 –

Cerambyx cerdo; 1089 – *Morimus funereus*; 4032 – *Dioszeghyana schmidtii*; 1130 – *Aspius aspius*; 1145 – *Misgurnus fossilis*; 5339 – *Rhodeus amarus*; 6143 – *Romanogobio kesslerii*; 5329 – *Romanogobio vladykovi*; 5197 – *Sabanejewia balcanica*; 1160 – *Zingel streber*; 1188 – *Bombina bombina*; 1355 – *Lutra lutra*;

- ❖ Menținerea sau îmbunătățirea stării de conservare pentru următoarele specii: 1052/6169 – *Euphydrias (Hypodryas) matura*;
- ❖ Obiectivele de conservare nu au fost stabilite pentru următoarele specii: 1166 – *Triturus cristatus*.

ROSCI0064 Defileul Mureșului Inferior

Aria naturală protejată ROSCI0064 Defileul Mureșului, cu o suprafață totală de 34149,10 ha, are statut de protecție la nivel comunitar, fiind incluse parțial și Rezervațiile Naturale 2.526 Pădurea Pojoga, 2.534 Calcarele de la Boiu de Sus și 2.527 Calcarele de la Godinești, pe teritoriile administrative a județelor Arad, Hunedoara și Timiș.

Situl este desemnat pentru conservarea speciilor și habitatelor de importanță comunitară, precizate în formularul standard al sitului, respectiv:

- Habitate:
 - 91M0 - Păduri balcano-panonice de cer și gorun
 - 91F0 - Păduri ripariene mixte cu *Quercus robur*, *Ulmus laevis*, *Fraxinus excelsior* sau *Fraxinus angustifolia*, din lungul marilor râuri - *Ulmion minoris*
 - 91L0 - Păduri ilirice de stejar cu carpen - *Erythronio-Carpiniori*
 - 6120* - Pajiști xerice pe substrat calcaros.
- Specii: *Spermophilus citellus*, *Rhinolophus euryale*, *Rhinolophus ferrumequinum*, *Rhinolophus hipposideros*, *Myotis myotis*, *Miniopterus schreibersi*, *Canis lupus*, *Castor fiber*, *Lynx lynx*, *Ursus arctos*, *Lutra lutra*, *Bombina bombina*, *Bombina variegata*, *Triturus cristatus*, *Emys orbicularis*, *Triturus vulgaris ampelensis*, *Gobio albipinnatus*, *Barbus meridionalis*, *Sabanejewia aurata*, *Rhodeus sericeus amarus*, *Aspius aspius*, *Zingel streber*, *Zingel zingel*, *Pelecus cultratus*, *Gobio kessleri*, *Cobitis taenia*, *Misgurnus fossilis*, *Euphydrias matura* și *Marsilea quadrifolia*.

Alte specii de interes din situl ROSCI0064: *Bufo bufo*, *Bufo viridis*, *Hyla arborea*, *Pelobates fuscus*, *Rana dalmatina*, *Rana temporaria*, *Salamandra salamandra*, *Triturus alpestris*, *Triturus vulgaris*, *Alburnoides bipunctatus*, *Anguis fragilis*, *Coronella austriaca*, *Elaphe longissima*, *Lacerta agilis*, *Lacerta viridis*, *Natrix tessellata*, *Pedarcis muralis*, *Vipera ammodytes*, *Vipera berus*.

Rezervația Naturală 2.526 Pădurea Pojoga, are ca obiectiv conservarea populației de ghimpe, *Ruscus aculeatus* și a arboretelor cvasinaturale ce cuprind în structura lor specii cu caracter termofil.

Rezervația Naturală 2.534 Calcarele de la Boiu de Sus, are ca obiectiv conservarea populației de viperă cu corn, *Vipera ammodytes ammodytes* și a vegetației specifice stâncăriilor calcaroase.

Rezervația Naturală 2.527 Calcarele de la Godinești, are ca obiectiv conservarea populațiilor de liliac mare cu potcoavă - *Rhinolophus ferrumequinum*, liliacul cu aripi lungi - *Miniopterus schreibersi*, salamandra - *Salamandra salamandra*, tritonul crestat - *Triturus cristatus* și ghimpele - *Ruscus aculeatus*, precum și a vegetației specifice stâncăriilor calcaroase.

În cadrul ROSCI0064 Defileul Mureșului pentru protecția și managementul habitatelor de interes comunitar (neforestiere și forestiere) și a speciilor protejate sunt propuse următoarele măsuri generale de conservare cu acordul administratorului ariilor protejate:

- implementarea planului de supraveghere pe teritoriul ariei naturale protejate, pentru identificarea și soluționarea problemelor privind impactul activităților umane asupra speciilor și habitatelor;
- monitorizarea, verificarea prin vizite în teren pentru verificarea măsurilor de conservare propuse prin planurile/proiectele/activitățile pentru reducerea impactului asupra biodiversității a planurilor și proiectelor pentru care s-a solicitat avizul custodelui/administratorului;
- păstrarea pe malurile apelor a arborilor și a rădăcinilor cu cavități, fără a se afecta capacitatea de transport a albiei;
- păstrarea zonelor cu vegetație greu accesibilă – sălcii, rogoz, arbuști și altele asemenea, a condițiilor favorabile pentru asigurarea resurselor de hrană fără a se afecta capacitatea de transport a albiei;
- crearea mediilor omogene de mari dimensiuni, de exemplu stufărișuri, rețele de canale închise, iazuri și brațe moarte ale cursurilor acvatice pentru favorizarea biodiversității, în zonele din luncă și nu pe cursurile de apă;
- menținerea coridoarelor de deplasare acoperite - benzi intacte între zonele cosite, sălcii, și altele asemenea, în lunca inundabilă, fără a se afecta capacitatea de transport a albiei;
- interzicerea utilizării de capcane non-selective. Se permite utilizarea de capcane pentru combaterea dăunătorilor ce pot afecta structura și funcționarea lucrărilor de apărare a malurilor;
- recreerea habitatului adecvat, unde și când este necesar, prin plantarea de vegetație specifică pe marginea corpurilor de apă;
- excluderea oricărui tratament chimic asupra vegetației de pe malurile apelor;
- monitorizarea continuă a speciilor și habitatelor acestora – inclusiv habitatele potențiale prezentate mai sus, cu menținerea structurii și funcției acestora;
- intervenția pentru colectarea deșeurilor și interzicerea abandonării lor în sit;
- limitarea intervenției pentru curățarea lăstărișului în perioada de reproducere a speciilor de animale asociate habitatelor vizate, a amfibienilor și reptilelor de interes conservativ - martie-mai, strict în zonele cu habitate prielnice speciilor vizate;
- scoaterea din fond forestier a terenurilor împădurite de pe versanții adiacenți micro-coridoarelor se va face doar în urma evaluării impactului asupra mediului/conectivității, conform legislației în vigoare;
- scoaterea din fond forestier a terenurilor împădurite de pe versanții adiacenți micro-coridoarelor se va face doar în urma evaluării impactului asupra mediului/conectivității, conform legislației în vigoare;
- managementul suprafețelor în vederea evitării și/sau reducerii fragmentării habitatelor datorată expansiunii infrastructurii și dezvoltării activităților umane, includerea în planurile de dezvoltare a aspectelor legate de conectivitatea

- populațiilor, în special în zonele cheie – culoarele de legătură cu alte suprafețe împădurite masiv de exemplu;
- cercetarea științifică pe teritoriul ROSCI0064 va fi orientată, pe cât posibil, spre realizarea scopului primordial, cel de conservare a habitatelor și speciilor de interes comunitar și de protecție;
 - sunt interzise orice tip de activități în albia minoră a râului Mureș, în perioadele de migrație, reproducere și metamorfoză, 01 martie-15 mai și 01 octombrie-30 noiembrie, cu excepția celor generate de calamități și pentru siguranța națională;
 - este interzisă igienizarea utilajelor agricole, cisterne, containere, în albia minoră a râului sau în apropierea albiei majore a râului Mureș;
 - nu se vor efectua lucrări care afectează permeabilitatea malurilor Mureșului în cele 8 micro-coridoare de migrație a carnivorelor mari: dragări, excavări de material mineral, regularizări, canalizări;
 - reducerea/eliminarea barierelor ecologice și aplicarea ghidului de bune practici în agricultură, respectiv a codului bunelor practici agricole pentru protecția apelor supraterane și a celor subterane de poluarea cu nitrați;
 - renaturarea habitatelor afectate antropic prin lucrări adecvate, fără a afecta lucrările hidrotehnice de reducere a riscului la inundații și de stopare a eroziunii malurilor;
 - limitarea pătrunderii animalelor domestice în sit, controlul deplasării câinilor cu jujeu;
 - monitorizarea impacturilor activităților antropice și a efectului aplicării măsurilor de management;
 - exploatarea masei lemnoase se va realiza în perioade fără precipitații cu nivel hidric scăzut în sol, conform regulilor silvice de exploatare și cu avizul custodelui;
 - combaterea braconajului, prin măsuri legale întreprinse de responsabili individuali și prin acțiuni comune, ce impune diminuarea impactului prin lucrări caracteristice;
 - stoparea asanării zonelor umede și păstrarea acestora, precum și colmatarea bazinelor acvatice naturale sau artificiale;
 - interzicerea cu strictețe a incendierii stufului și vegetației în general;
 - reconstrucția ecologică a suprafețelor de pajiști și a unor zone umede degradate din sit;
 - păstrarea sau crearea de conexiuni între zonele umede existente, prin păstrarea sau crearea de zone înierbate și evitarea extinderii terenurilor agricole și interzicerea pășunatului – în zonele de depunere a ponteii dar și pe rutele de migrație dintre habitatele acvatice și zonele de depunere a ponteii - mai ales în perioada mai-iunie;
 - interzicerea totală a populării cu pești răpitori a zonelor umede folosite pentru depunerea pontelor de către femelele de triton;
 - realizarea de spații de subtraversare a drumurilor publice atunci când se propun lucrări de modernizare a acestora, mai ales pe rutele de migrație;
 - eliminarea deșeurilor din habitat / sit și prevenirea depozitării ilegale a deșeurilor;
 - conștientizarea opiniei publice privind importanța conservării speciilor vizate prin activități educaționale și de informare;
 - dezvoltarea turismului durabil și practicarea activităților tradiționale cu respectarea măsurilor pentru conservarea speciilor și habitatelor.

ROSCI0109 și ROSPA 0128 Lunca Timișului și ROSPA0095 Pădurea Macedonia

Situl Natura 2000 ROSCI0109 Lunca Timișului are o suprafață de 9.919 hectare și prezintă următoarele tipuri de habitat:

- 92A0 Zăvoaie cu *Salix alba* și *Populus alba* (2%);
- 3260 Cursuri de apă din zonele de câmpie, până la cele montane, cu vegetație din *Ranunculus fluitantis* și *Callitriche – Batrachion* (0,01%);
- 3270 Râuri cu maluri nămolose cu vegetație de *Chenopodium rubric* și *Bidention* (0,001%);
- 6510 Pajiști de altitudine joasă (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) (1%).

Următoarele specii sunt de interes comunitar în ROSCI0109 Lunca Timișului:

- Plante: *Marsilea quadrifolia*,
- Amfibieni: *Bombina bombina*;
- Pești: *Aspius aspius*, *Zingel zingel*, *Gymnocephalus baloni*, *Gobio albipinnatus*, *Rhodeus sericeus amarus*, *Misgurnus fossilis*, *Sabanejewia aurata*, *Cobitis taenia*, *Zingel streber*, *Gobio kessleri*, *Gobio uranoscopus*;
- Mamifere: *Myotis myotis*;
- Nevertebrate: *Unio crassus*, *Dioszeghyana schmidtii*, *Euphydryas maturna*.

Speciile de păsări vizate de planul de management integrat specific pentru ROSPA0095 Pădurea Macedonia sunt: *Alcedo atthis*, *Botaurus stellaris*, *Crex crex*, *Circus cyaneus*, *Circus pygargus*, *Circus aeruginosus*, *Ciconia ciconia*, *Dendrocopus medius*, *Dryocopus martius*, *Egretta alba*, *Egretta garzetta*, *Falco vespertinus*, *Ixobrychus minutus*, *Lanius collurio*, *Lanius minor*, *Nycticorax nycticorax*, *Phalacrocorax pygmeus*.

În cadrul ROSCI0109 Lunca Timișului și ROSPA0095 Pădurea Macedonia pentru protecția și managementul habitatelor de interes comunitar (neforestiere și forestiere) protejate sunt propuse următoarele măsuri generale de conservare cu acordul administratorului ariilor protejate:

- continuarea identificării, inventarierii și cartării habitatelor de interes comunitar din cadrul siturilor;
- evaluarea periodică a stării de conservare a habitatelor de interes comunitar prin monitorizarea acestora;
- promovarea regenerărilor naturale în habitatele forestiere;
- limitarea tăierilor în habitatele forestiere;
- interzicerea plantării sau completării cu specii aflate în afara arealului lor natural, în zonele neregenerate din habitatele forestiere;
- limitarea amenajării de drumuri forestiere în habitatele forestiere;
- reglementarea pășunatului, prin menținerea efectivelor de animale conform bonității fiecărei pășuni - practicarea unui pășunat de tip extensiv;
- interzicerea accesului turmelor de animale în habitatele forestiere;
- controlul și limitarea folosirii de substanțe chimice, îngrășăminte chimice în sit sau în apropierea acestuia;
- identificarea surselor de ape uzate și interzicerea deversării apelor uzate și a agenților poluanți în habitatele acvatice;
- limitare intervențiilor asupra habitatelor umede prin activități de desecare, drenare și altele asemenea;

- controlul și interzicerea arderii vegetației;
- controlul și interzicerea depozitării deșeurilor în habitatele de interes comunitar;
- managementul rețelei hidrografice astfel încât să fie asigurate condițiile necesare conservării habitatelor cu limitarea și controlul extragerii de agregate în zonele protejate;
- menținerea habitatelor forestiere cel puțin la suprafețele actuale;
- menținerea habitatelor învecinate celor forestiere cu scopul menținerii aspectului mozaicat natural;
- menținerea unor zone reprezentative, cu păduri mai bătrâne, cât mai apropiate ca structură și funcții de pădurile fără intervenții antropice sau cu intervenții minime; acestea vor constitui rezerve de material semincer și vor asigura existența unor specii de faună dependente de pădurile mature;
- monitorizarea eventualei schimbări a compoziției de specii și eliminarea speciilor invazive;
- respectarea interdicțiilor de exploatare a habitatelor forestiere aluviale, evitarea oricăror lucrări în imediata apropiere a râului Timiș, inclusiv a traversării apelor cu utilaje de orice fel.

Măsurile generale de conservare pentru speciile caracteristice sitului de interes comunitar ROSCI0109 Lunca Timișului și ariei avifaunistice ROSPA0095 Pădurea Macedonia, sunt prezentate în următorul tabel conform planului de management și a obiectivelor de conservare.

Tabel 7 Masuri de conservare privind speciile de interes comunitar ROSCI0109 și ROSPA0128 Lunca Timișului și ROSPA0095 Pădurea Macedonia

Denumire sit Natura 2000	Masuri de conservare	
	Specii de interes comunitar	Masuri generale de conservare
ROSCI0109 și ROSPA0128 Lunca Timișului	Plante: <i>Marsilea quadrifolia</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ limitarea accesului animalelor domestice în habitatul speciei; ➤ excluderea bălților cu <i>Marsilea quadrifolia</i> de la orice lucrări hidro-ameliorative; ➤ monitorizarea tuturor populațiilor din sit și a zonelor cu habitate potențiale.
ROSPA0095 Pădurea Macedonia	Nevertebrate: <i>Unio crassus</i> , <i>Dioszeghyana schmidtii</i> .	<ul style="list-style-type: none"> ➤ controlul respectării interdicției de a traversa apele curgătoare cu vehicule motorizate și atelaje prin locuri neamenajate în acest scop; ➤ exploatarea resurselor minerale - nisip, pietriș - pentru nevoile localnicilor și pentru activități tradiționale va fi permisă numai în zone stabilite de către Administrația Bazinală de Apă Banat și custode; ➤ controlul captărilor de apă cu posibil impact negativ asupra ecosistemului acvatic (volumul/masa de apă utilizat/utilizată pentru irigații este avizat(ă)/aprobat(ă) anual de Administrația Bazinală de Apă Banat și Custode); ➤ interzicerea exploatării industriale a resurselor minerale - nisip, pietriș - din albia minoră a râului;

Denumire sit Natura 2000	Masuri de conservare	
	Specii de interes comunitar	Masuri generale de conservare
		<ul style="list-style-type: none"> ➤ interzicerea amplasării de microhidrocentrale pe toată suprafața sitului; ➤ controlul executării de lucrări de corectare a cursurilor de apă cu efect asupra regimului de scurgere a apei; ➤ populările sau repopulările cu organisme acvatice în cadrul sitului se vor face cu avizul custodelui; ➤ interzicerea spălării/igienizării autovehiculelor și utilajelor agricole în apă, în albiile minore și în vecinătatea cursurilor de apă; ➤ controlul și limitarea oricărui tip de activitate în albia minoră a ecosistemelor acvatice reofile în perioadele de migrație, reproducere, predezvoltare și iernare a organismelor acvatice de interes comunitar; ➤ controlul și sancționarea activităților antropice care afectează vegetația ripariană sau erodează malurile; ➤ pentru conservarea speciei <i>Dioszeghyana schmidtii</i> se va asigura controlul și limitarea în agricultură a produselor biocide, hormoni și substanțe chimice în apropiere de zonele acvatice, trecerea în folosință agricolă a pajiștilor cu menținerea elementelor de peisaj pentru susținerea biodiversității; ➤ controlul și interzicerea depozitării deșeurilor lichide sau solide în apropierea albiei minore, respectiv în apropierea albiei majore a ecosistemelor acvatice; ➤ planurile și intervențiile hidrotehnice în cadrul Sitului Natura 2000 ROSCI0109 Lunca Timișului se va face cu obținerea tuturor actelor de reglementare de la toate autoritățile competente, în condițiile și în măsura prevăzută de legislația în vigoare; ➤ interzicerea de exploatare industrială a resurselor: captări industriale de apă, stații de extragere a agregatelor minerale etc. ➤ monitorizarea și limitarea activităților care generează poluarea difuză a apelor.
	<p>Pești: <i>Gobio albipinnatus</i>, <i>Gobio uranoscopus</i>, <i>Cobitis taenia</i>, <i>Sabanejewia aurata</i>, <i>Misgurnus fossilis</i>, <i>Aspius aspius</i>, <i>Rhodeus sericeus</i>, <i>amarus</i>, <i>Gobio kessleri</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ controlul respectării interdicției de a traversa apele curgătoare cu vehicule motorizate și atelaje prin locuri neamenajate în acest scop; ➤ exploatarea resurselor minerale - nisip, pietriș - pentru nevoile localnicilor și pentru activități tradiționale va fi permisă numai în zone stabilite de către Administrația Bazinală de Apă Banat și custode; ➤ controlul captărilor de apă cu posibil impact negativ asupra ecosistemului acvatic (volumul/masa de apă utilizat/utilizată pentru irigații este avizat(ă)/aprobat(ă) anual de Administrația Bazinală de Apă Banat și Custode);

Denumire sit Natura 2000	Masuri de conservare	
	Specii de interes comunitar	Masuri generale de conservare
		<ul style="list-style-type: none"> ➤ interzicerea exploatării industriale a resurselor minerale - nisip, pietriș - din albia minoră a râului; ➤ interzicerea amplasării de microhidrocentrale pe toată suprafața sitului; ➤ controlul executării de lucrări de corectare a cursurilor de apă cu efect asupra regimului de scurgere a apei; ➤ populările sau repopulările cu organisme acvatice în cadrul sitului se vor face cu avizul custodelui; ➤ interzicerea spălării/igenizării autovehiculelor și utilajelor agricole în apă, în albiile minore și în vecinătatea cursurilor de apă. ➤ controlul și limitarea oricărui tip de activitate în albia minoră a ecosistemelor acvatice reofile în perioadele de migrație, reproducere, predezvoltare și iernare a organismelor acvatice de interes comunitar; ➤ controlul și sancționarea activităților antropice care afectează vegetația ripariană sau erodează malurile; ➤ controlul și interzicerea depozitării deșeurilor lichide sau solide în apropierea albiei minore, respectiv în apropierea albiei majore a ecosistemelor acvatice; ➤ controlul și limitarea folosirii în agricultură a produselor biocide, hormonilor și substanțelor chimice – acestea pot ajunge prin diverși vectori în mediul acvatic; ➤ monitorizarea și limitarea activităților care generează poluarea difuză a apelor; ➤ eliberarea speciilor de pești de interes comunitar prezente în sit, capturate intenționat sau accidental; ➤ combaterea și prevenirea braconajului; ➤ interzicerea de exploatare industrială a resurselor: captări industriale de apă, stații de extragere a agregatelor minerale etc. ➤ planurile și intervențiile hidrotehnice în cadrul Sitului Natura 2000 ROSCI0109 Lunca Timișului se va face cu obținerea tuturor actelor de reglementare de la toate autoritățile competente, în condițiile și în măsura prevăzută de legislația în vigoare; ➤ controlul și limitarea concursurilor și competițiilor de pescuit sportiv.
	Amfibieni: <i>Bombina bombina</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ limitarea și controlul activităților antropice în zona habitatului specific al speciilor de amfibieni; ➤ monitorizarea acumulărilor temporare și permanente de apă din sit; ➤ se vor lua masuri contra colectării ilegale, organizate sau accidentale cat si pentru educarea localnicilor; ➤ prevenirea colmatării zonelor umede de reproducere;

Denumire sit Natura 2000	Masuri de conservare	
	Specii de interes comunitar	Masuri generale de conservare
		<ul style="list-style-type: none"> ➤ menținerea hibernaculelor în apropierea habitatelor de reproducere; ➤ limitarea utilizării substanțelor chimice în aria protejată și mai ales în vecinătatea habitatelor acvatice; ➤ identificarea surselor de ape uzate și a agenților poluanți în habitatele acvatice și interzicerea deversării acestora; ➤ identificarea habitatelor umede unde are loc secarea; ➤ limitarea extinderii așezărilor umane în cadrul sitului; ➤ nu se fac gropi de împrumut în cadrul Siturilor Natura 2000 ROSCI0109 Lunca Timișului și ROSPA0095 Pădurea Macedonia; ➤ realizarea unui management corespunzător al deșeurilor în localitățile riverane sitului.
	<p>Păsări: <i>Alcedo atthis</i>, <i>Accipiter brevipes</i>, <i>Anthus campestris</i>, <i>Aquila pomarina</i>, <i>Ardeola ralloides</i>, <i>Aythya nyroca</i>, <i>Buteo rufinus</i>, <i>Botaurus stellaris</i>, <i>Caprimulgus europaeus</i>, <i>Chlidonias hybridus</i>, <i>Ciconia ciconia</i>, <i>Ciconia nigra</i>, <i>Circus aeruginosus</i>, <i>Circus cyaneus</i>, <i>Circus pygargus</i>, <i>Circaetus gallicus</i>, <i>Coracias garrulus</i>, <i>Corvus frugilegus</i>, <i>Crex crex</i>, <i>Dendrocopos medius</i>, <i>Dryocopus martius</i>, <i>Egretta alba</i>, <i>Egretta garzetta</i>, <i>Falco vespertinus</i>, <i>Hieraetus pennatus</i>, <i>Ixobrychus minutus</i>, <i>Lanius collurio</i>, <i>Lanius minor</i>, <i>Lullula arborea</i>, <i>Nycticorax</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ menținerea stării de conservare favorabilă a speciilor de păsări de interes conservativ prin monitorizarea efectivelor populaționale, a modului de implementare al măsurilor de management propuse și a presiunilor ce pot afecta speciile; ➤ interzicerea schimbării modului de utilizare a terenurilor; ➤ menținerea elementelor de peisaj, respectiv a arborilor solitari și arbuștilor maturi izolați în terenurile deschise, precum și a aliniamentelor de arbori; ➤ menținerea calității habitatelor forestiere printr-un management durabil; ➤ stabilirea zonelor de liniște pentru vânatoare, în conformitate cu legislația din domeniu; ➤ controlul și limitarea utilizării produselor biocide, hormoni și substanțe chimice în practicile agricole; ➤ controlul și limitarea utilizării focului deschis și incendierii miriștilor și a pajiștilor; ➤ limitarea poluării fonice asociate cu acvacultura și pescuitul de agrement; ➤ interzicerea deversărilor de substanțe chimice sau a dejecțiilor de la fosele septice în zonele umede din sit; ➤ creșterea eficienței și calității managementului deșeurilor; ➤ construirea structurilor permanente în cadrul siturilor se va face, cu obținerea tuturor actelor de reglementare de la toate autoritățile competente, în condițiile și în măsura prevăzută de legislația în vigoare; ➤ planurile și intervențiile hidrotehnice în cadrul siturilor se vor realiza cu obținerea tuturor actelor de reglementare de la toate autoritățile competente, în condițiile și în măsura prevăzută de legislația în vigoare; ➤ interzicerea vânării/capturării speciilor de interes conservativ din sit ➤ interzicerea colectării stufului și incendierea acestuia pe suprafețele unde cuibăresc și se reproduc speciile protejate,

Denumire sit Natura 2000	Masuri de conservare	
	Specii de interes comunitar	Masuri generale de conservare
	<i>nycticorax</i> , <i>Phalacrocorax pygmeus</i> , <i>Sterna hirundo</i>	precum și aprinderea focului în sit în afara locurilor special amenajate.
	Mamifere: <i>Myotis myotis</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ încurajarea respectării arhitecturii tradiționale; ➤ limitarea amplasării de câmpuri de panouri fotovoltaice – acestea vor fi permise doar în zona de dezvoltare durabilă pentru producerea de energie electrică pentru localnici și facilități turistice și administrative; ➤ limitarea aplicării de pesticide și fertilizanți pe terenurile agricole și silvice - măsură coroborată cu măsurile din Programul Național de Dezvoltare Rurală referitoare la agricultură și silvicultură - și încurajarea implementării sistemelor de agricultură ecologică.

ROSPA0047 Hunedoara Timișană

Situl Natura 2000 ROSPA0047 Hunedoara Timișană se află pe teritoriul județului Timiș (23%) și Arad (77%), cu o suprafață de 1.537 ha. Situl avifaunistic a fost desemnat pentru conservarea a 14 specii de păsări sălbatice, reprezintă o arie de protecție specială avifaunistică: *Circus cyaneus*, *Circus pygargus*, *Coracias garrulus*, *Crex crex*, *Hieraaetus pennatus*, *Anthus campestris*, *Circaetus gallicus*, *Lanius collurio*, *Lanius minor*, *Dendrocopos syriacus*, *Buteo rufinus*, *Ciconia ciconia*, *Circus aeruginosus* și *Falco vespertinus*.

Tabel 8 Masuri de conservare privind speciile avifaunistice din ROSPA0095 Hunedoara Timișană

Denumire sit Natura 2000	Masuri de conservare	
	Specii de interes comunitar	Masuri generale de conservare
ROSPA0047 Hunedoara Timișană	Păsări: <i>Circus cyaneus</i> , <i>Circus pygargus</i> , <i>Coracias garrulus</i> , <i>Crex crex</i> , <i>Hieraaetus pennatus</i> , <i>Anthus campestris</i> , <i>Circaetus gallicus</i> , <i>Lanius collurio</i> , <i>Lanius minor</i> , <i>Dendrocopos syriacus</i> , <i>Buteo rufinus</i> , <i>Ciconia ciconia</i> , <i>Circus aeruginosus</i> și <i>Falco vespertinus</i> .	<ul style="list-style-type: none"> ➤ menținerea stării de conservare favorabilă a speciilor de păsări de interes avifaunistic prin monitorizarea efectivelor populaționale, a modului de implementare al măsurilor de management propuse și a presiunilor ce pot afecta speciile; ➤ păstrarea și asigurarea stării de conservare a habitatelor specifice acestor specii de păsări; ➤ verificarea/monitorizarea stării de conservare a habitatelor și menținerea elementelor de peisaj, a pajiștilor, a zonelor umede, canale, tufărișuri, culturi agricole, respectiv a arborilor solitari și arbuștilor maturi izolați în terenurile deschise, precum și a aliniamentelor de arbori; ➤ menținerea calității habitatelor forestiere printr-un management durabil, înlocuirea arborilor uscați prin plantări și realizarea de aliniamente forestiere noi sau protejarea refacerii naturale; ➤ controlul și limitarea utilizării produselor biocide, hormoni și substanțe chimice în practicile agricole;

Denumire sit Natura 2000	Masuri de conservare	
	Specii de interes comunitar	Masuri generale de conservare
		<ul style="list-style-type: none"> ➤ interzicerea utilizării focului deschis și incendierii voluntare a miriștilor și a pajiștilor în sit; ➤ interzicerea deversărilor de substanțe chimice sau a dejecțiilor de la fosele septice în zonele umede din sit; ➤ interzicerea desecării zonelor umede; ➤ creșterea eficienței și calității managementului deșeurilor cu sancționarea persoanelor/firmelor ce nu respectă depozitarea în spațiile special amenajate; ➤ încurajarea exploatărilor agricole extensive cu intervenții agrotehnice, ecologice (cu substanțe biodegradabile cu remanență redusă) și realizarea de zone tampon, fără extinderea zonelor cu culturi agricole; ➤ evitarea cosirii în locurile și vecinătatea locurilor de cuibărit, creare de zone tampon; ➤ reglementarea și evitarea suprapășunatului; ➤ interzicerea adăpostirii animalelor sub arborii și arbuștii în locurile de cuibărit; ➤ evitarea trecerii turmei de oi în zonele de pășune unde a fost identificată specia <i>Adonis vernalis</i>; ➤ este interzisă introducerea de substanțe toxice în biocenoză; ➤ interzicerea activităților recreative în pâlcurile de salcâmi și duzi în perioada cuibăritului; ➤ menținerea plantațiilor forestiere, a pâlcurilor cu arbori, arbuști și pomi fructiferi; ➤ planurile și intervențiile în cadrul siturilor se vor realiza în acord cu legislația în vigoare; ➤ sancționarea persoanelor/firmelor care depozitează deșeurile înafara spațiilor amenajate; ➤ interzicerea vânării/capturării speciilor de interes conservativ din sit precum și a hranei specifice speciilor protejate; ➤ monitorizarea atentă a activităților de vânatoare prin avizarea cotelor de recoltă; ➤ realizarea perdelelor de protecție între autostradă și limitele sitului pentru reducerea poluării sonore; ➤ facilitarea montării de izolatori pe cablurile de înaltă tensiune pentru prevenirea electrocutării păsărilor; ➤ controlul speciilor invazive; ➤ întreținerea canalelor pentru a evita colmatarea canalelor; ➤ interzicerea exploatărilor noi sau exploatarea rațională, după caz, a trestiei; ➤ promovarea eco-turismului și limitarea impactului turismului de week-end în sit prin amenajarea unor locuri

Denumire sit Natura 2000	Masuri de conservare	
	Specii de interes comunitar	Masuri generale de conservare
		speciale de picnic, trasee de cicloturism, drumeții în afara zonelor de interes pentru cuibărit, evitând accesul motorizat; ➤ promovarea de activități tradiționale locale, cu amenajarea unui centru de vizitare dedicat sitului.

ROSPA0079 Mlaștinile Murani

Situl ROSPA0079 Mlaștinile Murani, situat în județul Timiș are o suprafață de 329,8 ha, și constituie un loc ideal de cuibărire și de popas în timpul pasajului pentru un număr însemnat de specii de păsări de importanță. Lacul Murani s-a format cu 25 ani în urmă prin bararea Pârâului Măgheruș, având o lungime de 4 km și o suprafață de circa 200 ha, iar la coada lacului s-au dezvoltat vegetație palustră și acvatică, stufărișuri și păpuriș, precum și zone cu tufe de răchită și sălcii, ideal pentru speciile de păsări protejate de importanță avifaunistică, și anume: *Chlidonias hybridus*, *Chlidonias niger*, *Ciconia ciconia*, *Circus aeruginosus*, dar și pentru păsările migratoare ce cuibăresc sezonier: *Podiceps cristatus*, *Anser anser*, *Anser albifrons*, *Anser erythropus*, *Aythya ferina*, *Anas platyrhynchos*.

Deorece situl nu are un Plan de management aprobat, se vor respecta măsurile de conservare propuse și la alte situri similare, specifice speciilor protejate prezentate.

Conform Notei nr. 7263/23.11.2021 privind aprobarea setului minim de măsuri speciale de protecție și conservare a diversității biologice, precum și conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, de siguranță a populației și investițiilor din ROSPA0079 Mlaștinile Murani:

- Menținerea sau îmbunătățirea stării de conservare pentru speciile: *Chlidonias hybridus*, *Chlidonias nigra*, *Ciconia ciconia*;
- Menținerea sau îmbunătățirea stării de conservare pentru speciile: *Circus aeruginosus*;
- Menținerea sau îmbunătățirea stării de conservare pentru speciile din Anexa I care nu menționate în Formularul standard și specii migratoare cu apariție regulată în sit, neincluse în Anexa I a Directivei 2009/147/CE menționate în bibliografia de specialitate: *Aquila pomarina*, *Ardea purpurea*, *Ardeola ralloides*, *Aythya nyroca*, *Botaurus stellaris*, *Ciconia nigra*, *Egretta alba*, *Haliaeetus albicilla*, *Himantopus himantopus*, *Ixobrychus minutus*, *Nycticorax nycticorax*, *Phalacrocorax pygmeus*, *Platalea leucordia*, *Plegadis falcinellus*, *Recurvirostra avosetta*, *Anas acuta*, *Anas clypeata*, *anas crecca*, *Anas platyrhynchos*, *Anas Penelope*, *Anas querquedula*, *Anser anser*, *Aythya farina*, *Aythya fuligula*, *Fulica atra*, *Vanellus vanellus*.

ROSPA0078 și ROSCI0115 Mlaștina Satchinez

Siturile ROSPA0078 Mlaștinile de la Satchinez - cu o suprafață de 269 ha și ROSCI0115 Mlaștinile de la Satchinez –cu o suprafață de 2.517,5 ha, sunt amplasate pe teritoriul județelor Timiș și Arad. Împreună cu complexul lacustru, sunt considerate un rest al fostelor mlaștini, inundate periodic, ce ocupau în trecut cea mai mare parte a Câmpiei Banatului, se caracterizează prin existență unor mlaștini permanente ce alternează cu suprafețe ocupate de stuf, bălți, fânețe și pâlcuri de sălcii. Peste 100 specii de păsări majoritatea protejate pe

plan european, din care 42 specii păsări ale locului, 93 de specii de plante acvatice și palustre, 10 asociații vegetale, 875 de specii de insecte.

În cadrul ROSPA0078 Mlaștinile Satchinez, speciile de păsări protejate de interes comunitar pentru care a fost desemnat situl sunt: *Acrocephalus melanopogon*, *Alcedo atthis*, *Ardea purpurea*, *Ardeola ralloides*, *Aythya nyroca*, *Botaurus stellaris*, *Chlidonias hybridus*, *Chlidonias niger*, *Ciconia ciconia*, *Ciconia nigra*, *Circus aeruginosus*, *Circus cyaneus*, *Circus pygargus*, *Coracias garrulus*, *Crex crex*, *Dendrocygus syriacus*, *Egretta alba*, *Falco peregrinus*, *Falco vespertinus*, *Gyps fulvus*, *Himantopus himantopus*, *Ixobrychus minutus*, *Lanius collurio*, *Lanius minor*, *Nycticorax nycticorax*, *Phalacrocorax pygmeus*, *Philomachus pugnax*, *Platalea leucorodia*, *Plegadis falcinellus*, *Recurvirostra avosetta*, *Tringa glareola*.

În cadrul ROSCIO115 Mlaștinile Satchinez identifică următoarele habitate protejate ce sunt de interes comunitar:

- 1530 Pajiști și mlaștini sărățurate panonice și ponto-sarmatice
- 6440 Pajiști aluviale din *Cnidion dubii*;
- 92A0 Zăvoaie cu *Salix alba* și *Populus alba*.

Speciile de interes comunitar pentru care este desemnat situl sunt: *Lutra lutra*, *Spermophilus citellus*, *Bombina bombina*, *Triturus dobrogicus*, *Cobitis taenia*, *Complex Misgurnus fossilis*, *Lycaena dispar*, *Cirsium brachycephalum*, *Emys orbicularis*.

Planul de management al siturilor este în elaborare, iar măsurile ce limitează impactul negativ asupra habitatelor și speciilor de interes conservativ vor respecta reglementările impuse de obiectivele minime de conservare specifice și altor situri similare, asigurând următoarele:

- Monitorizarea speciilor și habitatelor de interes comunitar din cadrul siturilor pentru menținerea și refacerea stării de conservare a acestora;
- Promovarea regenerărilor naturale în habitatele forestiere și limitarea tăierilor de arbori aluviali din sit;
- Interzicerea plantării sau completării cu specii aflate în afara arealului lor natural;
- Controlul și limitarea folosirii de substanțe chimice, îngrășăminte chimice în sit sau în apropierea acestuia;
- Identificarea surselor de ape uzate și interzicerea deversării apelor uzate și a agenților poluanți în habitatele acvatice;
- Controlul pășunatului pentru evitarea suprapășunatului, precum și activitățile de vânătoare;
- Limitare intervențiilor asupra habitatelor umede prin activități de desecare, drenare și altele asemenea;
- Controlul și interzicerea arderii vegetației;
- Interzicerea depozitării deșeurilor în habitatele de interes comunitar sau incendierii vegetației sau miriștilor;
- Menținerea habitatelor învecinate celor forestiere cu scopul menținerii aspectului peisagistic actual;
- Monitorizarea eventualei schimbări a compoziției de specii și eliminarea speciilor invazive;

- Desfășurarea activităților umane în limitele condițiilor de asigurare și menținere a stării de conservare a habitatelor și speciilor (locuințe dispersate, căi ferate, exploatare gaz și petrol) cu acordul administrației și a agenției de protecție a mediului. Conform Notei nr. 7262/23.11.2021 privind aprobarea setului minim de măsuri speciale de protecție și conservare a diversității biologice, precum și conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, de siguranță a populației și investițiilor din ROSPA0078 Mlaștina Satchinez:

- Îmbunătățirea stării de conservare pentru speciile din Anexa I a Directivei Păsări: *Alcedo atthis*, *Circus aeruginosus*;
- Menținerea stării de conservare pentru speciile din Anexa I a Directivei Păsări: *Ardea purpurea*, *Ardeola ralloides*, *Aythya nyroca*, *Botaurus stellaris*, *Chlidonias niger*, *Egretta alba*, *Egretta garzetta*, *Falco peregrinus*, *Himantopus himantopus*, *Ixobrychus minutus*, *Platalea leucorodia*, *Plegadis falcinellus*, *Recuvirostra avosetta*;
- Menținerea sau îmbunătățirea stării de conservare pentru speciile din Anexa I a Directivei Păsări: *Chlidonia hybridus*, *Ciconia ciconia*, *Ciconia nigra*, *Circus cyaneus*, *Circus pygargus*, *Coracias garrulus*, *Crex crex*, *Dendrocopus syriacus*, *Falco vespertinus*, *Gyps fulvus*, *Lanius collurio*, *Lanius minor*, *Nycticorax nycticorax*, *Phalacrocorax pygmeus*, *Philomachus pugnax*, *Tringa glareola*;
- Menținerea stării de conservare pentru speciile migratoare cu apariție regulate în sit neincluse în Anexa I a Directivei 2009/147/CE, specii asociate cu habitate de stufăriș: *Acrocephalus melanopogon*.

ROSPA0029 Defileul Mureșului Inferior - Dealurile Lipovei

Situl ROSPA0029 Defileul Mureșului Inferior - Dealurile Lipovei, cu o suprafață de 55.943,9 ha este situat în județul Timiș, Arad și Hunedoara pe dealurile înalte ale Lipovei, la limita bazinelor hidrografic Mureș și Bega, fiind caracterizat de vegetație mixtă (foioase, conifere).

Situl a fost desemnat pentru speciile de păsări protejate de interes comunitar pentru care a fost desemnat situl sunt: *Alcedo atthis*, *Aquila pomarina*, *Bonasa bonasia*, *Bubo bubo*, *Caprimulgus europaeus*, *Chlidonias niger*, *Ciconia ciconia*, *Ciconia nigra*, *Circaetus gallicus*, *Circus aeruginosus*, *Circus cyaneus*, *Crex crex*, *Dendrocopos leucotos*, *Dendrocopos medius*, *Dendrocopos syriacus*, *Dryocopus martius*, *Egretta alba*, *Egretta garzetta*, *Falco columbarius*, *Ficedula albicollis*, *Ficedula parva*, *Gavia artica*, *Hieraaetus pennatus*, *Ixobrychus minutus*, *Lanius collurio*, *Lanius minor*, *Lullula arborea*, *Nycticorax nycticorax*, *Pernis apivorus*, *Philomachus pugnax*, *Picus canus*, *Strix uralensis*, *Sylvia nisoria*, *Tringa glareola*.

Planul de management al siturilor este în elaborare, iar măsurile ce limitează impactul negativ asupra habitatelor și speciilor de interes conservativ vor respecta reglementările impuse de obiectivele minime de conservare specifice și altor situri similare, astfel:

- pentru eficientizarea protecției și conservării speciilor, trebuie în primul rând avută în vedere protecția habitatelor acestor specii prin monitorizarea efectivului populațional;
- cartarea, menținerea unei stării de conservare favorabilă sau refacerea stării de conservare specială a habitatelor și monitorizarea lor;

- interzicerea/limitarea oricărui tip de poluare-chimică, fonică, fecaloid- menajeră, antropică, precum și interzicerea/ limitarea folosirii vehiculelor motorizate-ATV, motociclete offroad pe drumurile forestiere și în afara drumurilor publice;
- interzicerea/limitarea folosirii îngrășămintelor chimice, ierbicidelor sau pesticidelor interzicerea/limitarea intervențiilor asupra habitatelor umede (desecare, drenare în habitatele naturale);
- evaluarea calității apelor și interzicerea abandonării deșeurilor de orice formă, asigurarea unui management eficient al eliminării acestora;
- combaterea braconajului la speciile de interes cinegetic, precum și a colectării diferitelor specii de floră și faună;
- conștientizarea și educarea continuă a comunităților locale asupra necesității ocrotirii și protecției speciilor de floră și faună și a folosirii de mijloace ecologice în vederea unei dezvoltării durabile;
- interzicerea arderii vegetației și folosirea focului doar în locuri amenajate.

ROSCI0219 Rusca Montană

Situl ROSCI0219 Rusca Montană este situat în județul Caraș Severin, la limită cu județele Timiș și Hunedoara, cu o suprafață de 121.771,8 ha. Situl se desfășoară în zona etajului montan de amestecuri (85%) și a etajului premontan de fag (15%) format din Brădeti pure, brădeto-făgete, făgete pure montane, făgete amestecate.

Habitatele pentru care a fost desemnat ca sit de interes comunitar sunt:

- 9110 - Păduri de fag de tip *Luzulo-Fagetum*
- 9130 - Păduri de fag de tip *Asperulo-Fagetum*
- 91E0 - Păduri aluviale cu *Alnus glutinosa* și *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
- 91V0 - Păduri dacice de fag (*Symphyto-Fagion*).

Speciile protejate pentru care a fost declarat de interes comunitar sunt:

- Plante: *Agaricus campestris*;
- Nevertebrate: *Nymphalis vaualbum*; *Lycaena dispar*, *Euphydryas maturna*;
- Herpetofauna: *Bombina variegata*, *Bombina bombina*;
- Mamifere: *Canis lupus*, *Ursus arctos*, *Lynx lynx*, *Lutra lutra*.

Măsurile de conservare propuse pentru habitatele și speciile protejate incluse în planul de management sunt specifice obiectivelor propuse:

- Menținerea sau restabilirea într-o stare de conservare favorabilă, a habitatelor naturale, a speciilor din fauna și flora sălbatică de interes;
- Protecția pădurilor virgine, cvasivirgine și seculare din rezervațiile naturale;
- Protecția și conservarea habitatelor și speciilor forestiere de: Fag, Brad, Molid, Frasin, Ulm din rezervațiile naturale;
- Protecția și conservarea speciilor din fauna sălbatică, din rezervațiile naturale;
- Exploatarea resurselor regenerabile și neregenerabile în sit și vecinătatea acestuia în limitele impuse de administrația sitului pentru păstrarea stării de conservare a habitatelor și speciilor;

- Menținerea/revenirea la tipul natural de pădure, se vor aplica numai tratamente silvice cu perioada lungă de regenerare, menținerea arborilor uscați 7/ha și a crengilor uscate pe sol, tăieri rase sunt permise doar la rășinoase, se va proteja solul și stratul ierbos, pe malul apelor nu se vor taia arbori, ajutorarea regenerării naturale a pădurii pe toate drumurile secundare și în ochiurile despădurite unde se impune;
- Nu este permisă utilizarea substanțelor chimice ca îngrășăminte și pesticide sau poluarea apelor și solului, evitarea depozitării deșeurilor;
- Interzicerea activităților de deschidere și funcționare a exploatărilor de nisip sau a carierelor unde trăiesc în zonele în care trăiește *Nymphalis vaualbum*;
- Amplasarea echipamentelor de supraveghere audio în zonele de vânătoare și braconaj, pentru a menține cotele impuse de custode;
- Dezvoltarea turismului durabil, pe traseele marcate, cu respectarea măsurilor de protecție a speciilor propuse de custode;
- Epurarea apelor din localitățile din sit sau de la imobilele individuale răsfirate;
- Amenajarea de trasee tematice în apropierea localității Rusca Montană;
- Interzicerea oricăror activități umane care ar putea determina instalarea unor procese neadecvate de evoluție biocenotică (fragmentarea, reducerea și degradarea drastică a habitatului populației, scăderea efectivului populațional etc.);
- Sunt interzise construcțiile hidrotehnice de stabilizare a malurilor, corectare a torenților sau desecări care să afecteze regimul hidric/caracterul de inundabilitate al zonei habitatelor;
- Asigurarea zonelor de liniște la bârloage și vizuini noiembrie – martie;
- Gestionarea rațională a bazei trofice reprezentată de fauna sălbatică necesară carnivorelor mari și a zonelor de pasaj;
- Creșterea protecției artificiale a animalelor domestice la stâne, sălașe, grajduri (amplasare garduri, încinte închise) pentru prevenirea situațiilor conflictuale cu speciile de carnivore mari;
- Lucrările strict necesare de consolidare a taluzului de drum se vor realiza folosind piatră autohtonă și soluții tehnice cât mai naturale integrate în peisaj;
- Se vor limita extinderile de zone locuibile, curți, construcții și platforme industriale în lunca dintre Rușchița și Rusca Montană
- Exploatarea instalațiilor de prelucrare a marmurei de la Rușchița se va face cu asigurarea protecției calității aerului și a apei în luncă, prin monitorizări frecvente.

Conform Deciziei nr. 81/03.02.2021 privind aprobarea Normelor metodologice privind implementarea obiectivelor de conservare din Anexa la Ordinul nr. 1964/2007 privind aprobarea Planului de management și a Regulamentului sitului Natura 2000 ROSCI0219 Rusca Montană s-au stabilit următoarele obiective de conservare:

- ❖ Menținerea stării de conservare pentru următoarele tipuri de habitate: 9110 – Păduri de fag de tip *Luzulo-Fagetum*; 9130 - Păduri de fag de tip *Asperulo-Fagetum*; 91E0* - Păduri aluviale de *Alnus glutinosa* și *Fraxinus excelsior*; 91V0- Păduri de fag dacice (*Symphyto-Fagion*);
- ❖ Menținerea stării de conservare pentru specii prevăzute la art.4 din Directiva 2009/147/CE, specii enumerate în anexa II la Directiva 92/43/CEE: 1352* - *Canis lupus*; 1354* - *Ursus arctos*; 1193 – *Bombina variegata*;

- ❖ Menținerea sau îmbunătățirea stării de conservare pentru specii prevăzute la art.4 din Directiva 2009/147/CE, specii enumerate în anexa II la Directiva 92/43/CEE: 1361- *Lynx lynx*; 1355 – *Lutra lutra*; 1052 – *Hypodryas maturna*; 1060 – *Lycaena dispar*; 4039* - *Nymphalis vaualbum*.

ROSCI0250 Ținutul Pădurenilor

Situl ROSCI0250 Ținutul Pădurenilor este poziționat în partea de vest a României, pe teritoriul a trei județe: Hunedoara (99,77%), Timiș (0,19%) și Caraș-Severin (0,04), având o suprafața de 7.173,963 ha a sitului.

Habitatele pentru care a fost desemnat ca sit de interes comunitar sunt:

- 9110 - Păduri de fag de tip *Luzulo-Fagetum*
- 9130 - Păduri de fag de tip *Asperulo-Fagetum*.

Speciile protejate pentru care a fost declarat de interes comunitar sunt:

- Herpetofauna: *Bombina variegata* (de interes mai sunt și: *Vipera ammodytes*, *Podarcis muralis*, *Elaphe longissima*);
- Mamifere: *Canis lupus*, *Ursus arctos*, *Lynx lynx*, *Lutra lutra* (sunt de interes și *Capreolus capreolus*, *Cervus elaphus*, *Felis silvestris*, *Lepus europaeus*, *Martes martes*, *Meles meles*, *Vulpes vulpes*).

Măsurile de conservare propuse pentru habitatele și speciile protejate incluse în planul de management sunt specifice obiectivelor propuse:

- Menținerea calității habitatelor forestiere printr-un management durabil pentru protecția și conservarea speciilor;
- Menținerea și promovarea activităților durabile de exploatare a resurselor naturale în zonele desemnate acestor activități și reducerea celor nedurabile;
- Efectuarea lucrărilor conform planurilor prevăzute în amenajamentele silvice aprobate și aflate în vigoare, cu scopul păstrării caracterului forestier specific habitatelor și promovarea exploatării forestiere certificate;
- Reglementarea/controlul utilizării focului în sit;
- Interzicerea pășunatului și a activităților cu impact negativ sau potențial negativ în habitatele protejate și mai ales în rezervația Codrii Seculari pe Valea Dobrișoarei și Prisloape (activități off-road motorizate în sit);
- Interzicerea reîmpăduririlor cu specii alohtone și interzicerea reîmpăduririlor utilizând o singură specie în habitatele de interes comunitar – monoculturi;
- Promovarea cu precădere a regenerării naturale în habitatele forestiere;
- Interzicerea poluării apelor și zonelor umede;
- Reglementarea și limitarea oricăror activități susceptibile să ducă la reducerea suprafețelor ocupate de habitate acvatice permanente și temporare din sit;
- Crearea de noi habitate acvatice de reproducere în sit pentru protecția speciilor de iubitoare de apă;
- Limitarea vânării și eliminarea braconajului speciilor protejate și menținerea efectivelor de mamifere specifice lanțului trofic pentru carnivorele mari;
- Reglementarea activităților de colectare de plante medicinale, ciuperci, fructe de pădure sau alte activități similare;

- Promovarea unei dezvoltări urbane durabile a localităților aflate în vecinătatea ariei naturale protejate și limitarea dezvoltării așezărilor umane în sit.

Conform Deciziei nr. 577/03.11.2021 privind aprobarea Normelor metodologice privind implementarea obiectivelor de conservare din Anexa la Ordinul nr. 1178/2016 privind aprobarea Planului de management al sitului Natura 2000 ROSCI0250 Ținutul Pădurenilor s-au stabilit următoarele obiective de conservare:

- Menținerea stării de conservare pentru următoarele habitate: 9110 Păduri de fag de tip *Luzulo-Fagetum*; 9130 Păduri de fag de tip *Asperulo-Fagetum*;
- Îmbunătățirea stării de conservare pentru următoarele specii: *Bombina variegata*;
- Menținerea stării/gradului de conservare pentru următoarele specii: *Lutra lutra*;
- Menținerea stării de conservare pentru următoarele specii: *Canis lupus*, *Lynx lynx*, *Ursus arctos*.

ROSPA0086 și ROSCI0226 Munții Semenic - Cheile Carașului, incluse în Parcul Național Munții Semenic - Cheile Carașului

Aria naturală protejată se afla extinsă pe teritoriul județului Caraș-Severin și include :

- Parcul Național Semenic Cheile Carașului cu o suprafață de 36.664,80 ha;
- Situl de importanță comunitară ROSCI0226 Semenic-Cheile Carasului cu o suprafață de 37.458,7 ha;
- Aria specială de protecție avifaunistică ROSPA0086 Munții Semenic-Cheile Carașului cu o suprafață de 36.213,5 ha
- Rezervațiile naturale: 2.2.8.2. Cheile Carașului, 2.2.8.3. Izvoarele Carașului, 2.2.8.4. Izvoarele Nerei, 2.2.8.5. Cheile Gârliștei, 2.2.8.6. Bârzăvița, 2.2.8.7. Rezervația Buhui-Mărghitaș, 2.2.8.8. Peștera Comarnic, 2.2.8.9. Peștera Popovăț, 2.2.9.0. Peștera Buhui, I.1. Peștera Răsuflătoarei, IV.15. Peștera Exploratorii 85.

Situl ROSCI0226 Semenic-Cheile Carașului este desemnat pentru 24 de habitate de interes comunitar:

- 3220 Vegetație herbacee de pe malurile râurilor montane;
- 3240 Vegetație lemnoasă cu *Salix eleagnos* de-a lungul râurilor montane;
- 6110 * Comunități rupicole calcifile sau pajiști bazifite din *Alyso-Sedion albi*;
- 6410 Pajiști cu *Molinia* pe soluri calcaroase, turboase sau argiloase (*Molinion caeruleae*);
- 6430 Comunități de lizieră cu ierburi înalte higrofile de la nivelul câmpiilor, până la cel montan și alpin;
- 6510 Pajiști de altitudine joasă (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)
- 4060 Tufărișuri alpine și boreale;
- 7110 * Turbării active;
- 7120 Turbării degradate capabile de regenerare naturală;
- 7140 Mlaștini turboase de tranziție și turbării oscilante;
- 8310 Peșteri în care accesul publicului este interzis;
- 7220 * Izvoare petrifiante cu formare de travertin (Cratoneurion);
- 6190 Pajiști panonice de stâncării (*Stipo-Festucetalia pallentis*);

- 6210* - Pajiști uscate seminaturale și faciesuri cu tufărișuri pe substrat calcaros (*Festuco - Brometalia*);
- 8120 Grohotișuri calcarose și de șisturi calcaroase din etajul montan până în cel alpin (*Thlaspietea rotundifolii*);
- 8210 – Versanți stâncoși cu vegetație chasmofitică pe roci calcaroase;
- 9180* - Păduri de *Tilio-Acerion* pe versanți abrupti, grohotișuri și ravene;
- 91E0* - Păduri aluviale cu *Alnus glutinosa* și *Fraxinus excelsior*;
- 9110 – Păduri de fag de tip *Luzulo – Fagetum*;
- 9130 – Păduri de fag de tip *Asperulo-Fagetum*;
- 9150 – Păduri medioeuropene de fag din *Cephalanthero-Fagion*;
- 91K0 – Păduri ilirice de *Fagus sylvatica* (*Aremonio – Fagion*);
- 91Y0 – Păduri dacice de stejar și carpen;
- 91L0 – Păduri ilirice de stejar cu carpen (*Erythronio-Carpiniori*).

Speciile de interes comunitar din cadrul ROSCI0226 Semenice-Cheile Carașului sunt:

- Plante: *Cypripedium calceolus*;
- Nevertebrate: *Austropotamobius torrentium*, *Carabus variolosus*, *Lucanus cervus*, *Cerambyx cerdo*, *Morimus funereus*, *Nymphalis vaualbum*, *Lycaena dispar*, *Callimorpha quadripunctaria*, *Isophya costata*, *Maculinea nausithous*, *Chilostoma banaticum*, *Unio crassus*;
- Amfibieni: *Bombina variegata*, *Barbus meridionalis petenyi*,
- Pești: *Sabanajewia aurata*, *Cottus gobio*, *Romanogobio kessleri* (*Cottus kessleri*)
- Mamifere: *Rhinolophus ferrumequinum*, *Rhinolophus hipposideros*, *Rhinolophus blasii*, *Rhinolophus euryale*, *Myotis myotis*, *Myotis blythii*, *Myotis bechsteinii*, *Myotis capaccinii*, *Myotis emarginatus*, *Miniopterus schreibersi*, *Barbastella barbastellus*, *Canis lupus*, *Ursus arctos*, *Lynx lynx*,

Situl ROSPA0086 Munții Semenice-Cheile Carașului este desemnat pentru următoarele specii de păsări: *Aquila chrysaetos*, *Bonasa bonasia*, *Bubo bubo*, *Caprimulgus europaeus*, *Circaetus gallicus*, *Corvus corax*, *Dendrocopos leucotos*, *Dendrocopos medius*, *Dryocopus martius*, *Emberiza hortulana*, *Falco peregrinus*, *Ficedula albicollis*, *Ficedula parva*, *Lanius collurio*, *Lullula arborea*, *Parus montanus*, *Parus palustris*, *Pernis apivorus*, *Picus canus*.

Măsurile generale de conservare specifice obiectivelor planului de management pentru protecția habitatelor și a speciilor protejate sunt:

- păstrarea și îmbunătățirea stării de conservare a speciilor, habitatelor și peisajului din arealul ariei naturale protejate;
- în vederea monitorizării stării de conservare a speciilor și habitatele de interes național și comunitar, a elementelor patrimoniului natural și a eficacității managementului se impune identificarea și limitarea presiunilor și amenințărilor ce le pot afecta, pentru un management ecologic și dezvoltare durabilă;
- în zona de protecție strictă este interzisă desfășurarea oricăror activități umane, cu excepția activităților de cercetare, educație ecologică, activități de ecoturism, cu limitările descrise în planul de management;

- reglementarea activităților susceptibile să genereze un impact negativ asupra ariei naturale protejate și a elementelor de interes conservativ (monitorizarea zonelor de protecție strictă și integrală în special pentru zonele de peșteri unde cuibăresc liliecii, zonele forestiere și acvatice pentru nevertebrate, amfibieni și mamifere) și a rezervațiilor naturale din sit;
- evaluarea și creșterea gradului de conștientizare al comunităților locale și vizitatorilor, privind necesitatea protejării obiectivelor de conservare ale ariei naturale protejate;
- promovarea practicilor tradiționale de utilizare durabilă a terenurilor și de valorificare durabilă a resurselor naturale și valorilor patrimoniului cultural local;
- urmărirea întocmirii și avizarea amenajamentelor pastorale și verificarea respectării prevederilor acestora;
- asigurarea unui management forestier durabil, corelarea prevederilor amenajamentelor silvice cu măsurile din planul de management al ariei naturale protejate, păstrarea tipului natural de pădure, promovarea tratamentelor silvice bazate pe regenerare naturală, planificarea lucrărilor silvice în scopul atingerii și menținerii unei structuri echilibrate pe clase de vârstă a arboretelor și asigurarea lemnului mort pentru speciile de nevertebrate;
- controlul activităților de vânătoare și pescuit, combaterea braconajului pentru menținerea efectivelor de specii protejate;
- prevenirea poluării cursurilor de apă și a solului pe teritoriul sitului cu managementul controlat al deșeurilor, fiind interzise abandonarea lor în sit;
- monitorizarea respectării restricțiilor specifice ce se impun în apropierea bârlogurilor, vizuinilor și zonelor de cuibărit;
- supravegherea a cuiburilor de *Aquila chrysaetos* (acvila de munte), *Falco peregrinus* (șoimul călător) și *Bubo bubo* (buhă) și informarea deținătorilor/administratorilor de terenuri cu privire la necesitatea asigurării unor zone de liniște cu raza de cel puțin 300 m în jurul cuiburilor active, în perioada de reproducere și cuibărit a speciilor;
- este interzisă orice formă de recoltare, capturare,ucidere, distrugere sau vătămare a exemplarelor aflate în mediul lor natural, în oricare dintre stadiile ciclului lor biologic;
- avizarea cu restricții pentru practicarea sporturilor/concursurilor/competițiilor pe raza ariei naturale protejate, respectiv restricționarea accesului turiștilor în anumite zone, în vederea limitării perturbării speciilor;
- accesului turiștilor în peșteri și asigurarea serviciilor de ghidaj/însoțire a acestora se realizează doar prin avizarea administrației și monitorizarea acestora pentru a limita afectarea microclimatului specific liliecilor protejați;
- monitorizarea întinderii și suprafeței acumulărilor temporare și permanente de apă din aria protejată care constituie habitate favorabile pentru speciile de amfibieni;
- implicarea comunităților locale și a instituțiilor cu competențe pe raza ariei naturale protejate în activitățile specifice de management ale acestora în vederea reducerii presiunilor și prevenirii apariției amenințărilor antropice asupra elementelor patrimoniului natural;
- promovarea agriculturii ecologice, cu limitarea aplicării tratamentelor chimice, respectiv interzicerea utilizării ierbicidelor și a îngrășămintelor chimice;
- interzicerea vegetației din sit și combaterea incendiilor;

- practicarea cositului manual sau cu utilaje mici, după data de 1 iulie și informarea acestora cu privire la modalitatea de executare a cositului;
- promovarea ecoturismului și turismului responsabil, pe traseele marcate în aria naturală protejată cu implicarea voluntarilor în activitățile specifice de management al ariei naturale.

ROSPA0026 Cursul Dunării - Baziaș - Porțile de Fier

Situl ROSPA0026 Cursul Dunării - Baziaș - Porțile de Fier este situat în județul Caraș-Severin și Mehedinți de-a lungul graniței cu Serbia.

Speciile de păsări pentru care a fost desemnată ca arie de protecție avifaunistică sunt: *Accipiter gentilis*, *Accipiter nisus*, *Acrocephalus arundinaceus*, *Acrocephalus palustris*, *Acrocephalus schoenobaenus*, *Acrocephalus scirpaceus*, *Alauda arvensis*, *Anas acuta*, *Anas clypeata*, *Anas crecca*, *Anas penelope*, *Anas platyrhynchos*, *Anas querquedula*, *Anser anser*, *Apus melba*, *Ardea cinerea*, *Ardea cinerea*, *Asio otus*, *Aythya ferina*, *Aythya fuligula*, *Aythya nyroca*, *Bucephala clangula*, *Buteo buteo*, *Buteo lagopus*, *Buteo rufinus*, *Carduelis cannabina*, *Carduelis carduelis*, *Carduelis chloris*, *Ciconia nigra*, *Circus cyaneus*, *Cuculus canorus*, *Cygnus cygnus*, *Cygnus olor*, *Delichon urbica*, *Egretta alba*, *Egretta garzetta*, *Erithacus rubecula*, *Falco tinnunculus*, *Fringilla coelebs*, *Fulica atra*, *Gallinula chloropus*, *Gavia arctica*, *Gavia stellata*, *Haliaeetus albicilla*, *Hirundo rustica*, *Larus cachinnans*, *Larus cachinnans*, *Larus fuscus*, *Larus ridibundus*, *Limosa limosa*, *Locustella luscinioides*, *Luscinia megarhynchos*, *Mergus albellus*, *Mergus merganser*, *Mergus serrator*, *Merops apiaster*, *Miliaria calandra*, *Milvus migrans*, *Motacilla alba*, *Motacilla flava*, *Muscicapa striata*, *Netta rufina*, *Oriolus oriolus*, *Pandion haliaetus*, *Phalacrocorax carbo*, *Phalacrocorax pygmeus*, *Phoenicurus ochruros*, *Podiceps cristatus*, *Podiceps grisegena*, *Podiceps nigricollis*, *Riparia riparia*, *Saxicola rubetra*, *Saxicola torquata*, *Sturnus vulgaris*, *Tachybaptus ruficollis*, *Tringa totanus*, *Turdus merula*, *Turdus philomelos*, *Upupa epops*, *Vanellus vanellus*.

Măsurile generale de management pentru conservarea speciilor și habitatelor în cadrul acestui SPA sunt:

- pentru eficientizarea protecției și conservării speciilor, trebuie în primul rând avută în vedere protecția habitatelor acestor specii;
- cartarea, menținerea unei stări de conservare favorabilă sau refacerea stării de conservare specială a habitatelor și monitorizarea lor, limitarea stabilizării speciilor invazive;
- interzicerea/limitarea oricărui tip de poluare-chimică, fonică, fecaloid- menajeră, antropică, precum și interzicerea/limitarea folosirii vehiculelor motorizate-ATV, motociclete offroad pe drumurile forestiere de zăvoi și în afara drumurilor publice;
- interzicerea/limitarea folosirii îngrășămintelor chimice, ierbicidelor sau pesticidelor interzicerea/limitarea intervențiilor asupra habitatelor umede: desecare, drenare în habitatele naturale;
- evaluarea calității și prevenirea poluării apelor, combaterea eutrofizării, controlul deșeurilor menajere și industriale cu eliminarea acestuia reglementată;
- combaterea braconajului la speciile de interes cinegetic sau pescuit, precum și a colectării diferitelor specii de floră și faună;

- conștientizarea și educarea continuă a comunităților locale asupra necesității ocrotirii și protecției speciilor de floră și faună și a folosirii de mijloace ecologice în vederea unei dezvoltări durabile;
- interzicerea arderii stufului din sit, a folosirii focului în locuri neamenajate.

Conform Deciziei nr. 190/21.05.2021 privind aprobarea Normelor metodologice privind implementarea obiectivelor de conservare din Anexa la Hotărârea nr. 1048/2013 privind aprobarea Planului de management și a Regulamentului sitului Natura 2000 ROSPA0026 Cursul Dunării – Baziaș – Porțile de Fier s-au stabilit următoarele obiective de conservare:

- ❖ Îmbunătățirea stării de conservare pentru speciile prevăzute la art. 4 din Directiva 2009/147/CE, specii enumerate în Anexa II la Directiva 92/43/CEE: A060 – *Aythya nyroca*;
- ❖ Menținerea sau îmbunătățirea stării de conservare pentru speciile prevăzute la art. 4 din Directiva 2009/147/CE, specii enumerate în Anexa II la Directiva 92/43/CEE: A403 – *Buteo rufinus*; A082 – *Circus cyaneus*; A002- *Gavia arctica*; A001 – *Gavia stellata*; A094 – *Pandion haliaetus*;
- ❖ Menținerea stării de conservare pentru speciile prevăzute la art. 4 din Directiva 2009/147/CE, specii enumerate în Anexa II la Directiva 92/43/CEE: A030 – *Ciconia nigra*; A038 – *Cygnus cygnus*; A027 – *Egretta alba*; A206 – *Egretta garzetta*; A075 – *Haliaeetus albicilla*; A068 – *Mergus albellus*; A073 – *Milvus migrans*; A393- *Phalacrocorax pygmeus*;
- ❖ Specii migratoare cu apariție regulată în sit nementionate în Anexa I la Directiva Păsări:
 - Specii asociate cu habitate acvatice deschise: A054 – *Anas acuta*; A056 – *Anas clypeata*; A052 – *Anas crecca*; A050 – *Anas penelope*; A053 – *Anas platyrhynchos*; A055 – *Anas querquedula*; A043 – *Anser anser*; A059 – *Aythya ferina*; A061 – *Aythya fuligula*; A067 – *Bucephala clangula*; A036 – *Cygnus olor*; A152 – *Fulica atra*; A459 – *Larus cachinnans*; A183 – *Larus fuscus*; A070 – *Mergus merganser*; A069 – *Mergus serrator*; A058 – *Netta rufina*; A017 – *Phalacrocorax carbo*; A005 – *Podiceps cristatus*; A006 – *Podiceps grisegena*; A008 – *Podiceps nigricollis*; A004 – *Tachybaptus ruficollis*;
 - Specii asociate cu habitate ripariene și litorale: A156 – *Limosa limosa*; A292 – *Locustella luscinioides*; A271 – *Luscinia megarhynchos*; A249 – *Riparia riparia*; A162 – *Tringa totanus*; A142 – *Vanellus vanellus*;
 - Specii asociate cu habitate de stufăriș: A298 – *Acrocephalus arundinaceus*; A296 – *Acrocephalus palustris*; A295 – *Acrocephalus schoenobaer*; A297 – *Acrocephalus scirpaceus*; A028 – *Ardea cinerea*; A123 – *Gallinula chloropus*; A260 – *Motacilla flava*;
 - Specii asociate cu terenuri agricole extensive: A247 – *Aluada arvensis*; A088 – *Buteo lagopus*; A366 – *Carduelis cannabina*; A364 – *Carduelis carduelis*; A096 – *Falco tinnunculus*; A230 – *Merops apiastre*; A383 – *Miliaria calandra*; A262 – *Motacilla alba*; A275 – *Saxicola rubetra*; A276 – *Saxicola torquata*; A351 – *Sturnus vulgaris*; A232 – *Upupa epops*;
 - Specii asociate cu diverse habitate terestre deschise și păduri: A085 – *Accipiter gentilis*; A086 – *Accipiter nisus*; A087 – *Buteo buteo*; A212- *Cuculus canorus*; A337 – *Oriolus oriolus*;
 - Specii asociate cu habitate de păduri: A221 – *Asio otus*; A363 – *Carduelis chloris*; A269 – *Erithacus rubecula*; A359 – *Fringilla coelebs*; S319 – *Muscicapa striata*; A283 – *Turdus merula*; A285 – *Turdus philomelos*;

- Specii asociate cu habitate urbane: A253 – *Delichon urbica*; A251 – *Hirundo rustica*; *Phoenicurus ochruros*.

ROSCI0206 Porțile de Fier din Parcul Natural Porțile de Fier și ROSPA0080 Munții Almăjului – Locvei

Parcul Național Porțile de Fier cu o suprafață de 115.655 ha cuprinde o parte din situl ROSCI0206 Porțile de Fier în suprafață de 125502.50 ha și parțial din ROSPA0026 Cursul Dunării-Baziaș-Porțile de Fier, prezentat mai sus și alte rezervații naturale protejate. Geologia sitului „Porțile de Fier” este deosebit de complexă, având în vedere că se suprapune unității de orogen a Munților Carpați, dovedind o diversitate ridicată a habitatelor, astfel în acest spațiu existând 171 de habitate, din care 26 sunt unice pentru România și 28 de interes comunitar, fiind ca un muzeu natural în aer liber.

Planul de management integrat cuprinde și măsurile specifice de conservare al sitului ROSPA0080 Munții Almăjului – Locvei.

Habitatele pentru care a fost desemnat ROSCI0206 Porțile de Fier sunt:

- 3130 Ape stătătoare oligotrofe până la mezotrofe cu vegetație din *Littorelletea uniflorae* și/sau *Isoëto-Nanojuncetea*;
- 3140 Ape puternic oligo-mezotrofe cu vegetație bentonică de specii de *Chara*;
- 3150 Lacuri eutrofe naturale cu vegetație tip *Magnopotamion* sau *Hydrocharition*;
- 3260 Cursuri de apă din zonele de câmpie, până la cele montane, cu vegetație din *Ranunculion fluitantis* și *Callitricho-Batrachion*;
- 3280 Râuri mediteraneene cu scurgere permanentă cu specii din *Paspalo-Agrostidion* și perdele de *Salix* și *Populus alba*;
- 40A0* Tufărișuri subcontinentale peri-panonice;
- 6110 * Comunități rupicole calcifile sau pajiști bazifite din *Alyso-Sedion albi*;
- 6190 Pajiști panonice de stâncării - *Stipo-Festucetalia pallentis*;
- 6210* Pajiști uscate seminaturale și faciesuri cu tufărișuri pe substrat calcaros *Festuco-Brometalia*;
- 6260* Pajiști panonice și vest-pontice pe nisipuri;
- 6430 Comunități de lizieră cu ierburi înalte higrofile de la nivelul câmpiilor, până la cel montan și alpin;
- 8120 Grohotișuri calcaroase și de șisturi calcaroase din etajul montan până în cel alpin - *Thlaspietea rotundifolii*;
- 8210 Versanți stâncoși cu vegetație chasmofitică pe roci calcaroase;
- 8220 Versanți stâncoși cu vegetație chasmofitică pe roci silicioase;
- 8230 Comunități pioniere din *Sedo-Scleranthion* sau din *Sedo albi-Veronicion dilleni* pe stâncării silicioase;
- 8310 Peșteri în care accesul publicului este interzis;
- 9110 Păduri de fag de tip *Luzulo-Fagetum*;
- 9130 Păduri de fag de tip *Asperulo-Fagetum*;
- 9180* Păduri din *Tilio-Acerion* pe versanți abrupti, grohotișuri și ravene;
- 9150 Păduri medio-europene de fag din *Cephalanthero-Fagion*;
- 9170 Păduri de stejar cu carpen de tip *Galio-Carpinetum*;
- 91K0 Păduri ilirice de *Fagus sylvatica* - *Aremonio-Fagion*;
- 91AA Vegetație forestieră ponto-sarmatică cu stejar pufos;

- 91E0* Păduri aluviale cu *Alnus glutinosa* și *Fraxinus excelsior* - Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae;
- 91L0 Păduri ilirice de stejar cu carpen - *Erythronio-Carpiniori*;
- 91M0 Păduri balcano-panonice de cer și gorun;
- 91Y0 Păduri dacice de stejar și carpen;
- 92A0 Zăvoaie cu *Salix alba* și *Populus alba*;
- 9530* Vegetație forestieră sub-mediteraneeană cu endemitul *Pinus nigra ssp. banatica*.
Specii de interes comunitar pentru care a fost desemnat situl ROSCI0206 sunt:
 - Plante: *Agrimonia pilosa*, *Asplenium adulterinum*, *Colchicum arenarium*; *Echium russicum*, *Eleocharis carniolica*, *Gladiolus palustris*, *Himantoglossum caprinum*, *Marsilea quadrifolia*, *Paeonia officinalis ssp. banatica-bujor*, *Pulsatilla grandis*, *Stipa danubialis*, *Thlaspi jankae*, *Tulipa hungarica*;
 - Nevertebrate: *Austropotamobius torrentium*, *Callimorpha quadripunctaria*, *Carabus variolosus*, *Cerambyx cerdo*, *Cordulegaster heros*, *Eriogaster catax*, *Euphydrias maturna*, *Lucanus cervus*, *Lycaena dispar*, *Maculinea nausithous*, *Maculinea teleius*, *Morimus funereus*, *Osmoderma eremita*, *Pilemia tigrina*, *Rosalia alpina*, *Theodoxus transversalis*, *Unio crassus*;
 - Amfibieni și reptile: *Bombina bombina*, *Bombina variegata*, *Emys orbicularis*, *Testudo hermanni*;
 - Pești: *Aspius aspius*, *Barbus meridionalis*, *Cottus gobio*, *Gobio albipinnatus*, *Gymnocephalus baloni*, *Gymnocephalus schraetzer*, *Misgurnus fossilis*, *Pelecus cultratus*, *Rhodeus sericeus amarus*, *Sabanejewia aurata*, *Umbra krameri*, *Zingel streber*, *Zingel zingel*.
 - Mamifere: *Barbastella barbastellus*, *Miniopterus schreibersii*, *Myotis bechsteini*, *Myotis blythii*, *Myotis capaccinii*, *Myotis dasycneme*, *Myotis myotis*, *Rhinolophus blasii*, *Rhinolophus euryale*, *Rhinolophus ferrumequinum*, *Rhinolophus hipposideros*, *Canis lupus*, *Lutra lutra*, *Lynx lynx*.

Conform Deciziei nr. 144/08.04.2021 privind aprobarea Normelor metodologice privind implementarea obiectivelor de conservare din Anexa la Ordinul nr. 1964/2007 privind aprobarea Planului de management și a Regulamentului sitului Natura 2000 ROSCI0206 Porțile de Fier s-au stabilit următoarele obiective de conservare:

- ❖ Îmbunătățirea stării de conservare pentru următoarele tipuri de habitate: 3130 – Ape stătătoare aligotrofe până la mezotrofe, cu vegetație de *Littorelletea uniflorae* și/sau de *Isoeto-Nanojuncetea*; 3260 – Cursuri de apă din zona de câmpie până în etajul montan, cu vegetație din *Ranunculion fluitantis* și *Callitriche-Batrachion*; 3270 – Râuri de maluri nămolose, cu vegetație de *Cheuopodion rubri p.p.* și *Bidention p.p.*; 40C0* - Tufărișuri caducifoliolate ponto-sarmatice; 6110* - Pajiști rupicole calcifile sau bazifile din *Alyso-Sedion alba*; 6250* - Pajiști stepice panonice pe loess; 6430 – Comunități de lizieră cu ierburi înalte higrofile de la câmpie și din etajul montan până în cel alpin; 6440 – Pajiști aluvionare din *Cuidion dubii*; 6510 – Fânețe de altitudine joasă (*Alupercurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*); 8120 – Grohotișuri calcaroase și de șisturi calcaroase din etajul montan și alpin (*Thlaspietea rotundifolii*); 8160*- Grohotișuri medio-europene carbonatice din etajele colinar și montan; 8210 – Versanți stâncoși cu vegetație casmofitică pe roci calcaroase; 91E0* - Păduri aluviale de *Alnus glutinosa* și *Fraxinus excelsior*; 92A0 – Păduri galerii (zăvoaie) de *Salix alba* și *Populus alba*;

- ❖ Habitate pentru care nu au fost stabilite obiective de conservare: 3140 – Ape puternic oligomezotrofe cu vegetație bentonică cu specii de *Chara spp.*;
- ❖ Menținerea stării de conservare pentru următoarele tipuri de habitate: 3150 – Lacuri naturale eutrofile cu vegetație de tip *Magnopotamion* sau *Hydrocharition*; 40A0* - Tufărișuri subcontinentale peripanonice; 6190 – Pajiști panonice de stâncării (*Stipo-Festucetalia pallentis*); 6210 – Pajiști uscate seminaturale și facies cu tufișuri pe substrat calcaros (*Festuco-Brometalia*); 8220 – Versanți stâncoși vegetație casmofitică pe roci silicioase; 8230 – Stâncării silicatice cu vegetație pionieră din *Sedo-Sclerantion* sau *Sedo albi* – *Veronicion dillenii*; 8310 – Peșteri în care accesul publicului este interzis; 9110 – Păduri de fag de tip *Luzulo-Fagetum*; 9130 - Păduri de fag de tip *Asperulo-Fagetum*; 9150 – Păduri medio-europene de fag din *Cephalanthero-Fagion*; 9170 – Păduri de stejar cu carpen de tip *Galio-Carpinetum*; 9180* - Păduri de *Tilio-Acerion* pe versanți, grohotișuri și ravene; 91AA* - Păduri est-europene de stejar pufos; 91K0 – Păduri ilirice de *Fagus sylvatica*; 91L0 – Păduri ilirice de stejar cu carpen (*Erythronio-Carpinion*); 91M0 – Păduri balcano-panonice de cer și gorun; 91Y0 – Păduri dacice de stejar și carpen; 9530* - Vegetație forestieră sub-mediteraneene cu endemitul *Pinus nigra ssp. Banatica*;
- ❖ Îmbunătățirea stării de conservare pentru următoarele specii: 1939 – *Agrimonia pilosa*; 2285 – *Colchicum arenarium*; 2318 – *Stipa danubiatis*; 2327 – *Himantoglossum eaprinum*; 4066 – *Asplenium adulterinum*; 1428 – *Marsilea quadrifolia*; 2093 – *Pulsatilla grandis*; 1361- *Lynx lynx*;
- ❖ Menținerea stării de conservare pentru următoarele specii: 2097 – *Paeonia officinallis ssp. banatica*; 2300 – *Tulipa hungarica*; 2120: *Thlospi junkae*; 1310 – *Miniopterus schreihersii*; 1307 – *Myotis blythii*; 1316 – *Myotis capaccinii*; 1318 – *Myotis dasycneme*; 1321 – *Myotis emarginatus*; 1324- *Myotis myotis*; 1306 – *Rhinolophus blasii*; 1305 – *Rhinolophus Euryale*; 1304 – *Rhinolophus ferrumequinum*; 1303 - *Rhinolophus hipposiderus*; 1355 – *Lutra lutra*;
- ❖ Menținerea sau îmbunătățirea stării de conservare pentru următoarele specii: 4067 – *Echium russicum*; 4064 – *Theodoxus transversalis*; 1032 – *Unio crassus*; 1093* - *Austropotamobius torrentium*; 4045 – *Coenagrion ornatum*; 4046 – *Cordulegaster heros*; 4054 – *Pholidoptera transsylvanica*; 1083 – *Lucanus cervus*; 4014 – *Carabus variolosus*; 1089 – *Morimus funereus*; 1084* - *Osmoderma eremita*; 4020 – *Pilemia tigrina*; 1087* - *Rosalia alpina*; 1088 – *Cerambyx cerdo*; 1052 – *Hypodryas maturna*; 1059 – *Maculinea teleius*; 1060 – *Lycaena dispar*; 1061 – *Macalinea nausithous*; 1074 – *Eriogaster catax*; 1078* - *Callimorpha quadripunctaria*; 1130 – *Aspius aspius*; 1138 – *Barbus meridionalis*; 1163 – *Cottus gobio*; 5329 – *Romanogobio vladykovi*; 2555 – *Gymnocephalus butoni*; 1157 – *Gymnocephalus schraetzer*; 1145 – *Misgurnus fossilis*; 2522 - *Pelecus cultratus*; 5339 – *Rhodeus amarus*; 5347 – *Sabanejewia bulgarica*; 2011 – *Umbra krameri*; 1160 – *Zingel streber*; 1159 – *Zingel zingel*; 1188 - *Bombina bombina*; 1220 – *Emys orbicularis*; 1217 – *Testudo hermani*; 1308 – *Barbastella barbastellus*; 1323 -*Myotis bechsteinii*; 1302 – *Rhinolophus mehelyi*; 1352* - *Canis lupus*.

Aria protejată ROSPA0080 Munții Almăjului – Locvei adăpostește următoarele specii de interes conservativ: *Coracias garrulus*, *Aquila chrysaetos*, *Hieraaetus pennatus*, *Circaetus gallicus*, *Accipiter brevipes*, *Falco peregrinus*, *Haliaeetus albicilla*, *Bubo bubo*, *Ciconia ciconia*, *Dendrocopos leucotos*, *Dendrocopos medius*, *Dryocopus martius*, *Picus canus*, *Emberiza*

hortulana. Tot în zona găsim cele mai mari efective de serpar din afara Dobrogei, situl fiind important și pentru o serie de specii de pădure, de stâncarii respectiv partea de nord-vest detine populații mari de presura de gradina și de barza alba. Dintre pasările prezente în site, 12 specii sunt permanente, 23 de specii se reproduc și 1 specie iermeaza *Buteo lagopus*.

Măsurile generale de management pentru conservarea speciilor și habitatelor în cadrul acestui ROSCI0206 Porțile de Fier și ROSPA0080 Munții Almăjului – Locvei sunt:

- Menținerea/restabilirea într-o stare de conservare favorabilă speciile și habitatele de interes conservativ prin implementarea de măsuri de management specifice, și conservarea zonelor de protecție integrală ale parcului natural și monitorizarea elementelor de biodiversitate specifice;
- Implementarea proiectelor de reconstrucție ecologică a habitatelor naturale degradate;
- Reglementarea managementului forestier în sensul urmăririi păstrării tipului natural fundamental de pădure și conservării pădurilor (arboretelor) mature, în vederea asigurării habitatelor favorabile necesare speciilor de lilieci, precum și a speciilor de neverebate;
- Managementul durabil al fondurilor cinegetice, pentru a asigura măsurile adecvate de management a speciilor protejate;
- Marcarea și păstrarea arborilor scorburoși care trebuie menținuți pentru asigurarea unui nivel favorabil de conservare al speciilor dependente de aceștia;
- Limitarea vizitării peșterilor în perioada de maternitate și de hibernare a speciilor de lilieci și numai sub supravegherea ghidului, în vederea respectării traseelor turistice din interiorul acestora și a regulamentului de vizitare al acestora;
- Interzicerea circulației cu autovehicule în afara drumurilor publice și forestiere și a practicării turismului cu ATV -uri și motocros, precum și organizarea de competiții naționale și internaționale de tip enduro;
- Încheierea de protocoale de colaborare cu gestionarii fondurilor cinegetice suprapuse ariei naturale protejate în vederea implementării de măsuri adecvate de management pentru speciile protejate de interes cinegetic;
- Interzicerea depozitării și/sau abandonării materialului lemnos provenit din exploatare sau a altor materiale provenite de la utilajele de exploatare sau accesorii, în albiile râurilor și în zonele adiacente acestora;
- Reglementarea activităților susceptibile să genereze un impact negativ asupra speciilor protejate de amfibieni și ihtiofaună, în vederea prevenirii fragmentării habitatelor favorabile speciilor și izolării populațiilor acestora, în special în perioada de reproducere a acestora;
- Interzicerea în habitatelor favorabile speciilor protejate de amfibieni și ihtiofaună, precum și în zonele limitrofe acestora, a lucrărilor de desecare, drenare, regularizare de maluri sau amenajări hidrotehnice în habitatele speciilor protejate;
- Păstrarea folosințelor tradiționale a terenurilor și utilizarea durabilă a resurselor naturale, promovarea tradițiilor și activităților tradiționale locale;
- Interzicerea captărilor noi de apă, pe sectoarele de râuri unde a fost identificate specii protejate de amfibieni și ihtiofaună;
- Curățarea anuală a pajiștilor de vegetația lemnoasă în sensul menținerii structurii și funcțiilor acestora, în vederea conservării speciilor de floră protejate;
- Interzicerea oricăror intervenții/amenajări în habitatele protejate și prioritare;

- Managementul vizitatorilor și promovarea turismului durabil în cadrul ariilor naturale protejate cu respectarea măsurilor caracteristice fiecărei specii și habitat protejată;
- Creșterea nivelului de conștientizare al publicului larg cu privire la necesitatea conservării valorilor ariei naturale protejate;
- Protecția cursurilor de apă, combaterea incendiilor de vegetație, precum și gestiunea adecvată a deșeurilor, fără abandonarea acestora în zonele protejate din sit.

Conform Deciziei nr. 159/19.04.2021 privind aprobarea Normelor metodologice privind implementarea obiectivelor de conservare din Anexa la Ordinul nr. 1284/2007 privind aprobarea Planului de management și a Regulamentului sitului Natura 2000 ROSPA0080 Munții Almăjului-Locvei s-au stabilit următoarele obiective de conservare:

- ❖ Menținerea sau îmbunătățirea stării de conservare pentru următoarele specii: A402 *Accipiter brevipes*; A091- *Aquila chrysaetos*; A089 – *Aquila pomarina*; A104 – *Bonasa bonasia*; A215 – *Bubo bubo*; A224 – *Caprimulgus europaeus*; A080 – *Circaetus gallicus*; A231 – *Coracias garrulus*; A239 – *Dendrocopos leucotos*; A238 – *Dendrocopos medius*; A236 – *Dryocopus martius*; A379 – *Emberiza hortulana*; A103 – *Falco peregrinus*; A092 – *Hieraaetus pennatus*; A338 – *Lanius collurio*; A246 – *Lullula arborea*; A072 – *Peruis apivorus*; A234 – *Picus canus*; A220 – *Strix uralensis*;
- ❖ Îmbunătățirea stării de conservare pentru următoarele specii: A031 – *Ciconia ciconia*;
- ❖ Menținerea stării de conservare pentru următoarele specii: A075 – *Haliaeetus albicilla*;
- ❖ Menținerea sau îmbunătățirea stării de conservare pentru următoarele specii migratoare cu apariție neregulată în sit neincluse în Anexa I:
 - Specii asociate cu terenuri agricole extensive și păduri: A086 – *Accipiter nisus*; A256 – *Anthus trivialis*; A087 – *Buteo buteo*; A088 – *Buteo lagopus*; A212 – *Cuculus canorus*; A099 – *Falco subbuteo*; A438 – *Hippolais pallida*; A277 – *Oenanthe oenanthe*; A214 – *Otus scops*; A311 – *Sylvia atricapilla*; A310 – *Sylvia borin*;
 - Specii asociate cu habitate urbane: A253 – *Delichon urbica*;
 - Specii asociate cu habitate de stâncării: A228 – *Apus melba*; A250 – *Ptyonoprogne rupestris*.

ROSPA0020 și ROSCI0031 Cheile Nerei – Beușnița din Parcul Național Cheile Nerei – Beușnița

Parcului Național Cheile Nerei - Beușnița cu o suprafață de 36 660,65 ha include atât ROSPA0020 (suprafață de 9.670,3 ha), cât și ROSCI0031 Cheile Nerei – Beușnița (suprafață de 37.720,9 ha). Parcul este împărțit în 4 categorii de zone:

- Zonă de protecție strictă (11,73%);
- Zona de protecție integrală (28,99%);
- Zona de conservare durabilă (58,65%);
- Zona de dezvoltare durabilă (0,63%).

Situl ROSCI0031 Cheile Nerei – Beușnița deține următoarele habitate protejate de interes comunitar:

- 3220 - Cursuri de apă montane și vegetație erbacee de pe malurile acestora;
- 3260 - Cursuri de apă din zonele de câmpie, până în cele montane, cu vegetație din *Ranunculion fluitantis* și *Callitriche-Batrachion*;
- 40A0* - Tufărișuri subcontinentale peri-panonice;
- 5130 - Formațiuni de *Juniperus communis* în lande sau pajiști calcifile;

- 6110* - Pajiști rupicole calcifile sau bazifile din *Alyso-Sedion albi*;
 - 6190 - Pajiști panonice de stâncării - *Stipo-Festucetalia pallentis*;
 - 6210*17 - Pajiști xerofile seminaturale și facies cu tufișuri pe substrat calcaros - *Festuco-Brometalia*;
 - 6240* - Pajiști stepice subpanonice;
 - 6430 - Comunități de lizieră cu ierburi înalte higrofile de la câmpie și din etajul montan până în cel alpin;
 - 7220* - Izvoare mineralizate încrustante cu formare de tuf calcaros/travertin - *Cratoneurion*;
 - 8160* - Grohotișuri medio-europene calcaroase din etajele colinar și montan;
 - 8210 - Versanți stâncoși calcaroși cu vegetație chasmofitică;
 - 8310 - Peșteri interzise accesului public;
 - 9110 - Păduri de fag de tip *Luzulo-Fagetum*;
 - 9130 - Păduri de fag de tip *Asperulo-Fagetum*;
 - 9150 Păduri medio-europene de fag din *Cephalanthero - Fagion* pe substraturi calcaroase;
 - 9180* - Păduri de *Tilio / platyphylli - Acerion / pseudoplatani* pe versanți, grohotișuri și ravene;
 - 91E0* - Păduri aluviale de *Alnus glutinosa și Fraxinus excelsior - Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*;
 - 91K0 - Păduri ilirice de *Fagus sylvatica - Aremonio - Fagion*.
 - 91L0 - Păduri ilirice de stejar cu carpen - *Erythronio - Carpinion*;
 - 91M0 - Păduri balcano-panonice de cer și gorun;
 - 91V0 - Păduri dacice de fag - *Symphyto-Fagion*;
 - 91Y0 - Păduri dacice de stejar și carpen.
- Speciile de interes comunitar din ROSCI0031 Cheile Nerei – Beușnița sunt:
- Plante: *Himantoglossum jankae*;
 - Nevertebrate: *Austropotamobius torrentium, Carabus variolosus, Coenagrion ornatum, Cordulegaster heros, Euphydryas maturna, Euplagia quadripunctaria, Lucanus cervus, Morimus asper funereus, Nymphalis vaualbum, Ophiogomphus cecilia, Osmoderma eremita, Pholidoptera transsylvanica, Rosalia alpina, Unio crassus*;
 - Amfibieni: *Bombina variegata*;
 - Pești: *Aspius aspius, Barbus balcanicus, Cobitis elongata, Cottus gobio, Eudontomyzon danfordi, Rhodeus amarus, Romanogobio kesslerii, Romanogobio uranoscopus, Romanogobio vladykovi, Sabanejewia balcanica, Zingel streber*;
 - Mamifere: *Barbastella barbastellus, Minopterus schreibersii, Myotis bechsteini, Myotis blythii, Myotis capaccinii, Myotis dasycneme, Myotis emarginatus, Myotis myotis, Rhinolophus blasii, Rhinolophus euryale, Rhinolophus ferrumequinum, Rhinolophus hipposideros, Canis lupus, Lutra lutra, Lynx lynx, Ursus arctos*.

Situl ROSPA0020 Cheile Nerei – Beușnița este desemnat pentru următoarele specii de păsări de importanță avifaunistică: *Caprimulgus europaeus, Circaetus gallicus, Circus aeruginosus, Circus cyaneus, Circus pygargus, Coracias garrulus, Crex crex, Dendrocopos medius, Dendrocopos syriacus, Emberiza hortulana, Ficedula albicollis, Lanius collurio, Lanius minor, Lullula arborea, Pernis apivorus, Picus canus, Sylvia nisoria*.

Măsurile generale de conservare propuse prin planul de management sunt:

- Menținerea, conservarea și managementul biodiversității - specii și habitate, peisaj, restaurare ecologică;
- Menținerea stării favorabile de conservare, respectiv îmbunătățirea stării de conservare a speciilor și habitatelor aflate în stare de conservare nefavorabilă-inadecvată sau nefavorabilă prin restaurare și reconstrucție ecologică;
- Stabilirea de zone și perioade în care accesul publicului este interzis, în special în perioadele critice pentru unele specii de faună;
- Controlul respectării interdicției de prelevare a specimenelor din speciile de interes comunitar și/sau național, precum și a eșantioanelor de roci, formațiuni și fosile din peșteri, cu excepția celor destinate cercetării;
- Respectarea regimului de acces pe drumurile forestiere și semnalizarea corespunzătoare, cu indicatoare, panouri, bariere și altele;
- Controlul fragmentării la scara sitului, asigurarea conectivității cu siturile vecine, crearea de micro-coridoare / pasaje pentru circulația animalelor sălbatice;
- Promovarea unui management forestier corect, care să ducă la asigurarea unei structuri pe clase de vârstă a pădurilor, în care să fie reprezentate și clasele de pădure matură și bătrână;
- Controlul respectării restricțiilor privind vânătoarea, conform legislației în vigoare; pe suprafețele aparținând ROSCI0031 și ROSPA0020, care nu fac parte și din Parcul Național Cheile Nerei - Beușnița, este interzisă vânarea speciilor de interes comunitar;
- Controlul depozitării necorespunzătoare a materialului lemnos, respectiv abandonarea resturilor vegetale sau substanțe poluatoare și deșeuri în văi, albiile râurilor, doline, ponoare, gropi sau în alte zone sensibile pentru speciile și habitatele protejate;
- Limitarea circulației cu vehicule și atelaje pe drumurile forestiere din zone cu microhabitate favorabile amfibienilor, în perioada de reproducere a acestora;
- Interzicerea efectuării de lucrări de amenajare a albiei minore în perioada de reproducere și dezvoltare a peștilor, aprilie - iulie, cu excepția cazurilor de forță majoră, de exemplu, inundații;
- Controlul respectării interdicției de a traversa apele curgătoare cu vehicule motorizate și atelaje prin locuri neamenajate în acest scop;
- Interzicerea lucrărilor hidrotehnice cu potențial de întrerupere a conectivității habitatelor speciilor acvatice și de modificare negativă a parametrilor calității apei, în aria protejată și imediata vecinătate;
- Respectarea interdicției de circulație cu mijloace auto în afara drumurilor publice, forestiere și agricole;
- Menținerea registrului persoanelor autorizate pentru exploatarea resurselor naturale și a registrului activităților tradiționale;
- Aplicarea ghidurilor de bune practici pe domenii de activitate: agricultură, silvicultură, turism și promovarea dezvoltării durabile prin activități tradiționale locale cu scopul de a proteja speciile și habitatele de interes.

Conform Deciziei nr. 493/06.10.2021 privind aprobarea Normelor metodologice privind implementarea obiectivelor de conservare din Anexa la Ordinul Ministerului Mediului, Apelor și Pădurilor nr. 1642/2016 privind aprobarea Planului de management și a Regulamentului

siturilot Natura 2000 ROSPA0020 Cheile Nerei – Beușnița și ROSCI0031 Cheile Nerei – Beușnița s-au stabilit următoarele obiective de conservare:

- ❖ Menținerea stării de conservare a speciilor din Anexa I a Directivei Păsări: A229 – *Alcedo atthis*; A091 – *Aquila chrysaetos*; A089 – *Aquila pomarina*; A080 – *Circaeticus gallicus*; A082 – *Circus cyaneus*; A231 – *Coracias garrulus*; A122 – *Crex crex*; A239 – *Dendrocopos leucotos*; A238 – *Dendrocopos medius*; A429 – *Dendrocopos syriacus*; A236 – *Dendrocopos martius*; A379 – *Emberiza hortulana*; A103 – *Falco peregrinus*; A321 – *Ficedula albicollis*; A338 – *Lanius collurio*; A246 – *Lullula arborea*; A234- *Picus canus*; A220 – *Strix uralensis*; A307 – *Sylvia nisoria*;
- ❖ Îmbunătățirea stării de conservare a speciilor din Anexa I a Directivei Păsări: A215 – *Bubo bubo*; A224 – *Caprimulgus europaeus*; A081 – *Circus aeruginosus*; A084 – *Circus pygargus*; A092- *Hieraaetus pennatus*; A072 – *Pernis apivorus*;
- ❖ Menținerea sau îmbunătățirea stării de conservare pentru alte specii de interes comunitar din Anexa I care au fost identificate în sit, dar care nu apar în Formularul standard, dar apar în planul de management aprobat: A030 – *Ciconia nigra*; A097 – *Falco vespertinus*;
- ❖ Menținerea sau îmbunătățirea stării de conservare pentru specii de păsări dependente de habitate acvatice deschise care nu sunt prezente în Anexa I, dar care sunt în Formularul standard: A052 – *Anas crecca*; A053 – *Anas platyrhynchos*; A051 – *Anas strepera*;
- ❖ Menținerea sau îmbunătățirea stării de conservare pentru specii de păsări dependente de habitate cu apă mică (litorale) care nu sunt prezente în Anexa I: A168 – *Actitis hypoleucos*;
- ❖ Menținerea sau îmbunătățirea stării de conservare pentru specii de păsări dependente de habitate ripariene care nu sunt prezente în Anexa I: A270 – *Luscinia luscinia*; A271 – *Luscinia megarhynchos*; A261- *Motacilla cinerea*; A249 – *Riparia riparia*; A250 – *Ptyonoprogne rupestris*;
- ❖ Menținerea sau îmbunătățirea stării de conservare pentru specii de păsări dependente de stufărișuri care nu sunt în Anexa I: A028 – *Ardea cinerea*;
- ❖ Menținerea sau îmbunătățirea stării de conservare pentru specii asociate cu habitate terestre care nu sunt în Anexa I: A086 – *Accipiter nisus*; A087 – *Buteo buteo*; A212- *Cuculus canorus*; A099 – *Falco subbuteo*; A233 – *Jynx torquilla*; A337 – *Oriolus oriolus*; A214 – *Otus scopus*; S247 – *Alauda arvensis*; A259 – *Anthus spinoletta*; A256- *Anthus trivialis*; A113 – *Coturnix coturnix*; A096 – *Falco tinnuculus*; A360 – *Fringilla montifringilla*; A299 – *Hippolais icterina*; A438 – *Hippolais pallida*; A340 – *Lanius excubitor*; A230 – *Merops apiaster*; A383 – *Miliaria calandra*; A262 – *Motacilla alba*; A443 – *Parus lugubris*; A275 – *Saxicola ruberta*; A276- *Saxicola torquata*; A210 – *Streptopelia turtur*; A351 – *Sturnus vulgaris*; A310 – *Sylvia borin*; A309 – *Sylvia communis*; A232 – *Upupa epops*; A26 – *Apus apus*; A228 – *Apus melba*; A221- *Asio otus*; A363 – *Cardelis chloris*; A365- *Cardelis spinus*; A373 – *Coccothraustes coccothraustes*; A208 – *Columba palumbus*; A269 – *Erithacus rubecula*; A359 – *Fringilla coelebs*; A319 – *Muscicapa striata*; A274 – *Phoenicurus phoenicurus*; A315 – *Phylloscopus collybita*; A314 – *Phylloscopus sibilatrix*; A372 *Pyrrhula pyrrhula*; A362 – *Serinus serinus*; A311 – *Sylvia atricapilla*; A308 – *Sylvia curruca*; A283 – *Turdus merrula*; A285 – *Turdus philomelos*; A248 – *Turdus pilaris*; A218 – *Athene noctua*; A253 – *Delichon urbica*; A251- *Hirundo rustica*; A273 – *Phoenicurus ochruros*;

- ❖ Menținerea stării de conservare a speciilor de păsări care nu fac parte din Anexa I și nu apar în Formularul standard, dar a căror prezență în sit a fost identificată în timpul studiilor pentru planul de management: A382 – *Emberiza melanocephala*; A237 – *Dendrocopos major*;
- ❖ Specii de păsări din formularul standard care nu au fost identificate pe teren (specia nu a fost observată în sit în timpul studiilor pentru elaborarea planului de management. Propunem eliminarea ei din Formularul standard): A125 – *Fulica atra*; A165 – *Tringa ochropus*; A260 – *Motacilla flava*; A088 – *Buteo lagopus*; A366 – *Carduelis cannabina*; A277 – *Oenanthe oenanthe*; A378 – *Emberiza cia*; A377 – *Emberiza cirulus*; A280 – *Monticola saxatilis*; A207 – *Columba oenas*; A316 – *Phylloscopus trochilus*; A266 – *Prunella modularis*;
- ❖ Menținerea stării de conservare pentru următoarele habitate: 3220 – Vegetație herbacee de pe malurile râurilor montane; 3260 – Cursuri de apă din zona de câmpie până în etajul montan, cu vegetație din *Ranunculion fluitantis* și *Callitriche-Batrachion*; 40A0* - Tufărișuri subcontinentale peripanonice; 6110* - Pajiști rupicole calcifile sau bazifile din *Alyso-Sedion alba*; 6190 – Pajiști panonice de stâncării (*Stipo-Festucetalia pallentis*); 6430 – Comunități de lizieră cu ierburi înalte higrofile de la câmpie și din etajul montan până în cel alpin; 7220* - Izvoare petrifiante cu formare de travertin (*Cratoneurion*); 8210 – Versanți stâncoși cu vegetație casmofitică pe roci calcaroase; 91E0* - Păduri aluviale de *Alnus glutinosa* și *Fraxinus excelsior*; 91K0 – Păduri ilirice de *Fagus sylvatica*;
- ❖ Îmbunătățirea stării de conservare pentru următoarele habitate: 6210 – Pajiști uscate seminaturale și facies cu tufișuri pe substrat calcaroase (*Festuco-Brometalia*); 8310 – Peșteri în care accesul publicului este interzis; 9110 – Păduri de fag de tip *Luzulo-Fagetum*; 9130 - Păduri de fag de tip *Asperulo-Fagetum*; 9150 – Păduri medio-europene de fag din *Cephalanthero-Fagion*; 9180* - Păduri de *Tilio-Acerion* pe versanți, grohotișuri și ravene; 91L0 – Păduri ilirice de stejar cu carpen (*Erythronio-Carpinion*); 91M0 – Păduri balcano-panonice de cer și gorun; 91Y0 – Păduri dacice de stejar și carpen;
- ❖ Conform studiilor care au stat la baza elaborării planului de management aprobat, habitatul 8120 este prezent în Formularul Standard, însă neconfirmat: este un habitat de altitudini mai ridicate, listat probabil prin confuzie cu 8160*; suprafețele studiate nu prezintă caracteristici clare, care să confirme acest habitat; se propune eliminarea lui din Formularul standard: 8120 – Grohotișuri calcaroase și de șisturi calcaroase din etajul montan și alpin (*Thlaspietia rotundifolii*); 9170 – Păduri de stejar cu carpen de tip *Galio-Carpinetum*;
- ❖ Îmbunătățirea stării de conservare pentru următoarele habitate care nu apar în Formularul standard, dar care au fost identificate în teren în timpul studiilor pentru elaborarea planului de management aprobat: 5130 – Formațiuni cu *Juniperus communis* pe tufărișuri sau pășuni calcaroase; 6240* - Pajiști stepice subpanonice; 91V0- Păduri de fag dacice (*Symphyto-Fagion*);
- ❖ Menținerea stării de conservare pentru următoarele habitate care nu apar în Formularul standard, dar care au fost identificate în teren în timpul studiilor pentru elaborarea planului de management aprobat: 8160*- Grohotișuri medip-europene carbonatice din etajele colinar și montan;
- ❖ Menținerea stării de conservare pentru următoarele specii: 1352* - *Canis lupus*; 1361- *Lynx lynx*; 1355 – *Lutra lutra*; 1193 – *Bombina variegata*; 5261 – *Barbus balcanicus*;

- 6143 – *Romanogobio kesslerii*; 5197 – *Sabanejewia balcanica*; 6965 – *Cottus gobio all*; 1160 – *Zingel streber*; 5339 – *Rhodeus amarus*; 6145 – *Romanogobio uranoscopus*; 2533 – *Cobitis elongata*; 5329 – *Romanogobio vladykovi*; 4123 – *Eudontomyzon danfordi*; 6199* - *Euplagia quadripunctaria*; 4039* - *Nymphalis vaualbum*; 6908 – *Morimus asper funereus*; 1087* - *Codulegaster heros*; 1032 – *Unio crassus*; 4014 – *Carabus variolosus*;
- ❖ Îmbunătățirea stării de conservare pentru următoarele specii: 1354* - *Ursus arctos*; 1308 – *Barbastella barbatestullus*; 1310 – *Miniopterus schreihersii*; 1323 -*Myotis bechsteinii*; 1307 – *Myotis blythii*; 1316 – *Myotis capaccinii*; 1318 – *Myotis dasycneme*; 1321 – *Myotis emarginatus*; 1324- *Myotis myotis*; 1306 – *Rhinolophus blasii*; 1305 – *Rhinolophus Euryale*; 1304 – *Rhinolophus ferrumequinum*; 1303 - *Rhinolophus hipposiderus*; 1303 – *Rhinolophus mehelyi*; 1130 – *Aspius aspius*; 1093* - *Austropotamobius torrentium*; 1083 – *Lucanus cervus*; 4054 – *Pholidoptera transsylvanica*; 1087* - *Rosalia alpina*; 6169 – *Euphydryas matura*; 6966* - *Osmoderma eremita Complex*; 6927 – *Himantoglossum jankae*;
 - ❖ Menținerea sau îmbunătățirea stării de conservare pentru următoarele specii: 4045 – *Coenagrion ornatum*; 1037 – *Ophiogomphus cecilia*.

ROSCI0198 Platoul Mehedinți și Parcul Natural Geoparcul Platoul Mehedinți

ROSCI0198 Platoul Mehedinți se află în cadrul Parcului Natural Geoparcul Platoul Mehedinți, având o suprafața de 53555.90 ha, din județul Mehedinți și respectiv Gorj.

Geoparcul Platoul Mehedinți are o zonare specifică tipului de protecție impus:

- Zonele de protecție integrală (3,31%);
- Zonele de dezvoltare durabilă (53,1%);
- Zonele de management durabil (43,58).

Habitatele de interes comunitar întâlnite în ROSCI0198 Platoul Mehedinți sunt:

- 40A0 Tufărișuri subcontinentale peri-panonice
- 6210 (*Festuco-Brometalia* Pajiști xerofile seminaturale și facies cu tufișuri pe substrat calcaros)
- 6430 Comunități de lizieră cu ierburi înalte higrofile de la câmpie și din etajul montan până în cel alpin;
- 6520 Fânețe montane;
- 8310 - Peșteri interzise accesului public;
- 9110 - Păduri de fag de tip *Luzulo-Fagetum*;
- 9150 Păduri medio-europene de fag din *Cephalanthero - Fagion* pe substraturi calcaroase;
- 9180* - Păduri de *Tilio / platyphylli - Acerion / pseudoplatani* pe versanți, grohotișuri și ravene;
- 91K0 - Păduri ilirice de *Fagus sylvatica - Aremonio - Fagion*.
- 91L0 - Păduri ilirice de stejar cu carpen - *Erythronio – Carpinion*;

Speciile de interes comunitar ce trebuie protejate în cadrul sitului ROSCI0198 Platoul Mehedinți:

- Plante: *Campanula serrata*, *Himantoglossum jankae*;

- Nevertebrate: *Austropotamobius torrentium*, *Cerambyx cerdo*, *Chilostoma banaticum*, *Coenagrion ornatum*, *Lucanus cervus*, *Morimus asper funereus*, *Paracaloptenus caloptenoides*;
- Amfibieni și reptile: *Emys orbicularis*, *Testudo hermanni*, *Bombina variegata*, *Triturus cristatus*;
- Pești: *Barbus balcanicus*, *Cottus gobio* all others, *Sabanejewia bulgarica*;
- Mamifere: *Barbastella barbastellus*, *Miniopterus schreibersii*, *Myotis bechsteinii*, *Myotis blythii*, *Myotis capaccinii*, *Myotis myotis*, *Rhinolophus blasi*, *Rhinolophus euryale*, *Rhinolophus ferrumequinum*, *Rhinolophus hipposideros*, *Canis lupus*, *Lutra lutra*, *Ursus arctos*

Măsurile generale de protecție propuse prin Planul de management al sitului sunt:

- Interzicerea incendierii pajiștilor;
- Limitarea accesului, controlul activităților turistice;
- Limitarea unor practici agricole și a utilizării pesticidelor;
- Gestiunea deșeurilor, controlul depozitărilor;
- Limitarea exploatării de resurse naturale minerale;
- Limitarea unor practici silvice, adaptarea managementului forestier;
- Asumarea unor măsuri non-intervenționiste, succesiune naturală de vegetație;
- Interzicerea oricăror intervenții la nivelul zonelor ripariene;
- Interzicerea oricăror intervenții la nivelul zonelor de scurgere a apelor/zonelor umede;
- Măsuri active de restaurare ecologică a habitatelor;
- Măsuri active de protecție a populațiilor;
- Măsuri active de reintroducere, recolonizare, înmulțire;
- Interzicerea oricăror măsuri de afectare directă (extragere, captură, vânatoare, etc.);
- Măsuri active de reducere a poluării/deversărilor;
- Acțiuni de informare, educare și conștientizare;
- Aplicarea măsurilor de cosire târzie;
- Măsuri indirecte de conservare prin asigurarea de surse trofice suplimentare/alternative, crearea de nișe adăpost.

Conform Deciziei nr. 577/23.11.2020 privind aprobarea Normelor metodologice privind implementarea obiectivelor de conservare din Anexa la Ordinul nr. 1198/2016 privind aprobarea Planului de management și a Regulamentului sitului Natura 2000 ROSCI0198 Platoul Mehedinți s-au stabilit următoarele obiective de conservare:

- ❖ Menținerea sau îmbunătățirea stării de conservare pentru următoarele tipuri de habitate: 6430 – Comunități de lizieră cu ierburi înalte higrofile de la câmpie și din etajul montan până în cel alpin;
- ❖ Menținerea stării de conservare pentru următoarele tipuri de habitate: 6520 – Fânețe montane; 8310 – Peșteri în care accesul publicului este interzis; 40A0* - Tufărișuri subcontinentale peripanonice; 9150 – Păduri medio-europene de fag din *Cephalanthero-Fagion*; 9180* - Păduri de *Tilio-Acerion* pe versanți, grohotișuri și ravene; 91K0 – Păduri ilirice de *Fagus sylvatica*; 91L0 – Păduri ilirice de stejar cu carpen (*Erythronio-Carpinion*); 6210 – Pajiști uscate seminaturale și facies cu tufișuri

pe substrat calcaroase (*Festuco-Brometalia*); 9110 – Păduri de fag de tip *Luzulo-Fagetum*;

- ❖ Menținerea stării de conservare pentru specii prevăzute la art.4 din Directiva 2009/147/CE, specii enumerate în anexa II la Directiva 92/43/CEE: 1303 - *Rhinolophus hipposiderus*; 1316 – *Myotis capaccinii*; 1323 -*Myotis bechsteinii*; 1310 – *Miniopterus schreibersii*; 1324- *Myotis myotis*; 1304 – *Rhinolophus ferrumequinum*; 1306 – *Rhinolophus blasii*; 1305 – *Rhinolophus Euryale*; 1352* - *Canis lupus*; 1308 – *Barbastella barbastellus*; 1307 – *Myotis blythii*;
- ❖ Îmbunătățirea stării de conservare pentru specii prevăzute la art.4 din Directiva 2009/147/CE, specii enumerate în anexa II la Directiva 92/43/CEE: 1354 – *Ursus arctos*;
- ❖ Menținerea stării de conservare pentru specii de amfibieni și reptile enumerate în anexa II a Directivei Consiliului 92/43/CEE: 1217 – *Testudo hermani*; 1193 – *Bombina variegata*; 1220 – *Emys orbicularis*; 1166 – *Triturus cristatus*;
- ❖ Menținerea stării de conservare pentru specii de pești enumerate în anexa II a Directivei Consiliului 92/43/CEE: 1163 – *Cottus gobio*; 1146 – *Sabanejewia aurata*; 1138 – *Barbus meridionalis*;
- ❖ Menținerea/îmbunătățirea stării de conservare pentru specii de nevertebrate enumerate în anexa II a Directivei Consiliului 92/43/CEE: 1093* - *Austropotamobius torrentium*; 4057 – *Chilostoma banaticum*; 4053- *Paracaloptenus caloptenoides*;
- ❖ Menținerea stării de conservare pentru specii de nevertebrate enumerate în anexa II a Directivei Consiliului 92/43/CEE: 1088 – *Cerambyx cerdo*; 1083 – *Lucanus cervus*; 1089 – *Morimus funereus*;

ROSPA0035 Domogled - Valea Cernei și ROSCI0069 Domogled - Valea Cernei

Măsurile propuse pentru conservarea habitatelor și a speciilor de interes comunitar sunt prezentate în tabele de mai jos.

Tabel 9 Masuri de conservare privind speciile de interes comunitar din ROSCI0069 Domogled- Valea Cernei

Denumire sit Natura 2000	Masuri de conservare	
	Habitat de interes comunitar	Masuri generale de conservare
ROSPA0035 Domogled-Valea Cernei și ROSCI0069 Domogled-Valea Cernei	Habitatul 9530* <i>Păduri (sub)mediteraneene de pini negri endemici</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Reconstrucția ecologică a suprafeței afectate de incendiul din 2013, folosind resursa genetică locală, situată în afara suprafețelor cu protecție strictă; ➤ Monitorizarea arborilor debilitați de incendiu în ceea ce privește o posibilă infestare cu ipidae și limitarea infestării cu curse feromonale, dacă este cazul; ➤ Monitorizare habitatului.
	Habitatul 9530* <i>pe suprafețele și cu metodologiile propuse de către Groza și Goia:</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Realizarea unui program de conștientizare publică referitor la acest tip de habitat, destinat turiștilor și vizitatorilor care ajung în parc; ➤ Interzicerea abaterii turiștilor de la traseele turistice marcate și semnalizarea acestui lucru pe traseu; ➤ Interzicerea prelevării de puieti de pin din natură pe teritoriul parcului, cu excepția puietilor utilizați în cercetările științifice;

Denumire sit Natura 2000	Masuri de conservare	
	Habitat de interes comunitar	Masuri generale de conservare
		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Interzicerea recoltării plantelor medicinale și a produselor accesorii ale pădurii; ➤ Asigurarea cunoașterii și respectării prevederilor regulamentului parcului de către comunitățile locale și de către turiști/vizitatori. ➤ Controlul și interzicerea totală a deplasării vehiculelor cu motor în afara drumurilor special amenajate.
	Habitatul 6190 <i>Pajiști panonice de stâncării (Stipo-Festucetalia pallentis)</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Conștientizarea publică referitor la obligativitatea respectării traseelor turistice marcate, a locurilor de campare și a regulamentului ariei naturale protejate; ➤ Monitorizarea strictă de către administrație a folosinței pajiștilor; ➤ Controlul și interzicerea totală a deplasării vehiculelor cu motor în afara drumurilor special amenajate; ➤ Realizarea unui program de conștientizare publică cu privire la acest tip de habitat, destinat turiștilor și vizitatorilor care ajung în parc; ➤ Asigurarea cunoașterii și respectării prevederilor regulamentului parcului de către comunitățile locale și de către turiști/vizitatori.
	Habitatul 6210 <i>Pajiști xerofile seminaturale și facies cu tufișuri pe substrate calcaroase (Festuco-Brometalia)</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Realizarea unui studiu asupra bonității pajiștilor și a capacității de suport a acestora în ceea ce privește încărcătura unitate vită mare /hectar; ➤ Avizarea de către administrație a efectivelor de animale care urmează să pășuneze pajiștile și controlarea respectării acestor efective în teritoriu, pe parcursul sezonului de vegetație; ➤ Conștientizarea publică referitor la obligativitatea respectării traseelor turistice marcate, a locurilor de campare și a regulamentului ariei naturale protejate; ➤ Desfășurarea unei campanii publice referitoare la ruperea/culegerea/recoltarea florilor din flora spontană din parc, cu precădere a speciilor de orhidee; ➤ Stabilirea unor suprafețe martor pentru monitorizare care să beneficieze de management nonintervenționist pentru o perioadă de minim 10 ani și a unor suprafețe folosite pentru pășunat și compararea rezultatelor diversității biologice de pe cele 2 areale; ➤ Interzicerea pășunatului primăvara devreme, imediat după topirea zăpezii și în perioadele ploioase când capacitatea de absorbție a solului pentru apă este redusă; ➤ Interzicerea utilizării îngrășămintelor chimice; ➤ Monitorizarea strictă de către administrație a folosinței pajiștilor; ➤ Controlul și interzicerea totală a deplasării vehiculelor cu motor în afara drumurilor special amenajate; ➤ Realizarea unui program de conștientizare publică referitor la acest tip de habitat, destinat turiștilor și vizitatorilor care ajung în parc;

Denumire sit Natura 2000	Masuri de conservare	
	Habitat de interes comunitar	Masuri generale de conservare
		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Asigurarea cunoașterii și respectării prevederilor regulamentului parcului de către comunitățile locale și de către turiști/vizitatori.
Habitatul 8160* <i>Grohotișuri medio-europene carbonatice din etajele colinar și montan</i>		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Interzicerea prelevării de către comunitățile locale și de către turiști a calcarelor dezagregate din masivele înconjurătoare și a grohotișurilor; ➤ Interzicerea ieșirii turiștilor de pe traseele marcate și semnalizarea pe teren a acestei reguli; Evitarea tăierii, dezrădăcinării, colectării sau distrugerii vegetației în habitatul 8160*, în oricare dintre stadiile ciclului lor biologic; ➤ Monitorizarea stării de conservare a acestui habitat de către angajații parcului; ➤ Controlul și interzicerea totală a deplasării vehiculelor cu motor în afara drumurilor special amenajate; ➤ Realizarea unui program de conștientizare publică referitor la acest tip de habitat, destinat turiștilor și vizitatorilor care ajung în parc; ➤ Asigurarea cunoașterii și respectării prevederilor regulamentului parcului de către comunitățile locale și de către turiști/vizitatori.
Habitatul 9180* <i>Păduri de Tilio-Acerion pe versanți, grohotișuri și ravene</i>		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Aplicarea unui management silvic prin promovarea regenerărilor naturale și a structurii arboretelor care să mențină habitatul; ➤ Controlul și interzicerea totală a deplasării vehiculelor cu motor în afara drumurilor special amenajate; ➤ Realizarea unui program de conștientizare publică referitor la acest tip de habitat, destinat turiștilor și vizitatorilor care ajung în parc; ➤ Asigurarea cunoașterii și respectării prevederilor regulamentului parcului de către comunitățile locale și de către turiști/vizitatori.
Habitatul 91M0 <i>Păduri balcano-panonice de cer și gorun</i>		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Respectarea prevederilor Codului Silvic și controlul pe teren a respectării acestor prevederi; Interzicerea abaterii turiștilor de la traseele turistice marcate și semnalizarea acestui lucru pe traseu; ➤ Controlul și interzicerea totală a deplasării vehiculelor cu motor în afara drumurilor special amenajate; ➤ Realizarea unui program de conștientizare publică referitor la acest tip de habitat, destinat turiștilor și vizitatorilor care ajung în parc; ➤ Asigurarea cunoașterii și respectării prevederilor regulamentului parcului de către comunitățile locale și de către turiști/vizitatori.
Habitatul 91K0 <i>Păduri ilirice de Fagus sylvatica (Aremonio-Fagion)</i>		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Conversia pe termen mediu și lung a plantațiilor de rășinoase din acest tip de habitat către tipul natural fundamental de pădure; ➤ Monitorizarea strictă de către administrația Parcul Național Domogled - Valea Cernei a activităților de gospodărire forestieră pe întreaga suprafață a habitatului și dacă se va impune, includerea zonelor valoroase pentru conservarea acestui tip de habitat în Zona de Protecție Integrală;

Denumire sit Natura 2000	Masuri de conservare	
	Habitat de interes comunitar	Masuri generale de conservare
		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Aplicarea unui management silvic conform amenajamentului silvic, prin promovarea regenerărilor naturale și a structurii arboretelor care să mențină habitatul; ➤ Controlul extinderii rețelei de drumuri forestiere în perimetrul habitatului; ➤ Implementarea unui caracter eco - turistic măcar parțial turismului din arealul bazinului inferior al văii Cernei este esențial pentru menținerea acestui tip de habitat în perimetrul Băile Herculane. Aici se află câteva areale unde acest tip de habitat se menține în stare excepțională de conservare, cu păduri de fagi seculari, cum ar fi de exemplu amonte de Cascada Vânturătoarea. Interzicerea oricăror forme de exploatare forestieră în acest perimetru trebuie să aibă și în viitor un caracter foarte strict.
	Habitatul 91V0 <i>Păduri dacice de fag (Symphyto-Fagion)</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Conversia pe termen mediu și lung a plantațiilor de rășinoase din acest tip de habitat către tipul natural fundamental de pădure; ➤ Monitorizarea strictă de către administrația Parculului Național Domogled - Valea Cernei a activităților de gospodărire forestieră pe întreaga suprafață a habitatului; ➤ Controlul extinderii rețelei de drumuri forestiere în perimetrul habitatului.
	Habitatul 9110 <i>Păduri de fag de tip Luzulo - Fagetum, păduri de fag acidofile de tip central-european</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Monitorizarea strictă de către administrația parcului a activităților de gospodărire forestieră pe întreaga suprafață a habitatului; ➤ Conversia pe termen mediu și lung a plantațiilor de rășinoase din acest tip de habitat către tipul natural fundamental de pădure; ➤ Controlul extinderii rețelei de drumuri forestiere în perimetrul habitatului; ➤ Implementarea unui caracter eco - turistic măcar parțial turismului din arealul bazinului inferior al văii Cernei este esențial pentru menținerea acestui tip de habitat în perimetrul Băile Herculane. Aici se află câteva areale unde acest tip de habitat se menține în stare excepțională de conservare, cu păduri de fagi seculari cum ar fi de exemplu amonte de Cascada Vânturătoarea. ➤ Interzicerea oricăror forme de exploatare forestieră în acest perimetru trebuie să aibă și în viitor un caracter foarte strict.
	Habitatul 9130 <i>Păduri de fag de tip Asperulo-Fagetum, păduri de fag neutrofile de tip central-european</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Eliminarea pe termen mediu și lung a plantațiilor de rășinoase existente din perimetrul pădurilor de foioase; ➤ Monitorizarea strictă de către administrația parcului a activităților de gospodărire forestieră pe întreaga suprafață a habitatului; ➤ Controlul extinderii rețelei de drumuri forestiere în perimetrul habitatului.
	Habitatul 9410 <i>Păduri acidofile de molid (Picea) din etajul</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Aplicarea unui management silvic prin promovarea regenerărilor naturale și a structurii arboretelor care să mențină habitatul și dacă

Denumire sit Natura 2000	Masuri de conservare	
	Habitat de interes comunitar	Masuri generale de conservare
	<i>montan până în cel alpin (Vaccinio-Piceetea)</i>	<p>se va impune, includerea zonelor valoroase pentru conservarea acestui tip de habitat în Zona de Protecție Integrală;</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Eliminarea pe termen mediu și lung a plantațiilor de rășinoase alohtone existente din perimetrul pădurilor de molid naturale; ➤ Controlul și interzicerea totală a deplasării vehiculelor cu motor în afara drumurilor special amenajate; ➤ Monitorizarea strictă de către administrația administrația parcului a activităților de gospodărire forestieră pe întreaga suprafață a habitatului; ➤ Controlul extinderii rețelei de drumuri forestiere în perimetrul habitatului.
	Habitatul 91Q0 <i>Păduri vest-carpătice de Pinus sylvestris pe substrate calcaroase</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Interzicerea realizării de exploatare de piatră, chiar și a celor de dimensiuni reduse, în arealul Ciucevelor Cernei; ➤ Interzicerea realizării de drumuri forestiere în perimetrul masivelor calcaroase ale Ciucevelor, mai aproape de 300 m de limita geologică a acestora.
	Habitatul 91E0* <i>Păduri aluviale cu Alnus glutinosa și Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Controlul pășunatului, amenajărilor și construcțiilor de orice fel în perimetrul arboretelor de arin și salcie, fapt ce ar permite în timp regenerarea asociațiilor arbustive și ierbacee a acestor habitate; ➤ Interzicerea lucrărilor hidrotehnice de amenajare a albiei râului Cerna și afluenților săi în perimetrul habitatului, cu excepția celor absolut necesare; ➤ Interzicerea realizării de drumuri naționale, județene și forestiere în perimetrul habitatului și reducerea/controlul strict a lucrărilor de întreținere absolut necesare; ➤ Refacerea la scară largă a acestui tip de habitat trebuie să urmărească și refacerea rolului său original de coridor ecologic în special pentru mamifere, păsări și alte specii.
	Habitatul 4060 <i>Tufărișuri (sub)alpine și boreale</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Interzicerea defrișării și incendiarea tufărișurilor în scopul extinderii pășunilor subalpine; ➤ Diminuarea drastică pe termen mediu și lung a suprapășunatului și realizarea unui echilibru și pășunat extensiv pe platourile subalpine; ➤ Interzicerea deschiderii de noi drumuri forestiere spre circurile glaciare, de exemplu Micușa, unde se mai păstrează ultimele fragmente consistente din acest tip de habitat, ce ar putea încuraja deplasarea turmelor de oi în aceste arele, ultimele ferite de efectele distrugătoare ale suprapășunatului.
	Habitatul 4070* <i>Tufărișuri de Pinus mugo și Rhododendron myrtifolium</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Interzicerea defrișării și incendiarea tufărișurilor în scopul extinderii pășunilor subalpine; ➤ Interzicerea deschiderii de noi drumuri forestiere spre circurile glaciare, de exemplu Micușa, unde se mai păstrează ultimele fragmente consistente din acest tip de habitat ce ar putea încuraja migrația turmelor de oi în aceste arele, ultimele ferite de efectele distrugătoare ale suprapășunatului.

Denumire sit Natura 2000	Masuri de conservare	
	Habitat de interes comunitar	Masuri generale de conservare
Habitatul 4080 <i>Tufărișuri subarctice de Salix sp.</i>		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Interzicerea defrișării și incendierea tufărișurilor în scopul extinderii pășunilor subalpine. Realizarea unui pășunat rațional în zona habitatului, cu o încărcătură de animale stabilită în acest sens pe baza unor studii de bonitate a pajiștilor.
Habitatul 6150 <i>Pajiști boreale și alpine pe substrate silicaticice</i>		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Realizarea unui pășunat rațional în zona habitatului, cu o încărcătură de animale stabilită în acest sens pe baza unor studii de bonitate a pajiștilor: ➤ Stabilirea bonității pajiștilor și a capacității de suport a acestora în ceea ce privește încărcătura unitate vită mare /hectar; ➤ Avizarea de către administrația parcului a efectivelor de animale care urmează să pășuneze pajiștile și controlarea respectării acestor efective în teritoriu, pe parcursul sezonului de vegetație.
Habitatul 6230* <i>Pajiști de Nardus bogate în specii, pe substraturi silicaticice din zone montane (și submontane, în Europa continentală)</i>		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Realizarea unui pășunat rațional în zona habitatului, cu o încărcătură de animale stabilită în acest sens pe baza unor studii de bonitate a pajiștilor: ➤ Stabilirea bonității pajiștilor și a capacității de suport a acestora în ceea ce privește încărcătura unitate vită mare/hectar; ➤ Avizarea de către administrația parcului a efectivelor de animale care urmează să pășuneze pajiștile și controlarea respectării acestor efective în teritoriu, pe parcursul sezonului de vegetație.
Habitatul 8220 <i>Versanți stâncoși silicatici cu vegetație casmofitică</i>		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Interzicerea deschiderii de cariere de piatră, chiar și a celor de mici dimensiuni, în perimetrul stâncăriilor situate la altitudini mai mari de 1.500 m.
Habitatul 3230 <i>Vegetație lemnoasă cu Myricaria germanica de-a lungul cursurilor de apă montane:</i>		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Verificarea legalității construcțiilor de pe malul Cernișoarei și sesizarea instituțiilor abilitate; ➤ Controlul, stoparea și pedepsirea activităților de extragere a nisipului și pietrișului din albia râurilor Cerna, cursul superior și Cernișoara, pe întregul curs al acesteia: ➤ Controlul, monitorizarea și reducerea numărului de animale domestice, în special vite, care calcă malurile râurilor menționate, respectiv afectează populația foarte scăzută a speciei <i>Myricaria germanica</i>; ➤ Controlul, verificarea permanentă și pedepsirea celor care depozitează sau aruncă deșeuri de orice natură; ➤ Instalarea panourilor de avertizare; ➤ Stabilirea unor zone de campare amonte de coada lacului Iovanu, întrucât de-a lungul malurilor Cernișoarei există foarte multe zone în care se practică campare haotică, aruncarea deșeurilor, vetre de foc, incendiere, vandalizare; ➤ Controlul și interzicerea deplasării vehiculelor cu motor de-a lungul malurilor și în albia râurilor Cerna și Cernișoară; ➤ Interzicerea introducerii speciilor alohtone, de obicei și foarte invazive, în perimetrul sau în apropierea acestui habitat;

Denumire sit Natura 2000	Masuri de conservare	
	Habitat de interes comunitar	Masuri generale de conservare
		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dezvoltarea și promovarea programelor de informare și educație.
Habitatul <i>40A0*</i> <i>Tufărișuri subcontinentale peripanonice</i>		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Controlul, verificarea permanentă și pedepsirea celor care depozitează sau aruncă deșeuri de orice natură; instalarea panourilor de avertizare; ➤ Interzicerea introducerii de specii alohtone nespecifice habitatului în perimetrul sau în apropierea acestui habitat; ➤ Menținerea prin pășunat a aspectului mozaicat, după caz, reprezentat de zone acoperite de tufărișuri în alternanță cu zone acoperite de vegetație ierboasă; ➤ Dezvoltarea și promovarea programelor de informare și educație.
Habitatul <i>6110*</i> <i>Pajiști rupicole calcifile sau bazifile din Alysso-Sedion albi</i>		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Controlul și stoparea colectării de roci; ➤ Avizarea de către administrația parcului a efectivelor de animale care urmeză să pășuneze pajiștile și controlarea respectării acestor efective în teritoriu, pe parcursul sezonului de vegetație; ➤ Evitarea tăierii, dezrădăcinării sau distrugerii speciilor de plante în habitatele lor naturale, în oricare dintre stadiile ciclului lor biologic; ➤ Dezvoltarea și promovarea programelor de informare și educație.
Habitatul <i>6170 Pajiști calcifile alpine și subalpine</i>		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Controlul și evitarea suprapășunatului, în unele zone, care poate duce la degradarea pajiștilor calcifile alpine și subalpine; ➤ Stabilirea bonității pajiștilor și a capacității de suport a acestora în ceea ce privește încărcătura unitate vită mare/hectar; ➤ Avizarea de către administrația parcului a efectivelor de animale care urmeză să pășuneze pajiștile și controlarea respectării acestor efective în teritoriu, pe parcursul sezonului de vegetație; ➤ Interzicerea utilizării îngrășămintelor chimice și utilizarea îngrășămintelor organice conform principiilor dezvoltării durabile; ➤ Menținerea actualelor trasee turistice din sit și conștientizarea publică referitor la obligativitatea respectării traseelor turistice marcate, a locurilor de campare și a regulamentului ariei naturale protejate.
Habitatul <i>6430 Comunități de lizieră cu ierburi înalte higrofile de la câmpie și din etajul montan până în cel alpin</i>		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Controlul, verificarea permanentă și pedepsirea celor care depozitează sau aruncă deșeuri de orice natură; ➤ Instalarea panourilor de avertizare; ➤ Controlul și interzicerea totală a deplasării vehiculelor cu motor în afara drumurilor special amenajate; ➤ Interzicerea utilizării ierbicidelor; ➤ Dezvoltarea și promovarea programelor de informare și educație
Habitatul <i>6250 Fânețe montane</i>		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Monitorizarea și controlul extinderii speciei autohtone invazive <i>Pteridium aquilinum</i>, eventual chiar intervenții de eliminare a

Denumire sit Natura 2000	Masuri de conservare	
	Habitat de interes comunitar	Masuri generale de conservare
		<p>acestei specii de pe suprafețele cele mai reprezentative ale acestui tip de habitat:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Menținerea actualului mod de folosință al pajiștilor; ➤ Interzicerea utilizării îngrășămintelor chimice și utilizarea îngrășămintelor organice, conform principiilor dezvoltării durabile; ➤ Cosirea începând cu luna iulie în perimetrul habitatului; ➤ Controlul și interzicerea totală a deplasării vehiculelor cu motor în afara drumurilor special amenajate; ➤ Încurajarea cositului manual și a pășunatului extensiv prin aplicarea măsurilor de agro-mediu și scutirea impozitului pe teren; ➤ Menținerea actualelor trasee turistice din sit și conștientizarea publică referitor la obligativitatea respectării traseelor turistice marcate, a locurilor de campare și a regulamentului ariei naturale protejate; ➤ Interzicerea introducerii de specii alohtone nespecifice habitatului în perimetrul sau în apropierea acestui habitat
	Habitatul 8110 - <i>Grohotişuri silicaticice din etajul montan până în etajul nival</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Menținerea actualelor trasee turistice din sit și conștientizarea publică referitor la obligativitatea respectării traseelor turistice marcate, a locurilor de campare și a regulamentului ariei naturale protejate.
	Habitatul 8210 <i>Versanți stâncoși calcaroși cu vegetație casmofitică</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Menținerea actualelor trasee turistice din sit și conștientizarea publică referitor la obligativitatea respectării traseelor turistice marcate, a locurilor de campare și a regulamentului ariei naturale protejate.
	Habitatul 9150 <i>Păduri medio-europene de fag din Cephalanthero-Fagion pe substrate calcaroase</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Controlul și interzicerea totală a deplasării vehiculelor cu motor în afara drumurilor special amenajate; ➤ Menținerea actualelor trasee turistice din sit și conștientizarea publică referitor la obligativitatea respectării traseelor turistice marcate, a locurilor de campare și a regulamentului ariei naturale protejate.
	Habitatul 91H0* - <i>Păduri panonice de stejar pufos</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Aplicarea unui management silvic prin promovarea regenerărilor naturale și a unei structuri a arboretelor care să mențină habitatul; ➤ Controlul și interzicerea totală a deplasării vehiculelor cu motor în afara drumurilor special amenajate; ➤ Menținerea actualelor trasee turistice din sit și conștientizarea publică referitor la obligativitatea respectării traseelor turistice marcate, a locurilor de campare și a regulamentului ariei naturale protejate.
	Habitatul 6240* - <i>Pajiști stepice subpanonice</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Stabilirea bonității pajiștilor și a capacității de suport a acestora în ceea ce privește încărcătura unitate vită mare/hectar; ➤ Avizarea de către administrația parcului a efectivelor de animale care urmează să pășuneze pajiștile și controlarea respectării acestor efective în teritoriu, pe parcursul sezonului de vegetație; ➤ Interzicerea utilizării îngrășămintelor chimice și utilizarea a îngrășămintelor organice conform principiilor dezvoltării durabile;

Denumire sit Natura 2000	Masuri de conservare	
	Habitat de interes comunitar	Masuri generale de conservare
		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Menținerea actualelor trasee turistice din sit și conștientizarea publică referitor la obligativitatea respectării traseelor turistice marcate, a locurilor de campare și a regulamentului ariei naturale protejate.
Habitatul 6410 - Pajiști cu <i>Molinia pe soluri calcaroase, turboase sau argiloase</i> (în cazul indentificării lui sau reinstalării lui în sit)		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Controlul și interzicerea totală a deplasării vehiculelor cu motor în afara drumurilor special amenajate; ➤ Menținerea actualelor trasee turistice din sit și conștientizarea publică referitor la obligativitatea respectării traseelor turistice marcate, a locurilor de campare și a regulamentului ariei naturale protejate; ➤ Interzicerea utilizării îngrășămintelor chimice și utilizarea a îngrășămintelor organice conform principiilor dezvoltării durabile; ➤ Interzicerea introducerii de specii alohtone nespecifice habitatului în perimetrul sau în apropierea acestui habitat.
Habitatul 6440 - Pajiști aluviale ale văilor râurilor din <i>Cnidion dubii</i> / <i>Agrostion stoloniferae</i>		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Controlul și interzicerea totală a deplasării vehiculelor cu motor în afara drumurilor special amenajate; ➤ Menținerea actualelor trasee turistice din sit și conștientizarea publică referitor la obligativitatea respectării traseelor turistice marcate, a locurilor de campare și a regulamentului ariei naturale protejate; ➤ Interzicerea introducerii de specii alohtone nespecifice habitatului în perimetrul sau în apropierea acestui habitat.
Habitatul 6510 - Fânețe de joasă altitudine (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Controlul și interzicerea totală a deplasării vehiculelor cu motor în afara drumurilor special amenajate; ➤ Menținerea actualelor trasee turistice din sit și conștientizarea publică referitor la obligativitatea respectării traseelor turistice marcate, a locurilor de campare și a regulamentului ariei naturale protejate; ➤ Interzicerea introducerii de specii alohtone nespecifice habitatului în perimetrul sau în apropierea acestui habitat; ➤ Menținerea actualului mod de folosință al pajiștilor; ➤ Interzicerea utilizării îngrășămintelor chimice și utilizarea a îngrășămintelor organice conform principiilor dezvoltării durabile; ➤ Cosirea începând cu luna iulie în perimetrul habitatului; ➤ Controlul și interzicerea totală a deplasării vehiculelor cu motor în afara drumurilor special amenajate; ➤ Încurajarea cositului manual și a pășunatului extensiv prin aplicarea măsurilor de agro-mediu și scutirea impozitului pe teren.
Habitatul 8120 - Grohotișuri calcaroase și de șisturi calcaroase din etajele montan și alpin (<i>Thlaspietea rotundifolii</i>)		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Evitarea tăierii, dezrădăcinării colectării sau distrugerii vegetației, în oricare dintre stadiile ciclului lor biologic.

Denumire sit Natura 2000	Masuri de conservare	
	Habitat de interes comunitar	Masuri generale de conservare
Habitatul 9110 <i>Păduri ilirice de stejar cu carpen</i>		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Aplicarea unui management silvic prin promovarea regenerărilor naturale și a unei structuri a arboretelor care să mențină habitatul; ➤ Controlul și interzicerea totală a deplasării vehiculelor cu motor în afara drumurilor special amenajate; ➤ Menținerea actualelor trasee turistice din sit și conștientizarea publică referitor la obligativitatea respectării traseelor turistice marcate, a locurilor de campare și a regulamentului ariei naturale protejate.
Habitatul 3220 - <i>Cursuri de apă montane și vegetația erbacee de pe malurile acestor</i>		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Controlul și interzicerea totală a deplasării vehiculelor cu motor în afara drumurilor special amenajate; ➤ Menținerea actualelor trasee turistice din sit și conștientizarea publică referitor la obligativitatea respectării traseelor turistice marcate, a locurilor de campare și a regulamentului ariei naturale protejate; ➤ Interzicerea introducerii de specii alohtone nespecifice habitatului în perimetrul sau în apropierea acestui habitat.
Habitatul 7220* <i>Izvoare petrifiante cu formare de travertin</i>		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Interzicerea oricărei forme de exploatare a tufurilor calcaroase și a travertinului din acest habitat și din vecinătate; ➤ Interzicerea prelevării speciilor de mușchi edificatoare ale acestui habitat; ➤ Datorită sensibilității acestui habitat față de cursurile de apă în apropierea cărora se instalează, se impune monitorizarea periodică, 2/vară, a surselor de apă de a căror existență este legată prezența acestui tip de habitat și a habitatului în sine, în scopul observării posibilelor modificări ale stării de conservare și a intervenției, dacă este posibil.
Habitatul 8310 - <i>Peșteri închise accesului public</i>		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Limitarea accesului public în peșterile incluse în acest habitat; ➤ Interzicerea modificării morfologiei peșterilor; ➤ Respectarea măsurilor pentru protecția speciilor de lilieci de interes comunitar care folosesc acest habitat.

Măsuri propuse pentru conservarea speciilor de interes comunitar:

Tabel 10 Măsuri de conservare privind speciile de interes comunitar din ROSPA0035 și ROSCI0069 Domogled Valea Cernei

Denumire sit Natura 2000	Masuri de conservare	
	Specii de interes comunitar	Masuri generale de conservare
ROSPA0035 și ROSCI0069 Domogled Valea Cernei	Plante	În cazul speciei <i>Campanula serrata</i> , singura specie cu prezență certă în scele menționate în formularul standard, măsurile de management propuse în primul rând în interzicerea recoltării exemplarelor speciei, controlul păș și controlul activităților turistice.
	Nevertebrate	
	Speciile de nevertebrate	➤ Se va evita pe cât posibil taluzarea și orice fel de intervenție asupra malurilor apelor curgătoare sau stătătoare;

Denumire sit Natura 2000	Masuri de conservare	
	Specii de interes comunitar	Masuri generale de conservare
	din <u>habitate acvatice</u>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Se va interzice betonarea fundului sau a malurilor râurilor cu excepția digurilor, barajelor sau a lucrărilor de corecție a torenților; ➤ Se interzic acțiunile umane asupra habitatelor umede precum: desecări, drenări sau regularizări; ➤ Se va interzice depozitarea deșeurilor pe malurile zonelor umede; ➤ Se va interzice spălătul vehiculelor, rufelor, recipientelor de orice fel și orice fel de deversare în apele din interiorul ariei protejate; ➤ Se va interzice înlăturarea vegetației lemnoase, de arbori și arbuști, de pe malurile apelor curgătoare sau a lacurilor.
	Speciile de nevertebrate din <u>habitate de tufărișuri, pajiști și pășuni</u>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Se interzice plantarea speciilor de plante invazive sau neautohtone; ➤ Se va promova pășunatul tradițional cu numărul de animale optim, rezultat din capacitate de suport a pășunilor; ➤ Se va promova cositul acolo unde este posibil în detrimentul pășunatului; ➤ Este interzisă depozitarea pe pajiști a deșeurilor de orice natură; ➤ Se va evita transformarea pajiștilor, fânațelor și a pășunilor în terenuri agricole sau alte destinații.
	Speciile de nevertebrate din <u>habitate de pădure</u>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Se va evita mutarea sau extragerea lemnului mort de pe sol; ➤ Se va evita îndepărtarea arborilor morți pe picior, iar în cazul doborârii acestora, se vor lăsa pe sol; ➤ Interzicerea folosirii biocidelor pe teritoriul sitului; d) Interzicerea pășunatului în pădure; ➤ În exploatare, se va evita târârea buștenilor pe distanțe mari, de circa 200 m.
	Pești	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Minimizarea cantităților de apă captate în scopuri casnice din cursuri de apă de suprafață, prin utilizarea apei din puțurile forate; ➤ Combaterea/prevenirea braconajului și a pescuitului excesiv; ➤ Interzicerea oricărui tip de activitate în albia minoră a ecosistemelor acvatice reofile din cadrul ariei naturale protejată ROSCI0069 Domogled - Valea Cernei, în perioadele de migrație, reproducere, predezvoltare și iernare a organismelor acvatice, februarie-iulie, octombrie-ianuarie; ➤ Eliberarea următoarelor specii de pești capturate/prelevate intenționat sau accidental: Eudontomyzon danfordi, Aspius aspius, Barbus meridionalis petenyi, Gobio uranoscopus, Cottus gobio, Sabanejewia aurata; ➤ În cadrul parcului se organizează concursuri/competiții de pescuit sportive; ➤ Populările / repopulările cu organisme acvatice se vor face cu acordul/avizul administrației; Modernizarea stațiilor de epurare; ➤ Activitatea de cercetare științifică se va desfășura cu avizul/acordul administrației; Elaborarea unui plan local de management turistic, respectiv implementarea acestuia; Eliminarea amenajărilor hidrotehnice care nu dețin aviz tehnic și științific;

Denumire sit Natura 2000	Masuri de conservare	
	Specii de interes comunitar	Masuri generale de conservare
		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Nu se depozitează deșeuri lichide sau solide în apropierea albiei minore, respectiv în apropierea albiei majore a ecosistemelor acvatice reofile/stagnofile.
	Amfibieni și reptile: <i>Bombina variegata</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Realizarea de studii ample de monitorizare populațională și de evaluare a stării de conservare a acesteia, în corelație cu evoluția factorilor antropici cu potențial impact, pentru a putea stabili o relație de cauzalitate între aceste elemente; ➤ Managementul forestier corelat cu biologia specie, respective limitarea intervențiilor în cadrul bălților temporare de pe cursul drumurilor forestiere în perioadele de activitate ale acestei specii, în special aprilie-iunie; ➤ Limitarea lucrărilor de drenare a drumurilor forestiere, pentru a putea menține un număr ridicat de bălți temporare, habitate favorabile speciei; ➤ Limitarea pășunatului în zonele populate de specie; ➤ Interzicerea capturării speciei; ➤ Limitarea traficului autoturismelor în special, dar și al altor categorii de vehicule în perioada activă a speciei; ➤ Limitarea practicilor agricole care presupun utilizarea de îngrășăminte naturale și/sau chimice în apropierea zonelor populate de specie.
	Amfibieni și reptile: <i>Testudo hermanni</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Realizarea de studii ample de monitorizare populațională și de evaluare a stării de conservare a acesteia, în corelație cu evoluția factorilor antropici cu potențial impact, pentru a putea stabili o relație de cauzalitate între aceste elemente; ➤ Întrucât <i>Testudo hermanni</i> este o specie care preferă habitate de pajiști xerofile, este important să se reducă prin toate măsurile posibile impactul negativ asupra acestora: ➤ Controlul lucrărilor forestiere ce pot afecta degradarea habitatului în zonele de pădure mărginite de pajiști xerice, dar și a celor care pot cauza mortalitatea speciei în timpul hibernării acesteia; ➤ Limitarea pășunatului în zonele populate de specie, în limitele capacității de suport; ➤ Interzicerea capturării speciei; ➤ Limitarea traficului autoturismelor în special, și al oricăror vehicule în perioada de activitate a speciei, când aceasta poate utiliza zonele carosabile; ➤ Controlarea și limitarea practicilor agricole ce presupun utilizarea de îngrășăminte naturale și/sau chimice în apropierea zonelor populate de specie ce pot modifica astfel compoziția naturală a habitatelor specie; ➤ Interzicerea plantării speciilor de plante invazive sau neautohtone; ➤ Crearea cadrului necesar pentru păstrarea în cadrul sitului a cel puțin suprafeței actuale de terenuri acoperite de pajiști, fânețe și pășuni.
	Păsări	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Menținerea stării de conservare favorabilă a speciilor de păsări de interes conservativ prin monitorizarea efectivelor populaționale, a

Denumire sit Natura 2000	Masuri de conservare	
	Specii de interes comunitar	Masuri generale de conservare
		<p>modului de implementare al măsurilor de management propuse și a presiunilor ce pot afecta speciile;</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Menținerea calității habitatelor forestiere printr-un management durabil; Reglementarea/controlul strict al activităților turistice; ➤ Limitarea construirii de noi drumuri forestiere; ➤ Limitarea accesului turiștilor în afara traseelor marcate; ➤ Creșterea eficienței managementului deșeurilor; ➤ Monitorizarea efectivului populațional al speciilor de păsări de interes conservativ din sit.
	Mamifere: <i>Ursus arctos</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Interzicerea oricăror activități în zonele de abrupt și stâncării care reprezintă principalele locuri unde specia își localizează adăposturile de iarnă și nu numai; ➤ Monitorizarea activității de culegere a fructelor de pădure și cuantificarea impactului acesteia asupra calității trofice a habitatelor cu afiniș. În cazul în care eficiența culegătorilor este ridicată și habitatul este practic golit de conținut pe areale mai mari de 50% din suprafață totală monitorizată, atunci activitatea aceasta ar trebui reglementată; ➤ Realizarea unor activități de conștientizare a populației locale asupra necesității unui management eficient al deșeurilor în zonele adiacente habitatelor populate de urs; ➤ Identificare unor soluții pentru acordarea de despăgubiri localnicilor care dovedesc că au fost păgubiți de urs. În acest sens, dacă se găsesc fondurile necesare și se va introduce această măsură în planul de management al parcului, localnicii ar trebui să fie informați asupra procedurilor de raportare și recuperare a prejudiciului.
	Mamifere: <i>Canis lupus și Lynx lynx</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Interzicerea oricăror activități în zonele de abrupt și stâncării, care reprezintă principalele locuri unde speciile își localizează vizuinile; ➤ Creșterea calității habitatului pentru cervide și suide prin: ➤ Gestionarea exploatărilor forestiere în sistem grădinar în care este stimulată regenerarea naturală și dezvoltarea unui bogat înveliș de subarboret. Cervidele în special consumă cantități mari de frunze; ➤ Controlul activităților de braconaj prin implicarea populației locale sau a turiștilor, respectiv prin montarea unor panouri informative cu adrese de email sau numere de telefon unde aceștia pot raporta eventuale nereguli constatate; ➤ Identificarea unor soluții pentru acordarea de despăgubiri localnicilor care dovedesc că au fost păgubiți de lup sau râs. În acest sens, dacă se găsesc fondurile necesare și se va introduce această măsură în planul de management al parcului, localnicii ar trebui să fie informați asupra procedurilor de raportare și recuperare a prejudiciului.
	Mamifere: <i>Lutra lutra</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Interzicerea deschiderii de noi amenajări hidrotehnice precum microcentralele, care pot afecta habitatul speciei în mod negativ și implicit și abundența acesteia;

Denumire sit Natura 2000	Masuri de conservare	
	Specii de interes comunitar	Masuri generale de conservare
		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Monitorizarea și controlul zonei iazurilor și lacurilor în perioada de primăvară pentru a se elimina activitățile ilegale de recoltare a amfibienilor și a peștilor; ➤ În perioada iunie-iulie, de reproducere a cleanului, se recomandă intensificarea controalelor pe cursul râurilor Cerna și Motru în vederea eliminării activităților ilegale de pescuit.
	Chiroptere	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Limitarea numărului turelor speologice sau a celor organizate cu scopul unor cercetări științifice efectuate în peșteră la 2 vizite pe perioada iernii. În afară de ture speologice pot fi efectuate cu scopul monitorizării liliecilor 2 vizite în perioada de iarnă, decembrie-februarie, și 2 vizite în perioada formării coloniilor de naștere, mai-iulie, cu un interval de cel puțin 3 săptămâni între ele. Numărul maxim de persoane din grupurile participante în turele speologice sau cele organizate pentru monitorizarea liliecilor este 4; ➤ Informarea persoanelor care vizitează peștera în perioada de iarnă/vară asupra prezenței liliecilor; ➤ Organizarea de evenimente de educație ecologică și conștientizare în rândul comunităților, care locuiesc în apropierea unor adăposturi și habitate importante; ➤ Informarea turiștilor, speologilor și a altor grupuri țintă prin diverse tipuri de materiale informative, panouri de informare, broșuri, pliante; ➤ Protejarea habitatelor de hrănire prin delimitarea unui perimetru de 4-5 km în jurul adăposturilor de maternitate; ➤ Păstrarea structurii vegetației în jurul peșterii; ➤ Limitarea poluării fonice și luminoase în apropierea adăposturilor, rutelor de zbor și habitatelor de hrănire; ➤ Montarea unor grilaje sau garduri adecvate, tolerate de specie, în cazul unor peșteri: 130 mm spațiu de zbor între barele orizontale, respectiv o distanță mai mare între centrul barelor orizontale, depinzând de lățimea barelor; ➤ Peste 450 mm spațiu de zbor între barele verticale, maxim 750 mm; ➤ Păstrarea interiorului peșterii în formă neamenajată.

Conform Deciziei nr. 143/08.04.2021 privind aprobarea Normelor metodologice privind implementarea obiectivelor de conservare din Anexa la Ordinul nr. 1964/2007 privind aprobarea Planului de management și a Regulamentului sitului Natura 2000 ROSCI0069 Domogled-Valea Cernei s-au stabilit următoarele obiective de conservare:

- ❖ Îmbunătățirea stării de conservare pentru următoarele tipuri de habitate: 3220 – Vegetație herbacee de pe malurile râurilor montane; 3230 – Vegetație lemnoasă cu *Myricaria germanica* de-a lungul cursurilor de apă montane; 4060 – Tufărișuri alpine și boreale; 4070* - Tufărișuri cu *Pinus mugo* și *Rhododendron hirsutum* (*Mugo – Rhododendretum hirsuti*); 4080 - Tufărișuri cu specii subarctice de *Salix spp.*; 6170 – Pajiști calcifile alpine și subalpine; 6190 – Pajiști panonice de stâncării (*Stipo-Festucetalia pallentis*); 6210 – Pajiști uscate seminaturale și facies cu tufișuri pe

- substrate calcaroase (*Festuco-Brometalia*); 6410 – Pajiști cu *Molinia* pe soluri calcaroase, turboase sau luto-argiloase (*Molinion caeruleae*); 6430 – Comunități de lizieră cu ierburi înalte higrofile de la câmpie și din etajul montan până în cel alpin; 6440 – Pajiști aluvionare din *Cuidion dubii*; 6510 – Fânețe de altitudine joasă (*Aluopercurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*); 6520 – Fânețe montane; 7220* - Izvoare petrifiante cu formare de travertin (*Cratoneurion*); 8110 – Grohotișuri silicatiche din etajul montan și alpin (*Androsarcetalia alpinae* și *Galeopsietalia laudani*); 8120 – Grohotișuri calcaroase și de șisturi calcaroase din etajul montan și alpin (*Thlaspietea rotundifolii*); 8220 – Versanți stâncoși cu vegetație casmofitică pe roci silicioase; 9110 – Păduri de fag de tip *Luzulo-Fagetum*; 91H0* - Vegetație forestieră panonică cu *Quercus pubescens*; 91M0- Păduri balcano-panonice de cer și gorun; 91Q0 – Păduri vest-carpatiche de *Pinus sylvestris* pe substrat calcaros; 9410 – Păduri acidofile de *Picea abies* din regiunea montană (*Vaccinio – Piccetea*);
- ❖ Menținerea stării de conservare pentru următoarele tipuri de habitate: 40A0* - Tufărișuri subcontinentale peripanonice; 6110* - Pajiști rupicole calcifile sau bazifile din *Alyso-Sedion alba*; 8160* - Grohotișuri medip-europene carbonatice din etajele colinar și montan; 8210 – Versanți stâncoși cu vegetație casmofitică pe roci calcaroase; 8310 – Peșteri în care accesul publicului este interzis; 9130 - Păduri de fag de tip *Asperulo-Fagetum*; 9150 – Păduri medio-europene de fag din *Cephalanthero-Fagion*; 9180* - Păduri de *Tilio-Acerion* pe versanți, grohotișuri și ravene; 91E0* - Păduri aluviale cu *Alnus glutinosa* și *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*); 91K0- Păduri ilirice de *Fagus sylvatica* (*Aremonio-Fagion*); 91L0 – Păduri ilirice de stejar cu carpen (*Erythronio-Carpinion*); 91V0- Păduri de fag dacice (*Symphyto-Fagion*); 9530* - Vegetație forestieră sub-mediteraneene cu endemitul *Pinus nigra ssp. Banatica*;
 - ❖ Menținerea sau îmbunătățirea stării de conservare pentru specii prevăzute la art.4 din Directiva 2009/147/CE, specii enumerate în anexa II la Directiva 92/43/CEE: 1308 – *Barbastella barbastellus*; 1130 – *Aspius aspius*; 1086 – *Cucjus cinnaberinus*; 1052 – *Hypodryas maturna*; 1037 – *Ophiogomphus cecilia*; 1902 – *Cypridium calceolus*; 2327 – *Himantoglossum caprinum*; 4066 – *Asplenium adulterinum*;
 - ❖ Menținerea stării de conservare pentru specii prevăzute la art.4 din Directiva 2009/147/CE, specii enumerate în anexa II la Directiva 92/43/CEE: 1352* - *Canis lupus*; 1355 – *Lutra lutra*; 1361- *Lynx lynx*; 1310 – *Miniopterus schreibersii*; 1323 - *Myotis bechsteinii*; 1307 – *Myotis blythii*; 1316 – *Myotis capaccinii*; 1321 – *Myotis emarginatus*; 1324- *Myotis myotis*; 1306 – *Rhinolophus blasii*; 1305 – *Rhinolophus curyale*; 1304 – *Rhinolophus ferrumequinum*; 1303 - *Rhinolophus hipposiderus*; 1354* - *Ursus arctos*; 1193 – *Bombina variegata*; 1138 – *Barbus meridionalis*; 1149 – *Cobitis taenia*; 1149 – *Cottus gobio*; 4123 – *Eudontomyzon danfordi*; 1146 – *Sabanejewia aurata*; 1093* - *Austropotamobius torrentium*; 1085 – *Busprestis splendens*; 1078* - *Callimorpha quadripunctaria*; 4014 – *Carabus variolosus*; 1088 – *Cerambyx cerdo*; 4057 – *Chilostoma banaticum*; 4046 – *Cordulegaster heros*; 4035 – *Gorthyna borelli lunata*; 4036 – *Leptidea morsei*; 1083 – *Lucanus cervus*; 1089 – *Morimus funereus*; 4039* - *Nymphalis vaualbum*; 1084* - *Osmoderma eremita*; 1924 – *Oxyporus manunerheimii*; 4053- *Paracaloptenus caloptenoides*; 4026 – *Rhysodes sulcatus*; 1087* - *Rosalia alpina*; 4070* - *Campanula serrata*; 1217 – *Testudo hermanni*;

- ❖ Îmbunătățirea stării de conservare pentru specii prevăzute la art.4 din Directiva 2009/147/CE, specii enumerate în anexa II la Directiva 92/43/CEE: 1122 – *Gobio uranoscopus*; 1060 – *Lycaena dispar*; 4054 – *Pholidoptera transsylvanica*.

ROSCI0032 Cheile Rudăriei

Situl Natura 2000 ROSCI0032 Cheile Rudăriei se află în județul Caraș Severin pe o suprafață de 290,50 ha, fiind reprezentat de pseudochei săpate în roci metamorfice cu microforme ale exocarstului (lapiezuri), acoperite de vegetație termofilă.

Habitatele pentru care a fost declarat ROSCI0032 Cheile Rudăriei sunt:

- 40A0 Tufărișuri subcontinentale peripanonice
- 6110* Comunități rupicole calcifile sau pajiști bazifite din *Alyso-Sedion albi*;
- 6190 Pajiști panonice de stâncării
- 8210 Versanți stâncoși cu vegetație chasmofitică pe roci calcaroase;
- 9110 Păduri de fag de tip *Luzulo-Fagetum*
- 9180* Păduri de *Tilio-Acerion* pe versanți abrupti, grohotișuri, ravene;
- 91K0 Păduri ilirice de *Fagus sylvatica* (*Aremonio-Fagion*);
- 91M0 Păduri balcano - panonice de cer și gorun;
- 91E0 Păduri aluviale de *Alnus glutinosa* și *Fraxinus excelsior*.

Speciile de interes comunitar pentru care situl este declarat de importanță comunitară sunt:

- Plante: *Asplenium adulterinum*;
- Nevertebrate: *Austropotamobius torrentium*, *Cerambyx cerdo*, *Carabus variolosus*, *Cordulegaster heros*, *Cucujus cinnaberinus*, *Euplagia quadripunctaria*, *Morimus asper funereus*, *Callimorpha Quadripunctaria*, *Nymphalis vaualbum*;
- Amfibieni și reptile: *Testudo hermani* (neidentificată), *Bombina variegata*;
- Pești: *Romanogobio vladykovi*, *Eudontomyzon danfordi*, *Cottus gobio*, *Barbus meridionalis*;
- Mamifere: *Canis lupus*, *Lutra lutra*.

Măsurile generale de protecție și conservare sunt specifice habitatelor și speciilor din ROSCI0032 Cheile Rudăriei se bazează pe următoarele:

- Menținerea și ameliorarea stării de conservare pentru habitatele și speciile de interes comunitar identificate în cadrul sitului;
- Promovarea unei dezvoltări durabile a localităților aflate pe teritoriul sau în vecinătatea sitului prin păstrarea activităților și practicilor tradiționale (cosit, pășunat, gestionarea durabilă a pajiștilor, altele) și stimularea activităților turistice;
- Promovarea unor forme de vizitare și turism durabil în concordanță cu obiectivele de conservare ale sitului Natura 2000;
- Promovarea utilizării durabile a pajiștilor și terenurilor umede;
- Asigurarea integrității sitului și a respectării planului de management prin controale periodice;
- Controlul extragerii de material lemnos din habitatele forestiere, inclusiv cele de pe cursurile de apă;
- Reconstrucția ecologică a terenurilor degradate și controlul speciilor invazive;
- Aplicarea unui management silvic bazat pe promovarea regenerărilor naturale și a unei structuri a arboretelor care să mențină habitatul,

- Evitarea producerii de incendii în habitate prin controlul și interzicerea focului în zonele neamenajate;
- Păstrarea în habitatele forestiere a unor arbori căzuți sau pe picior, preferabil din specii diferite și aflați în diverse stadii de descompunere a lemnului;
- Limitarea și controlul activităților antropice în zona de dezvoltare a acestui habitat: pășunat, turism, antropizare, circulație motorizată, poluare, pășunat, turism, construcție de drumuri;
- Prevenirea și combaterea braconajului și a pescuitul excesiv, cu eliberarea speciilor de pești de interes comunitar capturate sau prelevate intenționat sau accidental;
- Reglementarea lucrărilor de amenajare în albia minoră și majoră a ecosistemelor reofile;
- Realizarea infrastructurii de vizitare și amenajarea și întreținerea unor puncte cheie de observare a biodiversității;

Conform Deciziei nr. 196/21.05.2021 privind aprobarea Normelor metodologice privind implementarea obiectivelor de conservare pentru aia ROSCI0032 Cheile Rudăriei din Anexa la Ordinul 1187/2016 privind aprobarea Planului de management și a Regulamentului sitului Natura 2000 ROSCI0032 Cheile Rudăriei s-au stabilit următoarele obiective de conservare:

- ❖ Îmbunătățirea stării de conservare pentru următoarele tipuri de habitate: 40A0* - Tufărișuri subcontinentale peripanonice; 6190 – Pajiști panonice de stâncării (*Stipo - Festucetalia pallentis*); 9180* - Păduri de *Tilio-Acerion* pe versanți, grohotișuri și ravene;
- ❖ Habitare pentru care nu au fost stabilite obiective de conservare: 6110* - Pajiști rupicole calcifile sau bazifile din *Alyso-Sedion albi*; 8210 – Versanți stâncoși calcaroși cu vegetație casmofită; 91K0 – Păduri ilirice de *Fagus sylvatica*;
- ❖ Menținerea stării de conservare pentru următoarele tipuri de habitate: 8220 – Versanți stâncoși silicativi cu vegetație casmofitică (nou propus pentru FS, dar nu apare); 8230 – Stâncării silicatică cu vegetație pionieră din *Sedo-Sclerantion* sau *Sedo albi – Veronicion dillenii* (nou propus pentru FS, dar nu apare); 9110 – Păduri de fag de tip *Luzulo-Fagetum* (nou, apare pe FS); 91E0* - Păduri aluviale de *Alnus glutinosa* și *Fraxinus excelsior*; 91M0 – Păduri balcano-panonice de cer și gorun;
- ❖ Specii pentru care nu au fost stabilite obiective de conservare: 4066 – *Asplenium adulterinum*; 1088 – *Cerambyx cerdo* (Croitorul mare); 4039* - *Nymphalis vaualbum* (Flurele litera L); 1217 – *Testudo hermani* (Țestoasa de uscat bănațeană);
- ❖ Menținerea stării de conservare pentru următoarele specii: 1093* - *Austropotamobius torrentium*; 4046 – *Cordulegaster heros* (Calul dracului); 1708* - *Callimorpha (Euplagia) quadripunctaria* (Fluterele vărgat, fluterele urs dungat); 4123 – *Eudontomyzon danfordi* (Chișcar); 5261 – *Barbus balcanicus* (1138 *Barbus meridionalis*) (Mreană vânătă); 1163 – *Cottus gobio* (Zglăvoacă); 5329 – *Romanogobio vladykovi* (1124 *Gobio albipinnatus*) (Porcușorul de șes); 1193 – *Bombina variegata* (Izvoraș cu burtă galbenă); 1355 – *Lutra lutra* (Vidră);
- ❖ Îmbunătățirea stării de conservare pentru următoarele specii: 1086 – *Cucujus cinnaberinus* (Gândacul roșu de scoarță); 1089 – *Morimus funereus* (Croitorul cenușiu); 4014 – *Carabus variolosus* (carabul amfibiu, carabul de pârâu);
- ❖ Menținerea sau îmbunătățirea stării de conservare pentru următoarele specii: 1352* - *Canis lupus* (Lup).

ROSCI0126 Munții Țarcu

Situl Natura 2000 ROSCI0126 Munții Țarcu are o suprafață de 58.888 ha, situat în regiunea biogeografică alpină, ecoregiunea Carpaților Meridionali și se desfășoară pe teritoriul județului Caraș-Severin.

Areal prioritar pentru conservarea biodiversității carpatine cu o înaltă valoare a acesteia. Astfel, deși domeniul acoperă 0,25 % din suprafața țării concentrează 6 tipuri de ecosisteme naturale, respectiv de pădure, de pajiște, saxicol, acvatic, riparian și cavernicol. Zona de rezervații forestiere naturale potențiale, care ocupă doar 9.750 ha, respectiv 0,15 % din suprafața pădurii, totuși, focalizează o considerabilă diversitate ecologică și biologică. Aceasta, în curs de cercetare, e reprezentată prin: 4 (respectiv 14 %) din cele 28 habitate naturale forestiere protejate de legislația română și comunitară, dispuse în 5, respectiv 45 % din cele 11 etaje fitoclimatice ale României; 26 (12 %) din cele 212 tipuri de stațiuni forestieră identificate în țară, 6 (12 %) din cele 50 formații forestiere, cu 30 (10 %) din cele 306 tipuri de pădure, la care se adaugă alte 7 tipuri (522 ha) nemenționate în literatură. Teritoriul, tangent rutei panono-bulgare de migrație a păsărilor, urmată de zeci de specii este un focar de convergență pentru categorii reprezentative de specii endemice. O cincime, respectiv aproape 2.000 ha din suprafața pădurilor virgine relictare sunt constituite din arborete plurietajate cu „vârste medii” între 165 și 185 ani, astăzi extrem de rare în țară și în Europa, care polarizează cea mai mare biodiversitate terestră. Teritoriul, cu o personalitate geografică distinctă datorată structurii geologice complicate, cu o suită de unități peisagistice alpine, subalpine și nemorale nealterate de excepție, cu o ampă rețea hidrografică, constant alimentată de-a lungul anului și cu arii întinse de păduri naturale, adăpostește populații durabile de specii animale și vegetale a căror conservare necesită, conform legii, desemnarea ariilor speciale de conservare, a ariilor de protecție specială avifaunistică și o protecție strictă și oficializarea unui parc național.

Habitatele naturale și speciile de interes comunitar sunt:

- 3220 Vegetație herbacee de pe malurile râurilor montane;
- 4060 Tufărișuri (sub)alpine și boreale;
- 4070 Tufărișuri cu *Pinus mugo* și *Rhododendron hirsutum* (*Mugo rhododendretum hirsuti/myrtifolium*);
- 4080 Tufărișuri subarctice de *Salix sp.*
- 6150 Pajiști boreale și alpine pe substrat silicatic;
- 6170 Pajiști calcifile alpine și subalpine;
- 6230 Pajiști de *Nardus bogate* în specii, pe substraturi silicatic din zone montane;
- 6430 Comunități de lizieră cu ierburi înalte higrofile de la nivelul câmpiilor, până la cel montan și alpin;
- 7220 Izvoare petrifiante cu formare de travertin (*Cratoneurion*);
- 7230 Mlaștini alcaline;
- 8110 Grohotișuri silicatic din etajul montan până în etajul nival;
- 8220 Versanți stâncoși cu vegetație chasmofitică pe roci silicioase;
- 9110 Păduri de fag de tip *Luzulo-Fagetum*;
- 9130 Păduri de fag de tip *Asperulo-Fagetum*;
- 9150 Păduri medio-europene de fag din *Cephalanthero-Fagion*;
- 9180* Păduri din *Tilio-Acerion* pe versanți abrupti, grohotișuri și ravene;

- 91E0* Păduri aluviale cu *Alnus glutinosa* și *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*);
- 91K0 Păduri ilirice de *Fagus sylvatica* (*Aremonio – Fagion*);
- 91L0 Păduri ilirice de stejar cu carpen (*Erythronio-Carpinion*);
- 91M0 Păduri balcano - panonice de cer și gorun;
- 91V0 Păduri dacice de fag (*Symphyto-Fagion*);
- 9410 Păduri acidofile de *Picea abies* din regiunea montană (*Vaccinio-Piceetea*)

Speciile pentru care este desemnată de interes comunitar sunt:

- Plante: *Tozzia carpathica*, *Asplenium adulterinum*, *Himantoglossum jankae*, *Meesia longisetata*, *Poa granitica subsp. disparilis*;
- Amfibieni și reptile: *Bombina variegata*;
- Pești: *Barbus balcanicus*, *Cottus gobio* all others, *Eudontomyzon danfordi*, *Eudontomyzon vladykovi*, *Romanogobio uranoscopus*, *Cordulegaster heros*;
- Mamifere: *Bison bonasus*, *Canis lupus*, *Lutra lutra*, *Lynx lynx*.

Măsurile de protecție și conservare sunt specifice oricărui sit ROSCI Natura 2000 pentru habitatele și speciile protejate de interes comunitar similare, dar nu există Plan de management pentru aceasta arie protejată deoarece nu a fost aprobat până în prezent.

Conform Notei (13915/CA/17.09.2020) privind aprobarea setului minim de măsuri speciale de protecție și conservare a diversității biologice, precum și conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, de siguranță a populației și investițiilor din ROSCI0126 Munții Țarcu s-au stabilit următoarele obiective de conservare:

- ❖ Menținerea sau îmbunătățirea stării de conservare pentru următoarele tipuri de habitate: 3220 – Vegetație herbacee de pe malurile râurilor montane; 4060 – Tufărișuri alpine și boreale; 4070* - Tufărișuri cu *Pinus mugo* și *Rhododendron hirsutum* (*Mugo – Rhododendretum hirsuti*); 4080 - Tufărișuri cu specii subarctice de *Salix spp.*; 6150 – Pajiști boreale și alpine pe substrat silicios; 6170 – Pajiști alpine și subalpine pe substrat calcaros; 6230*- Pajiști de *Nardus* bogate în specii la substraturi silicioase; 6430 – Comunități de lizieră cu ierburi înalte higrofile de la câmpie și din etajul montan până în cel alpin; 7220* - Izvoare petrifiante cu formare de travertin (*Cratoneurion*); 7230 – Mlaștini alcaline; 8110 – Grohotișuri silicaticice din etajul montan și alpin (*Androsarcetalia alpinae* și *Galeopsietalia laudani*); 8220 – Versanți stâncoși vegetație casmofitică pe roci silicioase; 9110 – Păduri de fag de tip *Luzulo-Fagetum*; 9130 - Păduri de fag de tip *Asperulo-Fagetum*; 9150 – Păduri medio-europene de fag din *Cephalanthero-Fagion*; 9180* - Păduri de *Tilio-Acerion* pe versanți, grohotișuri și ravene; 91E0* - Păduri aluviale de *Alnus glutinosa* și *Fraxinus excelsior*; 91K0 – Păduri ilirice de *Fagus sylvatica*; 91L0 – Păduri ilirice de stejar cu carpen (*Erythronio-Carpinion*); 91M0 – Păduri balcano-panonice de cer și gorun; 91V0- Păduri de fag dacice (*Symphyto-Fagion*); 9410 – Păduri acidofile de molid (*Picea*) din etajul montan până în cel alpin (*Vaccinio-Piceetea*);
- ❖ Menținerea sau îmbunătățirea stării de conservare pentru următoarele specii prevăzute la art.4 din Directiva 2009/147/CE, specii enumerate în anexa II la Directiva 92/43/CEE: 1352* - *Canis lupus*; 1361- *Lynx lynx*; 1355 – *Lutra lutra*; 1193 – *Bombina variegata*; 5261 – *Barbus balcanicus*; 6965 – *Cottus gobio* all others; 4123 – *Eudontomyzon danfordi*; 2485 – *Eudontomyzon vladykovi*; 6145 – *Romanogobio uranoscopus*; 6927 – *Himantoglossum jankae*; 4066 – *Asplenium adulterinum*; 1389 –

Meesia longiseta; 4116 – *Tozzia carpathica*; 4122 – *Poa grenitica* subsp. *Disparilis*; 4046 – *Cordulegaster heros*.

ROSCI0052 Dăncioanea

Situl Natura 2000 ROSCI0052 Dăncioaia este situat în zona alpină din județul Caraș-Severin, având o suprafață de 356 ha. Situl este important pentru habitatul protejat: 9410 Păduri acidofile de *Picea abies* din regiunea montană (*Vaccinio-Piceetea*), fiind o rezervație naturală preponderent cu fond forestier din molid pur, fiind o zona foarte izolată.

Speciile protejate din cadrul ROSCI0052 Dăncioaia sunt cele 3 specii de mamifere: *Canis lupus*, *Lynx lynx* și *Ursus arctos*, precum și pentru specia de amfibieni: *Bombina variegata*.

Măsurile de protecție și conservare sunt specifice oricărui sit ROSCI Natura 2000 pentru habitatele și speciilor protejate de interes comunitar similare, cu atenție deosebită pentru protecția habitatului, fiind unul dintre cele mai rare păduri de molid pur, în prezent nu există Plan de management pentru aceasta arie protejată.

Conform Notei (710/03.02.2021) privind aprobarea setului minim de măsuri speciale de protecție și conservare a diversității biologice, precum și conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, de siguranță a populației și investițiilor din ROSCI0052 Dăncioanea s-au stabilit următoarele obiective de conservare:

- ❖ Îmbunătățirea stării de conservare pentru următoarele tipuri de habitate: 9410 – Păduri acidofile de molid (*Picea*) din etajul montan până în cel alpin (*Vaccinio-Piceetea*);
- ❖ Menținerea stării de conservare pentru următoarele specii prevăzute la art. 4 din directiva 2009/147/CE, specii enumerate în anexa II la Directiva 92/43/CEE și evaluarea sitului în ceea ce le privește: 1352 *Canis lupus*;
- ❖ Îmbunătățirea stării de conservare pentru următoarele specii prevăzute la art. 4 din directiva 2009/147/CE, specii enumerate în anexa II la Directiva 92/43/CEE și evaluarea sitului în ceea ce le privește: 1354 – *Ursus arctos*; 1361 – *Lynx lynx*;
- ❖ Menținerea sau îmbunătățirea stării de conservare pentru specii prevăzute la art. 4 din directiva 2009/147/CE, specii enumerate în anexa II la Directiva 92/43/CEE și evaluarea sitului în ceea ce le privește: 1193 – *Bombina variegata*.

ROSCI0217 Retezat și ROSPA0084 Munții Retezat

Situl Natura 2000 ROSCI0217 Retezat a fost declarat sit de importanță comunitară cu scopul menținerii și conservării speciilor de plante și animale sălbatice și habitatelor naturale de interes comunitar. Abordarea în acest caz va fi făcută pe baza habitatelor și speciilor de interes comunitar menționate în Formularul Standard Natura 2000 al sitului ROSCI0217 Retezat, după cum urmează:

- 22 habitate de interes comunitar,
- 30 specii de interes comunitar, dintre care:
 - 7 specii de plante,
 - 9 specii de nevertebrate,
 - 1 specie de amfibieni,
 - 3 specii de pești,
 - 10 specii de mamifere (6 specii de chiroptere și 4 specii de mamifere carnivore).

Situl Natura 2000 ROSPA0084 Munții Retezat a fost declarat sit de importanță comunitară cu scopul menținerii și conservării speciilor de păsări de interes comunitar. Abordarea în acest caz va fi făcută pe baza habitatelor și speciilor de interes comunitar menționate în Formularul Standard Natura 2000 al sitului ROSPA0084 Retezat, după cum urmează: 23 de specii de păsări prevăzute la articolul 4 din Directiva 2009/147/CE, specii enumerate în anexa II la Directiva 92/43/CEE.

Pentru măsurile specifice pentru conservarea fiecărei specii și a habitatelor din cadrul ariilor protejate Natura 2000 se vor propune și se vor adopta cele prezentate în toate planurile de management la nivel de evaluare a proiectelor din cadrul POR SV-Oltenia 2021-2027.

La momentul elaborării prezentului studiu nu este disponibil Planul de management integrat al celor două situri Natura 2000, dar se vor adopta măsurile prezentate la alte situri, iar ulterior după finalizare și adoptare se vor respecta Planul și Regulamentul acestor situri.

Conform Notei (11140/B/21.04.2021) privind aprobarea serului minim de măsuri speciale de protecție și conservare a diversității biologice, precum și conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, de siguranță a populației și investițiilor din ROSCI0217 Retezat s-au stabilit următoarele obiective de conservare:

- ❖ Îmbunătățirea stării de conservare pentru următoarele tipuri de habitate: 3220 – Vegetație herbacee de pe malurile râurilor montane; 6150 – Pajiști boreale și alpine pe substrat silicios; 6170 – Pajiști alpine și subalpine pe substrat calcaros; 6230* - Pajiști de *Nardus* bogate în specii la substraturi silicaticice din zone montane (și submontane, în Europa continentală); 6520 – Fânețe montane; 7140 – Mlaștini turboase de tranziție și turbării oscilante (nefixate de substrat);
- ❖ Habitate pentru care nu au fost stabilite obiective de conservare: 3230 – Vegetație lemnoasă cu *Myricaria germanica* de-a lungul cursurilor de apă montane; 3240 – Vegetație lemnoasă cu *Salix eleagnos* de-a lungul râurilor montane; 7240* - Formațiuni ioniere alpine din *Caricion-hicoloris-astrofuscae*;
- ❖ Menținerea stării de conservare pentru următoarele tipuri de habitate: 4060 – Tufărișuri alpine și boreale; 4070* - Tufărișuri cu *Pinus mugo* și *Rhododendron myrtifolium*; 4080 - Tufărișuri cu specii subarctice de *Salix spp.*; 6430 – Comunități de lizieră cu ierburi înalte higrofile de la câmpie și din etajul montan până în cel alpin; 8110 – Grohotișuri silicaticice din etajul montan și alpin (*Androsarcetalia alpinae* și *Galeopsietalia laudani*); 8120 – Grohotișuri calcaroase și de șisturi calcaroase din etajul montan și alpin (*Thlaspietea rotundifolii*); 8210 – Versanți stâncoși cu vegetație casmofitică pe roci calcaroase; 8220 – Versanți stâncoși vegetație casmofitică pe roci silicioase; 8310 – Peșteri în care accesul publicului este interzis; 9110 – Păduri de fag de tip *Luzulo-Fagetum*; 9150 – Păduri medio-europene de fag din *Cephalanthero-Fagion*; 9170 – Păduri de stejar cu carpen de tip *Galio-Carpinetum*; 9180* - Păduri de *Tilio-Acerion* pe versanți, grohotișuri și ravene; 91E0* - Păduri aluviale de *Alnus glutinosa* și *Fraxinus excelsior*; 91Q0 – Păduri vest-carpaticice de *Pinus sylvestris* pe substrate calcaroase; 91V0- Păduri de fag dacice (*Symphyto-Fagion*); 9410 – Păduri acidofile de molid (*Picea*) din etajul montan până în cel alpin (*Vaccinio-Piceetea*); 9420 – Păduri montane de *Larix decidua* și/sau *Pinus cembra*;
- ❖ Îmbunătățirea stării de conservare pentru următoarele specii: 4070* - *Campanula serrata*; 1902 – *Cypripedium calceolus*; 2113 – *Draba dorneri*; 4116 – *Tozzia*

- carpathica*; 4036 – *Leptidea morsei*; 4039* - *Nymphalis vaualbum*; 4024* - *Pseudogaurotina excellens*; 6965 – *Cottus gobio*; 4123 – *Eudontomyzon danfordi*;
- ❖ Specii pentru care nu au fost stabilite obiective de conservare: 1758 – *Liguria sibirica*; 1389 – *Meesia longiseta*; 4122 – *Poa grenitica subsp. Disparilis*; 4034 – *Glyphipterix loricatella*; 1305 – *Rhinolophus Euryale*;
 - ❖ Menținerea stării de conservare pentru următoarele specii: 1052 – *Hypodryas maturna*; 1078* - *Callimorpha quadripunctaria*; 4054 – *Pholidoptera transsylvanica*; 1087* - *Rosalia alpina*; 1193 – *Bombina variegata*; 1308 – *Barbastella barbatestullus*; 1323 - *Myotis bechsteinii*; 1307 – *Myotis blythii*; 1321 – *Myotis emarginatus*; 1324- *Myotis myotis*; 1304 – *Rhinolophus ferrumequinum*; 1303 - *Rhinolophus hipposiderus*; 1355 – *Lutra lutra*; 1352* - *Canis lupus*; 1361- *Lynx lynx*; 1354* - *Ursus arctos*;
 - ❖ Menținerea sau îmbunătățirea stării de conservare pentru următoarele specii: 1060 – *Lycaena dispar*; 1310 – *Miniopterus schreibersii*.

Conform Notei (nr. 253925/MF/18.12.2020) privind aprobarea setului minim de măsuri speciale de protecție și conservare a diversității biologice, precum și conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, de siguranță a populației și investițiilor din ROSPA0084 Munții Retezat s-au stabilit următoarele obiective de conservare:

- ❖ Menținerea sau îmbunătățirea stării de conservare pentru specii asociate cu habitate terestre agricole (deschise): A338 – *Lanius collurio*; A122 – *Crex crex*;
- ❖ Menținerea sau îmbunătățirea stării de conservare pentru specii asociate cu habitate mixte terestre deschise+păduri: A080 *Circaetus gallicus*; A091 *Aquila chrysaetos*; A089 *Aquila pomarina*; A072 – *Pernis apivorus*; A0103 *Falco peregrinus*;
- ❖ Menținerea sau îmbunătățirea stării de conservare pentru specii asociate cu habitate terestre păduri: A215 – *Bubo bubo*; A224 – *Caprimulgus europeus*; A030 – *Ciconia nigra*; A0238 *Dendrocopos medius*; A108 *Tetrao urogallus*; A236 – *Dryocopus martius*; A234 – *Picus canus*; A220 – *Stix uralensis*; A104 *Bonasa bonasia*; A223 – *Aegolius funereus*; A239 – *Dendrocopos leucotos*; A217 – *Glaucidium passerinum*; A241 – *Picoides tridactylus*; A321 – *Ficedula albicollis*; A320 – *Ficedula parva*;
- ❖ Menținerea sau îmbunătățirea stării de conservare pentru specii asociate cu habitate litorale, păsări de țarm: A229 – *Alcedo atthis*.

ROSPA0011 Blahnița, ROSCI0173 Pădurea Stârmina, ROSCI0306 Jiana, ROSPA0046 Gruita - Gârla Mare

Ariile protejate ROSPA0011 Blahnița, ROSCI0173 Pădurea Stârmina, ROSCI0306 Jiana, trupul care se suprapune parțial cu ROSCI0306 Jiana al ROSPA0046 Gruita-Gârla Mare, precum și ariile naturale protejate de interes național: 2.605 Pădurea Bunget și 2.612. Pădurea Stârmina și zona umedă Hinova-Ostrovul Corbului sunt situate în regiunea de dezvoltare sud-vest Oltenia, în județul Mehedinți și se întind pe o suprafață de 47.764 ha.

Măsuri de conservare și protecție generale

Pentru habitatele din ROSCI0173 Pădurea Stârmina: 92A0 Zăvoaie cu *Salix alba* și *Populus alba*; 91M0 Păduri balcano-panonice de cer și gorun; 91F0 Păduri ripariene mixte cu *Quercus robur*, *Ulmus laevis*, *Fraxinus excelsior* sau *Fraxinus angustifolia*, din lungul marilor râuri (*Ulmion minor*) sunt propuse următoarele măsuri de conservare:

- Asigurarea conservării habitatelor, în sensul menținerii stării de conservare favorabilă a habitatelor pentru asigurarea continuității habitatului în locațiile populațiilor speciilor mai sus numite și a zonelor vecine;
- Exploatarea masei lemnoase executată în afara sezonului de vegetație a speciilor respective;
- Colectarea materialului lemnos desfășurat cu minime prejudicii pentru sol;
- Excluderea lucrărilor de modificare radicală a habitatului speciilor cu valoare ridicată de conservare din ecosistemele limitrofe cu pădurea;

Pentru habitatele din ROSCI0306 Jiana: 91M0 Păduri balcano-panonice de cer și gorun; 91I0 Vegetație de silvostepă eurosiberiană cu *Quercus spp.*; 92A0 Zăvoaie cu *Salix alba* și *Populus alba* sunt propuse:

- Asigurarea regimului hidrologic favorabil menținerii stării favorabile de conservare a speciilor și habitatelor,
- Asigurarea inundațiilor temporare suficient de lungi în timpul primăverii ar facilita regenerarea stratului ierbos caracteristic al acestor păduri și ar ajuta la regenerarea pădurii de luncă cu specii de esență moale;
- Integrarea propunerilor de măsuri de gospodărire pentru habitatele forestiere prioritare de interes comunitar în amenajamentele silvice;
- Realizarea interconectivității zonelor cu valoare conservativă ridicată și obținerea unui statut de protecție

Se vor adopta măsuri restrictive generale pentru toată suprafața siturilor ROSCI0173 Pădurea Stârmina și ROSCI0306 Jiana:

- Interzicerea pășunatului în pădure, precum și a tranzitării pădurilor cu animale - oi, vaci, capre, cai - în toate zonele cu vegetație forestieră;
- Interzicerea aprinderii focului în zonele neamenajate pentru acest scop, în zonele cu vegetație forestieră sau în apropierea acestora;
- Interzicerea incendierii vegetației ierboase - pârloage, pășuni, stuf - în situl de importanță comunitară sau în vecinătatea acestuia;
- Interzicerea oricărei intervenții silvice în rezervații, cu excepția lucrărilor periodice de igienizare, împădurire, regenerare naturală și tăieri de conservare care pot fi efectuate în perioada 15 iulie – 15 martie, lucrări care necesită avizul custodelui/

Pentru habitatele din ROSPA0011 Blahnița este importantă protecția a 18 specii de păsări de importanță comunitară, respectiv 8 specii de stârci, 2 specii de răpitoare de zi, 2 specii de chire, rața roșie (*Aythya nyroca*), ferestrașul mic (*Mergellus albellus*), creștețul cenușiu (*Porzana parva*), piciorongul (*Himantopus himantopus*), cormoranul mic (*Phalacrocorax pygmeus*) și dumbrăveanca (*Coracias garrulus*).

ROSCI0173 Pădurea Stârmina găzduiește 3 tipuri de habitate și specii de mamifere, amfibieni, pești și nevertebrate de importanță comunitară, respectiv habitatele: 92A0 Zăvoaie cu *Salix alba* și *Populus alba*, 91M0 Păduri balcano-panonice de cer și gorun și 91F0 Păduri ripariene mixte cu *Quercus robur*, *Ulmus laevis*, *Fraxinus excelsior* sau *Fraxinus angustifolia*, din lungul marilor râuri (*Ulmion minoris*), speciile de mamifere vidra (*Lutra lutra*) și popândăul (*Spermophilus citellus*), speciile de reptile și amfibieni buhai de baltă cu burtă roșie (*Bombina bombina*), broască țestoasă de lac (*Emys orbicularis*) și broască țestoasă de uscat (*Testudo hermanni*), speciile de pești boarța (*Rhodeus sericeus amarus*) și țiparul (*Misgurnus*

fossilis) și speciile de nevertebrate croitor cenușiu (*Morimus funereus*) și croitorul mare al stejarului (*Cermabyx cerdo*). În rezervația naturală Pădurea Bunget sunt dominante speciile de floră caracteristice pădurilor de luncă cu elemente termofile cum ar fi stejarul brumăriu și cel pufos, iar fauna este reprezentată de specii de nevertebrate, păsări și mamifere, unele de importanță comunitară sau protejate la nivel național.

Situl ROSCI0306 Jiana ce cuprinde și ROSPA0046 Gruia-Gârla Mare încadrează 3 habitate de interes comunitar, respectiv: 9110 Vegetație de silvostepă eurosiberiană cu *Quercus spp.*, 91M0 Păduri balcano-panonice de cer și gorun și 92A0 Zăvoaie cu *Salix alba* și *Populus alba*, dintre care unul fiind prioritar. Situl este important și pentru că adăpostește 7 specii enumerate în anexa II a Directivei 92/43/CEE a Consiliului din 21 mai 1992 privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică, specii de mamifere, amfibieni și nevertebrate, respectiv buhai de baltă cu burtă roșie (*Bombina bombina*), broască țestoasă de lac (*Emys orbicularis*), broască țestoasă de uscat (*Testudo hermanni*), tritonul cu creastă dobrogean (*Triturus dobrogicus*), popândăul (*Spermophilus citellus*), croitorul cenușiu (*Morimus funereus*) și croitorul mare al stejarului (*Cermabyx cerdo*).

Tabel 11– Masuri de conservare privind speciile de interes comunitar din ROSPA0011 Blahnița, ROSPA0046 Gruia-Gârla Mare și ROSCI0306 Jiana

Denumire sit Natura 2000	Masuri de conservare		
	Specii de interes comunitar	Masuri generale de conservare	Observatii
ROSCI0173 Pădurea Stârmina ROSCI0306 Jiana ROSPA0011 Blahnița ROSPA0046 Gruia-Gârla Mare	Plante	<ul style="list-style-type: none"> ➤ limitarea accesului animalelor domestice în habitatul speciei; ➤ interzicerea focului în zonele neamenajate pentru acest scop și a incendierii vegetației ierboase în siturile Pădurea Stârmina și Jiana și în vecinătatea acestora; ➤ Interzicerea oricărei intervenții silvice în rezervații, cu excepția lucrărilor periodice de igienizare care pot fi efectuate în perioada 15 iulie - 15 martie, lucrări care necesită avizul custodelui. ➤ monitorizarea tuturor populațiilor din sit și a zonelor cu habitate potențiale; ➤ ca măsură de reconstrucție ecologică, de management activ, se poate recurge la repopularea unor bălți, cu material local, de la populațiile din sit sau imediata apropiere. 	Măsuri suplimentare de respectat conform PMI
	Nevertebrate	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Păstrarea copacilor bătrâni sau uscați la limita pădurii ➤ Păstrarea rădăcinilor copacilor de cvercine bătrâni tăiați în Pădurea Stârmina ➤ Utilizarea extensivă a pajiștilor umede din zona localității Gogoșu ➤ Păstrarea vegetației ierboase și lemnoase de-a lungul ravenelor și a izvoarelor din interiorul pădurilor 	Măsuri suplimentare specifice fiecărei specii de respectat conform PMI

Denumire sit Natura 2000	Masuri de conservare		
	Specii de interes comunitar	Masuri generale de conservare	Observatii
	Pești	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Plantarea de pâlcuri adiționale de salcii în combinație cu plop alb, în zona situata aval de localitatea Balta Verde ➤ Stabilizarea malurilor, apariția zonelor de ascunziș, creșterea calității și cantității resursei trofice zona Blahnița; ➤ Menținerea trunchiurilor și rădăcinilor arborilor din albia minora a pâraielor; ➤ Prevenirea utilizării apei pâraielor Blahnița și Orevița pentru irigarea culturilor agricole și legumicole; ➤ Prevenirea deversării de substanțe chimice folosite în agricultură și legumicultură în apa pâraielor precum și spălării animalelor, autovehiculelor sau a oricăror instalații și utilaje în apa pâraielor; ➤ Prevenirea depozitării deșeurilor în albiile minore/majore ale pâraielor; ➤ Prevenirea arderii stufului și a vegetației malurilor; ➤ Prevenirea lucrărilor de extracție de agregate minerale din albiile minore ale pâraielor; ➤ Prevenirea lucrărilor de extracție de agregate minerale din albiile minore ale pâraielor; ➤ Prevenirea introducerii de specii noi de pești alohtone, mai ales a celor cu caracter invaziv; ➤ Extinderea controlată a suprafețelor cu luciu de apă 	Măsuri suplimentare specifice fiecărei specii de respectat conform PMI
	Amfibieni si reptile din ROSCI0173 Pădurea Stârmina și ROSCI0306 Jiana	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Menținerea habitatelor pentru susținerea stării favorabile de conservare a speciilor de herpetofaună; ➤ Păstrarea nealterată a structurii habitatelor naturale nisipoase și umede în contextul asigurării unui habitat specific pentru speciile de herpetofaună din ariile naturale protejate 	Măsuri suplimentare specifice fiecărei specii de respectat conform PMI
	Păsări din ROSCI0173 Pădurea Stârmina, ROSPA0011 Blahnița, ROSPA0306 Jiana, ROSPA0046	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Menținerea stării de conservare favorabilă a speciilor de păsări de interes conservativ prin monitorizarea efectivelor populaționale, a modului de implementare al măsurilor de management propuse și a presiunilor ce pot afecta speciile; ➤ Menținerea calității habitatelor forestiere printr-un management durabil; ➤ Prevenirea incendiilor de stuf și papură în sit; 	Măsurile specifice pentru fiecare specie de păsări de interes comunitar si avifaunistic identificată în

Denumire sit Natura 2000	Masuri de conservare		
	Specii de interes comunitar	Masuri generale de conservare	Observatii
Gruia-Gârla Mare - trupul care se suprapune parțial cu ROSCI0306 Jiana - 2.605 Pădurea Bunget 2.612 Pădurea Stârmina:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Asigurarea statutului favorabil de conservare pentru specia <i>Coracias garrulus</i>; ➤ Menținerea și/sau refacerea aliniamentelor de arbori/arbuști pentru asigurarea condițiilor de cuibărit pentru speciile <i>Coracias garrulus</i>, <i>Lanius collurio</i>, <i>Upupa epops</i>, <i>Oriolus oriolus</i>; ➤ Limitarea deranjului speciilor cuibăritoare în păduri de luncă prin practici forestiere; ➤ Amplasarea de structuri artificiale pentru îmbunătățirea condițiilor de cuibărit din sit pentru specia <i>Sterna hirundo</i>; ➤ Menținerea condițiilor de cuibărit propice pentru speciile <i>Himantopus himantopus</i>, <i>Chlidonias hybridus</i>, <i>Heliaetus albicilla</i>; ➤ Îmbunătățirea calității habitatului de hrănire pentru specia <i>Lanius collurio</i>; ➤ Menținerea proporției de specii alohtone de pești - în special ciprinide est-asiatice - de la amenajarea piscicolă de la Rotunda la nivelul actual și interzicerea populării cu acestespecii a zonei de la Ostrovul Corbului; ➤ Controlul și limitarea utilizării focului deschis și incendierii miriștilor și a pajiștilor; ➤ Interzicerea deversărilor de substanțe chimice sau a dejecțiilor de la fosele septice în zonele umede din sit; ➤ Creșterea eficienței și calității managementului deșeurilor; ➤ Interzicerea vânării speciilor de interes conservativ din sit cu stabilirea zonelor de liniște; ➤ Asigurarea unui management adecvat al vânătorii pentru speciile permise cu instruirea vânătorilor și controlul braconajului; ➤ Explorarea posibilităților de a uni ROSPA0046 Gruia-Gârla Mare cu ➤ ROSPA0011 Blahnița; ➤ Marcarea liniilor electrice de înaltă tensiune cu markere speciale ➤ pentru a preveni coliziunea cu păsările; ➤ Utilizarea conform legislației a plaselor monofilament pentru scăderea mortalității unor păsări ce se prind în acestea; 	<p>cadrul celor două situri de protecție specială avifaunistică, sunt menționate în PMI</p>	

Denumire sit Natura 2000	Masuri de conservare		
	Specii de interes comunitar	Masuri generale de conservare	Observatii
		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Crearea de noi habitate acvatice pe bazinele nefolosite din amenajarea piscicolă Rotunda precum și din imediata apropiere a fermei; 	
	Mamifere	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Evitarea degradării pășunilor - islazurilor prin pășunat insuficient; ➤ Evitarea intensificării agriculturii, a utilizării substanțelor chimice, a unirii mai multor parcele, a monoculturilor, cu stimularea practicării agriculturii tradiționale; ➤ Prevenirea incendiilor de stuf și papură în situri; ➤ Evitarea extinderii pădurilor cu glădiță; ➤ Evitarea extinderii localităților și a construcțiilor înspre habitatele ocupate de popândău ➤ Aplicarea unor măsuri restrictive generale pentru toată suprafața sitului ROSCI0306 Jiana cu asigurarea zonelor de liniște prin evitarea mijloacelor auto în Pădurea Bungetu, igienizarea și curățarea punctelor de interes, interzicerea capturării speciilor de mamifere de interes pentru sit, interzicerea depozitării de orice fel a deșeurilor în sit. 	Măsuri suplimentare specifice fiecărei specii de respectat conform PMI

În zona și pe teritoriul celor 4 situri Natura 2000 prezentate mai sus Blahnița, Padurea Stârmina, Jiana și Gruia-Gârla Mare se vor promova următoarele tipuri de activități cu respectarea condițiilor impuse de custodele siturilor în acord cu planul de management integrat:

- servicii tradiționale locale pentru administrarea durabilă a fermelor în funcție de specificul acestora;
- dezvoltarea unor activități fără impact sau cu impact nesemnificativ în cadrul sitului cu respectarea ariilor de sensibilitate și a măsurilor de conservare a speciilor de interes;
- dezvoltarea infrastructurii și serviciilor necesare unui turism durabil prin intermediul valorilor naturale și culturale și de recreere orientate spre natură.

ROSCI0129 Nordul Gorjului de Vest

ROSCI0129 Nordul Gorjului de Vest se află pe teritoriul a 3 județe: Gorj, Hunedoara și Mehedinți, cu o suprafață de 86980.50 ha.

Acesta a fost desemnat pentru următoarele habitate de interes comunitar:

- 3220 Vegetație herbacee de pe malurile râurilor alpine;
- 3230 Vegetație lemnoasă cu *Myricaria germanica* de-a lungul râurilor montane;
- 3240 Vegetație lemnoasă cu *Salix eleagnos* de-a lungul râurilor montane;

- 4060 Tufărișuri alpine și boreale;
- 4070* Tufărișuri cu *Pinus mugo* și *Rhododendron hirsutum* (*Mugo Rhododendretum hirsuti/myrtifolium*);
- 5130 Formațiuni de *Juniperus communis* pe tufărișuri sau pășuni calcaroase;
- 6170 Pajiști calcifile alpine și subalpine;
- 6210* Pajiști uscate seminaturale și faciesuri cu tufărișuri pe substrat calcaros (*Festuco Brometalia*);
- 6430 Comunități de lizieră cu ierburi înalte hidrofile de la nivelul câmpiilor până la cel montan și alpin;
- 6520 Fânețe montane;
- 7220* Izvoare petrifiante cu formare de travertin (*Cratoneurion*);
- 8120 Grohotișuri calcaroase și de șisturi calcaroase din etajul montan până în cel alpin (*Thlaspietea rotundifolii*);
- 8210 Versanți stâncoși cu vegetație chasmofitică pe roci calcaroase;
- 9110 Păduri de fag de tip *Luzulo-Fagetum*;
- 9130 Păduri de fag de tip *Asperulo-Fagetum*;
- 9150 Păduri medio-europene de fag din *Cephalanthero-Fagion*;
- 9170 Păduri de stejar cu carpen de tip *Galio Carpinetum*;
- 9180* Păduri din *Tilio-Acerion* pe versanți abrupti, grohotișuri și ravene;
- 91E0* Păduri aluviale cu *Alnus glutinosa* și *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*);
- 91L0 Păduri ilirice de stejar cu carpen (*Erythronio-Carpinion*);
- 91M0 Păduri balcano-panonice de cer și gorun;
- 91V0 Păduri dacice de fag (*Symphyto-Fagion*);
- 91Y0 Păduri dacice de stejar și carpen;
- 9260 Vegetație forestieră cu *Castanea sativa*;
- 9410 Păduri acidofile de *Picea abies* din regiunea montană (*Vaccinio-Piceetea*).

Speciile de interes comunitar din ROSCI0129 Nordul Gorjului de Vest sunt:

- Plante: *Asplenium adulterinum*, *Campanula serrata*, *Iris aphylla* subsp. *Hungarica*, *Poa granitica* subsp. *Disparilis*, *Pulsatilla grandis*, *Tozzia carpathica*;
- Nevertebrate: *Cerambyx cerdo*, *Cordulegaster heros*, *Euplagia quadripunctaria*, *Leptidea morsei*, *Lucanus cervus*, *Lycaena dispar*, *Ophiogomphus cecilia*, *Osmoderma eremita*, *Rosalia alpina*;
- Amfibieni și reptile: *Bombina variegata*, *Bombina bombina*, *Emys orbicularis*;
- Pești: *Barbus balcanicus*, *Cottus gobio*, *Romanogobio uranoscopus*, *Sabanejewia balcanica*, *Zingel streber*;
- Mamifere: *Miniopterus schreibersii*, *Myotis blythii*, *Myotis capaccinii*, *Myotis emarginatus*, *Myotis myotis*, *Rhinolophus euryale*, *Rhinolophus ferrumequinum*, *Rhinolophus hipposideros*, *Canis lupus*, *Lutra lutra*, *Lynx lynx*, *Ursus arctos*;

Tabel 12 Măsuri de conservare privind speciile de interes comunitar ROSCI0129 Nordul Gorjului de Vest

Denumire sit Natura 2000	Măsuri de conservare
	Specii de interes comunitar și Măsuri generale de conservare
ROSCI0129 Nordul Gorjului de Vest	➤ Managementul forestier adecvat recomandându-se ca lucrările care se execută pe terenurile din fondul forestier să fie conforme cu măsurile de conservare, cu scopul de a asigura perpetuarea în timp a biocenozelor naturale, fiind interzise lucrările ce pot genera un impact negativ asupra conservării biodiversității;
	➤ Pastrarea arborilor degradați natural, a arborilor căzuți, conservarea unor zone extinse pentru vegetația din zonele de lizieră și protejarea poienilor pentru creșterea capacității biogenice a habitatelor forestiere în scopul dezvoltării și protejării speciilor de interes național/comunitar;
	➤ Interzicerea introducerii în sit semințelor ce pot sta la originea proliferării unor specii de plante nedorite interzicerea totală a colectării de rarități floristice sau faunistice din perimetrul ariei;

Conform Planului de management al Sitului Natura 2000 ROSCI0129 Nordul Gorjului de Vest aprobat prin Ordinul 1251/2016 sunt propuse următoarele măsuri de conservare:

Menținerea/îmbunătățirea stării favorabile de conservare a ecosistemelor, habitatelor și speciilor de floră și faună care au stat la baza constituirii sitului ROSCI0129 Nordul Gorjului de Vest sunt necesare aplicarea și respectarea unor măsuri de conservare a biodiversității, astfel:

- ✓ Pentru habitatele 3220, 3230, 3240, 6430 - Vegetație din apropierea râurilor:
 - excavarea de balast sau pietriș din albia râurilor și pâraurilor care se află în perimetrul sitului, se va face cu respectarea legislației în vigoare și asigurând statut de conservare favorabil;
 - accesul cu autovehicule pe malul bălților și pe diguri este posibil doar în zonele marcate în acest scop;
 - nu se va înlătura vegetația lemnoasă -arbori și arbuști- de pe malurile apelor curgătoare;
 - fiecare pescar este obligat ca după încheierea partidei de recreere sau de pescuit să colecteze și să transporte toate deșeurile rezultate în urma staționării lui pe malul râurilor din sit;
 - aruncarea în apă a orice fel de deșeuri este strict interzisă;
 - se interzice recoltarea crengilor de sălcii și înlăturarea vegetației lemnoase de pe malurile principalelor ape din sit, deoarece pe de o parte ele pot fi folosite de păsările care cuibăresc în zonă, iar pe de altă parte favorizează erodarea malurilor;
 - spălarea de vehicule, rufe, recipiente și altele asemenea și utilizarea de detergenți de către ciobani sau de turiști în apele din interiorul sitului sunt interzise;
 - prin albiile râurilor din sit, nu vor fi transportate materiale prin târâre;
 - se interzice cu desăvârșire incendierea vegetației verzi sau uscate în orice perioadă a anului;
 - se interzice plantarea speciilor de plante invazive sau alohtone;
 - la execuția lucrărilor de reîmpădurire, acolo unde habitatele sunt încadrate în amenajamentul silvic, se va analiza posibilitatea de revenire la tipurile de habitat natural 3220, 3230, 3240, 6430, pe suprafețele tipice acestuia, ocupate în prezent cu

- alte specii, în situația în care se mențin condițiile staționale corespunzătoare habitatului;
- având în vedere ușurința de instalare pe cale naturală a speciilor care compun aceste tipuri de habitat, se vor promova măsuri de protecție a suprafețelor pe care se instalează habitatul respectiv în mod natural, de-a lungul cursurilor de apă;
 - în vederea atingerii unei stări de conservare favorabile, cel puțin din punct de vedere al suprafeței habitatului 3240 Vegetație lemnoasă cu *Salix eleagnos* de-a lungul râurilor montane, se propune plantarea în areale specifice, optime dezvoltării acestuia, a unei suprafețe pilot de minim 30 hectare, cu specia arbicolă edificatoare - *Salix eleagnos*, împreună cu speciile însoțitoare de arbuști precum *Crataegus monogyna* și *Prunus spinosa*.
- ✓ Pentru habitatele 4060, 4070*- Tufărișuri:
- nu va fi îndepărtată vegetația arbustivă;
 - limitarea pășunatului în aceste zone, dar și a trecerii turmelor de animale;
 - se interzice arderea vegetației și a resturilor vegetale de orice fel pe tot parcursul anului;
 - este interzis accesul vehiculelor de tip off-road (ATV, motociclete cross) sau a mașinilor de teren în zonele în care nu există drum de acces amenajat (cel puțin drum pietruit sau drum de pământ, folosit regulat);
 - se interzice cu desăvârșire transformarea arealelor ocupate de jnepeniș în pajiști, fânațe sau în terenuri cu alte destinații;
 - amplasarea de stâne și locuri de târlire se face numai cu avizul Custodelui. Nu se vor construi alte clădiri sau construcții, decât adăposturi necesare animalelor și personalului însoțitor, cu aprobarea prealabilă a Custodelui;
 - se va respecta numărul de câini de la stâne, conform prevederilor legale;
 - în vederea extinderii/reabilitării suprafeței ocupate de tipul de habitat 4070* Tufărișuri cu *Pinus mugo* și *Rhododendron myrtifolium* în sit, se propune plantarea unei suprafețe de 80 hectare cu specia edificatoare - *Pinus mugo*.
- ✓ Pentru habitatele 6170, 6210*, 6520 – Pajiști:
- respectarea regulilor agropastorale tradiționale;
 - se interzice cu desăvârșire incendierea vegetației în orice perioadă a anului;
 - nu se admite accesul vehiculelor de tip off-road, cum ar fi ATV, motociclete cross, sau a mașinilor de teren în zonele în care nu există drum de acces amenajat, cel puțin drum pietruit sau drum de pământ, folosit regulat;
 - este permisă utilizarea de produse fitosanitare - pesticide,
 - amplasarea de stâne și locuri de târlire se face numai cu avizul Administrației Sitului Natura 2000 Nordul Gorjului de Vest. Nu se vor construi alte clădiri sau construcții decât adăposturi necesare animalelor și personalului însoțitor, cu aprobarea prealabilă a Administrației Sitului Natura 2000 Nordul Gorjului de Vest;
- ✓ Pentru habitatul 7220- Izvoare petrifiante cu formare de travertine:
- reprezentarea punctiformă și prezența în locuri greu accesibile permite autoconservarea acestui habitat, ca atare nu necesită măsuri speciale de conservare;
- ✓ Pentru habitatele 8120, 8210- Grohotișuri și Stâncării:
- se vor menține suprafețele actuale ocupate de acest habitat;

- se va evita degradarea suprafețelor ocupate de acest habitat;
 - accesul turiștilor în afara zonelor unde există marcaj este strict interzis;
 - în general din cauza verticalității, aceste habitate se autoconservă;
 - acolo unde este posibil se va pășuna tradițional în acord cu practicile locale;
 - colectarea de piatră din zona grohotișurilor mobile trebuie să fie realizată doar cu acordul scris și respectând condițiile impuse de Administrației Sitului Natura 2000 Nordul Gorjului de Vest.
 - educarea și conștientizarea continuă a oamenilor - ciobani sau turiști - asupra necesității ocrotirii acestui habitat;
 - promovarea, coordonarea și sprijinirea cercetării pentru menținerea stării de conservare favorabile a acestor habitate.
- ✓ Pentru habitatele 9110, 9130, 9150, 9170, 9180*, 91E0*, 91L0, 91M0, 91V0, 91Y0, 9260, 9410 – Păduri:
- amenajamentele silvice trebuie refăcute în așa fel încât să corespundă obiectivelor de conservare a habitatelor protejate care au stat la baza desemnării sitului Natura 2000 ROSCI0129 Nordul Gorjului de Vest și vor fi avizate de Administrația Sitului Natura 2000 Nordul Gorjului de Vest;
 - se interzice incendierea vegetației și a resturilor vegetale de orice fel pe tot parcursul anului;
 - lăsarea lemnului mort în pădure pentru diferite specii de insecte și păsări;
 - limitarea construirii de drumuri forestiere și a exploatării în aceste zone;
 - promovarea managementului conservativ - regenerări naturale;
 - evitarea tăierilor rase în cazul exploatărilor;
 - reglementarea desfășurării activităților umane ce ar putea afecta biodiversitatea;
 - pentru crearea unor condiții bune de regenerare, în cazul în care pătura erbacee este foarte bine dezvoltată, va fi mobilizat solul pe 30 - 40 % din suprafața ce se urmărește a fi regenerată;
 - interzicerea reîmpăduririlor și a completărilor utilizând specii străine / alohtone, necaracteristice tipului natural fundamental de pădure, precum și controlul reîmpăduririlor utilizând o singură specie
 - regenerarea artificială este indicată doar în situațiile în care arboretul are compoziția și structura degradate în mod semnificativ față de cele corespunzătoare stării de conservare favorabilă - față de cele specifice tipului natural fundamental de pădure. Se verifică ca în proiectele de împădurire să nu fie prevăzute specii alohtone; de asemenea se verifică ca la șantierele de împădurire să nu fie folosite asemenea specii în locul celor caracteristice habitatului. Pentru plantare se vor folosi doar speciile edificatoare pentru habitat, cu respectarea formulelor de regenerare, asigurarea provenienței locale a puietilor sau din ecotipuri similare.
 - pentru protejarea semințișurilor, de concurența speciilor ierboase și arbustive, se vor executa descopleșiri. Se recomandă ca, cel puțin în primii 2-3 ani de la instalare, până la atingerea unei înălțimi de 40 - 50 cm, în funcție de condițiile caracteristice fiecărui arboret, să se efectueze câte 2 descopleșiri pe an, una la începutul sezonului de vegetație - lunile mai-iunie, și alta spre sfârșitul acestuia - luna septembrie. Tot în acest

stadiu se vor extrage și lăstarii și drajonii care amenință dezvoltarea exemplarelor din sămânță;

- monitorizarea dăunătorilor pentru a se preveni uscarea în masă a arboretelor. Trebuie atent monitorizată evoluția celor mai cunoscute specii pentru a putea interveni prompt în cazul producerii unor gradații. În asemenea situații se va acorda prioritate metodele de combatere biologică, celelalte metode fiind folosite doar ca ultimă alternativă;
- la modificarea sau întocmirea amenajamentelor noi, la proiectele de împădurire precum și la lucrările silviculturale se va urmări optimizarea procentului de participare a speciilor caracteristice tipului de habitat natural. La nivelul fiecărui arboret se urmărește menținerea compoziției, dacă aceasta este corespunzătoare stării de conservare favorabilă, sau îmbunătățirea acesteia.
- având în vedere suprafața relativ mică a tipului de habitat prioritar 91E0 * Păduri aluviale cu *Alnus glutinosa* și *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*), raportată la cea a sitului, în vederea extinderii suprafeței ocupate de acest tip de habitat în sit, se propune plantarea unei suprafețe de 100 hectare cu speciile edificatoare - *Alnus glutinosa*, *Fraxinus excelsior*, *Ulmus glabra*;
- în vederea contracarării uscării arborilor edificatori ai tipului de habitat 9260 Vegetație forestieră cu *Castanea sativa*, la nivel european, dar și la nivelul sitului Nordul Gorjului de Vest, propunem înființarea unei plantații - suprafețe pilot de 100 hectare, cu arbori din specia *Castanea sativa*.

✓ Pentru speciile de plante:

Pulsatilla grandis

- Păstrarea condițiilor de habitat;
- Limitarea traseelor de alpinism în zonele de habitat ale speciei;

Asplenium adulterinum

- Păstrarea condițiilor de habitat;
- Limitarea exploatărilor de substanțe minerale utile

Campanula serrata

- Păstrarea condițiilor de habitat;
- Practicarea unui pășunat rațional;

Iris aphylla L. subsp. *hungarica*

- Întrucât specia nu a fost identificată pe teren, nu se pot stabili măsuri de conservare. În aceste condiții măsura minimă pentru conservare este păstrarea condițiilor de habitat prezente în sit.

Tozzia carpatica

- Întrucât specia nu a fost identificată pe teren, nu se pot stabili măsuri de conservare. În aceste condiții măsura minimă pentru conservare este păstrarea condițiilor de habitat prezente în sit.

✓ Pentru speciile de pești- *Gobio uranoscopus*, *Barbus meridionalis*, *Cottus gobio*

- Realizarea construcțiilor ameliorative hidrotehnice cu avizul Administrației Sitului Natura 2000 Nordul Gorjului de Vest;
- Păstrarea condițiilor naturale sau apropiat de cele naturale în anumite sectoare de râu;

- Păstrarea condițiilor de habitat;
- Managementul deșeurilor prin evitarea aruncării gunoaielor menajere în apropierea cursurilor de apă;
- Interzicerea braconajului și folosirea acestor specii ca momeală;
- Menținerea curată a albiilor râurilor, în zonele antropizate;
- Diminuarea impactului barajelor și pragurilor existente, asupra speciilor de pești, prin construirea unor scări de pești funcționale sau a unui canal bay-pass la nivelul fiecărui baraj. Este important ca adâncimea apei în interiorul scării de pești să fie de minim 20 centimetri. Speciile protejate nu pot trece peste un obstacol mai înalt de 18-20 centimetri, din acest motiv se propune ca în interiorul scării de pești treptele să fie așezate în așa fel încât să nu formeze un obstacol pe toată lățimea scării, mai mare de 18 centimetri;
- Interzicerea construirii de noi obstacole, mai înalte de 18-20 centimetri, în calea migrației speciilor de pești - praguri, acumulări de apă. Se va evita construirea de noi obstacole în calea migrației speciilor de pești. Unde un astfel de obiectiv se impune ca fiind de strictă necesitate, este obligatoriu a fi dotat încă din faza de construcție, cu canale bay-pass și/sau scară de pești funcțională, în vederea asigurării migrației speciilor în amonte și în aval. Aceste lucrări vor fi avizate obligatoriu, încă din faza de proiect de către Administrația Bazinală și de către Custodele ariei naturale protejate;
- Interzicerea exploatării de agregate minerale sau a oricărei intervenții în albia minoră a râurilor din sit. Atunci când în albia unui râu se desfășoară astfel de lucrări, suspensiile din masa apei colmatează branhiile peștilor, ducând la moartea prin sufocare a acestora. Pot fi exceptate de la regulă, intervențiile avizate de către administrația bazinală și custodele ariei, amenajări ce pot viza protecția împotriva inundațiilor sau alte lucrări de interes local sau national;
- Nu este admisă exploatarea intensivă, pe suprafețe mari, a agregatelor minerale în albia majoră - lunca inundabilă a râurilor. Este de preferat ca în apropierea râurilor să nu se exploateze cu o singură ocazie suprafețe mari. Este dovedit, la nivel national, că acest gen de exploatare în luncile râurilor, au condus la o retragere a freaticului în zonă, fapt ce a condus la reducerea sau chiar la dispariția ecosistemelor naturale forestiere, umede și de pajiști, cu valoare conservativă. În cazul oricărei exploatare este interzis intrarea și circulația vehiculelor în albia minoră râurilor;
- Interzicerea lucrărilor de amenajare a cursurilor râurilor, de genul taluzare a malurilor, devieri ale albiilor râurilor și altele asemenea. Trebuie interzisă construirea caselor sau a altor obiective de interes personal în imediata vecinătate a râurilor /pârâurilor. Atunci când astfel de lucrări se impun, beneficiind de avizul Administrației bazinale și a Custodelui ariei, se vor face ținând cont de perioada de prohibiție, migrare și predezvoltare a speciilor de pești pentru care aria a fost desemnată sit de importanță comunitară. Ulterior, imediat după finalizarea unor astfel de lucrări, se impune restaurarea porțiunilor de râu/pârâu neamenajat din aval și amonte de lucrare, prin refacere ecologică;
- Activitățile de amenajare a albiei râurilor, în caz în care nu se desfășoară cu aviz, pot fi prevenite prin patrulări/controlare de către personalul de teren al ariei;

- Se va interzice tăierea arborilor de pe malul râurilor/pârâurilor - excepție făcând speciile invazive, de exemplu salcâmul. Este necesar plantarea arborilor - arin, salcie, plop și altele, lângă râuri/pârâuri pentru a asigura umbrirea - minim 50%, luciului de apă.

✓ Pentru speciile de nevertebrate:

Ophiogomphus cecilia

- Conservarea faciesului natural al râurilor și a vegetației ripariene;
- Pentru evitarea diminuării habitatului, este necesară păstrarea regimului natural de transport al sedimentelor;
- Respectarea cantităților de substanțe necesare pentru prevenirea și combaterea dăunătorilor;
- Interzicerea aruncării deșeurilor în ape.

Lycaena dispar

- Utilizarea unor substanțe cât mai puțin dăunătoare speciei în cauză;
- Respectarea cantităților de substanțe necesare pentru prevenirea și combaterea dăunătorilor;
- Asigurarea, pe cât posibil, a unor condiții optime de supraviețuire prin păstrarea habitatelor, deși fragmentate, la o stare cât mai apropiată de condiția inițială.

Callimorpha quadripunctaria

- Utilizarea unor substanțe cât mai puțin dăunătoare speciei în cauză;
- Respectarea cantităților de substanțe necesare pentru prevenirea și combaterea dăunătorilor;
- Asigurarea, pe cât posibil, a unor condiții optime de supraviețuire prin păstrarea habitatelor, deși fragmentate, la o stare cât mai apropiată de condiția inițială,

Lucanus cervus

- Utilizarea unor substanțe cât mai puțin dăunătoare speciei în cauză;
- Respectarea cantităților de substanțe necesare pentru prevenirea și combaterea dăunătorilor;
- Menținerea arborilor bătrâni seculari în toată aria de repartiție a speciei. Acești copaci vor putea fi menținuți în picioare până la descompunerea totală,
- Asigurarea, pe cât posibil, a unor condiții optime de supraviețuire prin păstrarea habitatelor, deși fragmentate, la o stare cât mai apropiată de condiția inițială,

Osmoderma eremita

- Utilizarea unor substanțe cât mai puțin dăunătoare speciei în cauză;
- Respectarea cantităților de substanțe necesare pentru prevenirea și combaterea dăunătorilor;
- Menținerea arborilor bătrâni seculari în toată aria de repartiție a speciei. Acești copaci vor putea fi menținuți în picioare până la descompunerea totală,
- Asigurarea, pe cât posibil, a unor condiții optime de supraviețuire prin păstrarea habitatelor, deși fragmentate, la o stare cât mai apropiată de condiția inițială.

Rosalia alpina

- Utilizarea unor substanțe cât mai puțin dăunătoare speciei în cauză;
- Respectarea cantităților de substanțe necesare pentru prevenirea și combaterea dăunătorilor;

- Menținerea arborilor bătrâni seculari în toată aria de repartiție a speciei. Acești copaci vor putea fi menținuți în picioare până la descompunerea totală,
- Asigurarea, pe cât posibil, a unor condiții optime de supraviețuire prin păstrarea habitatelor, deși fragmentate, la o stare cât mai apropiată de condiția inițială.

Cerambyx cerdo

- Utilizarea unor substanțe cât mai puțin dăunătoare speciei în cauză;
- Respectarea cantităților de substanțe necesare pentru prevenirea și combaterea dăunătorilor;
- Menținerea arborilor bătrâni seculari în toată aria de repartiție a speciei. Acești copaci vor putea fi menținuți în picioare până la descompunerea totală,
- Asigurarea, pe cât posibil, a unor condiții optime de supraviețuire prin păstrarea habitatelor, deși fragmentate, la o stare cât mai apropiată de condiția inițială.

Colias myrmidone

- Interzicerea arderii vegetației;
- Asigurarea, pe cât posibil, a unor condiții optime de supraviețuire prin păstrarea habitatelor, deși fragmentate, la o stare cât mai apropiată de condiția inițială.

Lepidea morsei

- Utilizarea unor substanțe cât mai puțin dăunătoare speciei în cauză;
- Respectarea cantităților de substanțe necesare pentru prevenirea și combaterea dăunătorilor;
- Asigurarea, pe cât posibil, a unor condiții optime de supraviețuire prin păstrarea habitatelor, deși fragmentate, la o stare cât mai apropiată de condiția inițială.

✓ Pentru amfibieni și reptile:

Bombina bombina

- Păstrarea pe cât posibil a habitatelor acvatice și terestre caracteristice speciei;
- Interzicerea aruncării deșeurilor în ape;

Bombina variegata

- Păstrarea pe cât posibil a habitatelor acvatice și terestre caracteristice speciei;
- Interzicerea aruncării deșeurilor în ape;

Emys orbicularis

- Păstrarea pe cât posibil a habitatelor acvatice și terestre caracteristice speciei;
- Interzicerea aruncării deșeurilor în ape;
- Utilizarea unor substanțe cât mai puțin dăunătoare speciei în cauză;

✓ Pentru speciile de mamifere:

Ursus arctos

- Asigurarea, pe cât posibil, a unor condiții optime de supraviețuire prin păstrarea habitatelor, deși fragmentate, la o stare cât mai apropiată de condiția inițială-managementul exploatațiilor forestiere,
- Interzicerea braconajului acestei specii. Activitățile legate de vânătoare se vor desfășura conform cu prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 57/2007, aprobată cu modificările și completări prin Legea nr. 49/2011, cu modificările și completările ulterioare. Pentru conservarea speciilor de interes cinegetic, responsabilii fondurilor de vânătoare vor delimita zonele de liniște a faunei cinegetice;

Lutra lutra

- Lucrările de amenajare a apelor, diguirea râurilor, drenări, captări și desecări se vor face astfel încât să nu afecteze habitatele terestre și acvatice ale speciei;
- Respectarea cantităților de substanțe necesare pentru prevenirea și combaterea dăunătorilor;
- Interzicerea aruncării deșeurilor în ape,
- Braconarea acestei specii,
- Managementul deșeurilor - interzicerea aruncării deșeurilor în ape.

Lynx lynx

- Asigurarea, pe cât posibil, a unor condiții optime de supraviețuire prin păstrarea habitatelor, deși fragmentate, la o stare cât mai apropiată de condiția inițială - managementul exploatațiilor forestiere;
- Interzicerea braconajului acestei specii. Activitățile legate de vânătoare se vor desfășura conform cu prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 57/2007, aprobată cu modificările și completări prin Legea nr. 49/2011, cu modificările și completările ulterioare. Pentru conservarea speciilor de interes cinegetic, responsabilii fondurilor de vânătoare vor delimita zonele de liniște a faunei cinegetice;

Canis lupus

- Asigurarea, pe cât posibil, a unor condiții optime de supraviețuire prin păstrarea habitatelor, deși fragmentate, la o stare cât mai apropiată de condiția inițială - managementul exploatațiilor forestiere;
- Interzicerea braconajului acestei specii. Activitățile legate de vânătoare se vor desfășura conform cu prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 57/2007, aprobată cu modificările și completări prin Legea nr. 49/2011, cu modificările și completările ulterioare. Pentru conservarea speciilor de interes cinegetic, responsabilii fondurilor de vânătoare vor delimita zonele de liniște a faunei cinegetice;

Rhinolophus hipposideros, Rhinolophus ferrumequinum, Rhinolophus euryale, Myotis blythii, Miniopterus schreibersii, Myotis capaccinii, Myotis emarginatus, Myotis myotis.

- Protecția fizică a adăposturilor cavernicole, împotriva deranjării speciilor:
- Se va realiza prin montarea unui gard în vecinătatea intrării (nu grilaj) care permite trecerea liliecilor, dar nu și a oamenilor. Montarea unui gard de protecție în fața intrării este o soluție mai bună, datorită sensibilității unora dintre speciile de lilieci la închideri complete (*Miniopterus schreibersii, Rhinolophus ferrumequinum, Myotis myotis*). Este foarte importantă monitorizarea numărului liliecilor înainte și după montare, pentru ca efectele benefice sau adverse să fie observate. Perioada pentru efectuarea lucrărilor de montare trebuie aleasă în așa fel încât să nu fie deranjați liliecii, însemnând în cele mai multe cazuri că liliecii nu sunt prezenți în perioada efectuării lucrărilor.
- Realizarea lucrărilor se va face în conformitate cu Ghidul metodologic Liliicii și managementul adăposturilor subterane: <http://www.batlife.ro/wp-content/uploads/2010/03/Liliicii-si-managementul-adaposturilor-subterane-ghid-metodologic.pdf>;
- Realizarea de lucrări de reconstrucție ecologică a habitatelor subterane:
- Se vor realiza lucrări care vizează extragerea solului și rocii alohtone din peșteri și reabilitarea planșoului de sediment din peșteri.

- Realizarea acestei măsuri se va face în concordanță cu normativele și ghidurile elaborate în acest sens, de Asociația pentru Protecția Liliiecilor din România.

Managementul vegetației existente în jurul adăposturilor subterane:

- Managementul privind vegetația existentă în jurul intrării unui adăpost trebuie să aibă ca scop atingerea unui echilibru, oferind protecția traseelor de zbor folosite de lilieci, însă, totodată, trebuie să prevină blocarea intrării, afectând astfel liliicii sau condițiile microclimatice existente în adăpost. În general, scopul este de a menține cât mai multă vegetație în jurul intrării, oferind astfel trasee de zbor adecvate pentru lilieci, care le conferă protecție în fața prădătorilor sau a condițiilor meteorologice. În îndepărtarea vegetației trebuie să urmărim o abordare minimalistă, cu excepția acelor arbori care pot cauza surpări.
- Asigurarea conectivității între adăposturi și habitatele de hrănire, prin menținerea unor coridoare de vegetație.
- Se va urmări menținerea unor coridoare de vegetație (arboricole) între adăposturi și habitatele de hrănire ale speciilor de lilieci.
- Conștientizarea populației locale cu privire la importanța speciilor de lilieci.
- Se recomandă organizarea de întâlniri cu comunitățile locale, precum și amplasarea de panouri de informare și avertizare asupra speciilor protejate și a regulilor de vizitare.
- Este important ca în urma campaniei să se prevină fenomenul de persecuție a acestora.
- Managementul habitatelor forestiere în favoarea speciilor de lilieci.
- Pădurile pot oferi adăposturi și hrană liliecilor, două resurse esențiale ce se pot îmbunătăți luând măsuri specifice:
 - Asigurarea unei rețele de arbori care prezintă deja scorbură datorită descompunerii.
 - Distanța dintre zonele cu număr ridicat de scorbură nu trebuie să depășească 1000 m.
 - Dacă este posibil, trebuie aleși arbori care deja prezintă semne de scorbură sau condiții ecologice pentru formarea lor.
- Trebuie marcați și protejați copacii care oferă adăposturi liliecilor.
- Organizarea de limite naturale de-a lungul potecilor din interiorul pădurilor, de exemplu prin menținerea plantelor ierboase perene înalte.
- Dezvoltarea zonelor de lizieră - minim 30 m de lizieră până la intrarea în pădure, prin succesiune naturală, ca zone de ecoton între pădure și zonele cultivate deschise, continuate de garduri vii, șiruri de copaci, canale de apă și altele asemenea.
- Excluderea folosirii pesticidelor, în special a insecticidelor în cazul infestărilor, accentul trebuie pus pe folosirea măsurilor preventive.
- Menținerea/reintroducerea speciilor arboricole specifice locului - specii cu abundență mare de insecte.
- Activitățile de explorare speologică trebuie efectuate de către persoane abilitate cu acordul Custodelui Sitului ROSCI0129. Colectarea de esantioane din mediul cavernicol este de asemenea interzisă.
- Interzicerea efectuării focurilor în apropierea și /sau în interiorul peșterilor
- Interzicerea folosirii raticidelor în perimetrul zonelor favorabile speciilor.

Toate măsurile de conservare a biodiversității - specii și habitate protejate de interes național/comunitar - menționate mai sus, se subordonează direct Temei A de management - Managementul biodiversității, peisajului și mediului fizic, și Obiectivului pentru Tema A - Conservarea biodiversității și peisajului printr-o monitorizare adecvată a dinamicii și structurii factorilor perturbatori, care temă și obiectiv fac parte integrantă din Planul de management al Sitului ROSCI0129 Nordul Gorjului de Vest.

La nivelul de implementare al fiecărui proiect propus prin Programul INTERREG IPA CBC România – Serbia se va ține cont de măsurile specifice de conservare a fiecărei specii/fiecărui habitat din cadrul ariilor naturale protejate de pe teritoriile statelor respective, în conformitate cu planurile de management ale acestora (acolo unde există) și a legislației specifice în vigoare.

Dat fiind faptul că Serbia nu este încă membră a Uniunii Europene, rețeaua Natura 2000 nu este implementată la momentul elaborării prezentului document. În cazul în care, pe parcursul derulării Programului, acest lucru se va defini, se vor face evaluări ale speciilor și habitatelor la nivel de proiect, astfel încât efectele asupra integrității ariilor naturale protejate să nu fie afectate.

3.1.6. Patrimoniul cultural și peisaj

Conform Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 49/2011, peisajul este definit ca fiind „zona percepută de către populație ca având caracteristici specifice rezultate în urma acțiunii și interacțiunii factorilor naturali și/sau umani”. Importanța peisajului este subliniată prin Legea nr. 451/2002 pentru ratificarea Convenției europene a peisajului, adoptată la Florența la 20 octombrie 2000 conform căreia peisajul este o parte importantă a calității vieții ce contribuie la formarea culturilor locale, constituind totodată componenta de bază a patrimoniului natural și cultural european ce participă la consolidarea identității europene.

Degradarea peisajului se află în strânsă legătură cu degradarea stării de conservare a diversității biologice. Strategia Națională și Planul de Acțiune pentru Conservarea Biodiversității 2014-2020 evidențiază faptul că principalele elemente de ordin antropoc ce au indus modificarea compoziției și funcțiilor sistemelor ecologice, inclusiv capacitatea productivă și de suport a biodiversității din România derivă din obiectivele strategiilor de dezvoltare socio-economică, cât și din mijloacele utilizate pentru punerea lor în practică în perioada 1950-1989.

Impactul vizual este generat de o serie de acțiuni de ordin antropoc, printre care:

- ❖ Conversia unor sisteme ecologice naturale și semi-naturale în sisteme de producție agricole;
- ❖ Industrializarea accentuată datorată dezvoltării infrastructurii de producție în mari unități. Impactul asupra peisajului în acest caz este unul indirect, cauzat de creșterea consumului de resurse neregenerabile minerale și energetice, acțiune cu o contribuție majoră la poluarea aerului, apelor de suprafață și subterane sau a solului;

- ❖ Supra-exploatarea pădurilor, cu consecințe directe asupra structurii și funcțiilor ecosistemelor, generând dezechilibre ecologice în special la nivelul bazinelor hidrografice din zona montată;
- ❖ Realizarea lucrărilor hidrotehnice ample în vederea acumulărilor de apă;
- ❖ Creșterea capacității de producție a energiei electrice în contextul creșterii nevoilor populației și a urbanizării continue, care aduce după sine consumul de cărbune inferior, cât și exploatarea și extinderea activităților de minerit la suprafață prin extinderea suprafețelor ocupate de haldele de steril necologizate și mărirea infrastructurii de distribuție a energiei electrice prin creșterea numărului de linii electrice aeriene (LEA), ambele rezultate contribuind la degradarea calitativă a peisajului;
- ❖ Dezvoltarea urbană, în special creșterea populației urbane, conduce la deteriorarea peisajului urban prin diminuarea suprafeței spațiilor verzi sau prin construcția pe acestea, tăierea arborilor sau prin existența unor măsuri ineficiente de colectare și tratare a deșeurilor și apelor menajere;
- ❖ Dezvoltarea infrastructurii de transport prin fragmentarea habitatelor naturale și, implicit, a peisajului;
- ❖ Supraexploatarea resurselor naturale regenerabile și neregenerabile pentru alimentarea proceselor de producție.

Pentru că *programul* nu propune o listă de proiecte exacte, la momentul elaborării prezentului Raport de mediu, nu se poate estima un impact potențial asupra unui număr de obiective care aparțin patrimoniului cultural. Se va ține cont de patrimoniul cultural la o etapă ulterioară aprobării *Programului* și a acțiunilor ce se stabilesc în continuare privind promovarea obiectivelor cultural-turistice și dezvoltarea de servicii culturale.

3.1.7. Managementul deșeurilor

Îmbunătățirea gestionării deșeurilor contribuie la reducerea problemelor legate de sănătate și mediu, reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră (direct prin reducerea emisiilor de la depozitele de deșeuri și indirect prin reciclarea materialelor care pot fi extrase și prelucrate) și evitarea impactului negativ la nivel local cum ar fi: alterarea peisagistică datorată depozitelor de deșeuri, poluarea locală a apei și a aerului, precum și dispersarea necontrolată a deșeurilor.

Prezentarea actuală a gestionării deșeurilor în județul Timiș³:

În cadrul perioadelor anterioare de programare, POS Mediu 2007-2013 și 2014-2020, în județul Timiș a fost implementat SIMD Timiș prin care au fost realizate următoarele investiții:

- ❖ Echipamente pentru colectarea selectivă separată a deșeurilor;
- ❖ Construcția stației de transfer/centrelor de colectare:
 - ✓ Stația de transfer Timișoara – capacitate de 6.833 t/an cu dotările aferente;
 - ✓ Centrul de colectare Jimbolia – capacitate de 16.325 t/an cu dotările aferente;
 - ✓ Centrul de colectare Deda - capacitate de 11.489 t/an cu dotările aferente;
 - ✓ Centrul de colectare Făget - capacitate de 5.504 t/an cu dotările aferente.
- ❖ Construcția centrului integrat de management al deșeurilor de la Ghizela:

³ Sursa: Planul Județean de Gestionare a Deșeurilor în județul Timiș (2019-2025)

- ✓ Stația de sortare – capacitate 16.111 t/an;
- ✓ Uzina de compostare – capacitate 1.781 t/an;
- ✓ Uzina TMB – capacitatea 77.018 t/an;
- ✓ Depozit ecologic conform – capacitate celula 1.

Investiții din fonduri locale proprii și AFM:

- ❖ Stația de sortare Timișoara (operată în prezent de către SC Colterm SA) cu 2 linii: linia sortare manuală – capacitate 41.384 t/an; linia de valorificare energetică – capacitate 134.874 t/an.

Implementarea acestor proiecte a condus la actuala împărțire a județului Timiș pe zonele de colectare:

- Zona 1 Timișoara - care acoperă municipiul Timiș, cu cele 9 UAT-uri periurbane (comunele Dumbrăvița, Ghiroda, Giarmata, Giroc, Moșnița Nouă, Orțișoara, Remetea Mare, Șag și Sânmihaiu Roman), deservite de stația de sortare Timișoara; reziduurile de la stația de sortare ajung la Depozitul Ghizela; de asemenea, mai sunt în zona 1 încă 22 comune, deservite de stația de transfer Timișoara; de aici deșeurile (excepție sticla) sunt transportate la Ghizela;
- Zona 2 Jimbolia – care acoperă orașele Jimbolia și Sânnicolau Mare și 14 comune, deservite de centrul de colectare Jimbolia; de aici toate deșeurile (excepție sticla) sunt transportate la Ghizela;
- Zona 3 Deta – care acoperă orașele Deta, Ciacova și Gătaia și 13 comune, deservite de centrul de colectare Deta; de aici toate deșeurile (excepție sticla) sunt transportate la Ghizela.
- Zona 4 Făget – care acoperă orașul Făget și 11 comune, deservite de centrul de colectare Făget; de aici toate deșeurile (excepție sticla) sunt transportate la Ghizela.
- Zona 0 Ghizela – care acoperă municipiul Lugoj, orașele Buziaș și Recaș și 20 comune, deservite de direct de stația de sortare, stația de compostare, instalația TMB și depozitul Ghizela.

Din punct de vedere al impactului asupra mediului, cuantificarea emisiilor de gaze cu efect de seră, realizată conform Metodologiei de elaborare a PJGD, a condus la următoarele cantități de emisii medii nete de CO_{2e} (tone/an):

Tabel 13 Emisii medii nete de CO_{2e} (Sursa: Planul Județean de Gestionare a Deșeurilor în județul Timiș (2019-2025))

Denumire	Emisii totale medii (tone CO _{2e} /an)
Deșeuri colectate în amestec, transformate în RDF și transportate direct la incinerare	2.423,26
Biodeșeuri colectate separat și compostate (aerob)	3,91
Deșeuri de ambalaje colectate separat și reciclate	-30.113,83
Deșeuri colectate amestecat și tratate în TMB cu tratare aerobă și depozitarea deșeurilor tratate	10.600,27
TOTAL	- 17.086,39

În cadrul situației prezentate se efectuează doar valorificarea energetică a deșeurilor rezultate din sortarea deșeurilor reziduale din zona 1 (municipiul Timișoara și 9 UAT -uri periurbane) pe linia de valorificare energetică din cadrul stației de sortare Timișoara.

Prezentarea actuală a gestionării deșeurilor în județul Caraș Severin⁴:

În cadrul perioadei anterioare de programare, POS Mediu 2007-2013, în județul Caraș-Severin a fost implementat SMID Caraș-Severin prin care au fost realizate următoarele investiții:

- ❖ Stații de transfer – 5 buc – capacitate 33.848 t/an;
- ❖ Stații de sortare – 1 buc. – capacitate 33.731;
- ❖ TMB, inclusiv linie tratare deșeuri verzi – 1 buc. – capacitate 63.869 t/an;
- ❖ Depozit conform – 1 buc – capacitate - cca 5000.000 t/an.

Pe baza instalațiilor existente și a fluxului de deșeuri a fost calculat modul de atingere a Investițiilor de mai sus, și presupune calculul cantităților de deșeuri necesar a fi gestionate, pe fluxuri.

Aceste cantități au fost calculate luând în considerare următoarele informații și ipoteze:

- s-a considerat un procent de acoperire cu servicii de salubritate de 100%, începând cu finalul anului 2020, pe toată durata de planificare;
 - s-a considerat că toate instalațiile realizate prin SMID sunt funcționale începând cu finalul anului 2020;
- rata de colectare a deșeurilor reciclabile este considerată la 52% până în anul 2025, deși există riscul ca nici această rată să nu poată fi atinsă prin sistemul de colectare propus prin SMID (din puncte de colectare). La aceasta se adaugă rata de colectare a deșeurilor reciclabile de către alți operatori colectori/ reciclatori, direct de la populație (cca 5%);
- randamentul stației de sortare pentru anul 2020 (75%), respectiv al TMB pe treapta de tratare mecanică (3%) au fost estimate conform Manualelor de operare ale instalațiilor și în conformitate cu prevederile legale (OUG 74/2018);
- o parte din refuzul de la Stația de sortare poate fi valorificat, ca RDF, în instalații de producere a cimentului;
- deșeuri verzi provenind din parcuri și grădini vor putea fi tratate prin compostare pe linia specială dedicată acestei fracții din cadrul TMB;
- în situația actuală nu este prevăzută colectarea separată a biodeșeurilor de la populație, operatori economici și piețe;
- toate deșeurile reziduale colectate în amestec pot fi tratate în TMB;
- deșeurile provenind din măturatul stradal merg direct la depozitare;
- cantitatea de "Alte deșeuri reciclabile capturate" (lemn, voluminoase, textile etc.) este estimată a fi colectată prin campanii dedicate de colectare a fluxurilor speciale și va fi supusă unor operațiuni de sortare/dezasamblare, cu o rată crescătoare de recuperare și pregătire pentru reciclare și/sau reutilizare;
- cantitățile depozitate includ: deșeurile inerte din măturat stradal, refuzul de la stația de sortare care nu poate fi valorificat energetic, refuzul de la TMB și stația de compostare.

⁴ Sursa: Plan Județean de Gestionare a Deșeurilor Caraș-Severin, 2020-2025

Prezentarea actuală a gestionării deșeurilor în județul Mehedinți⁵ :

La nivelul realizării Planului Județean de Gestionare a Deșeurilor în județul Mehedinți (2019-2025), "Sistemul integrat de gestionare al deșeurilor în județul Mehedinți" nu era finalizat, respectiv aprilie 2019. Astfel, în cele ce urmează prezentăm situația existentă:

- ❖ La nivelul anului 2016 în județ operează nouă operatori de salubritate. Serviciile oferite de acești operatori acoperă cinci localități urbane, respectiv: Drobeta Tr. Severin, Orșova, Baia de Aramă, Strehaia, Vânju Mare, precum și 38 localități rurale;
- ❖ Colectarea separată a deșeurilor de la populație este aplicată doar în Drobeta Tr. Severin și Orșova;
- ❖ Rata de racordare la serviciile de salubritate, 100% în mediul urban și 100% în mediul rural.

În prezent județul este împărțit în 5 zone de gestionare deșeuri, astfel:

- Zona de gestionare deșeuri 1, acoperă partea de nord-vest a județului (include municipiul Orșova). Această zonă va fi deservită de stația de transfer de la Orșova și de instalația centrală de gestionare a deșeurilor de la Malovăț;
- Zona de gestionare deșeuri 2, acoperă partea de nord-est a județului (include orașul Baia de Aramă). Această zonă va fi deservită de stația de transfer de la Baia de Aramă și de instalația centrală de gestionare a deșeurilor de la Malovăț;
- Zona de gestionare deșeuri 3, acoperă partea de est a județului (include orașul Strehaia). Această zonă va fi deservită de stația de transfer de la Strehaia și de instalația centrală de gestionare a deșeurilor de la Malovăț;
- Zona de gestionare deșeuri 4, acoperă partea de sud a județului (include orașul Vânju Mare). Această zonă va fi deservită de stația de transfer de la Vânju Mare și de instalația centrală de gestionare a deșeurilor de la Malovăț;
- Zona de gestionare deșeuri 5, acoperă partea centrală a județului (include o mare parte a municipiului Drobeta Turnu Severin și comuna Izvorul Bârzii). Această zonă va fi deservită direct de instalația centrală de gestionare a deșeurilor ce urmează a fi realizată la Malovăț.

În vederea realizării unui sistem eficient de management al deșeurilor, infrastructura sistemului de gestionare a deșeurilor la nivelul județului Mehedinți, va funcționa astfel:

- Stația de transfer Orșova (zona 1) – capacitate circa 8245 tone/an ;
- Stația de transfer Baia de Aramă (zona 2) – capacitate circa 5143 tone/an ;
- Stația de transfer Strehaia (zona 3) – capacitate de circa 11.517 tone/an;
- Stația de transfer Vânju Mare (zona 4) - capacitate de circa 13.463 tone/an;
- Centrul de gestionare deșeuri care include stația TMB / de biostabilizare, o stație de sortare și depozitul amplasat în Malovăț din Zona 5, lângă Drobeta Turnu Severin.

Din punct de vedere al impactului asupra mediului, cuantificarea emisiilor de gaze cu efect de seră, realizată conform Metodologiei de elaborare a PJGD, a condus la următoarele cantități de emisii medii nete de CO_{2e} (tone/an):

⁵ Planul Județean de Gestionare a Deșeurilor în județul Mehedinți (2019-2015)

Tabel 14 Emisii medii nete de CO_{2e} (Sursa: Planul Județean de Gestionare a Deșeurilor în județul Mehedinți (2019-2025))

Denumire	Emisii totale medii (tone CO _{2e} /an)
Deșeuri colectate în amestec și eliminate pe depozit conforme	6.622,80
Biodeșeuri colectate în amestec transformate în RDF și transport direct la incinerare	123,88
Biodeșeuri colectate separat și compostate (aerob)	38,934
Deșeuri de ambalaje colectate separat și reciclate	-9.072
Deșeuri colectate amestec și tratate în TMB cu tratare aerobă și depozitarea deșeurilor tratate	5.111,50
TOTAL	2.825

În situația prezentată se efectuează valorificarea energetică a deșeurilor rezultate din sortarea deșeurilor reciclabile și a celor din tratarea mecanică anterioară și ulterioară tratării biologice prin stabilizare. Cantitatea medie estimată din acest tip de deșeuri este de cca. 500 t/an, reprezentând cca. 60% din cantitatea de deșeuri municipale colectată anual.

La nivelul zonei eligibile a *Programului* se dorește continuarea finanțării privind tratarea deșeurilor pentru prevenirea riscurilor de mediu și privind sănătatea umană care pot apărea. S-a constatat o slabă utilizare a serviciilor de utilitate publică privind managementul deșeurilor, dar și existența depozitelor de deșeuri necontrolate.

Managementul deșeurilor Serbia pe teritoriul în cele 6 districte este reglementat de către autoritățile competente, ce impun adoptarea de măsuri de prevenire și protecția a mediului prin stabilirea cadrului legal și a implementării acestuia privind gestionarea deșeurilor.

Majoritatea deșeurilor municipale din zona Serbiei este colectată în proporție de 60% (cel mai eficient în zona urbană), în zona rurala cele 6 districte arondate Programului se confruntă cu depozitarea sau arderea necontrolată a acestora. Doar o mică parte din deșeurile colectate sunt separate și reciclate, restul ajung în depozitele de deseuri aprobate, dar multe deseuri ajung în depozite neconforme ce poluează.⁶

Suplimentar identificăm multe zone cu poluare miniera și metalurgică active sau istorice, ce necesită investiții pentru reabilitare și regenerare a teritoriilor afectate.

Zonele de cooperare la frontieră cu România cu multe zone rurale se confruntă cu un management inadecvat al deșeurilor municipale și asimilabile. Totuși autoritățile depun eforturi pentru a îmbunătăți aceste aspecte mai ales prin instrumentele de finanțare de pre-aderare.

Strategia privind managementul Deșeurilor 2010-2019 din Serbia propune următoarele obiective:

- stabilirea orientării de baza și a obiectivelor privind managementul deșeurilor în Republica Serbia pentru următoarea perioadă, în consens cu politica UE;
- activități directe de armonizare a legislației naționale a Serbiei cu cea a Uniunii Europene;

⁶ [Solid Waste Sector – Overview](#), Flanders Investment and Trade Market Survey, Economic and Trade Office Embassy of Belgium Belgrade May 2017

- identificarea responsabilităților privind deșeurile, importanta și rolul în ceea ce privește proprietatea de gestiune a acestui capital;
- stabilește țintele de management al deșeurilor pe termen scurt și lung,
- determină măsurile și activitățile ce trebuie adoptate pentru atingerea țăintelor.

Pentru respectarea legislației naționale și adoptarea celei europene, au fost implementate în perioada 2010-2019 doar 2 proiecte majore privind managementul deșeurilor astfel în cele 6 districte (Severnobanatski, Srednjobanatski, Južnobanatski, Braničevski, Borski și Podunavski)⁶:

- Regional Waste Management System Pančevo
- Construction of the Regional Waste Management, Centre in Zrenjanin.

Prin cadrul acestui Program se dorește continuarea proiectelor privind managementul deșeurilor, iar un element important poate să îl reprezinte schimbul de bune practici și experiență între cele 2 țări partenere.

3.1.8. Managementul riscurilor cauzate de schimbările climatice

Poluarea cu dioxid de carbon a crescut într-un ritm accelerat, cu riscul atingerii pragului încălzirii globale la 1,5 grade Celsius în următorii 15 ani, în locul sfârșitului de secol. Aceasta este una din principalele concluzii ale unui raport istoric aprobat de delegați din 195 de țări și publicat de Grupul Interguvernamental de experți privind schimbările climatice (IPCC).⁷

Adaptarea a făcut obiectul unui interes deosebit în timpul deliberărilor de la recent încheiată Conferința a Partilor (COP26). Părțile au stabilit un program de lucru pentru a defini obiectivul global privind adaptarea, care va identifica nevoile colective și soluțiile la criza climatică care afectează deja multe țări.⁸

După ultimele rapoarte, schimbările climatice au un rol de influență la creșterea riscului unor fenomene meteorologice periculoase, dezastre, inundații, incendii de vegetație. Din această perspectivă managementul riscului în fața acestor dezastre trebuie să devină unul performant, o adevărată componentă a managementului integrat, cu caracter de urgență. Importante sunt și măsurile de prevenire și reducere a vulnerabilităților cauzate de efectele schimbărilor climatice.

Pentru creșterea rezilienței la fenomenul schimbărilor climatice, este necesară luarea unor măsuri la scară națională și regională. Rezultatele evaluărilor de risc sunt baza pentru stabilirea și prioritizarea măsurilor celor mai potrivite.

Estimările pentru Serbia sunt că, până la sfârșitul acestui secol se poate aștepta la o creștere a temperaturii chiar și cu 4 grade C, dacă tendințele se mențin și acțiunile rămân la nivelul scenariului fără acțiuni. În comparație cu schimbările de temperatură, unde în toată Europa se așteaptă o creștere, tendința viitoare a precipitațiilor este oarecum mai complexă.

⁷ https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg1/downloads/report/IPCC_AR6_WGI_Full_Report.pdf

⁸ : <https://unfccc.int/news/cop26-reaches-consensus-on-key-actions-to-address-climate-change>

Se estimează că, va exista o scădere în perioadele de vară în Marea Mediterană, așa că, de asemenea, pentru Serbia se așteaptă o scădere viitoare a precipitațiilor de 20% pentru vară.

Aceste schimbări climatice contribuie cu siguranță la secete mai frecvente și, de asemenea, la probabilități mai mari de inundații, datorită interacțiunii complexe și modificate a elementelor climatice. Cu toate acestea, partea de nord-est a Serbiei nu a fost pusă în pericol cu prilejul celor mai recente inundații.

Extinderea fenomenelor cauzate de schimbările climatice necesită acțiuni integrate, reunite într-un management al riscurilor pe care acestea le creează. *Programul* acordă atenție acestor aspecte, prin Prioritatea 1 Obiectivul specific 4 care se referă și la " Promovarea adaptării la schimbările climatice, a prevenirii riscurilor de dezastre și a rezilienței,, ținând seama de abordările ecosistemice", în care intră inundațiile, responsabilitățile de mediu trecute sau posibile accidente industriale cumulate. În acest sens, implementarea planurilor de management al riscurilor la inundații pentru Dunăre, făcute în cadrul aplicării Directivei privind inundațiile, se referă la o reducere semnificativă a riscurilor la inundații până în 2021, considerând impactul potențial al schimbărilor climatice.

În ceea ce privește datele de pluviometrie, peste 90% din modelele climatice prognozate au relevat secete severe în timpul verii, în special în sudul și sud-estul României (cu abateri negative comparativ cu perioada 1980-1990, mai mult de 20%). În ceea ce privește precipitațiile din timpul iernii, abaterile sunt mai mici și incertitudinea mai mare.

Agricultura reprezintă cel mai vulnerabil domeniu și va putea beneficia de sprijin prin implementarea unor obiective specifice acestui Program, inclusiv reabilitarea zonelor industriale părăsite prin stabilizarea unor zone afectate cu vegetație specifică sau prin recuperarea unor suprafețe ce pot interveni în acțiunile specifice de promovare a energiei regenerabile din biomasă în proiecte comune (exemple de specii: *Miscanthus giganteus*, sorgum, etc).

În contextul managementului riscurilor cauzate de schimbările climatice este necesar de asemenea să se reabiliteze habitatele degradate și să se creeze condiții pentru creșterea acestor zone, acțiune în care sprijinul fermierilor este un factor important. În viitor, o atenție deosebită va trebui acordată impactului schimbărilor climatice asupra habitatelor și vieții în comunitățile de orice fel, având în vedere nevoia de reabilitare și reconstrucție ecologică.

3.1.9. Populația și sănătatea umană

Informarea și conștientizarea populației se situează la cote insuficiente pentru aplicarea măsurilor de reducere și atenuare a fenomenelor de poluare și cu precădere a celor cauzate de schimbările climatice și fenomenele extreme cauzate de acestea. În situația prezentă, există un impact al poluării asupra sănătății și mediului, constatându-se o infrastructură insuficientă gestionării deșeurilor și apelor uzate. Un exemplu este acela că: „în Serbia doar 12% din populație este conectată la epurarea apelor uzate urbane. În România, aproape jumătate din populație este conectată la sisteme colective de apă uzată cu disparități puternice între zonele urbane și rurale ”.

Prin obiectivele *Programului* se preconizează efecte semnificative asupra mediului, fiind propuse măsuri de atenuare și de monitorizare. Aplicarea acestor măsuri, la nivelul proiectelor concrete din acest *Program*, vor duce la efecte pozitive semnificative asupra mediului, inclusiv asupra unor probleme care afectează biodiversitatea, populația, sănătatea

umană, fauna, flora, solul, apa, aerul, factorii climatici, bunurile materiale, patrimoniul cultural, inclusiv patrimoniul arhitectural și arheologic, peisajul, precum și relația dintre acești factori.

La nivel național, în perioada 2012-2019, populația a scăzut cu un procent de 3.39%, același trend regăsindu-se și în județele Mehedinți, cu o scădere de 8.72% și Caraș-Severin cu o scădere de 7.90%. La polul opus se află județul Timiș care pentru perioada menționată a înregistrat o creștere de 2,81%.

Pentru aceeași perioadă, 2012-2019, ponderea populației din mediu urban este mai crescută în județele Caraș-Severin (53.66% - populație în mediu urban vs. 46.33% populație în mediul rural) și Timiș (59.09% - populație în mediu urban vs. 40.90% populație în mediul rural) față de județul Mehedinți unde populația este predominant rurală (46.29% - populație în mediul urban vs. 53.70% populație în mediul rural).

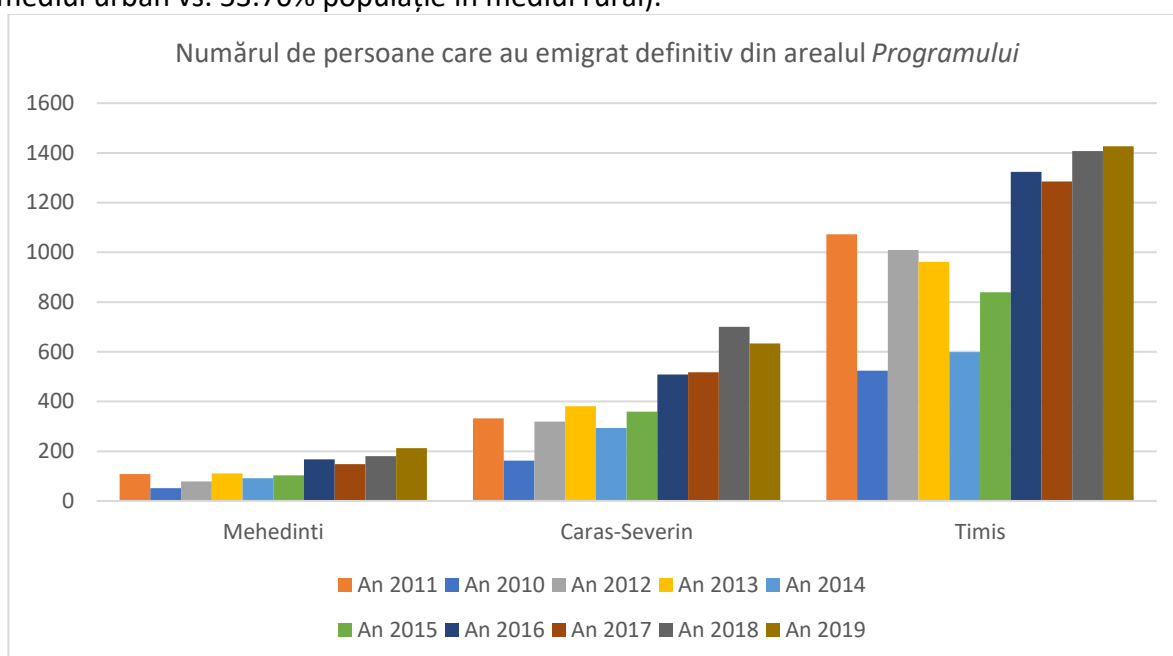

Figura 6 Numărul persoanelor care au emigrat definitiv din partea românească a ariei Programului
(Sursa: TEMPO on-line - INSSE)

Așa cum reiese din Figura 6 se poate constata că în ultimii 5 ani numărul persoanelor care au emigrat definitiv a crescut constat, depășind 1200 de persoane în județul Timiș, 500 de persoane în județul Caraș-Severin, respectiv 100 de persoane în județul Mehedinți, față de perioada cuprinsă între 2011-2015.

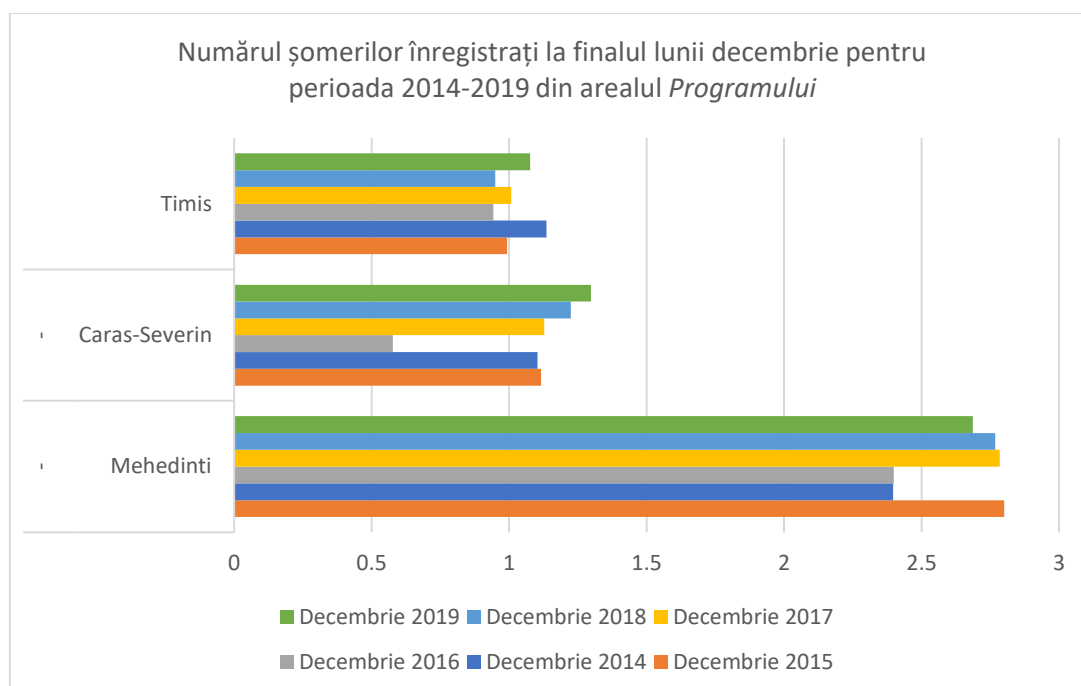

Figura 7 Numărul șomerilor înregistrați (procente) la finalul lunii decembrie pentru perioada 2014-2019 din partea românească a ariei Programului (Sursa: TEMPO on-line - INSSE)

Din Figura 7 se poate observa că ponderea șomerilor în județele Timiș și Caraș-Severin se menține până în 1.5% pentru perioada analizată. O pondere crescută a numărului de șomeri se regăsește în județul Mehedinti, cu vârfuri în decembrie 2015, respectiv decembrie 2017-decembrie 2019.

4 PRINCIPIUL DNSH (DO NOT SIGNIFICANT HARM⁹ & IMUNIZAREA LA SCHIMBĂRILE CLIMAICE¹⁰

Conceptul DNSH (DO NOT SIGNIFICANT HARM)

În baza Articolului 9(4), "obiectivele fondurilor vor fi urmărite în conformitate cu obiectiv de promovare a dezvoltării durabile, astfel cum este prevăzut la articolul 11 din TFUE¹¹, ținând cont de Obiectivele de Dezvoltare Durabilă ale ONU, Acordul de la Paris și principiul „nu face rău semnificativ”.

De asemenea măsurile privind protecția mediului, menționate mai sus, vor ține seama de evaluarea obiectivelor DNSH- Regulamentul Recuperare și Reziliență (Recovery and Resilience Facility Regulation), (2021/C 58/01) DNSH – Technical guidance on the application of "do no significant harm" under the Recovery and Resilience Facility Regulation și inclusiv cu Informarea Comisiei Europene – Orientări tehnice referitoare la imunizarea

⁹ Commission Notice – Technical guidance on the application of "do not significant harm" under the Recovery and Resilience Facility Regulation;

¹⁰ Comunicarea Comisiei – Orientări tehnice referitoare la imunizarea infrastructurii la schimbările climatice în perioada 2021-2027

¹¹ Treaty of the Functioning of the European Union (TFEU)

infrastructurii la schimbările climatice în perioada 2021-2027 (2021 C 373/01), după cum urmează:

- Eficiență energetică – propune măsuri de atenuare a schimbărilor climatice, respectiv măsuri alternative de eficiență energetică eficiente din punctul de vedere al costurilor atunci când se iau decizii de investiții, în special economiile de energie la nivelul utilizării finale eficiente din punctul de vedere al costurilor;
- Adaptarea și managementul riscului la schimbări climatice – propune măsuri de adaptare la schimbările climatice pentru proiectele de infrastructură care se concentrează pe asigurarea unui nivel adecvat de reziliență la impactul schimbărilor climatice, care include fenomene meteo periculoase.

Astfel, cele 6 obiective prevăzute în documentul Comisiei Europene ” Technical guidance on the application of ”do not significant harm” under the Recovery and Resilience Facility Regulation” în relație cu obiectivele prevăzute în draftul de Program INTERREG IPA CBC România-Serbia 2021-2027 sunt redată sub formă tabelară:

Obiective de mediu conform Principiului DNSH	Obiective specifice din cadrul Program INTERREG IPA CBC România-Serbia 2021-2027
<i>Atenuarea schimbărilor climatice prin reducerea semnificativă a emisiilor de gaze cu efect de seră (GES);</i>	OS 1- Consolidarea protecției și conservării naturii, a biodiversității și a infrastructurii verzi, inclusiv în zonele urbane, și reducerea tuturor formelor de poluare; OS 2 - Promovarea energiei regenerabile în conformitate cu Directiva privind energia din surse regenerabile (UE) 2018/2001, inclusiv cu criteriile de durabilitate stabilite în aceasta; OS 3- Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră.
<i>Adaptarea la schimbările climatice prin reducerea impactului negativ sporit asupra climei actuale și al climatului viitor preconizat, asupra activității în sine sau asupra oamenilor, naturii sau bunurilor;</i>	
<i>Utilizarea durabilă și protecția apei și resurselor marine;</i>	
<i>Economiei circulară, inclusiv prevenirea producerii deșeurilor și reciclare;</i>	
<i>Prevenirea și controlului poluării;</i>	
<i>Protecția și refacerea biodiversității și ecosistemelor.</i>	

Conceptul de Atenuare și Adaptare la Schimbările Climatice

În cadrul Politicii de Coeziune s-a stabilit faptul că Fondurile ar trebui să sprijine activitățile care ar respecta standardele privind clima și obiectivele de mediu UE, și nu ar aduce prejudicii semnificative obiectivelor de mediu propuse în articolului 17 din Regulamentul (UE) nr. 2020/852.

Articolului 17 din Regulamentul (UE) nr. 2020/852 definește "prejudiciile semnificative" aferente celor 6 obiective de mediu, astfel:

- ❖ O activitate este considerată a aduce un prejudiciu semnificativ în ceea ce privește *atenuarea schimbărilor climatice* dacă duce la producerea unei cantități semnificative de gaze cu efect de seră;
- ❖ O activitate este considerată a aduce un prejudiciu semnificativ în ceea ce privește *adaptarea la schimbările climatice* dacă duce la creșterea impactului negativ asupra stării actuale a climei dar și asupra prognozelor climatice, asupra activității în sine, asupra oamenilor, asupra naturii sau a bunurilor;
- ❖ O activitate este considerată a aduce un prejudiciu semnificativ în ceea ce privește *utilizarea sustenabilă și protecția apei și resurselor marine* dacă este în detrimentul bunei stări sau a potențialului ecologic bun al corpurilor de apă, inclusiv a apelor de suprafață și a apelor subterane, sau a bunei stări a mediului acvatic;
- ❖ O activitate este considerată a aduce un prejudiciu semnificativ în ceea ce privește *economia circulară, inclusiv prevenirea și reciclarea deșeurilor*, dacă duce la ineficiențe semnificative în utilizarea materialelor sau în utilizarea directă sau indirectă a resurselor naturale sau dacă crește semnificativ generarea, incinerarea sau eliminarea deșeurilor, sau dacă eliminarea pe termen lung a deșeurilor poate provoca daune semnificative și pe termen lung asupra mediului;
- ❖ O activitate este considerată a aduce un prejudiciu semnificativ în ceea ce privește *prevenirea și controlul poluării* dacă conduce la o creștere semnificativă a emisiilor de poluanți în aer, apă sau sol;
- ❖ O activitate este considerată a aduce un prejudiciu semnificativ în ceea ce privește *protecția și restaurarea biodiversității și a ecosistemelor* dacă este în mod semnificativ dăunătoare bunei condiții și rezistenței ecosistemelor sau dăunătoare stării de conservare a habitatelor și speciilor, inclusiv a celor de interes la nivelul Uniunii Europene.

Atenuarea și adaptarea la schimbările climatice se va aplica în cadrul procedurii SEA pentru acele Priorități/Obiective Specifice din care se vor dezvolta viitoarele proiecte care se vor regăsi ulterior în cadrul anexelor din cadrul Directivei EIM (2011/92/UE privind evaluarea efectelor anumitor proiecte publice și private asupra mediului).

Ca relevanță pentru documentul Comisiei Europene, Orientări tehnice referitoare la imunizarea infrastructurii la schimbările climatice în perioada 2021-2027, Programul INTERREG IPA CBC România-Serbia 2021-2027, propune prin intermediul priorității 1 – Protecția mediului și managementul riscului și obiectivelor sale specifice, respectiv:

- OS 1 – Consolidarea protecției și conservării naturii, a biodiversității și a infrastructurii verzi, inclusiv în zonele urbane, și reducerea tuturor formelor de poluare;
- OS 2 – Promovarea energiei din sursele regenerabile în conformitate cu Directiva privind energia din surse regenerabile (UE) 2018/2001, inclusiv criteriile de durabilitate prevăzute în acestea;
- OS 3 – Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră;
- OS 4 – Promovarea adaptării la schimbările climatice și a prevenirii riscului la dezastre a rezilienței luând în considerare abordările bazate pe ecosisteme, măsuri de atenuare și adaptare la schimbările climatice.

Astfel, redăm mai jos aspectele legate de schimbările climatice corelate cu draftul de Program INTERREG IPA CBC România-Serbia 2021-2027:

Atenuarea schimbărilor climatice	Adaptarea la schimbările climatice
Cerearea de energie în industrie și emisiile de GES aferente; Nu este cazul;	Valurile de căldură (inclusiv impactul asupra sănătății umane, animale și vegetale, pagube produse culturilor și incendii forestiere); Această adaptare la schimbările climatice este susținută prin promovarea OS 4 – Promovarea adaptării la schimbările climatice și a prevenirii riscului la dezastre, a rezilienței luând în considerare abordările bazate pe ecosisteme.
Cererea de energie în sectorul locuințelor și al construcțiilor și emisiile de GES aferente; Această atenuare a schimbărilor climatice este susținută prin promovarea OS 3 promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră;	Seceta (inclusiv scăderea disponibilității și a calității apei și creșterea cererii de apă); Această adaptare la schimbările climatice este susținută prin promovarea OS 4 – Promovarea adaptării la schimbările climatice și a prevenirii riscului la dezastre, a rezilienței luând în considerare abordările bazate pe ecosisteme.
Emisiile GES în agricultură; Nu este cazul;	Gestionarea inundațiilor și precipitațiile extreme; Această adaptare la schimbările climatice este susținută prin promovarea OS 4 – Promovarea adaptării la schimbările climatice și a prevenirii riscului la dezastre, a rezilienței luând în considerare abordările bazate pe ecosisteme.
Emisiile GES în gestionarea deșeurilor; Nu este cazul;	Furtunile și vântul puternic (inclusiv pagubele produse infrastructurii, clădirilor, culturilor și pădurilor), alunecări de teren;
Modele de deplasare și emisii de gaze cu efect de seră generate de transporturi; Nu este cazul;	Creșterea nivelului mării, furtuni extreme, eroziunea costieră și intruziunea salină; Nu este cazul;
Emisiile GES provenite din producția de energie; Această atenuare a schimbărilor climatice este susținută prin promovarea OS 2- Promovarea energiei din sursele regenerabile în conformitate cu Directiva privind energia din surse regenerabile (UE 2018/2001, inclusiv criteriile de durabilitate prevăzute în acestea;	Valuri de frig, deteriorarea prin îngheț-dezghet; Nu este cazul.
Exploatarea terenurilor, schimbarea destinației terenurilor, silvicultură și biodiversitate; Nu este cazul.	

Programul INTERREG IPA CBC România-Serbia 2021-2027 tratează provocările majore privind abordarea schimbărilor climatice, prin respectarea următoarelor direcții de acțiune la nivelul Uniunii Europene:

- este aliniat la obiectivele Acordului de la Paris și obiectivele UE în materie de climă prin promovarea de energii din surse regenerabile și eficiență energetică care converg către reducerea GES; acestea pot contribui la țintele asumate de România pentru orizonturile de timp 2030, respectiv 2050;
- este compatibil cu un loc în tranziția către zero emisii nete de GES și neutralitate climatică până în 2050, inclusiv către obiectivele de reducere GES pentru 2030 prin promovarea de energii din surse regenerabile și eficiență energetică care converg către reducerea GES; acestea pot contribui la țintele asumate de România pentru orizonturile de timp 2030, respectiv 2050;
- asigură/facilitează investițiile care "nu prejudiciază în mod semnificativ" obiectivele de mediu vizate prin consolidarea protecției și conservării naturii, a biodiversității și a infrastructurii verzi, inclusiv în zonele urbane, și reducerea tuturor formelor de poluare
- asigură un nivel adecvat de reziliență la efectele extreme și cu evoluție lentă a schimbărilor climatice prin promovarea adaptării la schimbările climatice și a prevenirii riscului la dezastre, a rezilienței luând în considerare abordările bazate pe ecosisteme.

Analiza obiectivelor specifice din cadrul Programului INTERREG IPA CBC România-Serbia 2021-2027 prin prisma aspectelor legate de atenuarea schimbărilor climatice:

Principalele preocupări UE	Identificarea aspectelor legate de atenuarea schimbărilor climatice	Măsuri legate de atenuarea schimbărilor climatice din cadrul Programului INTERREG IPA CBC România-Serbia 2021-2027
Tranziția către o economie și o societate cu emisii scăzute de dioxid de carbon	<p>Concordanța cu Pactul Climatic de la Glasgow și documentele recent adoptate la COP26¹²;</p> <p>Concordanța cu strategia pe termen lung a UE și cu obiectivele privind emisiile pentru 2020;</p> <p>Concordanță cu planul național privind energia și clima (PNEC) (atunci când va fi modificat în 2023 în ceea ce privește noile obiective ale UE pentru 2030 și neutralitatea climatică până în 2050);</p> <p>Concordanța cu principiul "eficiența energetică înainte de toate";</p> <p>Concordanța cu principiul de "a nu prejudicia în mod semnificativ" obiectivele de mediu în cauză.</p>	<p>OS 2 - Promovarea energiei regenerabile în conformitate cu Directiva privind energia din surse regenerabile (UE) 2018/2001, inclusiv cu criteriile de durabilitate stabilite în aceasta:</p> <p>Cu un obiectiv de energie regenerabilă de cel puțin 32 % și o finanțare și un sprijin adecvat pentru a asigura implementarea proiectelor de energie regenerabilă, în special la nivel local, se poate afirma că energia curată este esențială pentru un viitor durabil. Soluțiile dezvoltate prin acțiuni pilot comune în domeniul energiei regenerabile și al consumului de energie într-un mod sustenabil vor reduce impactul asupra mediului și vor proteja sănătatea populației din zona de frontieră, contribuind în același timp la o dezvoltare economică durabilă.</p> <p>Energiile regenerabile optime și necombustibile nu numai că reduc poluarea aerului, făcând oamenii mai puțin vulnerabili</p>

¹² <https://ukcop26.org/cop26-president-remarks-at-closing-plenary/>

Principalele preocupări UE	Identificarea aspectelor legate de atenuarea schimbărilor climatice	Măsuri legate de atenuarea schimbărilor climatice din cadrul Programului INTERREG IPA CBC România-Serbia 2021-2027
		<p>la boli, dar pot contribui la evitarea emisiilor de gaze cu efect de seră și la protejarea comunităților de efectele periculoase ale schimbărilor climatice. În conformitate cu principiul "Nu provoca daune semnificative", arderea biomasei pentru încălzirea locuințelor nu ar trebui încurajată, mai ales în zonele în care se înregistrează depășiri ale valorilor limită ale UE pentru PM și B(a)P.</p> <p>OS 3- Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră:</p> <p>Investițiile în eficiența energetică reprezintă nu numai o modalitate foarte eficientă de a reduce emisiile de gaze cu efect de seră, ci și de a contribui la realizarea obiectivului european privind clima și de a atenua provocările de mediu, în special poluarea aerului.</p> <p>De asemenea, aceste investiții stimulează economiile locale prin stimularea industriilor locale inovatoare, a constructorilor, a fabricanților și a companiilor de servicii energetice, creând locuri de muncă durabile și beneficii economice și financiare pe termen lung.</p>
Cererea de energie în sectorul locuințelor și al construcțiilor	Programul INTERREG IPA CBC România-Serbia 2021-2027 va determina o reducere de utilizare a energie în clădirile publice/rezidențiale	<p>OS 3- Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră:</p> <p>Investițiile în eficiența energetică reprezintă nu numai o modalitate foarte eficientă de a reduce emisiile de gaze cu efect de seră, ci și de a contribui la realizarea obiectivului european privind clima și de a atenua provocările de mediu, în special poluarea aerului.</p> <p>De asemenea, aceste investiții stimulează economiile locale prin stimularea industriilor locale inovatoare, a constructorilor, a fabricanților și a companiilor de servicii energetice, creând locuri de muncă durabile și beneficii economice și financiare pe termen lung.</p>
Emisiile provenite din GES	Programul INTERREG IPA CBC România-Serbia 2021-2027 va	OS 2 - Promovarea energiei regenerabile în conformitate cu Directiva privind energia din

Principalele preocupări UE	Identificarea aspectelor legate de atenuarea schimbărilor climatice	Măsuri legate de atenuarea schimbărilor climatice din cadrul Programului INTERREG IPA CBC România-Serbia 2021-2027
<p>producția de energie</p>	<p>determina o reducere a consumului de energie; va promova modalitatea de aprovizionare cu energie din surse de energie regenerabilă, care va contribui la scăderea emisiilor GES în regiune</p>	<p>surse regenerabile (UE) 2018/2001, inclusiv cu criteriile de durabilitate stabilite în aceasta:</p> <p>Cu un obiectiv de energie regenerabilă de cel puțin 32 % și o finanțare și un sprijin adecvat pentru a asigura implementarea proiectelor de energie regenerabilă, în special la nivel local, se poate afirma că energia curată este esențială pentru un viitor durabil. Soluțiile dezvoltate prin acțiuni pilot comune în domeniul energiei regenerabile și al consumului de energie într-un mod sustenabil vor reduce impactul asupra mediului și vor proteja sănătatea populației din zona de frontieră, contribuind în același timp la o dezvoltare economică durabilă.</p> <p>Energiile regenerabile optime și necombustibile nu numai că reduc poluarea aerului, făcând oamenii mai puțin vulnerabili la boli, dar pot contribui la evitarea emisiilor de gaze cu efect de seră și la protejarea comunităților de efectele periculoase ale schimbărilor climatice. În conformitate cu principiul "Nu provoca daune semnificative", arderea biomasei pentru încălzirea locuințelor nu ar trebui încurajată, mai ales în zonele în care se înregistrează depășiri ale valorilor limită ale UE pentru PM și B(a)P.</p> <p>OS 3- Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră:</p> <p>Investițiile în eficiența energetică reprezintă nu numai o modalitate foarte eficientă de a reduce emisiile de gaze cu efect de seră, ci și de a contribui la realizarea obiectivului european privind clima și de a atenua provocările de mediu, în special poluarea aerului.</p> <p>De asemenea, aceste investiții stimulează economiile locale prin stimularea industriilor locale inovatoare, a constructorilor, a fabricanților și a companiilor de servicii energetice, creând locuri de muncă durabile</p>

Principalele preocupări UE	Identificarea aspectelor legate de atenuarea schimbărilor climatice	Măsuri legate de atenuarea schimbărilor climatice din cadrul Programului INTERREG IPA CBC România-Serbia 2021-2027
		și beneficii economice și financiare pe termen lung.

Analiza obiectivelor specifice din cadrul Programului INTERREG IPA CBC România-Serbia 2021-2027 prin prisma aspectelor legate de adaptarea la schimbările climatice:

Principalele preocupări UE	Identificarea aspectelor legate de adaptarea la schimbările climatice	Măsuri legate de adaptare la schimbările climatice din cadrul Programului INTERREG IPA CBC România-Serbia 2021-2027
Tranziția către o economie și o societate reziliente la schimbările climatice	Concordanța cu obiectivul global al Acordului de la Paris privind adaptarea; Concordanța cu tranziția către reziliența la schimbările climatice (cu un nivel adecvat de reziliență la efectele extreme și cu evoluție lentă ale schimbărilor climatice); Concordanță cu alte documente strategice relevante privind adaptarea la schimbările climatice; Concordanța cu strategia UE privind adaptarea la schimbările climatice.	Punerea în aplicare a măsurilor de reducere a poluării și de sensibilizare (ex.: prevenirea producerii de deșeuri, colectarea, tratarea, sortarea și măsurile 5R); Investiții în activități dedicate controlului poluării și reabilitării râurilor și a terenurilor industriale dezafectate; Investiții în măsuri privind calitatea aerului (ex.: rețele de monitorizare a calității aerului) și măsuri de reducere a zgomotului; Investiții în măsuri de eficiență energetică în ceea ce privește infrastructura publică; Promovarea măsurilor de eficiență energetică și de utilizare eficientă a resurselor, proiecte demonstrative și inițiative de reducere a GES și de poluanți atmosferici; Investiții în măsuri de sprijin pentru reducerea GES și de poluanți atmosferici; Restaurarea zonelor naturale (ex.: păduri, maluri de râu) pentru a preveni inundațiile și alunecările de teren
Valuri de căldură/Secetă	Zone urbane vs. categorii de populație sau activități economice vulnerabile la valurile de căldură	Investiții în infrastructura verde, în special în zonele urbane (ex.: gestionarea apelor pluviale, sisteme de drenaj urban durabile, străzi verzi, acoperișuri verzi, pavaje permeabile/poroase, păduri urbane, răcirea naturală a clădirilor, infrastructura albastră și/sau verde;

Principalele preocupări UE	Identificarea aspectelor legate de adaptarea la schimbările climatice	Măsuri legate de adaptare la schimbările climatice din cadrul Programului INTERREG IPA CBC România-Serbia 2021-2027
		Măsuri legate de prevenirea și managementul riscurilor legate de climă: secetă;
Regimuri de inundații și precipitații extreme	Infrastructura expusă riscului din cauza amplasării în zone inundabile; Capacitatea rețelelor de drenare pentru a face față eventualelor precipitații extreme; Capacitatea ecosistemelor și a zonelor inundabile de gestionare naturală a inundațiilor;	Investiții în infrastructura verde, în special în zonele urbane (de exemplu, gestionarea apelor pluviale, sisteme de drenaj urban durabile (SUSDS), străzi verzi, acoperișuri verzi, pavaje permeabile/poroase, păduri urbane, răcirea naturală a clădirilor, detenția subterană, cisternele și butoaiele de ploaie și infrastructura albastră și/sau verde; Restaurarea zonelor naturale (de exemplu, păduri, maluri de râu) pentru a preveni inundațiile și alunecările de teren; Împădurirea și reîmpădurirea (de exemplu, păduri de protecție) a zonelor vulnerabile la inundații și alunecări de teren;
Furtuni și rafale de vânt	Infrastructură/zone (ex.: patrimoniul cultural) vor fi amenințate din cauza furtunilor și vânturilor puternice;	Măsuri legate de prevenirea și managementul riscurilor legate de climă, cum ar fi: incendii, furtuni, secetă;
Alunecări de teren	Zonele (persoane și obiective) sunt în pericol din cauza alunecărilor de teren și a vulnerabilităților acestora	Împădurirea și reîmpădurirea (de exemplu, păduri de protecție) a zonelor vulnerabile la inundații și alunecări de teren; Restaurarea zonelor naturale (de exemplu, păduri, maluri de râu) pentru a preveni inundațiile și alunecările de teren;
Valurile de frig	Zone/infrastructuri critice sunt în pericol din cauza perioadelor scurte de vreme neobișnuit de rece/viscol/îngheț	Nu sunt propuse măsuri pentru adaptarea la "valurile de frig"
Avarierea prin îngheț-dezghet	Zone/infrastructuri critice sunt în pericol din cauza fenomenului de îngheț-dezghet	Nu sunt propuse măsuri pentru adaptarea la "fenomenul îngheț-dezghet"
Creșterea nivelului mării, furtuni, valuri, eroziunea costieră,	Nu se aplică	Nu se aplică

Principalele preocupări UE	Identificarea aspectelor legate de adaptarea la schimbările climatice	Măsuri legate de adaptare la schimbările climatice din cadrul Programului INTERREG IPA CBC România-Serbia 2021-2027
regimuri hidrologice și intruziune salină		

5 METODOLOGIA DE EVALUARE ȘI SELECȚIA ALTERNATIVELOR ANALIZATE PENTRU PROGRAMUL IPA CBC ROMÂNIA – SERBIA PENTRU PERIOADA 2021-2027

5.1 Metodologia de evaluare

Metodologia este cea prevăzută în Hotărârea de Guvern nr. 1076 din 8 iulie 2004 privind stabilirea procedurii de realizare a evaluării de mediu pentru planuri și programe, actualizată în 29 octombrie 2012, care prin articolul 1 (1) stipulează că: *"Obiectivul prezentei hotărâri este de a asigura un nivel înalt de protecție a mediului și de a contribui la integrarea considerațiilor cu privire la mediu în pregătirea și adoptarea anumitor planuri și programe, în scopul promovării dezvoltării durabile, prin efectuarea unei evaluări de mediu a planurilor și programelor care pot avea efecte semnificative asupra mediului"*.

Principalul scop al evaluării strategice de mediu (SEA) este evaluarea *Programului*, a intervențiilor și acțiunilor din punct de vedere al mediului și sustenabilității. Evaluarea vizează modul în care *Programul Interreg IPA CBC România – Serbia pentru perioada 2021-2027* reduce impactul semnificativ negativ asupra mediului și dacă modificările rezultate prin aplicarea intervențiilor sprijină îmbunătățirea calității mediului și continuă direcția spre atingerea obiectivelor de sustenabilitate.

Programul Interreg IPA CBC România – Serbia pentru perioada 2021-2027 își propune:

- ❖ Promovarea conformării programului cu strategiile de protecție a mediului și criteriile de sustenabilitate, cu atingerea țintelor de mediu propuse și acceptate de România și Serbia;
- ❖ Corecta gestionare a posibilelor riscuri, pe termen scurt și lung, care pot să apară în cursul realizării acțiunilor propuse;
- ❖ Definirea și prezentarea soluțiilor alternative, măsuri de prevenire și atenuare a riscurilor la nivel de fiecare proiect.

Rezultatele așteptate prin derularea procedurii SEA:

- ❖ Evidențierea faptului că noua situație, apărută în urma implementării *programului*, permite atingerea performanțelor de mediu și sustenabilitate;
- ❖ Evaluarea modului în care noile condiții care apar în urma implementării programului propus pot asigura soluții prietenoase față de mediu, răspunzând dezideratului de sustenabilitate. Acele acțiuni care decurg din *program* se definesc în sensul conformării cu reglementările de mediu.

Cuprinsul prezentului raport de mediu răspunde cerințelor procedurii cadrul de evaluare strategică de mediu, având în structura lui:

- ❖ Prezentarea viziunii, structurii, conținutului, contextului și obiectivelor principale ale programului, precum și rezultatul analizei relației cu alte planuri și programe relevante;
- ❖ Activitățile de diseminare a informației și planul de comunicare cu părțile interesate;
- ❖ Relația cu alte planuri și programe relevante;
- ❖ Aspecte relevante ale stării actuale a mediului și ale evoluției probabile în situația neimplementării programului IPA CBC România – Serbia pentru perioada 2021-2027. Aceste aspect sunt prezentate pentru elementele relevante de mediu: calitatea aerului, schimbări climatice, apa, solul și utilizarea terenurilor, biodiversitate, patrimoniu cultural și peisaj, managementul deșeurilor, managementul riscurilor cauzate de schimbările climatice, populația și sănătatea umană;
- ❖ Metodologia de evaluare și selecția alternativelor analizate pentru *Programul Interreg IPA CBC România – Serbia pentru perioada 2021-2027*, fiind evidențiate conform procedurii și dificultățile;
- ❖ Probleme de mediu existente și reducerea impactului negativ asupra mediului prin *Programul IPA – CBC România – Serbia pentru perioada 2021-2027*;
- ❖ Obiectivele de protecție a mediului stabilite la nivel național, comunitar sau internațional, care sunt relevante pentru *Program*;
- ❖ Analiza obiectivelor strategice ale *Programului Interreg IPA CBC România – Serbia pentru perioada 2021-2027*;
- ❖ Evaluarea compatibilității dintre obiectivele *Programului Interreg IPA CBC România – Serbia pentru perioada 2021-2027* cu obiectivele de mediu;
- ❖ Potențialele efecte semnificative asupra mediului, inclusive asupra sănătății, în context transfrontier;
- ❖ Măsurile propuse pentru a preveni, reduce și compensa, cât de complet posibil orice efect advers asupra mediului al implementării *Programului*;
- ❖ Măsuri avute în vedere pentru monitorizarea efectelor semnificative ale implementării *Programului*;
- ❖ Rezumat fără caracter tehnic/ Rezumat Nontehnic;
- ❖ Anexe, referințe bibliografice, bibliografie selectivă și glosar de termeni.

Procedura SEA se desfășoară sub coordonarea autorității competente de mediu, ca organism responsabil, precum și în colaborare cu comitetele speciale care vor fi înființate de autoritățile naționale de mediu și cu participarea altor organisme naționale/regionale selectate de autoritatea responsabilă de mediu.

În ceea ce privește consultările mai largi cu alte părți interesate din sectorul de mediu, acestea sunt prezentate în secțiunea de consultare publică a acestui raport și se vor desfășura în fiecare dintre cele două țări din Program, așa cum vor fi organizate în cadrul procedurii de avizare.

5.2 Selecția alternativelor

Analiza a fost efectuată pe trei alternative, cea de bază, Alternativa 1, și Alternativa 2 - cea cu implementarea *Programului Interreg IPA CBC România – Serbia pentru perioada 2021-2027*. Alternativa de bază este cea în care situația în zona eligibilă rămâne neschimbată

față de soluția fără *Program*. Este alternativa fără acțiune, cea a unui scenariu care păstrează status-quo-ul.

Proiecțiile în această situație se bazează pe extrapolarea unor tendințe existente în prezent sau pe adoptarea unor măsuri impuse de situații punctuale, fără a influența pozitiv starea mediului, diminuarea poluării sau a riscurilor și dezastrelor actuale generate de schimbările climatice și activitățile antropice, aceasta fiind varianta „zero”.

Alternativa 1 a propus adoptarea unor măsuri impuse, cu influențe minore pozitive asupra stării mediului, a diminuării poluării sau a riscurilor și dezastrelor provocate de schimbările climatice și activitățile antropice. În cadrul Alternativei 1 nu a fost dezvoltat conceptul de ”Do Not Significant Harm” și nici nu s-au urmărit recomandările din documentul Uniunii Europene - Orientări tehnice referitoare la imunizarea infrastructurii la schimbările climatice în perioada 2021-2027) privind adaptarea și atenuarea schimbărilor climatice.

Implementarea *Programului* este alternativa 2 propusă, prin care la nivel regional, dar cu influență directă asupra nivelului național, se vor putea atinge țintele de reducere și atenuare a poluării așa cum reiese din prioritățile și obiectivele cuprinse în *Program*. Alternativa cu *Program* este o bază a continuării politicilor publice pentru introducerea unor „scenarii verzi”, pentru a se complementa cu alte strategii și planuri ce răspund la Agenda Verde a UE și la necesitățile interne privind investițiile privind îmbunătățirea stării mediului în cele 2 state partenere, Serbia și România. Pentru a evalua influența pe care o au intervențiile și măsurile propuse prin fiecare dintre prioritățile analizate, au fost avute în vedere tendințele care țin de obiectivele de dezvoltare regională și națională. Această alternativă a fost comparată cu alternativă de bază, considerată de referință, cea fără modificări ale politicii de mediu, ale politicilor publice.

5.3 Dificultăți

Ca orice abordare metodologică, analiza strategică pentru *Program* are propriile limitări, semnificativ mai puține decât analizele prin alte metode. Limitarea identificată este relativă la stadiul de finalizare a *Programului* supus analizei de mediu.

Abordarea propusă se află la nivel de *Program* și nu de proiecte individuale care vor fi ulterior specificate cu încadrare și vecinătăți, de aceea rolul SEA este de a ghida viitoarele evaluări la nivel de proiecte, nu de a furniza detalii cu privire la impactul specific al fiecărui proiect.

Proiectele concrete vor avea diverse tipuri de intervenții și vor fi încadrate și localizate în zone nespécificate în totalitate la momentul elaborării acestui Raport, vor avea vecinătăți diferite, ceea ce va crea impact de mediu diferit, care va conduce la nevoia unor analize ulterioare de impact de mediu și poate, în unele situații, evaluări adecvate.

Datele au fost colectate din surse considerate oficiale, dar diversitatea surselor a dus la o lipsă de omogenitatea a formatului de prezentare al informațiilor, iar armonizarea acestora a necesitat mai mult timp decât a fost inițial prevăzut prin alocarea etapei de colectare date disponibile. Având în vedere particularitățile acestui program, cu caracter transfrontalier, au fost folosite date din ambele țări, ceea ce a făcut mai complex procesul de colectare și armonizare al datelor.

Evaluarea nu este marcată de dificultăți semnificative, iar concluziile nu sunt legate de incertitudini semnificative.

6 PROBLEME DE MEDIU EXISTENTE ȘI REDUCEREA IMPACTULUI NEGATIV ASUPRA MEDIULUI PRIN PROGRAMUL IPA CBC ROMÂNIA- SERBIA PENTRU PERIOADA 2021-2027

Starea actuală a mediului la nivel național a fost prezentată în cadrul capitolului 3. Aspecte relevante ale stării actuale a mediului și ale evoluției probabile în situația neimplementării Programului IPA CBC România – Serbia pentru perioada 2021-2027 reprezintă alternativa fără program, fără acțiunile și intervențiile din acesta. În tabelul de mai jos sunt selectate principalele probleme de mediu - și cu impact direct pentru Program.

Tabel 15 Probleme de mediu existente relevante și reducerea impactului negativ prin prioritățile/obiectivele specifice pentru Programul IPA CBC România - Serbia pentru perioada 2021-2027

Aspecte de mediu relevante	Probleme de mediu existente și relevante pentru Programul IPA CBC România - Serbia pentru perioada 2021-2027	Reducerea impactului negativ asupra mediului prin Programul IPA CBC România - Serbia pentru perioada 2021-2027
Aer	<p>Existența unor zone critice (de ex. zona Moldova Veche – Romania sau zonele industriale din Serbia) din punct de vedere al poluării aerului datorate activităților din sectorul minier (PM_{2,5} și PM₁₀).</p> <p>Existența unui număr însemnat de obiective industriale, care nu sunt modernizate cu instalații de reducere a emisiilor, în principal oxizi de sulf, azot și compuși ai carbonului.</p>	<p>Se propune reducerea impactului prin:</p> <p>Prioritatea 1 – Protecția mediului și managementul riscului,</p> <ul style="list-style-type: none"> - Obiectivul Specific 1 - <i>Îmbunătățirea conservării și protecția naturii, a biodiversității și a infrastructurii verzi inclusiv în mediul urban și reducerea tuturor formelor de poluare;</i> - Obiectivul Specific 2 - <i>Promovarea energiei regenerabile în acord cu Directiva pentru Energie Regenerabilă (EU) 2018/2001, inclusiv criteriile de sustenabilitate rezultate din aceasta;</i> - Obiectivul Specific 3 - <i>Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră;</i> - Obiectivul Specific 4 – <i>Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea riscurilor și reziliența la dezastre, ținând seama de abordările ecosistemice;</i>
Apă	<p>Alterarea cursurilor de apă de suprafață prin dezvoltarea diferitelor construcții hidroenergetice, zone de exploatare a agregatelor etc.;</p> <p>Tendința de încărcare a apelor de suprafață cu substanțe organice, suspensii provenite de la diferite obiective industriale, care nu au trecut printr-un proces de modernizare;</p>	<p>Se propune reducerea impactului prin:</p> <p>Prioritatea 1 – Protecția mediului și managementul riscului,</p> <ul style="list-style-type: none"> - Obiectivul Specific 1 - <i>Îmbunătățirea conservării și protecția naturii, a biodiversității și a infrastructurii ecologice/verzi inclusiv în mediul urban și reducerea tuturor formelor de poluare;</i> - Obiectivul Specific 4 - <i>Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea riscurilor și reziliența la</i>

Aspecte de mediu relevante	Probleme de mediu existente și relevante pentru <i>Programul IPA CBC România - Serbia pentru perioada 2021-2027</i>	Reducerea impactului negativ asupra mediului prin <i>Programul IPA CBC România - Serbia pentru perioada 2021-2027</i>
	<p>Promovarea utilizării durabile a apei pe baza unei protecții pe termen lung a reurselor de apă disponibile; Asigurarea reducerii treptate a poluării apelor subterane și prevenirea poluării ulterioare a acestora; Contribuția la atenuarea efectelor inundațiilor și ale perioadelor de secetă.</p>	<p><i>dezastre, ținând seama de abordările ecosistemice.</i></p>
Sol	<ul style="list-style-type: none"> - Prezența zonelor contaminate în jurul amplasamentelor din sectorul minierit. - Nedecontaminarea siturilor poluate istoric din sectorul minieritului și al industriei de prelucrare a oțelului. 	<p>Se propune reducerea impactului prin: Prioritatea 1 – Protecția mediului și managementul riscului, - Obiectivul Specific 1 - <i>Îmbunătățirea conservării și protecția naturii, a biodiversității și a infrastructurii ecologice/verzi inclusiv în mediul urban și reducerea tuturor formelor de poluare;</i> - Obiectivul Specific 4 - <i>Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea riscurilor și reziliența la dezastre, ținând seama de abordările ecosistemice.</i></p>
Schimbări climatice	<p>Emisii ridicate de gaze cu efect de seră provenite din activitățile din sectorul energetic/industrial.</p>	<p>Se propune reducerea impactului prin: Prioritatea 1 – Protecția mediului și managementul riscului, - Obiectivul Specific 1 - <i>Îmbunătățirea conservării și protecția naturii, a biodiversității și a infrastructurii ecologice/verzi inclusiv în mediul urban și reducerea tuturor formelor de poluare;</i> - Obiectivul Specific 2 - <i>Promovarea energiei regenerabile în acord cu Directiva pentru Energie Regenerabilă (EU) 2018/2001, inclusiv criteriile de sustenabilitate rezultate din aceasta;</i> - Obiectivul Specific 3 - <i>Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră;</i> - Obiectivul Specific 4 - <i>Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea riscurilor și reziliența la dezastre, ținând seama de abordările ecosistemice.</i></p>

Aspecte de mediu relevante	Probleme de mediu existente și relevante pentru <i>Programul IPA CBC România - Serbia pentru perioada 2021-2027</i>	Reducerea impactului negativ asupra mediului prin <i>Programul IPA CBC România - Serbia pentru perioada 2021-2027</i>
Biodiversitate	<p>Amplasarea neadecvată a obiectivelor industriale în raport cu ariile naturale protejate.</p> <p>Absența unor evaluări cumulative privind impactul fiecărui sector de activitate, și lipsa evaluărilor cumulative privind aglomerarea unor obiective (zone rezidențiale, zone industriale în expansiune) în areale restrânse.</p> <p>Lucrări neadecvate de reconstrucție ecologică care nu ar permite refacerea habitatelor naturale.</p>	<p>Se propune reducerea impactului prin: Prioritatea 1 – Protecția mediului și managementul riscului, - Obiectivul Specific 1 - <i>Îmbunătățirea conservării și protecția naturii, a biodiversității și a infrastructurii ecologice/verzi inclusiv în mediul urban și reducerea tuturor formelor de poluare;</i> - Obiectivul Specific 4 - <i>Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea riscurilor și reziliența la dezastre ținând seama de abordările ecosistemice;</i> și Prioritatea 2 Dezvoltare socială și economică, - Obiectivul Specific 3 – <i>Îmbunătățirea rolului culturii și a turismului durabil pentru dezvoltare economică, incluziune socială și inovare socială.</i></p>
Peisaj	<p>Degradarea peisajului natural ca urmare a abandonării haldelor de steril din sectorul mineritului și/sau de construirea de obiective industriale.</p>	<p>Se propune reducerea impactului prin: Prioritatea 1 - Protecția mediului și managementul riscului, - Obiectivul Specific 2 - <i>Promovarea energiei regenerabile în acord cu Directiva pentru Energie Regenerabilă (EU) 2018/2001, inclusiv criteriile de sustenabilitate rezultate din aceasta;</i> - Obiectivul Specific 3 - <i>Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră.</i></p>
Populație și sănătate umană	<p>Lipsa de reabilitare a siturilor contaminate și a celor potențial contaminate cu impact asupra sănătății umane.</p>	<p>Se propune reducerea impactului prin: Prioritatea 1 – Protecția mediului și managementul riscului, - Obiectivul Specific 1 - <i>Îmbunătățirea conservării și protecția naturii, a biodiversității și a infrastructurii ecologice/verzi inclusiv în mediul urban și reducerea tuturor formelor de poluare;</i> și Prioritatea 2 - Dezvoltare socială și economică, - Obiectivul Specific 1- <i>Îmbunătățirea accesului egal la servicii incluzive și de</i></p>

Aspecte de mediu relevante	Probleme de mediu existente și relevante pentru Programul IPA CBC România - Serbia pentru perioada 2021-2027	Reducerea impactului negativ asupra mediului prin Programul IPA CBC România - Serbia pentru perioada 2021-2027
		<p>calitate în educație, formare și învățare continuă prin dezvoltarea unei infrastructuri accesibile, inclusiv prin încurajarea rezilienței pentru educație și instruire la distanță și online,</p> <ul style="list-style-type: none"> - Obiectivul Specific 2- Asigurarea accesului egal la serviciile de îngrijire pentru sănătate și promovarea rezilienței sistemelor de sănătate, inclusiv a îngrijirilor primare, și promovarea tranziției de la serviciile instituționale de îngrijire la cele orientate către familie și comunitate.
Aspecte culturale	Degradarea zonelor de interes cultural ca urmare a dezvoltării unor zone cu funcțiuni incompatibile cu zone care adăpostesc obiective culturale.	<p>Se propune reducerea impactului prin: Prioritatea 2 Dezvoltare socială și economică,</p> <ul style="list-style-type: none"> - Obiectivul Specific 3 – Îmbunătățirea rolului culturii și a turismului durabil pentru dezvoltare economică, incluziune socială și inovare socială.
Conservarea resurselor naturale	Exploatarea resurselor neregenerabile într-un ritm alert.	<p>Se propune reducerea impactului prin: Prioritatea 1 – Protecția mediului și managementul riscului,</p> <ul style="list-style-type: none"> - Obiectivul Specific 1 -Îmbunătățirea conservării și protecția naturii, a biodiversității și a infrastructurii verzi inclusiv în mediul urban și reducerea tuturor formelor de poluare. - Obiectivul Specific 2 - Promovarea energiei regenerabile în acord cu Directiva pentru Energie Regenerabilă (EU) 2018/2001, inclusiv criteriile de sustenabilitate rezultate din aceasta;
Eficiență energetică	Lipsa de infrastructurii pentru valorificarea deșeurilor în scopul reducerii exploatării resurselor naturale epuizabile.	<p>Se propune reducerea impactului prin: Prioritatea 1 - Protecția mediului și managementul riscului,</p> <ul style="list-style-type: none"> - Obiectivul Specific 2 - Promovarea energiei regenerabile în acord cu Directiva pentru Energie Regenerabilă (EU) 2018/2001, inclusiv criteriile de sustenabilitate rezultate din aceasta;

Aspecte de mediu relevante	Probleme de mediu existente și relevante pentru <i>Programul IPA CBC România - Serbia pentru perioada 2021-2027</i>	Reducerea impactului negativ asupra mediului prin <i>Programul IPA CBC România - Serbia pentru perioada 2021-2027</i>
		- Obiectivul Specific 3 - <i>Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră.</i>
Deșeuri	Depozitarea necontrolată a tuturor tipurilor de deșeuri.	Se propune reducerea impactului prin: Prioritatea 1 – Protecția mediului și managementul riscului, - Obiectivul Specific 1 - <i>Îmbunătățirea conservării și protecția naturii, a biodiversității și a infrastructurii verzie inclusiv în mediul urban și reducerea tuturor formelor de poluare;</i> - Obiectivul Specific 4 - <i>Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea riscurilor și reziliența la dezastre, ținând seama de abordările ecosistemice.</i>

7 OBIECTIVELE DE PROTECȚIA MEDIULUI STABILITE LA NIVEL NAȚIONAL, COMUNITAR SAU INTERNAȚIONAL, CARE SUNT RELEVANTE PENTRU PROGRAM

7.1 Analiza obiectivelor strategice ale Programului Interreg IPA CBC România - Serbia pentru perioada 2021-2027

Pentru evaluarea efectelor asupra mediului generate de implementarea *Programului IPA CBC România – Serbia pentru perioada 2021-2027*, au fost selectate și analizate o serie de obiective relevante, legate în mod direct de:

- Aspectele de mediu indicate în Anexa 2 din HG nr. 1076/2004;
- Probleme de mediu relevante pentru *Programului IPA CBC România – Serbia pentru perioada 2021-2027*, rezultate în urma analizării stării actuale a mediului;
- Obiectivele și măsurile propuse prin *Programului IPA CBC România – Serbia pentru perioada 2021-2027*.

Tabel 16 Aspectele de mediu și obiectivele de mediu propuse în cadrul Programului IPA CBC România - Serbia pentru perioada 2021-2027

Aspecte de mediu	Obiective de mediu propuse
Aer	OM.1 Îmbunătățirea calității aerului prin reducerea emisiilor generate de către activitățile industriale, agricole, etc.;
Apă (de suprafață și subterană)	OM.2 Îmbunătățirea calității apelor prin reducerea emisiilor generate de către activitățile industriale, agricole, etc.;
	OM.3 Îmbunătățirea stării corpurilor de apă și nedeteriorarea stării corpurilor de apă (Directiva Cadru Apă);
Sol	OM.4 Limitarea și reducerea poluării punctiforme a solului;
	OM.5 Menținerea stării ecologice ale solului;
	OM.6 Reabilitarea fostelor zone industriale (halde de steril);
Schimbări climatice	OM.7 Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră generate din diferite domenii de activitate pentru atingerea țintelor impuse de UE;
	O.M. 8 Adaptarea la schimbări climatice și prevenirea riscurilor naturale, promovând beneficiile ecosistemice
Biodiversitate	OM.9 Conservarea habitatelor și speciilor de floră și faună de importanță comunitară;
	OM.10 Conservarea biodiversității și menținerea rețelei naționale de arii naturale protejate;
Peisaj	OM.11 Protecția și conservarea peisajului natural;
Aspecte culturale	OM.12 Păstrarea și conservarea elementelor de patrimoniu cultural;
	OM.13 Păstrarea și conservarea tradițiilor și obiceiurilor locale prin turism durabil;
Conservarea resurselor naturale	OM.14 Reducerea exploatării resurselor epuizabile și facilitarea utilizării celor regenerabile;
Deșeuri	OM.15 Reducerea cantităților de deșeuri generate și creșterea gradului de reciclare/valorificare, pentru toate tipurile de deșeuri, integrând soluțiile economiei circulare;
Populație și sănătate umană	OM.16 Diminuarea emisiilor de poluanți din mediul înconjurător, ce ar putea determina îmbunătățirea stării de sănătate a populației și implicit creșterea calității vieții;
	OM.17 Utilizarea de tehnologii curate (performante) care să genereze cât mai puține riscuri pentru personalul din unitățile cu diferite domenii de activitate;
Transport	OM.18 Facilitarea infrastructurii pentru asigurarea transportului electric și cu vehicule nemotorizate;
Eficiență energetică	OM.19 Îmbunătățirea eficienței energetice și utilizarea durabilă a resurselor.

7.2 Evaluarea compatibilității dintre obiectivele Programului Interreg IPA CBC România - Serbia pentru perioada 2021-2027 cu obiectivele de mediu

Principalele provocări comune la nivelul teritoriului programului pot fi identificate în următoarele domenii principale: **dezvoltare socioeconomică, mobilitate, energie, resurse naturale și culturale, turism durabil, managementul riscurilor unor fenomene naturale periculoase, managementul de frontiera.**

În cursul procesului de programare, analiza teritorială a fost realizată ca efort comun al organismelor programului, părților interesate și grupului comun de programare.

Coordonatele principale ale cadrului conceptual utilizat în evaluarea *Programului* sunt următoarele:

- 1. Identificarea corectă și implementarea obligațiilor de mediu** din domeniile menționate mai sus (inclusiv datoriile istorice: situri contaminate, suprafețe terestre și corpuri de apă ce necesită reabilitare sau reconstrucție ecologică);
- 2. Reducerea poluării mediului** aferente funcționării capacităților industriale actuale (reducerea emisiilor de poluanți atmosferici, reducerea consumului de apă, colectarea și epurarea corespunzătoare a apelor uzate evacuate, reducerea cantităților și creșterea gradului de valorificare a deșeurilor);
- 3. Promovarea acelor proiecte care asigură un impact minim asupra mediului** (nu afectează specii sau habitate care fac obiectul conservării, au prevăzute măsuri de prevenire, diminuare sau compensare a efectelor negative);
- 4. Creșterea ponderii de utilizare a resurselor regenerabile în producția de energie;**
- 5. Creșterea eficienței energetice** pe toate segmentele (de la exploatare la consum).

În cele ce urmează este prezentată matricea de evaluare în cadrul căreia au fost identificate compatibilități, codificate astfel:

"+" (dacă obiectivele sunt compatibile),

"-" (dacă obiectivele nu sunt compatibile),

"/" (atunci când s-a constatat că există alți factori de care nu depind cele două tipuri de obiective),

"=" (atunci când s-a constatat că obiectivele sunt identice). Atunci când s-a constatat că nu există nici o compatibilitate nu s-a utilizat nici un semn din cele explicate mai sus.

		OM1 Aer	OM2 Apă	OM3 Apă	OM4 Sol	OM5 Sol	OM6 Sol	OM7 Schimbări climatice	OM8 Schimbări climatice	OM9 Biodiversitate	OM10 Biodiversitate	OM11 Peisaj	OM12 Aspecte culturale	OM13 Aspecte culturale	OM14 Conservarea resurselor naturale	OM15 Deșeuri	OM16 Populație și sănătate umană	OM17 Populație și sănătate umană	OM18 Transport	OM19 Eficiență energetică
<i>infrastructuri accesibile, inclusiv prin încurajarea rezilienței pentru educație și instruire la distanță și online</i>																				
<i>Asigurarea accesului egal la serviciile de îngrijire pentru sănătate și promovarea rezilienței sistemelor de sănătate, inclusiv a îngrijirilor primare, și promovarea tranziției de la serviciile instituționale de îngrijire la cele orientate către familie și comunitate</i>	OS6	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
<i>Îmbunătățirea rolului culturii și a turismului durabil pentru dezvoltare economică, incluziune socială și inovare socială,</i>	OS7	/	/	/	/	/	/	/	+	/	/	+	+	+	+	/	+	+	+	+
Prioritate 3: Creșterea capacității managementului de frontieră																				
<i>Îmbunătățirea capacității instituționale a autorităților publice, în particular a celor mandatate să gestioneze un teritoriu specific și a actorilor implicați</i>	OS8	+	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	+	/	/	+	/

8 POTENȚIALE EFECTE SEMNIFICATIVE ASUPRA MEDIULUI, INCLUSIV ASUPRA SĂNĂTĂȚII, ÎN CONTEXT TRANSFRONTALIER

Obiectivul de protecție a mediului și a sănătății populației este acela de a identifica un sistem echilibrat de armonizare a mediului și a activităților umane, care să aibă ca rezultate dezvoltarea sustenabilă a activităților antropice, calității mediului și calității vieții, respectiv a sănătății. Evaluarea impactului potențial al *Programului IPA CBC România – Serbia pentru perioada 2021-2027* asupra mediului printr-o evaluare strategică reprezintă un mijoc de direcționare spre o dezvoltare echilibrată și ecologică a arealului din aria de studiu.

Prioritățile, măsurile și intervențiile Programului Interreg-IPA CBC România – Serbia 2021-2027 vor avea un impact general pozitiv asupra mediului.

Programul beneficiază de existența unei vaste arii de parcuri naturale naționale, cu valoare turistică și de mediu. O atenție deosebită trebuie acordată protejării acestor zone și a biodiversității existente.

Profilul economic din zona de acoperire a programului cuprinde mai multe exploatări miniere, ceea ce crează zone fierbinți de mediu și o poluare intensă a solului și aerului. Un alt element de bază este declinul activității industriale, care duce și la o creștere a siturilor industriale abandonate, unele cu potențial de contaminare. Aceste zone reprezintă o amenințare semnificativă pentru sănătatea umană, floră și faună, fără posibilitatea de a recupera aceste situri pe un termen scurt, de unde rezultă necesitatea de a investi în măsuri de reabilitare/decontaminare a terenului și redarea acestuia comunității sau naturii.

Lipsa de informare și conștientizare a populației cu privire la aceste amenințări asupra mediului, împreună cu infrastructura insuficientă de gestionare a deșeurilor și a apelor uzate duce la depozite de deșeuri neconforme și la depozitarea necontrolată a deșeurilor. În acest sens, exemplul pentru Serbia este că doar 12% din populație este racordată la sistemul de tratare a apelor uzate din zona urbană (date din 2017). În România, circa jumătate din populație este racordată la sisteme colective de epurare a apelor uzate, cu diferențe mari între zonele urbane și cele rurale.

Programul promovează măsuri pentru reabilitarea solului și siturilor industriale, a zonelor contaminate și redarea acestora comunității pentru uzul social, economic, de construcție sau pur și simplu restaurarea în situri naturale.

Nivelul scăzut de monitorizare a solului și al poluării aerului contribuie la o informare insuficientă a populației cu privire la nivelul poluării din comunitățile lor.

Programul investește în acțiuni și măsuri de creștere a nivelului de informare publică pentru protejarea mediului, sănătății și pentru responsabilizarea cetățeanului.

În centrele urbane situate în zona Programului amprenta de carbon este însă semnificativă din cauza utilizării de mașini foarte poluante, sisteme de încălzire nesustenabile, împreună cu măsuri insuficiente de eficiență energetică. Acesta este motivul pentru care programul propune finanțarea investițiilor în infrastructura ecologică din zonele urbane și finanțarea măsurilor de informare a populației rezidente.

Conceptul de „infrastructură ecologică/verde” este unul relativ nou și necesită o atenție specială dedicată promovării acestuia și dezvoltării soluțiilor pilot care pot fi reproduse ulterior. Cele mai comune structuri care vor fi vizate sunt: parcurile, bulevardele mărginite de copaci,

acoperișurile verzi, spațiile deschise, terenurile de joacă, terenurile agricole și pădurile din interiorul orașelor etc.

Programul propune măsuri precum:

- Investiții în domeniul resurselor naturale, ecosistemelor și biodiversității, inclusiv tehnologii pentru protecția mediului;
- Implementarea măsurilor de reducere a poluării și de conștientizare (de exemplu, colectarea și tratarea deșeurilor, benzile de ciclism, sortarea și măsurile 5R);
- Investiții în activități dedicate controlului poluării și reabilitării râurilor și a zonelor industriale dezafectate;
- Investiții în activități dedicate reabilitării siturilor industriale și a terenurilor contaminate;
- Investiții în măsuri de calitate a aerului;
- Investiții în domeniul protecției mediului (de exemplu, zonele verzi urbane);
- Investiții în infrastructură ecologică/verde în zonele urbane (de exemplu, gestionarea apelor pluviale, sisteme durabile de drenaj, străzi verzi, acoperișuri verzi, pavaj permeabil / poros, răcire naturală a clădirilor, sisteme de reciclare, detenție subterană, cisterne și butoaie de ploaie și infrastructură verde-albastră);
- Strategii și planuri de acțiune comune care abordează problema poluării și protecției biodiversității;
- Testarea noilor instrumente, instrumente, experimente, transfer de soluții între părțile interesate relevante și creșterea cooperării transfrontaliere în domeniul biodiversității, infrastructurii verzi și reducerea poluării.

Toate măsurile propuse au potențialul de a contribui la Pilonul II „Protejarea mediului” din EUSDR și, de asemenea, la Pilonul III „Calitatea mediului” al EUSAIR.

În ceea ce privește lista de mai sus, apare întrebarea dacă aceste intervenții pot duce la impacturi semnificative care nu ar putea fi gestionate prin studii mai detaliate la nivel de proiect, cum ar fi evaluarea impactului de mediu (EIM). În opinia echipei care a colaborat la elaborarea acestui raport de mediu, niciunul dintre impacturi nu va avea efecte semnificative pe baza criteriilor de determinare a semnificației probabile a efectelor prevăzute în anexa II la Directiva SEA.

În acest sens, se propune să se întreprindă o formă simplificată de SEA și să se concentreze pe furnizarea de sugestii pentru planificarea detaliată a fiecărei intervenții, pentru a reduce posibilele riscuri și a maximiza beneficiile lor pentru mediu.

9 MĂSURILE PROPUSE PENTRU A PREVENI, REDUCE ȘI COMPENSA, CÂT DE COMPLET POSIBIL ORICE EFECT ADVERS ASUPRA MEDIULUI AL IMPLEMENTĂRII PROGRAMULUI IPA CBC ROMÂNIA – SERBIA PENTRU PERIOADA 2021-2027

Prevenirea și reducerea cât de complet posibil a efectelor adverse asupra mediului pot fi realizate prin considerarea evaluării de mediu în toate etapele de pregătire și implementare ale Programului și anume:

- Evaluarea strategică de mediu va fi luată în vedere la realizarea și implementarea planurilor de rang inferior ce vor intra sub incidența prevederilor Programului;

- Proiectele propuse a fi realizate, cu impact asupra mediului, vor trebui evaluate din punct de vedere al impactului asupra mediului, proces ce se va realiza în conformitate cu cerințele legislației naționale în vigoare. Astfel, vor putea fi identificate: efecte asupra mediului în aria proiectelor, cele mai bune tehnici și soluții disponibile pentru activitățile propuse, măsuri necesare prevenirii, reducerii și compensării efectelor negative asupra mediului generate de proiectele vizate, măsuri pentru monitorizarea efectelor asupra mediului ale implementării proiectelor;

- Concomitent cu evaluările de impact, se va realiza și evaluarea cumulativă. Impactul cumulativ poate fi rezultatul unei serii de situații asociat cu interacțiunea dintre proiecte de dezvoltare similare sau cu acumularea de diferite efecte într-o anumită zonă. Astfel, evaluarea de impact realizată la nivel de proiect nu este suficientă pentru identificarea gamei largi a efectelor cumulative asupra mediului generată atât e presiunile existente, cât și de noile proiecte propuse prin Program;

- Evaluările de impact pentru proiectele finanțate prin Program vor avea la baza date reale, sigure, obținute inclusiv prin măsurători efectuate direct în teren și obținute prin prelucrarea acestor date privind starea inițială a mediului în aria proiectului. Acest lucru va permite luarea celor mai bune decizii, inclusiv monitorizarea ulterioară a efectelor cauzate de implementarea proiectului.

Pentru implementarea unor tipuri de investiții din cadrul Programului IPA CBC România – Serbia pentru perioada 2021-2027 se propune un set de măsuri cu caracter general:

- ❖ MG1 – Etapizarea lucrărilor de construcție a proiectelor din aceeași zonă de amplasament sau a celor amplasate în zone adiacente și corelarea măsurilor de prevenire, reducere, compensare (dacă este cazul) cu cele stabilite în urma evaluărilor pentru alte strategii, planuri și programe;
- ❖ MG2 – Luarea în considerație a tuturor aspectelor care privesc etapa de construcție în cadrul evaluărilor privind impactul asupra mediului pornind de la amplasarea organizării de șantier, construcția de drumuri tehnologice, asigurarea utilităților până la zonele în care urmează să se facă pregătirea terenului pentru construcții (defrișări dacă sunt absolut necesare pentru realizarea proiectului, excavări, terasamente), carierele și/sau balastierele pentru obținerea materiilor prime, etc.;
- ❖ MG3 – Evitarea amplasării proiectelor în interiorul sau imediata vecinătate a ariilor naturale protejate; în cazul în care acest fapt nu poate fi evitat, stabilirea măsurilor corespunzătoare conform planurilor de management ale ariilor protejate sau prin aplicarea măsurilor de evitare, reducere, compensare a efectelor semnificative asupra mediului stabilite în cadrul procedurii de evaluare adecvată;
- ❖ MG4 – Realizarea unor planuri de management de mediu pentru proiecte astfel încât pe toata durata acestuia (etapa de proiectare, construcție și operare) să poată fi evaluate performanțele de mediu.

Pentru atingerea obiectivelor propuse prin "Prioritatea 1: protecția mediului și managementul riscurilor", Obiectivul specific 1 - *Îmbunătățirea conservării și protecția naturii*,

a biodiversității și a infrastructurii verzi inclusiv în mediul urban și reducerea tuturor formelor de poluare, Obiectivul Specific 2 - Promovarea energiei regenerabile în acord cu Directiva pentru Energie Regenerabilă (EU) 2018/2001, inclusiv criteriile de sustenabilitate rezultate din aceasta; Obiectivul Specific 3 - Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și respectiv Obiectivul specific 4 – Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea riscurilor și reziliența la dezastre, ținând seama de abordările ecosistemice, se pot propune următoarele măsuri pentru a preveni și reduce efectul advers asupra mediului:

Aer

În ceea ce privește protecția aerului măsurile prioritare generale pentru calitatea aerului sunt:

- amenajarea și menținerea infrastructurii verzi atât în zona urbană, cât și în cea rurală, cu protecția și conservarea biodiversității în special în ariile protejate, capital natural și indicator de mediu cu mare impact asupra calității aerului;
- reglementarea din punct de vedere al protecției mediului a surselor cu impact semnificativ;
- corelarea planificării mai multor sectoare (urbanism – strategie energetică – planificare mobilitate etc.);
- eficientizare energetică și reducerea consumului de combustibili prin reabilitare termică;
- implementarea recomandărilor documentelor BAT la instalațiile IPPC;
- identificarea programelor de finanțare pentru dezvoltarea județului, comunicarea și implicarea publicului în decizia de mediu;
- planificarea și stabilirea de obiective prin Planul Local de Acțiune pentru Mediu;
- integrarea aspectelor de mediu în deciziile administrației publice locale;
- acordarea de sprijin prin consultanță pentru implementarea proiectelor de eficiență energetică;

Apa

Măsurile generale privind prevenirea și reducerea poluării apelor ce trebuie adoptate în cadrul proiectelor ce vor fi dezvoltate prin Program sunt:

- Interzicerea aruncării și depozitării la întâmplare pe malurile sau albiile râurilor a deșeurilor de orice fel;
- Acoperirea cu sol și vegetație a suprafețelor cu depozite de deșeuri municipale și industriale;
- Realizarea controlului depozitării și evacuării deșeurilor solide, astfel încât substanțele nocive să nu se infiltreze în pânza freatică;
- Prevenirea poluării apelor cu îngrășăminte sau pesticide din agricultură, evitarea eutrofizării apelor;
- Monitorizarea cursurilor de apă privind calitatea și a potențialelor surse de poluare,
- Construirea de baraje diguri și asigurarea unui management eficient pentru
- Diminuarea riscurilor de poluare la operatori industriali prin planuri de prevenție a deversărilor accidentale;
- Construirea de bazine speciale pentru colectarea deșeurilor și reziduurilor, pentru a împiedica deversarea directă a acestora în apele de suprafață;
- Organizarea corectă a sistemelor de apă potabilă și canalizare la nivel local;
- Construirea de stații sau sisteme de epurare a apelor uzate ale localităților;

- Distrugerea prin dezinfecție a germenilor patogeni conținuți în ape reziduale ale unor instituții (spitale), abatoare, unități ale industriei cărnii;
- Echiparea cu sisteme de reținere și colectare a substanțelor poluante chimice/ radioactive din apele reziduale ale unităților industriale în vederea reținerii și neutralizării substanțelor chimice potențial toxice
- Adoptarea de măsuri de reacție rapidă pentru depoluarea apelor în caz de poluare accidentală și determinate de riscurile la inundații.

Biodiversitate

În ceea ce privește măsurile de prevenire, reducere și compensare a impactului asupra biodiversității din zona de acțiune a programului se vor adopta cele propuse la Capitolul 3.1.5. În acord cu Programul, Prioritatea 1 include măsuri ce pot aduce îmbunătățiri la starea de conservare a habitatelor și speciilor din zona acoperită de acțiunile Programului din cele 3 județe ale României.

Se vor respecta toate măsurile de conservare specifice propuse în planurile de management al ariilor naturale protejate, în regulamentele aprobate, cele elaborate de către administratorii lor sau înscrise în formularele standard pentru ariile incluse în rețeaua Natura 2000.

Situația ariilor protejate din Serbia va fi raportată în cadrul procedurii la nivel de evaluare națională privind impactul asupra biodiversității din cele 6 districte implicate în Program.

Managementul deșeurilor:

Județul Timiș:

- ✓ Extinderea la nivel județean a sistemului de colectare separată a deșeurilor reciclabile (deșeuri din hârtie și carton; deșeuri de plastic și metal; deșeuri de sticlă, deșeuri textile);
- ✓ Îmbunătățirea compostării individuale a deșeurilor biodegradabile în mediul rural;
- ✓ Extinderea sistemului de colectare separată a biodeșeurilor din parcuri și grădini;
- ✓ Implementarea sistemului de colectare separată a biodeșeurilor din deșeuri menajere, similare și din piețe;
- ✓ Optimizarea stației de transfer Timișoara pentru creșterea capacității proiectate de transfer și a centrelor de colectare existente pentru asigurarea capacității de transfer proiectate;
- ✓ Optimizarea stațiilor de sortare existente pentru asigurarea funcționării la capacitățile proiectate, creșterea randamentului de sortare și obținerea de SRF/RDF valorificabil energetic;
- ✓ Asigurarea capacităților de reciclare a biodeșeurilor prin digestie anaerobă;
- ✓ Optimizarea liniei de sortare pentru valorificare energetică din stația de sortare Timișoara pentru creșterea randamentului în RDF/SRF valorificabil energetic;
- ✓ Transformarea instalației de tratare mecano-biologică existente în TMB cu digestie anaerobă pentru tratarea deșeurilor reziduale municipale;
- ✓ Asigurarea unei capacități de valorificare energetică /incinerare cu valorificare energetică a reziduurilor provenite de la instalațiile de gestionare a deșeurilor sau a accesului la o astfel de facilitate;

- ✓ Investiții pentru colectarea/valorificare fluxurilor de deșeuri speciale și deșeurilor de construcții și demolări.

Județul Caraș-Severin:

- ✓ Colectare și transport:
 - Extinderea sistemului de colectare separată a deșeurilor reciclabile din poartă în poartă, în zona cu case din mediul urban și în mediul rural;
 - Introducerea sistemului de colectare separată a biodeșeurilor de la populație în mediul urban;
 - Introducerea sistemului de colectare separată a biodeșeurilor din piețe și de la operatorii economici (prepararea hranei și alimente expirate);
 - Construirea și operarea a minim 6 Centre de colectare prin aport voluntar pentru fluxuri speciale și fracții reciclabile din deșeuri menajere, câte unul pentru fiecare zonă de colectare.
- ✓ Tratare:
 - Stații de transfer - Retehnologizare ST Oravița și ST Băile Herculane;
 - Stații de sortare - Eficientizarea/Modernizarea instalației existente;
 - Stații de compostare - Modernizare stație compostare deșeuri verzi;
 - Instalații TMB - Eficientizarea/Modernizarea instalației existente;
 - Instalații de digestie anaerobă – Nu sunt prevăzute investiții noi;
 - Construire/extindere depozite conforme – Nu sunt prevăzute investiții noi.

Județul Mehedinți:

- ✓ Extinderea la nivel județean a a sistemului de colectare separată a deșeurilor reciclabile (deșeuri din hârtie și carton; deșeuri de plastic și metal; deșeuri de sticlă din deșeurile menajere și deșeurile similare, inclusiv din servicii publice):
 - s-a considerat un procent de acoperire cu servicii de salubritate de 100% începând din 2019 ;
 - introducerea colectării din poartă în poartă a deșeurilor reciclabile, în zonele de case urban și în mediul rural;
 - amenajarea punctelor de colectare pentru deșeurile menajere reciclabile în mediul rural;
 - o rata de capturare a deșeurilor reciclabile menajere și similare de 65% în 2020, 75% în 2021, 85% în 2022, cu menținerea constantă a acestui procent până la sfârșitul perioadei de prognoză (2019-2025);
 - colectarea deșeurilor reciclabile menajere și similare se realizează cu 20% impurități.
- ✓ În vederea atingerii țintelor privind reducerea cantităților de deșeuri biodegradabile se propune extinderea compostării individuale și implementarea unui sistem de colectare separată a deșeuri biodegradabile de la populația din mediul urban (deșeurile verzi și lemn separat de deșeurile alimentare, deșeuri biodegradabile de la agenți economici):
 - extinderea la nivelul întregului mediul rural din județ a compostării individuale începând cu anul 2025; până atunci, o creștere etapizată a procentului de populație din mediul rural care implementează compostarea individuală, de la 45% în 2020 până la 49% în 2024;

- colectarea separată a deșeurilor biodegradabile la case și blocuri în mediul urban se realizează cu o rată de 40% în 2020, 45% începând din 2021 și menținerea acestui procent până la sfârșitul perioadei de prognoză, cu 2% impurități; aceste procente pot fi atinse prin colectarea separată de la populația din urban case a deșeurilor verzi și din grădini, precum și prin colectarea separată de la populația din urban blocuri a tuturor biodeșeurilor împreună într-un recipient;
 - colectarea separată a deșeurilor biodegradabile de la agenți economici se realizează cu o rată de 40% în 2020, 45% începând din 2021 și menținerea acestui procent până la sfârșitul perioadei de prognoză, cu 2% impurități; acest procent se va atinge prin colectarea separată a deșeurilor biodegradabile generate (verzi și alimentare) într-un singur recipient;
- ✓ Introducerea colectării separate a biodeșeurilor verzi din parcuri și grădini și piețe, colectarea din poartă în poartă a deșeurilor biodegradabile vegetale/verzi din mediul urban;
- colectarea separată a deșeurilor biodegradabile din parcuri și grădini cu o rată de 90% începând din 2020 și menținere constantă la acest procent pe toată perioada de prognoză, cu 2% impurități;
 - colectarea separată totală a deșeurilor biodegradabile din piețe începând din 2020, cu 2% impurități;
- ✓ Optimizarea stației de sortare pentru creșterea randamentului de separare și obținerea de cantități mai ridicate de reciclabile, precum și de material cu potențial de valorificare energetică:
- se obține 5% material cu potențial de valorificare energetică ;
 - reziduurile nevalorificabile se elimină pe depozit ;
- ✓ Extindere/modernizare/optimizare linie de tratare mecanică a stației TMB pentru asigurarea capacității necesare de tratare (creșterea cu cca 65.000 t/an a capacității reale), creșterea procentului de materiale reciclabile obținute și obținerea de SRF/RDF, material pentru valorificare energetică:
- tratarea deșeurilor biodegradabile verzi colectate separat în flux separat în instalația TMB pentru obținerea de compost;
 - deșeurile stradale sunt tratate în procent de 75% în TMB ; restul (deșeurii inerte) merge la depozit ;
 - deșeurile verzi colectate separat sunt tratate pe linie separată de compostare în TMB, cu producere compost 37,5%;
 - deșeurile reziduale (inclusiv stradalele) sunt tratate în linia de tratare mecanică a TMB cu producere 6,5% deșeurile reciclabile (în principal metale), cca 40% RDF (fracție ușoară), 40% fracție grea (organică) și cca 13,5% reziduuri nevalorificabile.
 - deșeurile biodegradabile amestecate (verzi și alimentare) colectate separat, împreună cu fracția grea de la tratarea mecanică a deșeurilor reziduale, sunt tratate în instalație nouă de digestie anaerobă, începând cu 2024, cu producere de fertilizator lichid (33%), biogaz (75 Nmc/tonă deșeu), stabilizat/CLO (63%) ;
 - se elimină prin depozitare reziduurile nevalorificabile energetic din TMB (tratarea mecanică a deșeurilor reziduale, de pe fluxul separat de compostare și CLO/stabilizatul obținut în instalația de digestie anaerobă ;

- biogazul se valorifică fie într-o instalație anexată digestiei anaerobe, fie în alte instalații de valorificare energetică, din afara amplasamentului.
- ✓ Instalații de valorificare energetică a SRF/RDF obținut.
 - deșeurile valorificabile energetic se valorifică termic în instalații specializate, realizate din fonduri publice sau private.
- ✓ Investiții pentru colectarea/valorificare deșeurilor de construcții și demolări și a altor fluxuri de deșuri:
 - centre speciale de colectare voluminoase, DEEE (deșuri de echipamente electrice și electronice), baterii, etc
 - platforme de tratare/valorificare/reciclare a deșeurilor inerte din deșeurile de construcții-demolări.

Situri contaminate și utilizarea terenurilor

Tabel 18 Planul de acțiune privind acțiunile necesare pentru reducerea impactului siturilor contaminate asupra mediului (Sursa: Strategia Națională și Planul național de acțiune pentru gestionarea siturilor contaminate din România)

Obiectiv specific	Țintă	Acțiuni necesare	Rezultat	Sursa de finanțare
MEDIU				
Reducerea suprafeței ocupate de situri contaminate	Atingerea nivelului de risc acceptabil pentru sănătatea umană și mediu pe fiecare sit remediat	Prioritizarea siturilor contaminate	Eliminarea suprafețelor contaminate	Fonduri structurale/ surse proprii/ împrumuturi/ bugetul de stat
		Investigare detaliată a fiecărui sit contaminat		
		Promovarea proiectului de remediere		
Analiza/aprobarea proiectului de remediere de către comitetul de coordonare				
Implementarea proiectului de remediere				
Evaluarea finalizării acțiunilor de remediere				
	Asigurarea finanțării funcție de priorități	Alocarea fondurilor de finanțare de la buget și fonduri europene cu prioritate pentru remedierea siturilor contaminate prioritare	Siturile prioritare sunt remediate	
	Informații actualizate	Actualizarea anuală a listelor cu inventare	Inventar actualizat anual	Bugetul de stat
Îmbunătățirea calității factorilor de mediu din zonele de amplasare și implementarea unei gestionări unitare la nivel național	Calitatea factorilor de mediu, sol și apă să numai fie afectată de contaminații de pe situri	Program de monitorizare pre-remediere	Calitatea conformă a factorilor de mediu cu prevederile standardelor de mediu	Fonduri structurale/ surse proprii/ împrumuturi/ bugetul de stat
		Program de monitorizare pe durata realizării lucrărilor de remediere		
		Program de monitorizare post-remediere		
		Monitorizare de validare		
		Aplicarea legislației specifice unitar la nivel național și teritorial	Cadru unitar aplicat	Bugetul de stat
SOCIO-ECONOMIC				
Remedierea siturilor contaminate trebuie făcută astfel încât să fie atinsă o stare	Reintroducerea în circuitul economic suprafețelor remediate	Adaptarea proiectului de remediere pentru viitoarea folosire a terenului remediat	Terenuri reutilizate	Fonduri structurale/ surse proprii/ împrumuturi/ bugetul de stat

Obiectiv specific	Țintă	Acțiuni necesare	Rezultat	Sursa de finanțare
corespunzătoare pentru folosința ulterioară planificată				
Asigurarea protecției resurselor de apă, a securității alimentare și a sănătății umane	Protejarea resurselor de apă a securității alimentare și a sănătății umane	Promovarea de acte de reglementare care să fie în concordanță cu prevederile legale	Resurse de apă, securitate alimentară și sănătate umană protejată	Bugetul de stat
Promovarea utilizării viitoare a siturilor remediate pentru dezvoltarea economică și socială în detrimentul scoaterii din circuitul agricol și silvic a terenurilor productive	Valorificarea viitoare a terenurilor remediate	Dezvoltarea pieței "brownfield"	Scăderea presiunii asupra scoaterii din circuitul agricol/silvic a terenurilor	Surse proprii
Informarea și participarea publicului	Comunicare coerentă	Promovarea cadrului legal specific	Public informat și participant la luarea deciziilor privind remedierea	Bugetul de stat/ surse proprii/ fonduri structurale
		Declarații publice privind investigarea	Public informat și participant la luarea deciziilor privind remedierea	
		Transparență privind finanțarea proiectelor de remediere		

În ceea ce privește măsurile de gestionare a terenurilor poluate istoric din Serbia se propun proiecte de regenerare și de diminuare a poluării prin reconversie sau regenerare naturală a terenurilor așa cum sunt identificate și prioritizate de autoritățile sârbești.

Schimbări climatice, management de risc și rezilientă la schimbările climatice::

Recomandări și măsuri de adaptare pentru ambele state România și Serbia:

- promovarea unor sisteme de prevenire și intervenție rapidă eficientă în cazul apariției fenomenelor meteorologice extreme;
- minimizarea riscului provocat de perioadele de căldură excesivă, prin sporirea suprafețelor spațiilor verzi;
- dezvoltarea standardelor și soluțiilor constructive pentru îmbunătățirea performanțelor de izolare termică a construcțiilor, în vederea eficientizării consumului de energie;

- implementarea unor soluții moderne în domeniul construcțiilor care să promoveze sursele regenerabile de energie;
- promovarea de materiale și soluții constructive adecvate potențialelor efecte ale schimbărilor climatice;
- extinderea aplicării tehnologiilor și practicilor de utilizare a surselor de energie regenerabilă pentru asigurarea utilităților necesare;
- promovarea unor programe de formare profesională și conștientizare publică necesare aplicării măsurilor de adaptare identificate și a unor programe de formare profesională pe tema asigurării rezilienței clădirilor la efectele schimbărilor climatice.

10 MĂSURI AVUTE ÎN VEDERE PENTRU MONITORIZAREA EFECTELOR SEMNIFICATIVE ALE IMPLEMENTĂRII PROGRAMULUI IPA CBC ROMÂNIA-SERBIA PENTRU PERIOADA 2021-2017

În cadrul acestei evaluări a fost analizat dacă vreunul dintre impacturile identificate necesită monitorizare sistemică la nivelul programului propus și a fost evaluată aplicabilitatea indicatorilor de program propuși pentru colectarea oricăror date relevante de mediu. În acest sens, au fost revizuiți indicatorii propuși pentru fiecare dintre axele prioritare.

În urma evaluării făcute în cadrul acestui SEA, în tabelul de mai jos se propun indicatori, cu metode de măsurare și cu recomandări pentru utilizarea acestora:

Tabel 19 Propunere de indicatori de monitorizare și control al efectelor asupra mediului în contextul implementării Programului IPA CBC România-Serbia pentru perioada 2021-2027

Aspecte de mediu	Obiective de mediu relevante pentru IPA CBC România-Serbia 2021-2027	Indicatori de monitorizare	Frecvența	Descriere	Responsabil
Aer/Schimbări climatice	<p>OM.1 Îmbunătățirea calității aerului prin reducerea emisiilor generate de către activitățile industriale, agricole, etc.;</p> <p>OM.7 Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră generate din diferite domenii de activitate pentru atingerea țintelor impuse de UE;</p> <p>O.M. 8 Adaptarea la schimbări climatice și prevenirea riscurilor naturale, promovând beneficiile ecosistemice</p>	Număr de proiecte care vor contribui pozitiv la diminuarea emisiilor de poluanți în atmosferă (COx, NOx, SO2, particule în suspensie, metale grele, COV, HAP) rezultate în perioada de construcție și implementare a proiectelor propuse prin Programul IPA CBC România-Serbia 2021-2027	Măsurători trimestriale în faza de execuție; Măsurători semestriale în faza de funcționare;	Prin implementarea proiectelor, în faza de execuție, este posibil ca emisiile de poluanți să aibă valori ce depășesc limitele admisibile stabilite prin legislația privind calitatea aerului înconjurător, dar în faza de funcționare acestea să aibă o descreștere semnificativă față de situația actuală, prin implementarea unor tehnologii nepoluante;	Titularul de proiect; Autoritatea competentă pentru protecția mediului;

Aspecte de mediu	Obiective de mediu relevante pentru IPA CBC România-Serbia 2021-2027	Indicatori de monitorizare	Frecvența	Descriere	Responsabil
Apă (de suprafață și subterană)	<p>OM.2 Îmbunătățirea calității apelor prin reducerea emisiilor generate de către activitățile industriale, agricole, etc.;</p> <p>OM.3 Îmbunătățirea stării corpurilor de apă și nedeteriorarea stării corpurilor de apă (Directiva Cadru Apă);</p>	<p>Număr de proiecte care vor contribui la diminuarea poluării apelor de suprafață prin racordarea la sistemul de canalizare respectând valorile limită admise de legislația specifică privind concentrația poluanților (metale grele, CBO5, CCOCr, produse petroliere etc.) în sistemul de canalizare sau în receptori naturali;</p> <p>Număr de proiecte care vor contribui la îmbunătățirea stării corpurilor de apă;</p> <p>Număr de proiecte care nu vor afecta starea corpurilor de apă;</p>	<p>Trimestrial, în faza de execuție lucrări, pentru proiectele propuse prin IPA CBC România-Serbia 2021-2027, prin prelevarea de probe de apă din punctele de evacuare a apelor uzate/epurate;</p> <p>Semestrial, în faza de funcționare, pentru proiectele propuse prin IPA CBC România-Serbia 2021-2027, prin prelevarea de probe de apă din punctele de evacuare a apelor uzate/epurate;</p>	<p>Menținerea valorilor limită admise pentru evacuarea apelor uzate în sistemul de canalizare -NTPA002, respectiv a valorilor limită admise pentru evacuarea apelor epurate în receptori naturali - NTPA001;</p> <p>Conformarea cu cerințele Directivei Cadru Apă;</p>	<p>Titularul de proiect; Autoritatea competentă pentru protecția mediului; Autoritatea competentă în domeniul apelor;</p>

Aspecte de mediu	Obiective de mediu relevante pentru IPA CBC România-Serbia 2021-2027	Indicatori de monitorizare	Frecvența	Descriere	Responsabil
Sol	<p>OM.4 Limitarea și reducerea poluării punctiforme a solului;</p> <p>OM.5 Menținerea stării ecologice ale solului;</p> <p>OM.6 Reabilitarea fostelor zone industriale (halde de steril);</p>	<p>Număr de proiecte care vor contribui pozitiv la diminuarea emisii de poluanți în atmosferă (COx, NOx, SO2, particule în suspensie, metale grele, COV, HAP) rezultate în perioada de construcție/exploatare a proiectelor propuse prin IPA CBC România-Serbia 2021-2027;</p> <p>Numărul de poluări accidentale înregistrate și suprafețele afectate (ca urmare a proiectelor propuse prin IPA CBC România-Serbia 2021-2027), inclusiv cantitatea și tipul de substanțe care au determinat poluarea accidentală;</p>	<p>Măsurători trimestriale în faza de execuție;</p> <p>Măsurători semestriale în faza de funcționare;</p>	<p>Evoluția emisiilor de poluanți în atmosferă poate conduce la o estimare a evoluției calității solului;</p> <p>Acest indicator este relativ, numărul poluărilor accidentale nu depinde în totalitate de proiectarea investițiilor propuse prin IPA CBC România-Serbia 2021-2027, acestea putând fi cauzate și de erori umane, mijloace de transport etc.</p>	<p>Titularul de proiect;</p> <p>Autoritatea competentă pentru protecția mediului;</p>
Biodiversitate	<p>OM.9 Conservarea habitatelor și speciilor de floră și faună de importanță comunitară;</p> <p>OM.10 Conservarea biodiversității și menținerea</p>	<p>Numărul de proiecte care vor contribui la menținerea sau îmbunătățirea stării de conservare a speciilor și</p>	<p>În faza de execuție și în faza de funcționare prin programe de monitorizare, care</p>	<p>Localizarea proiectelor va evita pe cât posibil amplasarea în interiorul ariilor naturale protejate, iar dacă acest lucru nu este</p>	<p>Titularul de proiect;</p> <p>Autoritatea competentă pentru protecția mediului;</p>

Aspecte de mediu	Obiective de mediu relevante pentru IPA CBC România-Serbia 2021-2027	Indicatori de monitorizare	Frecvența	Descriere	Responsabil
	rețelei naționale de arii naturale protejate;	habitatelor din cadrul ariilor naturale protejate și din proximitatea acestora.	vizrează diferite etape din ciclul biologic, în funcție de fiecare grupă taxonomică	posibil, să nu fie afectată starea de conservare a habitatelor și speciilor de interes comunitar	
Peisaj	OM.11 Protecția și conservarea peisajului natural;	Numărul de proiecte care vor viza transformări de peisaj care ar putea să apară ca urmare a realizării proiectelor propuse prin IPA CBC România-Serbia 2021-2027 (suprafețe de teren ocupate permanent și temporar, număr clădiri dezafectate);	În faza de execuție prin măsurători anuale specifice;	Implementarea proiectelor prin păstrarea procentului de spații verzi și elementelor de cadru natural aferente zonei;	Titularul de proiect;
Aspecte culturale	OM.12 Păstrarea și conservarea elementelor de patrimoniu cultural; OM.13 Păstrarea și conservarea tradițiilor și obiceiurilor locale prin turism durabil;	Număr de proiecte care vor viza numărul siturilor arheologice deschise pe diverse tronsoane ale investițiilor propuse urmare descoperirii unor situri arheologice etc.;	Pe perioada realizării lucrărilor de construcție;	Suprafețe de teren ocupate permanent de proiectele propuse prin IPA CBC România-Serbia 2021-2027; În faza de execuție și în faza de funcționare prin măsurători anuale specifice; dacă implementarea măsurilor nu are rezultatele	Titularul de proiect;

Aspecte de mediu	Obiective de mediu relevante pentru IPA CBC România-Serbia 2021-2027	Indicatori de monitorizare	Frecvența	Descriere	Responsabil
				așteptate, acestea vor fi adaptate permanent în funcție de situația din teren La finalizarea execuției, noile obiective trebuie să se încadreze în peisajul zonei;	
Conservarea resurselor naturale	OM.14 Reducerea exploatării resurselor epuizabile și facilitarea utilizării celor regenerabile;	Număr de proiecte care vor utiliza ca surse de energie și de transport, combustibili alternativi;	Anual	În faza de proiectare se pot impune măsuri de dotare a instalațiilor care utilizează surse epuizabile cu tehnologii/instalații care pot utiliza și combustibili alternativi; Datele se vor compara cu cele din perioada anterioară implementării proiectelor;	Titularul de proiect;
Deșeuri	OM.15 Reducerea cantităților de deșeuri generate și creșterea gradului de reciclare/valorificare, pentru toate tipurile de deșeuri, integrând soluțiile economiei circulare;	Contribuția proiectelor la reducerea cantității de deșeuri generate, (tone/an) - pentru proiectele propuse prin IPA CBC România-Serbia 2021-2027;	Trimestrial, în perioada de execuție și anual în perioada de funcționare.	Se vor face raportări ale cantității de deșeuri generate atât în perioada de execuție, cât și în perioada de funcționare;	Titularul de proiect; Autoritatea competentă pentru protecția mediului;

Aspecte de mediu	Obiective de mediu relevante pentru IPA CBC România-Serbia 2021-2027	Indicatori de monitorizare	Frecvența	Descriere	Responsabil
Populație și sănătatea umană/Zgomot	<p>OM.16 Diminuarea emisiilor de poluanți din mediul înconjurător, ce ar putea determina îmbunătățirea stării de sănătate a populației și implicit creșterea calității vieții;</p> <p>OM.17 Utilizarea de tehnologii curate (performante) care să genereze cât mai puține riscuri pentru personalul din unitățile cu diferite domenii de activitate;</p>	<p>Număr de proiecte care vor contribui pozitiv la diminuarea numărului de persoane posibil a fi expuse la concentrații crescute ale poluanților în atmosferă din zona de implementare a proiectului finanțat prin IPA CBC România-Serbia 2021-2027;</p> <p>Număr de proiecte care vor contribui pozitiv la diminuarea numărului de boli profesionale și boli legate de profesie ce ar putea rezulta din implementarea proiectelor;</p>	Anual	<p>În faza de proiectare vor fi luate și măsuri de protecție a populației împotriva riscurilor asociate obiectivelor, măsuri care vor fi implementate de antreprenori.</p> <p>Datele se vor compara cu scenariul de referință;</p>	<p>Titularul de proiect; Inspectoratul Teritorial de Muncă Autoritatea competentă în domeniul sănătății;</p>

Aspecte de mediu	Obiective de mediu relevante pentru IPA CBC România-Serbia 2021-2027	Indicatori de monitorizare	Frecvența	Descriere	Responsabil
Transport	OM.18 Facilitarea infrastructurii pentru asigurarea transportului electric și cu vehicule nemotorizate;	Număr de proiecte care vor contribui la asigurarea unui transport durabil, electric și/sau nepoluant;	Anual	-	Autoritatea competentă în domeniul transporturilor;
Eficiență energetică	OM.19 Îmbunătățirea eficienței energetice și utilizarea durabilă a resurselor.	Număr de proiecte care vor viza reabilitarea de unități publice;	Anual	-	Autoritatea competentă în domeniul energiei

Tabel 20 Indicatori de monitorizare a impactului asupra mediului la nivelul Programului IPA CBC România-Serbia pentru perioada 2021-2027

Aspecte de mediu	Obiective de mediu relevante pentru IPA CBC România- Serbia 2021-2027	Indicatori de monitorizare	Frecvența raportării de către AM către Ministerul Mediului	Unitate de măsură	Responsabil
Aer/Schimbări climatice	OM.7 Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră generate din diferite domenii de activitate pentru atingerea țintelor impuse de UE; O.M. 8 Adaptarea la schimbări climatice și prevenirea riscurilor naturale, promovând beneficiile ecosistemice	Contribuția la scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră generate din diferite domenii de activitate pentru atingerea țintelor impuse de UE; Contribuția la adaptarea la schimbări climatice și prevenirea riscurilor	Anual	Număr de proiecte	Informațiile necesare pentru monitorizarea efectelor PO asupra mediului, trebuie să fie oferite de către beneficiarii proiectelor la sfârșitul implementării proiectelor, odată cu rapoartele finale ale proiectului. Autoritatea de Management și Secretariatul Comun trebuie să solicite informațiile, cel mai târziu, la

Aspecte de mediu	Obiective de mediu relevante pentru IPA CBC România- Serbia 2021-2027	Indicatori de monitorizare	Frecvența raportării de către AM către Ministerul Mediului	Unitate de măsură	Responsabil
		naturale, promovand beneficiile ecosistemice			sfârșitul implementării fiecărui proiect.
Apă (de suprafață și subterană)	<p>OM.2 Îmbunătățirea calității apelor prin reducerea emisiilor generate de către activitățile industriale, agricole, etc.;</p> <p>OM.3 Îmbunătățirea stării corpurilor de apă și nedeteriorarea stării corpurilor de apă (Directiva Cadru Apă);</p>	Contribuția la diminuarea poluării apelor de suprafață și subterane	Anual	Număr de proiecte	Informațiile necesare pentru monitorizarea efectelor PO asupra mediului, trebuie să fie oferite de către beneficiarii proiectelor la sfârșitul implementării proiectelor, odată cu rapoartele finale ale proiectului. Autoritatea de Management și Secretariatul Comun trebuie să solicite informațiile, cel mai târziu, la sfârșitul implementării fiecărui proiect.
Sol	<p>OM.4 Limitarea și reducerea poluării punctiforme a solului;</p> <p>OM.5 Menținerea stării ecologice ale solului;</p> <p>OM.6 Reabilitarea fostelor zone industriale (halde de steril);</p>	Contribuție la diminuarea emisiilor de poluanți în atmosferă (COx, NOx, SO2, particule în suspensie, metale grele, COV, HAP) rezultate în perioada de construcție/exploatare a proiectelor propuse prin	Anual	Număr de proiecte	Informațiile necesare pentru monitorizarea efectelor PO asupra mediului, trebuie să fie oferite de către beneficiarii proiectelor la sfârșitul implementării proiectelor, odată cu rapoartele finale ale proiectului. Autoritatea de Management și Secretariatul Comun trebuie să solicite

Aspecte de mediu	Obiective de mediu relevante pentru IPA CBC România- Serbia 2021-2027	Indicatori de monitorizare	Frecvența raportării de către AM către Ministerul Mediului	Unitate de măsură	Responsabil
		IPA CBC România-Serbia 2021-2027; Contribuție la diminuarea poluărilor accidentale înregistrate și suprafețele afectate (ca urmare a proiectelor propuse prin IPA CBC România-Serbia 2021-2027), inclusiv cantitatea și tipul de substanțe care au determinat poluarea accidentală;			informațiile, cel mai târziu, la sfârșitul implementării fiecărui proiect.
Biodiversitate	OM.9 Conservarea habitatelor și speciilor de floră și faună de importanță comunitară; OM.10 Conservarea biodiversității și menținerea rețelei naționale de arii naturale protejate;	Contribuție la menținerea sau îmbunătățirea stării de conservare a speciilor și habitatelor din cadrul ariilor naturale protejate și din proximitatea proiectelor propuse prin IPA CBC România-Serbia 2021-2027;	Anual	Număr de proiecte	Informațiile necesare pentru monitorizarea efectelor PO asupra mediului, trebuie să fie oferite de către beneficiarii proiectelor la sfârșitul implementării proiectelor, odată cu rapoartele finale ale proiectului. Autoritatea de Management și Secretariatul Comun trebuie să solicite informațiile, cel mai târziu, la

Aspecte de mediu	Obiective de mediu relevante pentru IPA CBC România- Serbia 2021-2027	Indicatori de monitorizare	Frecvența raportării de către AM către Ministerul Mediului	Unitate de măsură	Responsabil
					sfârșitul implementării fiecărui proiect.
Aspecte culturale	<p>OM.12 Păstrarea și conservarea elementelor de patrimoniu cultural;</p> <p>OM.13 Păstrarea și conservarea tradițiilor și obiceiurilor locale prin turism durabil;</p>	Contribuție la păstrarea și conservarea elementelor de patrimoniu cultural;	Anual	Număr de proiecte	Informațiile necesare pentru monitorizarea efectelor PO asupra mediului, trebuie să fie oferite de către beneficiarii proiectelor la sfârșitul implementării proiectelor, odată cu rapoartele finale ale proiectului. Autoritatea de Management și Secretariatul Comun trebuie să solicite informațiile, cel mai târziu, la sfârșitul implementării fiecărui proiect.
Conservarea resurselor naturale	OM.14 Reducerea exploatării resurselor epuizabile și facilitarea utilizării celor regenerabile;	Contribuție la reducerea exploatării resurselor epuizabile și facilitarea utilizării celor regenerabile;	Anual	Număr de proiecte	Informațiile necesare pentru monitorizarea efectelor PO asupra mediului, trebuie să fie oferite de către beneficiarii proiectelor la sfârșitul implementării proiectelor, odată cu rapoartele finale ale proiectului. Autoritatea de Management și Secretariatul

Aspecte de mediu	Obiective de mediu relevante pentru IPA CBC România- Serbia 2021-2027	Indicatori de monitorizare	Frecvența raportării de către AM către Ministerul Mediului	Unitate de măsură	Responsabil
					Comun trebuie sa solicite informațiile, cel mai târziu, la sfârșitul implementării fiecărui proiect.
Deșeuri	OM.15 Reducerea cantităților de deșeuri generate și creșterea gradului de reciclare/valorificare, pentru toate tipurile de deșeuri, integrand soluțiile economiei circulare;	Contribuție la reducerea cantităților de deșeuri generate și creșterea gradului de reciclare/valorificare pentru toate tipurile de deșeuri integrând soluțiile economiei circulare;	Anual	Număr de proiecte	Informațiile necesare pentru monitorizarea efectelor PO asupra mediului, trebuie să fie oferite de către beneficiarii proiectelor la sfârșitul implementării proiectelor, odată cu rapoartele finale ale proiectului. Autoritatea de Management și Secretariatul Comun trebuie sa solicite informațiile, cel mai târziu, la sfârșitul implementării fiecărui proiect.
Populație și sănătatea umană/Zgomot	NA	NA	NA	NA	NA
Transport	NA	NA	NA	NA	NA
Eficiență energetică	OM.19 Îmbunătățirea eficienței energetice și utilizarea durabilă a resurselor.	Contribuția la îmbunătățirea eficienței energetice și utilizarea durabilă a resurselor;	Anual	Număr de proiecte	Informațiile necesare pentru monitorizarea efectelor PO asupra mediului, trebuie să fie oferite de către beneficiarii

Interreg - IPA CBC Romania - Serbia

Aspecte de mediu	Obiective de mediu relevante pentru IPA CBC România- Serbia 2021-2027	Indicatori de monitorizare	Frecvența raportării de către AM către Ministerul Mediului	Unitate de măsură	Responsabil
					<p>proiectelor la sfârșitul implementării proiectelor, odată cu rapoartele finale ale proiectului. Autoritatea de Management și Secretariatul Comun trebuie să solicite informațiile, cel mai târziu, la sfârșitul implementării fiecărui proiect.</p>

Proiectele finanțate prin acest Program vor respecta legislația UE și națională de mediu din ambele state partenere în Program (adică EIM / SEA, Directivele privind habitatele și păsările, Directivele cadru privind apa, calitatea aerului și cea privind deșeurile și altele).

În conformitate cu articolul 10 din Directiva SEA, efectele semnificative asupra mediului ale implementării planurilor și programelor vor fi monitorizate pentru a identifica într-o etapă timpurie efectele adverse neprevăzute și pentru a putea întreprinde acțiuni corective adecvate.

Sistemul de monitorizare propus ține seama de problemele și temele de mediu relevante, care pot fi influențate în mod substanțial de implementarea programului.

Contribuția fiecărui proiect la indicatorii de mai sus va fi abordată într-o manieră cantitativă și/sau calitativă în cadrul monitorizării proiectului de către autoritatea de mediu (tabelul 19) și al monitorizării și evaluării *Programului* pe parcursul implementării și ulterior de către Autoritatea de management și Secretariatul comun (tabelul 20).

Indicatorii de monitorizare relevanți propuși în cele 2 tabele de mai sus, vor fi utilizați pentru a monitoriza efectele asupra mediului pe baza caracteristicilor proiectelor selectate pentru finanțare. Prin monitorizarea și rezumarea rezultatelor monitorizării proiectelor unice, va fi apoi posibil să se estimeze efectul general asupra problemelor de mediu relevante.

Datele de monitorizare a efectelor Programului asupra mediului ar trebui furnizate de către partenerii de proiect împreună cu rapoartele finale ale proiectului la sfârșitul implementării proiectelor. Autoritatea de management și secretariatul comun ar trebui să solicite datele la sfârșitul fiecărui proiect implementat, conform tabelului 20.

Datele necesare vor fi colectate atât din monitorizarea directă a indicatorilor menționați mai sus, cât și din monitorizarea post-EIM a activităților sprijinite (pentru care beneficiarii au responsabilitatea).

11 REZUMAT FĂRĂ CARACTER TEHNIC/REZUMAT NONTEHNIC

Raportul de mediu a fost întocmit în conformitate cu cerințele de conținut ale Anexei nr. 2 a Hotărârii de Guvern nr. 1076/2004 “privind stabilirea procedurii de realizare a evaluării de mediu pentru planuri și programe”.

Programul susține orientările strategice prevăzute în documentele programatice care cuprind zona de acoperire a acestuia, cum ar fi Strategia pentru Balcanii de Vest și se bazează pe trei din cele șase inițiative emblematice, după cum urmează: **Inițiativa de a intensifica sprijinul pentru dezvoltarea socioeconomică** (în special pentru dezvoltare și inovație, sprijinul sectorului social, educației și sănătății), **Inițiativa de a susține reconcilierea și bunele relații între vecini** (mai ales pentru sprijinul educației, culturii și tinerilor) și **Inițiativa de consolidare a angajamentului pentru securitate și migrație** (mai ales pentru cooperarea pentru siguranța frontierei și managementul migrației).

La îndeplinirea orientărilor strategice vor contribui și obiectivele generale ale *Programului Interreg IPA de Cooperare Transfrontalieră România-Serbia pentru perioada 2021-2027* care structurează întregul demers de analiză și planificare pentru perioada 2021-2027, cu respectarea reperelor naționale, europene și globale.

Programul Interreg IPA III de Cooperare Transfrontalieră România-Serbia este realizat pentru orizontul de timp 2021-2027, ținând cont de necesitățile și de obligațiile internaționale

ale României și Serbiei, dar și de realizarea scenariului optim de dezvoltare pe mai multe segmente pentru acest moment.

Programul Interreg IPA III de Cooperare Transfrontalieră România-Serbia propune trei priorități generale care structurează întregul demers de analiză și planificare pentru perioada 2021-2027, și anume:

1. *O Europă mai ecologică*, cu emisii scăzute de dioxid de carbon, prin promovarea tranziției la o energie curată și sigură, a investițiilor ecologice și a investițiilor în „creșterea albastră”¹³, a economiei circulare, a adaptării la schimbările climatice și a prevenirii și gestionării riscurilor.
2. *O Europă mai socială*, care implementează Pilonul European al Drepturilor Sociale prin îmbunătățirea accesului la servicii favorabile incluziunii, îmbunătățirea accesului la educație și a calității educației, inclusiv transferul către educația on-line; asigurarea accesului egal la serviciile de asistență medicală, reziliența sistemelor de sănătate, îngrijirile primare și dezvoltarea infrastructurii necesare pentru realizarea transfrontalieră a acestor obiective pe termen lung, asigurând tranziția de la serviciile instituționale de îngrijire, la cele orientate către familie și comunitate; precum și prin susținerea dezvoltării durabile economice, incluziune socială și inovarea socială prin promovarea culturii și a turismului sustenabil;
3. *O mai bună guvernare în materie de cooperare* – un Obiectiv Specific Interreg – prin promovarea acțiunilor de creștere a capacității instituționale în domeniul gestionării frontierelor.

Cele trei priorități generale ale Programului propun o serie de măsuri cu scopul de a îmbunătăți starea mediului și a naturii, în folosul comunităților locale și a biodiversității zonei de implementare, astfel:

- ❖ Investițiile în domeniul resurselor naturale, al ecosistemelor și al biodiversității, inclusiv în tehnologii de protecție a mediului;
- ❖ Implementarea măsurilor de reducere a poluării și de sensibilizare (de ex., colectarea și tratarea deșeurilor, piste pentru biciclete, sortarea și măsurile 5R);
- ❖ Investiții în activitățile dedicate controlului poluării și reabilitării râurilor și a terenurilor industriale dezafectate;
- ❖ Investiții în activitățile dedicate reabilitării terenurilor industriale și a terenurilor contaminate;
- ❖ Investiții în măsuri de îmbunătățire a calității aerului;
- ❖ Investiții în domeniul protecției mediului (de ex., zone verzi urbane);
- ❖ Investiții în infrastructura ecologică în zonele urbane (de ex., gestionarea apelor pluviale, sisteme de scurgere durabile, străzi verzi, acoperișuri verzi, pavaje permeabile/poroase, răcirea naturală a clădirilor, sisteme de reciclare, structuri subterane pentru reținerea apei de ploaie, cisterne și butoaie pentru colectarea apelor pluviale și infrastructură ecologică);
- ❖ Strategii și planuri de acțiune comune pentru soluționarea problemei poluării și protecția biodiversității;
- ❖ Testarea unor unelte și instrumente noi, experimentele, transferul de soluții de la o parte interesată la alta și intensificarea cooperării transfrontaliere în domeniul biodiversității, al infrastructurii verzi și al reducerii poluării.

¹³ https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/blue_growth_ro

Programul promovează măsuri de reabilitare a terenurilor, siturilor industriale, a depozitelor de deșeuri neconforme sau ilegale, a zonelor contaminate pentru a le restitui comunității pentru activități sociale, economice sau construcția de locuințe sau, pur și simplu, a le reda circuitului natural. Nivelul scăzut de monitorizare a poluării solului, apei și aerului diminuează nivelul de conștientizare a populației cu privire la nivelul real de poluare din comunitățile lor. *Programul* investește în acțiuni și măsuri de sensibilizare cu privire la importanța protejării mediului și a comportamentului responsabil. În prezentul raport a fost caracterizată starea actuală a mediului la nivelul ariei Programului, pentru fiecare aspect de mediu relevant: aer, apă, sol, schimbări climatice, biodiversitate, peisaj, populație și sănătate umană, aspecte culturale, conservarea resurselor naturale, eficiența energetică, deșeuri.

Principalele caracteristici de mediu care pot fi afectate în mod semnificativ prin implementarea *Programul Interreg IPA de Cooperare Transfrontalieră România-Serbia pentru perioada 2021-2027* au fost prezentate în cadrul capitolului 3 și au fost evaluate în cadrul prezentului raport la nivel general.

Detalii ale caracteristicilor de mediu din zonele unde vor fi implementate concret proiectele de investiții propuse prin *Programul Interreg IPA de Cooperare Transfrontalieră România-Serbia pentru perioada 2021-2027* vor fi descrise în cadrul procedurilor EIA/EA aferente fiecărui proiect în parte, după caz, Evaluarea potențialului efect asupra mediului și a sănătății umane a fost prezentată în cadrul cap. 7.

Stabilirea măsurilor de prevenire, reducere și compensare a efectelor semnificative asupra mediului rezultate în urma implementării programului este o prevedere a Hotărârii de Guvern 1076/2004 privind stabilirea reducerii de realizare a evaluării de mediu pentru planuri și programe. Trebuie precizat faptul că gradul de detaliu al *Programul Interreg IPA de Cooperare Transfrontalieră România-Serbia pentru perioada 2021-2027* și, respectiv, al evaluării strategice de mediu, nu permite identificarea detaliată a tuturor efectelor datorate implementării acestuia.

În cadrul cap. 9 au fost trasate o serie de metode de măsurare (cantitative și calitative) referitoare la cele 3 axe prioritare:

Prioritatea 1- Protecția mediului și managementul riscului;

Prioritatea 2 – Dezvoltare socială și economică;

Prioritatea 3 – Creșterea capacității managementului de frontieră.

În cadrul *Programului Interreg IPA de Cooperare Transfrontalieră România-Serbia pentru perioada 2021-2027* nu sunt prezentate explicit mai multe alternative care au fost luate în considerare și pentru care s-au făcut diferențiat analize. Prezentul Raport de mediu a luat în calcul alternativa "0" și alternativa prezentată în *Program*. Efectele neimplementării *Programului* se regăsesc în cuprinsul prezentului raport de mediu, la Cap. 4.

Implementarea unui program de monitorizare va permite identificarea unor efecte adverse neprevăzute ale Programului, precum și luarea de măsuri de remediere corespunzătoare.

12 ANEXE

Anexa 1 - Draftul al Programului Interreg IPA de Cooperare Transfrontalieră România-Serbia pentru perioada 2021-2027

Anexa 2 - Relația cu alte planuri și programe relevante Programului

Anexa 3 - Lista ariilor naturale protejate din zona României afectată de Programul Interreg IPA de Cooperare Transfrontalieră România-Serbia pentru perioada 2021-2027

13 REFERINȚE ȘI BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

1. Planul Județean de Gestionare a Deșeurilor în județul Timiș (2019-2025), mai 2020;
2. Planul Județean de Gestionare a Deșeurilor în județul Caraș- Severin (2020-2025), noiembrie 2020;
3. Strategia Națională și Planul Național de Acțiune pentru Gestionarea Siturilor Contaminate din România;
4. Raport județean privind starea mediului pentru anul 2019 – județul Timiș;
5. Raport județean privind starea mediului pentru anul 2017 – județul Mehedinți;
6. Raport județean privind starea mediului pentru anul 2019 – județul Caraș-Severin;
7. <https://culturatimis.ro/>;
8. <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table> ;
9. https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg1/downloads/report/IPCC_AR6_WGI_Full_Report.pdf;
10. Planurile de management, regulamente și fișele standard al ariilor naturale incluse în rețeaua Natura 2000;
11. Regulamentul Recuperare și Reziliență (Recovery and Resilience Facility Regulation), (2021/C 58/01) DNSH – Technical guidance on the application of "no no significant harm" under the Recovery and Resilience Facility Regulation;
12. Informarea Comisiei Europene – Orientări tehnice referitoare la imunizarea infrastructurii la schimbările climatice în perioada 2021-2027 (2021 C 373/01);
13. Strategia Națională privind Schimbările Climatice și creșterea economică bazată pe emisii reduse de carbon;
14. Planul național de acțiune în domeniul schimbărilor climatice;
15. Decizia nr. 196/21.05.2021 privind aprobarea Normelor metodologice privind implementarea obiectivelor de conservare pentru aia ROSCI0032 Cheile Rudăriei din Anexa la Ordinul 1187/2016 privind aprobarea Planului de management și a Regulamentului sitului Natura 2000 ROSCI0032 Cheile Rudăriei;
16. Nota (710/03.02.2021) privind aprobarea setului minim de măsuri speciale de protecție și conservare a diversității biologice, precum și conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, de siguranță a populației și investițiilor din ROSCI0052 Dăncioanea;
17. Decizia nr. 143/08.04.2021 privind aprobarea Normelor metodologice privind implementarea obiectivelor de conservare din Anexa la Ordinul nr. 1964/2007 privind aprobarea Planului de management și a Regulamentului sitului Natura 2000 ROSCI0069 Domogled-Valea Cernei;
18. Notă (13915/CA/17.09.2020) privind aprobarea setului minim de măsuri speciale de protecție și conservare a diversității biologice, precum și conservarea habitatelor naturale,

- a florei și faunei sălbatice, de siguranță a populației și investițiilor din ROSCI0126 Munții Țarcu;
19. Decizia nr. 577/23.11.2020 privind aprobarea Normelor metodologice privind implementarea obiectivelor de conservare din Anexa la Ordinul nr. 1198/2016 privind aprobarea Planului de management și a Regulamentului sitului Natura 2000 ROSCI0198 Platoul Mehedinți;
 20. Decizia nr. 81/03.02.2021 privind aprobarea Normelor metodologice privind implementarea obiectivelor de conservare din Anexa la ordinul nr. 1964/2007 privind aprobarea Planului de management și a Regulamentului sitului Natura 2000 ROSCI0219 Rusca Montană;
 21. Notă (11140/B/21.04.2021) privind aprobarea serului minim de măsuri speciale de protecție și conservare a diversității biologice, precum și conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, de siguranță a populației și investițiilor din ROSCI0217 Retezat;
 22. Decizia nr. 144/08.04.2021 privind aprobarea Normelor metodologice privind implementarea obiectivelor de conservare din Anexa la ordinul nr. 1964/2007 privind aprobarea Planului de management și a Regulamentului sitului Natura 2000 ROSCI0206 Porțile de Fier;
 23. Decizia nr. 493/06.10.2021 privind aprobarea Normelor metodologice privind implementarea obiectivelor de conservare din Anexa la Ordinul Ministerului Mediului, Apelor și Pădurilor nr. 1642/2016 privind aprobarea Planului de management și a Regulamentului siturilor Natura 2000 ROSPA0020 Cheile Nerei – Beușnița și ROSCI0031 Cheile Nerei – Beușnița;
 24. Decizia nr. 190/21.05.2021 privind aprobarea Normelor metodologice privind implementarea obiectivelor de conservare din Anexa la Hotărârea nr. 1048/2013 privind aprobarea Planului de management și a Regulamentului sitului Natura 2000 ROSPA0026 Cursul Dunării – Baziaș – Porțile de Fier;
 25. Nota (nr. 253925/MF/18.12.2020) privind aprobarea setului minim de măsuri speciale de protecție și conservare a diversității biologice, precum și conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, de siguranță a populației și investițiilor din ROSPA0084 Munții Retezat;
 26. Decizia nr. 159/19.04.2021 privind aprobarea Normelor metodologice privind implementarea obiectivelor de conservare din Anexa la Ordinul nr. 1284/2007 privind aprobarea Planului de management și a Regulamentului sitului Natura 2000 ROSPA0080 Munții Almăjului-Locvei;
 27. Decizia nr. 452/14.09.2021 privind aprobarea Normelor metodologice privind implementarea obiectivelor de conservare din Anexa la Ordinul Ministrului Mediului, Apelor și Pădurilor nr. 1224/2016 privind aprobarea Planului de management și a Regulamentului Parcului natural Lunca Mureșului, pentru siturile ROSPA0069 Lunca Mureșului Inferior și ROSCI0108 - Lunca Mureșului Inferior.

14 GLOSAR TERMENI

AFM	Administrația Fondului pentru Mediu
AM	Autoritate de Management
APM	Agencia pentru Protecția Mediului
AT	Asistență Tehnică
CE	Comisia Europeană
OC	Obiectiv comunitar
JMC	Comitet mixt de monitorizare
OCT	Tări și teritorii de peste mări
RDF	Refuse-derived fuel (combustiv derivat din deșuri)
RM	Raport de mediu
SEA	Evaluarea Strategică de Mediu
SIMD	Sistemul Integrat de Management al Deșeurilor
SRF	Solid recovered fuel (combustibil solid valorificat)
TIC	Tehnologia Informației Computerizată
TMB	Tratare mecanico-biologică
UAT	Unitate Administrativ Teritorială